

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

Αριθ. εις 9218/70

Εξ αγοράς

Βιβλ. Γυμνασίου
Χρυσών Βεροίας

6011 - 00562

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

75

Δέρη.
Βερ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΑΡΑΣΛΗ

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΕΚΚΡΙΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΞΕΝΩΝ ΤΕ ΕΝ ΕΛΛΗΝΙΚῃ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙ
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΤΥΠΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ. ΤΩΝ Κ.Κ.

ΣΠ. ΒΑΣΗ (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), **Γ. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.),
ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ, † **Σ. Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗ** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), **Π.**
ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), **Α. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ** (καθ. τῆς φιλ.), **ΣΠΥΡ.**
Π. ΛΑΜΠΡΟΥ (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), **Μ. ΛΑΠΠΑ** (δ. φ.), **Θ. ΔΙΒΑΔΑ**
(δ. φ.), **Μ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), † **Ι. ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ** (καθ.
ἐν τῷ Πανεπ.), **Θ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ** (καθ. γυμν.), **Ν. Γ. ΠΟ-**
ΛΙΤΟΥ (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), **Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΥ** (δ. φ.), **Ε. ΡΟΙΔΟΥ**
(δ. ν.), **Σ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), **Ι. ΣΒΟ-**
ΡΩΝΟΥ (διευθ. νομισμ. μουσ.), **Γ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ** (γυμνασιάρχ.), **ΧΡ**
ΤΣΟΥΝΤΑ (ἐφ. τ. ἀρχ.), **Δ. ΦΙΛΙΔΟΥ** (ἐφ. τ. ἀρχ.), **Γ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ** (καθ. ἐν
τῷ Πανεπ.) καὶ ἄλλων λογίων

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΔΕ

ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ Γ. Χ. ΚΩΝΣΤΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΜΑΡΑΣΛΗ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9.

ΣΤΡΑΤΗΣ ΚΑΛΟΠΙΧΕΙΡΟΣ

ΥΠΟ

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΑΘ. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Π. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

1901

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΑΡΑΣΛΗ

ΣΤΡΑΤΗΣ ΚΑΛΟΠΙΧΕΙΡΟΣ

ΥΠΟ

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΑΘ. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
1901

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΠΙΤΡΟΦΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΩΝ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

1997

ΤΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

Ὁ ΣΤΡΑΤΗΣ ποιηθεὶς ἐν τοῖς ἔτεσι 1845-1851 ἀπετελεῖτο ἐκ στίχων ἑπτὰ χιλιάδων περίπου. Καὶ τῷ μὲν 1851 ἔτει ἐξεδόθη τὸ πρῶτον τύποις μετὰ πολλῶν χασμάτων μικρῶν καὶ μεγάλων εἰς 4051 στίχους, τῷ δὲ 1888 ἐγένετο δευτέρα αὐτοῦ ἔκδοσις, πολλὰς μὲν ἔχουσα προσθήκας καὶ μεταβολάς, ἀλλ' οὐχὶ πλήρης, διότι, εἰ καὶ κατὰ τὸν μεταξὺ χρόνον πολλοὺς προσέθηκε στίχους ὁ ποιητής, οἱ ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκείνῃ ἔκδόσει περιληφθέντες στίχοι δὲν ἦσαν πλείονες τῶν 6390. Ἡ δὲ παρούσα τρίτη ἔκδοσις ὀφειλομένη εἰς τὴν φιλομουσίαν τοῦ γενναίου φρονος Γρηγορίου Μαρασλῆ, προθύμως ἀναλαβόντος τὴν περὶ τὴν ἐκτύπωσιν χορηγίαν, περιέχει τὸ ποίημα οὐχὶ πλέον κολοβόν, ἀλλὰ πλήρες, ὡς κατέλιπεν αὐτὸ ἐν χειρογράφῳ σχεδὸν πρὸ διετίας ἀποθανὼν ὁ πατήρ μου.

Ἐν τῷ καταλειφθέντι χειρογράφῳ οὐδεμιᾶς ὑπαρχούσης εἰσαγωγῆς εἰς τὸ ποίημα, ἅτε μὴ κριθείσης ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἀναγκαιᾶς, περιοριζόμεθα ν' ἀναδημοσιεύσωμεν τοὺς ὑπ' αὐτοῦ προταχθέντας τοῦ ποιήματος βραχεῖς προλόγους τῶν δύο προηγουμένων ἐκδόσεων.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 1 Φεβρουαρίου 1901.

Π. Σ. Κ.

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Ὁ ΣΤΡΑΤΙΣ σύγκειται ἐκ στίχων ἐπτὰ χιλιάδων περίπου. Εἰς τὴν κρίσιν τῆς ἐπὶ τοῦ ποιητικοῦ ἀγῶνος ἐπιτροπῆς ὑπεβλήθησαν ὡς χίλιοι τριάκοντα μόνον. Σήμερον δὲ ἐκδίδονται ἐκεῖνοί τε καὶ μέγα τῶν λοιπῶν μέρος, ἀλλ' οὐχὶ τὸ ὅλον τοῦ ποιήματος, διότι χρήζουσι διορθώσεων καὶ μεταβολῶν τινὰ αὐτοῦ μέρη. Καὶ ναὶ μὲν τὸ ἐκδιδόμενον, ἕνεκα τῶν χασμάτων, δὲν παρέχει τὴν ὅλην ὕφην τοῦ ποιήματος, πάντως ὅμως εὐκαταληπτότερον γίνεται οὕτως, ἢ ἂν ἐξεδίδοντο μόνον οἱ χίλιοι τριάκοντα ἐκεῖνοι στίχοι. Δὲν εἶναι δὲ πρώτη φορά, καθ' ἣν δημοσιεύονται βιβλία μὲ χάσματα. Ἄς ὑποθέσῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι οὕτως εὐρέθη κολοβὸν τὸ χειρόγραφον καὶ ἃς ἐπενέγκῃ πρὸς τὸ παρὸν ὡς ἐπὶ λειψάνου τὴν κρίσιν του. Κρίσιν δέ, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, ἐπιθυμεῖ ὁ τὸν ΣΤΡΑΤΙΝ στιχουργήσας, ἔστω καὶ αὐστηροτάτην, πρὸς διόρθωσιν ἑαυτοῦ, ἐπειδὴ (καὶ ἃς πιστεύσωσιν οἱ εἰλικρινεῖς τὸν εἰλικρινῶς ἐξομολογούμενον) ἂν δὲν ἐπεθύμει ν' ἀκούσῃ κρίσιν, δὲν ἤθελεν οὐδόλως τι ἐκδῶσει, ἀλλ' ἤθελεν ἀρκεσθῇ εἰς τὴν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἔντιμον μνείαν τοῦ μικροῦ ἐκείνου μέρους τοῦ οἰουδῆποτε προϊόντος του. Ἀφοῦ ὅμως μετὰ ἑξ μηνῶν σκέψιν καλὴν εὗρε νὰ μὴ κερδοσκοπῇ περαιτέρω διὰ δόξαν ποιητοῦ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς, κατατολμᾷ νὰ ἐμφανισθῇ σήμερον εἰς τὴν δημοσιότητα, καὶ πλέον ἱλαεὺς αὐτῷ ἔστω ὁ Μουσηγέτης.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

"Ὅλως ἀπροσδοκίτως μετὰ 37 ἔτη γενομένης μοι προτάσεως νὰ δώσω ἐκ δευτέρου εἰς τύπον τὸν ΣΤΡΑΤΗΝ, τὸν ἔδωκα μὲ πολλὰς προσθήκας καὶ μεταβολάς. Δὲν τολμῶ δέ, ἔνεκα τούτων, βελτιωμένην ἢ διωρθωμένην νὰ ὀνομάσω ἐγὼ τὴν ἔκδοσιν. Ἄλλοι, κατὰ τὴν γνώμην μου, δικαιοῦνται νὰ δίδουν τὰς τοιαύτας ἢ τὰς ἐναντίας ὀνομασίας εἰς τὰ ἐκ δευτέρου τυπούμενα βιβλία, ὅχι αὐτοὶ οἱ γράψαντες.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 27 Ἀπριλίου 1888.

Σ. Α. Κ.

ΣΤΡΑΤΗΣ ΚΑΛΟΠΙΧΕΙΡΟΣ

Ζήνα,
τόν φρονεῖν βροτοὺς ὁδώ-
σαντα, τὸν πάθει μάθος
θέντα κυρίως ἔχειν.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

Α.

Ἐτῶν δεκατεσσάρων εἶν' ὁ ἥρωας μου,
καὶ τ' ὄνομά του Στράτης Καλοπίχειρος·
καὶ ναὶ μὲν ἀσυνήθως ἐπεχείρησα
νὰ ψάλω πολὺ νέον, προϊόντος πλὴν
τοῦ ἔπους, θὰ προβαίνουν καὶ τὰ ἔτη του,
καὶ οὕτω τέλος θ' ἀποβῇ πανόμοιος
μ' ἐκείνους πάλιν τοὺς ἀρχαίους ἥρωας.
Ἀφρόντιδες λοιπόν, ὧ ἀναγνώσταί μου,
καὶ μετ' εὐνοίας κλίναντες τὰ ὧτά σας,
εἰς τούτους δότε τοὺς ἰάμβους προσοχήν·
δὲν εἶναι δὰ τὸ μέτρον νέον· ἤχησε
πρὸ χρόνων εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰς πόλεις μας,
κ' εἰς ὧτ' ἀνδρῶν τοῦ ἔθνους ἦτο ἀρεστόν,
τοὺς ἐλαφροὺς των πόδας κ' εἰς χορὸν κινοῦν·
διὸ μὴ λέγετ' «εἶναι ἄηθες, πεζόν»,
ἢ ἄλλως, ὄνομ' ἄζηλον ἀντεθνικῶν
σᾶς περιμένει, ἐγὼ δὲ ἀναίτιος.

Ἄν δὲ ἀρμόζουν ἱάμβοι εἰς ἐπικὴν
 διήγησιν ἢ ὄχι, σᾶς παρακαλῶ,
 πολὺ μὴ ἐρευνᾶτε. Τάχατ' ἔχομεν
 ἀρμόζοντα τὰ πάντα ἐν τῷ βίῳ μας,
 νὰ ἔχωμεν καὶ μέτρα; πρῶτον' ἔπειτα,
 ἀφοῦ ἐσχάτως Τουρκομάχοι σοβαροὶ
 ὡς ἐλαφραὶ κορίσκει, δὲν ἀπέστερξαν
 μὲ λυρικά ἐμπρὸς μας νὰ χορεύσωσι
 πηδήματ', ἀκουράστως διακλώμενοι
 εἰς ῥαψωδίας ὅλας δυοκαίδεκα
 μὲ τόσον βάρος ὅπλων, τί παράξενον,
 ἂν νέον, ὡς ὁ Στράτης, παλληκάριον
 ἀνάλογον τῇ φύσει του ἐξέλεξε
 τὸ μέτρον, δειλιάσας πρὸς ὑπόδεσιν
 δακτυλικήν, ἐξάπηχυν, καὶ δι' αὐτὸν
 βαρεῖαν, ὡς νομίζει, καὶ δυσκίνητον;

Κάνεναν ἄς μὴ σκιᾶξῃ καὶ ἡ γλῶσσά μου,
 ἂν κάποιτ' εἰσχωροῦσα κ' εἰς τὰ ταπεινὰ
 τοῦ καταφρονημένου λαοῦ στρώματα
 στέργῃ νὰ γίνετ' εὐστροφος μιμήτρια
 τῶν ζωντανῶν πραγμάτων καὶ ἡθῶν αὐτοῦ
 καὶ τῆς ἀπλολεξίας. Μὴ γὰρ δὰ καὶ σεῖς
 κ' ἐγὼ ἐπίσης ὡς τὰ χθὲς δὲν ἤμασταν
 λαός; Τί τόσον τώρα κορδονόμεθα
 μὲ τὴν εἰσέτι ἄκαμπτον εὐγένειαν
 τῶν τορνευτῶν μὲ νῦ καὶ σίγμα λέξεων,
 ὥσάν τινες νεόπλουτοι, οἱ χάνοντες
 τὰς πρώην εὐφροσύνας τῆς ἀπλῆς ζωῆς
 κ' ἔπειτα ζῶντες σοβαρά, ἀνούσια
 ἐντὸς τῶν ἐκ μαρμάρου πληκτικῶν αὐτῶν
 ἂν καὶ ταπητοστρώτων οἰκιῶν; μή, μή!
 Ἄλλ' ἄς δεχθῇ καθεὶς σας εὐμενῶς αὐτὸ
 τῶν στίχων μου τὸ ὕφος κἂν στιγμάς τινας,
 σκεπτόμενος δικαίως, ὅτ' ἡ ποίησις

ἡ ζωντανὴ μυρίους ἔχουσα σκοπούς,
ἐκλέγει κ' ἐλευθέρως, ὥς βασίλισσα,
ὁδοὺς πολλὰς, ἀγούσας συντομώτατα

Καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα, ἐπαρκῆ, θαρδῶ,
ὡς προανάκρουσμά τι 'ς τὴν ἀρχὴν ἐδῶ·
τὸ καθ' αὐτό μου μέλος τῶρ' ἀκούσατε.

'Σ τὴ 'Ρούμελῃ 'κεῖ πέρα, μὲς τὰ Σάλωνα,
(τὴν ἑαναβαπτισμένην τῶρα Ἀμφισσαν)
'ς τὰ χίλια ὀκτακόσια δεκατέσσαρα,
τ' ἁγίου Δημητρίου τὰ μετέορτα,
τοῦ Στράτη ὁ πατὴρ ὁ πολυμέριμος
πολλὰ πρῶτ' ξυπνήσας καὶ νιφθεὶς καλῶς
καὶ σφογγισθεὶς, βραχεῖαν εἶπε προσευχὴν
πρὸ τῶν εἰκόνων, μετὰ ταῦτα ἓν μικρὸν
ἐτοίμασε δισάκκι μὲ ἐφόδια,
καὶ κράξας τὸν υἱὸν του ἔξ ὀνόματος,
τὸν ὀμιλεῖ μὲ τόνον μαλακὸν φωνῆς·

Τρεῖς μῆνες εἶναι, τέκνον Στράτη, σκέπτομαι
τὸ πῶς νὰ σὲ λαλήσω μιὰν ὑπόθεσιν
διὰ καλὸν 'δικόν σου καὶ ὠφέλειαν.
Τὸ βάνεις ἄρά γ' εἰς τὸν νοῦν σου, 'σὰν ἐχθὲς
δεκατεσσάρων χρόνων ὅτι ἔγινες;
'Σ τὸ περιθῶρι τοῦ Ὁρολογίου μας
ἐκεῖ εἰς τὰ πασχάλια, ὅπου γράφομεν
τὲς γέννες ὅλες, τὸ 'σημείωσε καλὰ
ὁ θεὸς σου τότε, καὶ θαρδῶ, νὰ σώζεται.
'Αλλὰ κ' ἐγὼ τὸ πότε ἐγεννήθηκες
ἔχω φυλάξῃ εἰς τὴν μνήμην μου καλὰ·
τὸ ὕστερον παιδί μου δὰ δὲν ἦσουν σύ;
'Σ τὰ χίλια ὀκτακόσια! Τί καλὴ χρονιά!
'Απὸ τὸ παναγύρι, 'ποῦ πηγαίναμε
'ς τὴν Θήβα τότε ὅλοι, ὅταν 'γύρισα
μὲ κέρδη φορτωμένος, σ' ἦρα κ' ἔκλαιες

'ς τὰ χέρια τῆς γιγαῖας σου τοσουλάκι νά,
 καὶ ἅμα σ' εἶπα τζά, ἔχαμογέλασες,
 κ' ἐθαύμασεν ὁ κόσμος, πῶς νινὶ μικρόν,
 ὡς δυὸ ἑβδομάδων μόλις, ἔχαμογέλασε.
 Κ' ἐνῶ οἱ φίλοι ὅλοι μ' ἐμακάριζαν,
 ἡ σχωρεμένη μάννα σου, δὲν ἔξεύρω πῶς,
 τὸ πρόσωπόν της ἔξαφνα 'συννέφριασε
 κι' οὐδ' ἄσπρον οὐδὲ μαῦρον ἐξεστόμισεν.
 Ἐγὼ ὅμως τότε ἔκραξα τὸ θέλημα
 ἄς γένῃ τοῦ Θεοῦ καὶ τώρα κ' ὕστερα!

Χρόνοι σωστοί, νιέ μου, δεκατέσσαρες
 ἀπέρασαν ὡς τώρα, κ' ἐγὼ 'γήρασα,
 καθὼς μὲ βλέπεις, κ' ἔγιν' ἄλλος ἄνθρωπος,
 Ἰσκιος μονάχα τοῦ ποτὲ βαφεᾶ Ἀγγελῆ,
 'ποῦ ἔβενας ἦτον εἰς τὴν χώραν μας, γνωστός
 μ' ἔντιμον παρὰ νόμι Καλοπίχειρος.
 Εὐχαριστοῦσα ὅλους, δὲν ἀδίκησα
 ποτὲ κἀνέναν, βάφοντας ψευτοβαφές,
 οὔτ' ἔκρυψα ποτέ μου τὰ ὑφάσματα
 διὰ νὰ δώσω ἄλλα 'ς τοὺς κυρίους των,
 μὲ λόγον τάχα, ὅτι τ' ἄλλαξε ἡ βαφή,
 οὔτε 'ς τὰ παναγύρια ἄρπαξα ποτὲ
 τοῦ γείτονός μου μουστερηδες, ψέγωντας
 ἀδίκως ὅ,τι πρᾶγμα ἐκεῖνος ἔφερεν.
 Αὐτά, νιέ μου φίλτατε, ἂν ἔκαμνα,
 πτωχὸς ἕως τὰ τώρα δὲν θὰ ἔμνησκα,
 θὰ ἔκαμιν' ἄσπρα γιὰ τὲς μαύρες τὲς κακὲς
 ἡμέρες 'ποῦ μᾶς βρίσκουν 'ς τὰ γεράματα,
 κιῶσα σκοπεύω σήμερον νὰ σὲ εἰπῶ,
 δὲν ἤθελα τὰ φέρῃ εἰς τὸ στόμα μου·
 πλήν, τέκνον, καθὼς βλέπω, καὶ βουλή Θεοῦ
 ἦτον νὰ γένουν ταῦτα. Λοιπὸν ἄκουε·

Δὲν δύναμαι, παιδί μου, ἀπ' ἐδῶ κ' ἐμπρὸς
 (σχεδὸν 'ποῦ σὲ τὸ λέγω τώρα ντρέπομαι)

δὲν δύναμαι, παιδί μου, (τί τα κρύβομεν;)
 τοῦ διδασκάλου νὰ πληρώνω τὸν μισθόν,
 οὔτε νὰ σ' ἀγοράζω τὰ βιβλία σου.
 Αἱ ἀδελφαί σου, Στράτη, ἐμεγάλωσαν,
 αἱ καλομαθημέναι ἔς τὰ ἐνδύματα,
 τὰ ἔξοδα αὐξάνουν εἰς τὸν οἶκόν μας,
 καὶ προῖκες ἔξ ἀνάγκης ἐτοιμάζονται
 διότ' εἰς τούτους τοὺς καιροὺς μας οἱ γαμβροὶ
 δὲν βλέπουν νᾶχ' ἢ νέα καλὸν φέρσημον
 καὶ νοικοκυροσύνην· τ' ἄσπρα κυνηγοῦν.
 Λοιπὸν δὲν ἤμποροῦσες τάχα, Στράτη, ἐσὺ
 ἐλάφρωςιν καμμίαν ἔς τὸν πατέρα σου
 τὸν γέροντα νὰ φέρης; ν' ἀποφάσιζες
 τὰ γράμματα ν' ἀφήσης, (ἂν καὶ ἅγια
 καὶ τίμια τὰ λέγω καὶ τὰ ἔλεγα)
 καὶ νὰ ζητήσης πόρον ἔντιμον ζωῆς,
 νὰ τρέφεσαι κ' ἐσύ, νὰ βοηθῇς κ' ἐμὲ
 ὀλίγον, ἔ; τί λέγεις; Δόξα τῷ Θεῷ,
 Ὁκτώηχον, Ψαλτῆρι καὶ Ἀπόστολον
 καλὰ τὰ ἔχεις μάθη, κιᾶλλα, πλείοτερα,
 καὶ ἀναγνώστης, ψάλτης δὲν ἐντρέπεσαι
 νὰ παρουσιασθῇς καὶ ἔς τὴν μητρόπολιν.
 Ἡξεύρω, πῶς καὶ ἄλλα σὺ ἐδιάβασες,
 εἰς τὴν οἰκίαν μόνος ὅταν ἴσχύλαζες,
 Δαμασκηνόν, Ἀγάπιον, Νικόδημον,
 καὶ χρήσιμα πῶς εἶναι εἰς τὸν ἄνθρωπον
 τὰ ἔλεγες μὲ ζέσιν, ὅταν ἴτυχαινε
 κἂνεῖς νὰ σὲ συγχύσῃ ἔς τὴν μελέτην σου.
 Καλὰ λοιπὸν κ' ἐκεῖνα μὲ τὴν προκοπὴν
 αὐτὴν, νίε μου, μὴ φοβῆσαι νησιτικὸς
 ποτὲ νὰ μείνης. Ὅμως ὁ συλλογίσθηκα
 ἐγὼ καὶ κατ' ἄλλο. Τέκνον, ζύγωσε
 νὰ λάβῃς τὴν εὐχὴν μου· καὶ ὁ ὕψιστος
 καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων ὁ κοινὸς πατὴρ

αὐτὸς ἄς σέ φωτίσῃ 'ς τὸ καλόν. Ἐγὼ
 εἰς ξένην γῆν σέ στέλλω πλέον σήμερον,
 νὰ 'βγάξῃς τὸ ψωμί σου μὲ τὸν κόπον σου·
 διότι νά, τὸ βλέπεις μόνος, ὅλοεν
 ἡ χώρα μας ξεπέφτει, καί, καθὼς προτοῦ,
 δὲν τρέφει μ' εὐκολίαν τοὺς τεχνίτας της·
 καὶ τὰ 'λαιόδενδρά μας πόσα εἶναι δά;...
 Εἰς τὸ Ζητοῦνι ἔχομεν τὸν κὺρ Σταυρῆν,
 τὸν ἄξιόν σου θεῖον· σ' ἀγαπᾷ αὐτὸς
 πολὺ, καθὼς τὸ 'ξεύρω, κἄμα σέ ἰδῇ
 ἐκεῖ, παιδί μου, θὲ νὰ σέ δεχθῇ καλὰ,
 δὲν ἀμφιβάλλω, καὶ ἡ 'ς τ' ἀργαστῆρί του
 θὰ σέ κρατήσῃ, 'σάν 'ποῦ σ' ἔχει ἀνεψιόν,
 ἢ ἄλλον κἄναν θὰ σοῦ εὖρῃ μάλιστα,
 νὰ μάθῃς καλὴν τέχνην, ὅποιαν ὀρεχθῇς.
 Ἰδὲς ἐκεῖ, παιδί μου, σοῦ ἐτοίμασα
 δισάκκι, 'πῶχει μέσα τῶνα ἄλλο σου,
 καὶ ἡῦρα καὶ ἀνθρώπους, ὁποῦ σήμερον
 διὰ ἐκεῖ 'κινοῦσαν, μὲ αὐτοὺς νὰ πᾶς·
 κ' ἔκαμα τοῦτο, ἐπειδὴ ἠπήκοον
 σέ ἤξευρα 'ς τοὺς λόγους μου, καὶ τώρα, νά,
 σέ βλέπω, ὅπως ἤθελα· καθὼς πριχοῦ,
 νοεῖς τὸ τί σέ λέγω καὶ τὸ δέχεσαι·
 καὶ ἔλα πλέον, Στράτη μου, πλησίασε
 νὰ σέ φιλήσω καὶ νὰ πᾶς μ' ὦραν καλὴν.
 Ἡ συντροφιά προσμένει 'ς τὸ γεφύρι ἐκεῖ,
 καλοὶ τεχνῖται, κτίσται, συντοπιταί μας·
 'ς τὴν Λεβαδεῖαν παγαίνουν πρῶτα ὅλοι τους,
 κἂπ' ἔκει δύο 'ς τὸ Ζητοῦνι μελετοῦν.
 Ὡ τέκνον, ἔλα· ἴσως τὸν πατέρα σου
 τὸν γέροντα δὲν βλέπεις πλέον ἄλλοτε.
 Ἐβούρκωσαν τοῦ Στράτη τὰ ὀμμάτια,
 ὥς ἤκουσε τ' ἀνέλπιστ' αὐτὰ λόγια
 καὶ ἔτοιμα τὰ πάντα τόσον γρήγορα.

Ἄργα δὲ πλησιάσας τὸν πατέρα του,
τὴν χεῖρά του ἡσπάσθη, καὶ στιγμάς τινας
ᾧ τὸν κόλπον τοῦ πρεσβύτου κύπτων ἔκλαυσεν·
ἐν τέλει τὰ ὀλίγα ταῦτ' ἐψέλλισεν,
ἐλπίζων πως ν' ἀλλάξῃ ἢ ἀπόφασιν·

Πατέρα, εὐθὺς τώρα; τόσον βαρετὸς
σ' ἔγινα ὥσάν ξένος, καὶ νὰ διωχθῶ;—

Παιδί μου Στράτη, μὴ με τυραννῆς· ἀρκεῖ,
ἀρκεῖ, ὅτι τὴν ὥραν τούτην τὴν πικρὴν
ἐγὼ πῶς θὲ νὰ ἔλθῃ στοχαζόμενος,
τὰ μαῦρα σπλάγχνα μ' ἔκαυσα τόσον καιρόν·
ἀλλ' ἄκουσέ με, κίνησε μὲ τὸ καλόν,
πριχοῦ αἱ ἀδελφαί σου, αἱ ἀγαπηταί,
ᾧ ὀλίγον ἐξυπνήσουν καὶ λυπητερά
τοὺς θρήνους ξεφωνήσουν. Τέκνον, στρέξ' εὐθύς.

Ὁ νέος τὸν πατέρα ἀντωφθάλμησε,
καὶ βλέπων ὅλως ἄτρεπτον τοῦ γηραιοῦ
τὸ σχῆμα, ἐκ βαθέων ἀνεστέναξε
καὶ ἀνωρθώθη· ὁ δὲ δύσμοιρος πατὴρ
τὴν δεξιάν του εἰς τὸν ὦμον τοῦ παιδὸς
ἡπίως ἐπιθέσας, τὸ ἔκκίνησεν
ἀργὰ ἕως τὴν θύραν. Ἐκεῖ καὶ αὐτὸς
δὲν ἔμεινεν ὁ γέρον ἀσυγκίνητος·
ἀλλὰ τὸ δρᾶμα ἔληξε σιωπηλῶς,
κ' εὐθὺς γονεὺς καὶ τέκνον ἐχωρίσθησαν.

Ἀφοῦ ὁ Στράτης ἄφησε περίλυπος
τὸν οἶκον τοῦ πατρός του καὶ τὴν χώραν του
καὶ δύο λίαν ἐρασμίας ἀδελφάς,
(τὴν δὲ μητέρα τάφος κρύος ἔκρυπτεν)
ἐν τελευταῖον ἔτι βλέμμα ἔρῳψε,
στραφεὶς πρὸς τὰ ὀπίσω, ἄλλο δὲ ἐμπρὸς

πρὸς τὸ γεφύρι, νὰ ἔξανοίξῃ προσπαθῶν
 ἐκεῖ τοὺς κτίστας, ἀλλ' αὐτοὶ πολὺ ἔμπρὸς
 ἢδ' εἶχαν προχωρήσῃ καὶ τὸν ἄφησαν·
 ἵτι ἔτση τῶχουν οἱ ὀδικοὶ μας, ἵς τὰ μικρὰ
 (καθὼς τὰ κρίνουν!) νὰ μὴν εἶναι ἀκριβεῖς.
 Αὐτὸς ἐν τούτοις τὴν ὁδὸν τὴν πρὸ αὐτοῦ
 λαμβάνει μετὰ θάρρους ὄχι παιδικοῦ,
 κ' ἐλπίζων νὰ τοὺς φθάσῃ εἰς σταθμόν τινα,
 προέβαινε γενναίως, λόφους, φάραγγας
 ὀπίσω του ἀφίνων οὐτ' ἐπρόσεχεν,
 ἂν κορφοβοῦνι που κἀνὲν ἐπρόβαλλεν
 ἐξαίφνης εἰς τὰ πέριξ, στολιζόμενον
 μὲ κάστρον τῆς ὥραίας μεσαιωνικῶν
 ἢ σκαλισμένα τῶν Ἑλλήνων μάρμαρα.
 Ἐκεῖνα διὰ Φράγκους ὅτι ἴστανται
 αὐτὸς ἦν πεπεισμένος, ὥς καὶ πάμπολλοι
 τῶν τότε καὶ τῶν τώρα διδασκάλων μας,
 οἵτινες οὕτω δὴ τὸ μωροθαύμαχος
 ἐπίθετον ἐκφεύγουν καὶ μακάριοι
 ἐν αὐταρκείᾳ ζῶσιν· ἂν δὲ Πλάτων τις
 ἀρχὴν φιλοσοφίας ἀπεφήνατο
 ὅτ' εἶναι τὸ θανμάζειν, ἐφλυάρησε!
 Λοιπὸν ὁ Στράτης, ὥσάν γνήσιος Ῥωμῖος
 βαδίζων τότε, ὅλο ἔμπρὸς του ἔβλεπε,
 καὶ μόνον, ἵνα κάμῃ (ὅπως ἔκαμνε
 πολλάκις καὶ πατήρ του) πρόγνωσίν τινα
 περὶ μελλούσης εὐθηνίας γάλακτος,
 βουτύρου καὶ τυρίου, καὶ πού κ' ὑψοῦσε
 τὰ γλοηφόρα γύρω του λιβάδια,
 βοσκὰς ποιμένων Βλάχων, ὄνυαυτων πολὺ,
 πλην ὥς ἐκ τούτου γυαλιζόντων οὐ κακῶς
 κ' ἐχόντων γυαλιζούσας καὶ δραχμὰς πολλάς,
 ἀγαπητὰς εἰς πάντας, ὅταν ἔρχονται
 ἵς τ' ἀραχνιασμένον κεντρικὸν ταμεῖόν μας

ὥς φόρος τῶν ποιμνίων κατὰ Μάρτιον·
 ζωπάνοι δὲ καλοῦνται προσφυῶς αὐτοί,
 διότι ζοῦν ὥς Πᾶνες, καθὼς μ' εἶπέ τις
 Μεσολογγίου πρωτοδίκης φίλος μου
 κ' ἐτυμολόγος, ὅταν ἐξαπόσταινεν
 ἀπὸ τὰς δίκας, οὐκ εὐκαταφρόνητος (*).
 Ὁ Στράτης βηματίζων, ὅπως ἔγραψα,
 ἔφθασεν εἰς ἓν μέρος ὀλομόναχος
 κατὰ τὸ τοῦ ἡλίου μεσουράνημα,
 κατάπονος δ' ἐκλέγει δένδρον σκιερόν,
 κ' εἰς τὴν βρυῶδὴ ῥίζαν του τὸ τρίχινον
 δισάκκι ἀποθέσας καὶ τὴν ῥάβδον του,
 ἦν ἐκρατοῦσε διὰ τὰ μανδρόσκυλα,
 ἐκάθησε στενάζων καὶ αὐτὸς ἄχ βάχ,
 καὶ εἶπε ταῦτα μὲ συγκίνησιν ψυχῆς·

Εἰς τῆς ζωῆς τὸ χάος σφενδονίζομαι
 τοσοῦτον νέος! Χάος, σκότος ἡ ζωὴ
 'ς ἐμὲ τῶ ὄντι. Μὴ γὰρ κἂν ἐγνώρισα
 ὁδοὺς ἂν ἔχη ἢ τέλος εὐδιάκριτον;
 Πολλὰ βιβλία ἕως τῶρ' ἀνέγνωσα,
 ἀλήθεια, κ' εἰς λόγους συνετῶν ἀνδρῶν
 ἐπρόσεχα, ὥς ἔχων δίψαν ἄσβεστον,
 νὰ μάθω, ποῦ μᾶς φέρει αὐτ' ἡ ὑπαρξις
 ἡ δύσληπτος· ἐν τούτοις περὶ μέλλοντος
 ν' ἀποφασίσω δὲν ἐπρόφθασα βουλήν,
 κ' ἰδοὺ τὸ μέλλον μοὶ παρίσταται εὐθύς,
 ὁ βίος ὁ ποικίλος καὶ πολύδοξος...
 Ἐμβαίνω, κηῖτι βρέχη πλέον ἄνωθεν,
 αὐτὸ ἅς καταβαίνει· εὐχαρίστως δὲ
 ἅς κύπτω τὸν αὐχένα, νὰ τὸ δέχωμαι.
 Ἰδέαν ὅμως μίαν, ὀδηγήτριαν
 εἰς τὴν ζωὴν μου ἅς φυλάξω πάντοτε,

(*) Ἀστειζόμενος ἴσως· ὁ Ἀδαμ. Ἰω. Παπαδιαμαντόπουλος, ὁ ὕστερον καὶ Ἀρε-
 οπαγίτης, κ.τ.λ.

ἄφοῦ τὴν ἐλευθέραν ἔχω θέλησιν
 εὐσέβειαν ἔς τὰ θεῖα νὰ ἀσκῶ ἀγνήν,
 καὶ τῶν κανόνων καὶ διαταγῶν αὐτῆς,
 καθὼς εἰς τὰ βιβλία τοὺς ἐγνώρισα,
 ἐν ὅσῳ ζῶ καὶ πνέω νὰ μὴν ἐκτραπῶ,
 καὶ πάντα ταύτης δεύτερα ποιούμενος,
 καλότυχος, ἀνίσως καὶ μικρότατον
 ἐν κόσμῳ τύχῳ εὐτυχίας μόριον.
 Ὅ δ' ἄνωθέν μου τώρα λάμπων ἥλιος
 καὶ τοῦτο τὸ σκιῶδες δένδρον μάρτυρες
 ἄς εἶναι τῆς καλῆς μου ἀποφάσεως!

Εἶπε μὲν ταῦτα, ἔκαμε δὲ κιᾶλλον τι,
 πολὺ τοῦ μονολόγου σπουδαιότερον·
 ἐπὶ τὸ στῆθος ἔκλινε τὴν κεφαλὴν,
 καί, τοῦ ῥουχίνου τρίβων γελεκίου του
 τὰ μάλλινα κομβία, διεσκέπτετο
 τὸ τί τὸν ἔκλωσε ἄρά γε ἡ Μοῖρά του
 κ' εἰς τί προαιωνίως τὸν προώρισεν
 ἢ ἄνω θεία πρόνοια· ἂν ὁ θεὸς
 (καθὼς ποτε ἀνέγνω εἰς τὰς διδασκὰς
 τοῦ Μηνιάτου) ὄντως τὸν ἠγάπησεν,
 ὥς πάλαι τὸν Ἑβραῖον Ἰακώβ, πρὶν ἢ
 αὐτὸν ἡ μήτηρ ἐν γαστρὶ συνέλαβε,
 καθὸ τὸ σπέρμα φέροντα τῆς ἀρετῆς,
 ἢ μήπως μῖσος τὸν ἐμίσησε βαρὺ,
 ὥσάν τὸν μαλλιαρόν του ἀδελφὸν Ἡσαΐ
 διότι τὸν προεῖδεν, ὅτι ἔμελλε
 κακὸς νὰ γίνῃ· ταῦτα διεσκέπτετο.

Ἐδῶ τὸν ἥρωά μου, ὥς τὸν λέοντα
 ἐξ ὄνυχος γνωρίζουν, πᾶς τις εὐκόλα
 ἄς τὸν γνωρίσῃ ἀπὸ ταύτην μοναχὰ
 τὴν ἐμβριθὴ του κομβιοτριβόσκεψιν,
 καὶ ἄς θαυμάσῃ, πῶς δὲν ἐδειλίασε
 νὰ πλησιάσῃ τ' ἀκανθῶδες ζήτημα

τὸ τοῦ προορισμοῦ καὶ τὸ τῆς χάριτος
 τῶν ἠνωμένων κατὰ τρόπον θαυμαστὸν
 μὲ τ' αὐτεξούσιόν μας· λέγω ζήτημα,
 ὅπερ τοσαύτας μάχας ἐπροξένησε
 καὶ εἰς μελάνης μαύρης ῥεῖθρα ἔβαψε
 λευκοὺς ἀθώους χάρτας καὶ περγαμηνὰ
 ἀπὸ τοῦ Αὐγουστίνου μέχρι σήμερον,
 ὀνόματα δ' εἰς πᾶσαν διεφήμισε
 τὴν Δύσιν Ἰανσενείων Μολινείων τε,
 ἀνδρῶν περιουσιῶν εἰς τὰ ὑπὲρ νοῦν.

Οἱ τρόποι δὲ τοῦ Στράτη καὶ οἱ λόγοι του
 οἱ ἀνωτέρω, ἂν ἀπίθανοι φανοῦν
 εἰς ψυχολόγον ἄνδρα κ' ἐνθυμούμενον
 τὸν πρῶτιστόν μου στίχον, ἀποκρίνομαι·

Ὁ ἐδικός μου ἦρως ὄχι ὥς οἱ πρίν,
 μὲ τὸ ἀνδρεῖον θ' ἀριστεύσῃ σῶμά του,
 στρατοὺς φονεύων ὅλους εἰς στιγμὰς τινας
 καὶ χύνων ῥεῖθρα αἵματος ἀπίθانا,
 ἀλλὰ δι' ὀξυνοίας τοὺς προτέρους του
 θὰ ὑπερβάλῃ, τὰ δ' ἀπίθانا αὐτοῦ
 ἀθῶα θ' ἀποβῶσι. Δὲν θὰ κλαύσωσι
 ἔνεκ' αὐτοῦ μητέρες, ὥς ποτ' ἔκλαυσαν
 εἰς Ἴλιον Τρωάδες αἱ βαθύκολποι
 σκληροὺς εὐροῦσαι ἦρωάς τε κιᾶοιδούς,
 φονεῖς τοὺς μέν, φονέων κήρυκας τοὺς δέ.
 Αὐτὰ τὰ ἐγορτάσατ', εἴμαι βέβαιος,
 καὶ δὲν ὀρέγεσθ' ὅμοια ν' ἀκούετε·
 ἂν δὲ οἱ ποιηταί μας διὰ χάσημον
 τὸν κόσμον ὅλον ἔχουν εἰς τὸ κοῖλωμα
 τῶν μεταλλογραφίδων των, σεῖς παντελῶς
 νὰ ἔχετε κοιλίαν διὰ σπάσημον
 καὶ κεφαλὴν δὲν πρέπει, καί, τὸ χεῖριστον,
 ἀνθρώπων τόσων σφαζομένων διὰ σᾶς
 τὰς ἀμαρτίας τέλος νὰ φορτώνεσθε.

Ἐγὼ ἂν γράψω πάθημά τι τραγικόν,
 τὸν Στράτην θ' ἀποβλέπη καὶ τὸ δέσμα του
 μονώτατα. Δὲν εἶναι πλάσμα μου αὐτός,
 μόνος δ' αὐτοῦ δεσπότης, βασιλεὺς ἐγώ;
 πλὴν ξένος ἄλλος, εἴτ' ἐν τῷ ποιήματι
 εἰς παρελθόντας χρόνους, εἴτε σήμερον
 ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν μου τῶν πανευμενῶν,
 προλέγω, ὅτι δὲν θὰ πέσ' εἰς κίνδυνον,
 ἂν οἴκοθεν δὲν εἶναι ἄξιος ποινῆς,
 καί, μέλι ἂν δὲν ἔφαγ', ἐξ ἑμοῦ ἔδῳ
 καὶ τούτων μου τῶν στίχων ἡ κοιλία του
 ποσῶς δὲν θέλει πάθη καλικόπονον.

Λοιπὸν πιστεύσατέ μοι, (εἶναι ἀρετὴ
 μεγάλ' ἢ πίστις, φίλοι· θέλει ἄσκησιν,
 καθὼς καὶ πᾶσα ἄλλη·) δότε μίκριστον
 λοιπὸν αὐτῆς τι μόριον κ' ἔδῳ 'ς ἑμὲ
 εἰπόντα, ὅτι τ' ἀνωτέρω ἔλεξεν
 ὁ Ἀγγελίδης Στράτης, καί, σκεφθεὶς μικρόν,
 τὴν δεξιάν του εὐσεβῶς ἐκίνησε
 κατὰ μετώπου καὶ χαράξας τετραχῶς
 τὸ ἱερὸν σημεῖον, ἔλαβ' ἔπειτα
 τὴν ῥάβδον καὶ τὸν σάκκον, κ' ἐγεφθεὶς ὀρθός ...

«Τ' ὀρθός ἔδῳ τί θέλει; περιττότατον!»
 ἀκούω μὲ φωνάζουν. Ἴσως δίκαιον,
 ὦ ἀναγνώσται, ἔχετε· πλὴν εἶν' αὐτός,
 ὦ φίλοι, τρόπος, νὰ μὴν ὑποφέρετε
 καὶ μίαν μόνην λέξιν μου δισύλλαβον,
 τυχὸν κακῶς θεμένην εἰς τοὺς στίχους μου,
 ἐνῶ καμῆλας τόσας καταπίνετε
 εἰς τὰ συνήθη ὁμοιοκατάληκτα;
 ἀλλὰ ὑπ' ὅψιν ἔχων τοῦ συστήματος
 τοῦ νευρικοῦ σας τὸ ἀκαταλόγιστον,
 σᾶς συγχωρῶ εὐκόλως, μάλιστα δὲ καὶ
 σᾶς εἰμ' εὐγνώμων, ὅτι μ' ἐνθυμίσατε

τὸ μέγα μου καθῆκον, τὴν τῆς φράσεως
ἀκρίβειαν, εἰς ἣν δὲν ὑποβάλλονται
οἱ... πῶς νὰ τοὺς εἰπῶ; ἔκεῖν' οἱ πλάνοι σας
ζαχαρολουνκουμομοιοκατάπληκτοι!
καὶ ὅμως πάλιν σεῖς δὲν διεφθάρητε
ὀλοτελῶς, ὥς βλέπω· τούτου δ' ἔνεκα
δεδοξασμένος ἔστω ὁ τῶν Μουσῶν Θεός.

Λοιπὸν ὁ Στράτης ἐγερθεὶς χωρὶς τ' ὀρθός,
ἀκολουθεῖ τὸν δρόμον ἐπὶ δεξιᾷ
᾿ς τὴν τότε ἀκόμη λεγομένην Λεβαδειάν,
μὲ τόνον εἰς τὸ τέλος, ὅθεν ταπεινὰ
σκυμμένην κάτω χώραν καὶ δουλεύουσιν
εἰς Τούρκους καὶ Ἀρβανίτας τοῦ Ἀλῆ πασιᾶ,
Λεβαδειαν δὲ τώρα μὲ ὑπερήφανον
ἀνάστημα καὶ ἦθος σφόδρα ἐλεύθερον.

Πρὶν ὅμως τὸν σηκώσω εἰς τὸν δρόμον του
θὰ ἦτον ἴσως πρέπον εἰς σκιὰν καλὴν
κ' ἐν ὥρᾳ μεσημβρίας φθινοπωρινῆς
τὸν ἥρωά μου νὰ ψωμίσω· τί; — Ναί, ναί. —
Ἄλλ' ἐρωτῶ σας· πάθος ἔκτακτον ποτὲ
χαρᾶς ἢ λύπης ἀπροόπτως εἰσδραμὸν
διὰ μιᾶς τὴν πεῖναν δὲν σᾶς ἔσβεσε;
Οὕτως ἐκόπη καὶ τοῦ Στράτ' ἡ ὄρεξις·
κ' ἐλπίδες, φόβοι, προσδοκίαι, μέριμναι
ἐπὶ πολὺ κατεῖχον αὐτὸν ἔντονον,
χωρὶς νὰ ἐρευνήσῃ, ἂν φαγώσιμον
τοῦ ἔβαλέ τι ᾿ς τὸ δισάκι ὁ πατήρ
ὁ φίλτατός του, ὅπως ἦτο πιθανόν.
Ἀλλέως, ἀναγνώσται, (τόσον δὰ κ' ἐγὼ
ἔμπορῶ νὰ διακρίνω τὸ συμφέρον μου
ὅτ' εἶναι, ὅπως ἄλλων ποιητῶν τρανῶν,
εἰδυλλιώδεις εὐωχίας νὰ ποιῶ
καὶ παρεκτείνων οὕτω τὴν στιχοῦργησιν,
νὰ περιμένω πλειότεραν ἀμοιβὴν

ἐκ μέρους τοῦ ἐκδότου τοῦ βιβλίου μου,
 ἀλλ', ἐννοεῖται, παντελῶς ἀφροντιστῶν,
 ἂν οὕτως εὐοδοῦται ἡ ἀλήθεια
 ἢ μὴ τῶν αἰσθημάτων·) θὰ ἐτόνιζα
 κ' ἐγὼ 'δῶ κἀνὲν γεῦμα. Ὅμως ἀφορμὴν
 ἀφοῦ ὁ Στράτης δέν μοι ἔδωκε ποσῶς,
 σᾶς παραπέμπω πλέον εἰς τὸ ἔνατον
 καὶ μέγιστόν μου ἄσμα ν' ἀναγνώσῃτε
 ἐκεῖ τινα ἐγκαίρως μεσημερινὴν
 ἐμβεβλημένην εὐωχίαν ἐξοχῆς,
 ἐδῶ δὲ τῶρ' αἶς γράψω κατ' ἀλήθειαν,
 ὅτ' οἱ τοῦ Στράτη πόδες οἱ νεανικοὶ
 μ' εὐρυθμον βῆμα διεπέρων τὴν ὁδὸν
 τὴν φέρουσαν ἀσφάλτως εἰς Λεβάδειαν
 διὰ Χρυσοῦ, Καστρίου καὶ Ἀράχωβας.

Β'.

Εἰς τὸ Χρυσὸ πῶς ἦλθε καὶ εἰς τὸ Καστρί
 ὁ Στράτης (ὄχι Κρίσσαν ἢ Δελφούς·) καὶ πῶς
 ἐνύκτωσεν ἢ ὄχι 'ς τὴν Ἀράχωβαν,
 δὲν θὰ τὸ ἱστορήσω. Τὴν ἐπαύριον,
 ἢ μᾶλλον ἴσως τὴν μετὰ τὴν αὔριον
 θὰ εἴπω μόνον, ἔφθασε τῆς πόλεως
 τῶν Λεβαδέων τ' ἀβαθὴ περὶ αὐτὴν
 χανδάκια καὶ πύλην. Ἄλλ' ὥς ἀγνοῶν
 αὐτῆς τὰ κατατόπια, ἐδευλίασε
 νὰ ἔμβῃ μέσα, ἂν κ' ἐπόθει νὰ ἰδῇ
 ἐκεῖ τοὺς κτίστας, οὓς τοῦ εἶχεν ὁ πατὴρ
 ἐκλέξει συνοδίτας. Ἦτο δὲ πρωΐ,
 κ' ἐστάθ' εἰς ταπεινόν τι καὶ πλινθόκτιστον
 ἐκτὸς τῆς πύλης κτίριον, λεγόμενον
 ὅτε μὲν χάνι, καπηλεῖον ἄλλοτε,
 καὶ μαγαζὶ πολλάκις· φούρνου τέταρτον

καὶ μαγειρείου πέμπτον εἶχεν ὄνομα,
 ἀρμόζοντα καὶ ταῦτα. Ἐκεῖ ἡσύχασεν
 αὐτὸς ὀλίγον· ἂν δὲ καὶ ἐγὼ ἐδῶ
 παρὰ τῶν κριτικῶν μας μείνω ἡσυχος,
 πολὺν τὸ ἀμφιβάλλω, ἀφοῦ ἔσωσα
 νὰ γράψω πύλην· πύλην μόνον; ἔγραψα
 καὶ χάνδακας ἀκόμη, ἐνῶ πώποτε
 ἀπὸ καταβολῆς της δὲν ἠθέλησε
 Λεβάρδεια ἡ σῶφρων πολυτέλειαν
 τοιαύτην, ὅπως λέγει ὁ Μελέτιος,
 ὁ γεωγράφος τῆς Ἑλλάδος ὁ κλεινός.
 Ἀλλὰ ἐγὼ τὰ πράγματ', ἅτε ἀναγνούς
 Ἀριστοτέλους τὸ περὶ ποιητικῆς,
 ποιῶ αὐτὰ τοιαῦτα, «οἷ' ἂν γένοιτο,»
 ὥς ἔχων πάντοτ', ἔστε ὑπερβέβαιοι,
 πρὸ ὀφθαλμῶν μου τὴν αἰωνιότητα.
 Θὰ ἔχη, ἂν δέν ἔσχεν ἡ Λεβάρδεια
 μέχρι τῆς ὥρας, πύλην τε καὶ χάνδακας,
 ὥς πόλις, ἣτις χάριτι ποιητικῇ
 κατηξιώθη ὅπως ὅπως νὰ δεχθῇ
 ἐντός της τόσον μέγαν ἔπους ἥρωα.

Ἐνῶ ἐγὼ πλὴν ταῦτ' ἀπολογουῦμ' ἐδῶ,
 ἐπείνασεν ὁ Στράτης, καὶ στραφεῖς λοιπὸν
 πρὸς τὸ ἐμπρὸς τοῦ φούρνου ἀξιόλογον
 σανίδωμα, ἐφ' οὗ θερμὰ ψωμάκια
 καλῶς ἐσκεπασμένα μετὰ τὴν μάλλινην
 βελόντζαν ἐσηματίζαν χαρίεντα
 λοφίσκον, παρ' αὐτῷ δὲ πινακίων τις
 φαγητοφόρων εὐτακτος διπλῇ σειρᾷ
 ἐκάλει τοὺς πεινῶντας εἰς ἐστίασιν·
 αὐτὰ ἰδὼν ὁ Στράτης ἀπετόλμησε
 κ' ἐζήτησε νὰ φάγη, ἀορίστως δὲ
 καὶ τί καὶ πόσον, δειλιῶν, ὥς χρήματα
 ὀλίγα ἔχων, μήπως καὶ ζητήσῃ τι,

δι' ὃ νὰ μὴ του σώσῃ τὸ κομπόδεμα.
 Ἀλλὰ ὁ ξενοδόχος, ὥσ' ἄνθρωπος μεσόκοπος
 τοῦ κόσμου, ἦτο δ' ἄνθρωπος μεσόκοπος
 καὶ ὄνομ' ἀπλῶς ἔχων τὸ Παρασκευᾶς,
 πρὸς δὲ καὶ Μωραΐτης, ἐκ τοῦ τόπου του,
 ἐνόησε, τί πρέπει, κιὰπὸ τὰ ἐκεῖ
 τὴν χεῖρ' ἀπλώσας τῷ προσάγει σύμμετρον
 τοῦ σχήματός του φαγητόν, πινάκιον
 πικτῆς ποδῶν προβάτου καὶ ὡς ἄρτυμα
 ἓνα δυὸ σκόρδα. Εἶτα θεωρῶν αὐτὸν
 ἐντροπαλὸν εἰς ἄκρον, τὸν ὠμίλησεν
 ὡς ἀκολούθως μὲ φωνὴν χαϊδευτικὴν·

Καλὸ παιδί, νὰ σ' ἐρωτήσω βούλομαι,
 τίς εἶσαι, πόθεν ἔρχεσαι καὶ τί ζητεῖς
 ἔς τὰ μέρη τοῦτα; ὥσ' ἄν ξένος φαίνεται.—
 Ἀπὸ τὰ Σάλων' ἔρχομαι κ' ἐκίνησα
 νὰ πάγω ἔς τὸ Ζητοῦνι εἰς τὸν θεῖόν μου·
 ἀλλὰ ἡ συντροφία ὁποῦ μ' εἶχ' εὐρῇ
 μαζί νὰ πάγω ὁ πατέρας μου, αὐτὴ
 ἐπρόκαμε ἔς τὸν δρόμον καὶ μὲ ἄφησε,
 καὶ μόνος τώρα δυσκολεύομαι πολὺ.—
 Ναί, σήμερα τῷ ὄντι, ὅτι ἔξυπνησα,
 πίνοντας τὸν καφέν μου, εἶδα ἔπερσαν
 ἀπ' ἔδω κἄτι κτίσται μήπως ἦσαντε
 αὐτοί;— Νομίζω.— Τίς δ' ἐκεῖ ὁ θεῖός σου;
 Ἐγὼ ἐδῶ καὶ μῆνας, ἤμουνα ἐκεῖ,
 καὶ ἴσως νὰ τὸν γνῶρισα.— Σταυρῆς, Σταυρῆς
 τὸ ὄνομά του, εἶναι ἀπὸ Σάλωνα.—
 Ὁ ῥάπτης, μήπως λέγεις, ὁ Σταυρῆς; αὐτός,
 παιδί μου, (εἶσε λόγου σου ζωή!) προχθὲς
 ἀπέθανε· τὸ ἔμαθ' ἀσφαλῶς ἐγὼ
 ἀπὸ ἀνθρώπους ποῦρ' ἦσαν σήμερ' ἀπ' ἐκεῖ.—
 Μᾶς ἄφησε λοιπόν· θεὸς σχωρέσαι τον!
 πλὴν τώρα τί νὰ κάμω ἐγὼ, ποῦ μ' ἔστειλε

᾿ς ἐκεῖνον ὁ πατήρ μου; — Παιδί, ἄκουσε.
 Ἐγὼ νομίζω, ὅτι καθ' ἑμπόδιον
 διὰ καλὸν μας γίνεται, καὶ βλέπων σε
 σχεδὸν μαντεύω, ὅτι σὺ καλοῦ πατρὸς
 υἱὸς θὰ εἶσαι. Ὅθεν, ἂν τυχὸν ζητῇς
 ᾿ς τὰ ξένα νὰ πορεύῃς, νὰ κυβερνηθῇς,
 σὲ ᾿παίρνω ἐγὼ κοντά μου, καὶ μὲ τὸν καιρὸν
 τὴν τέχνην μου νὰ μάθῃς· δὲν εἶναι αὐτὴ
 ποσῶς χυδαία, καθὼς εἶν' ἡ ῥαπτική,
 ἀλλὰ σπουδαία μάλιστα κ' εὐγενική.
 Σὲ βεβαιώνω, θὲ νὰ βλέπῃς πάντοτε
 εἰς τοῦτό μου τὸ χάνι καὶ θὰ μελετᾷς
 λογῆς λογῶν ἀνθρώπους καὶ φερσήματα,
 φρονίμους καὶ ἀγνώστους, ὥς τὰ ζῶα των
 γαδούρῃα εἶναι κιᾷλογα. Κοντολογῆς
 φιλόσοφος θὰ γένῃς. Εἰπέ, στέργεις το;

Ὁ Στράτης, πρὶν ἢ δώσῃ τὴν ἀπόκρισιν,
 στιγμᾶς ἐσκέφθη δύο καὶ εὐρὼν αὐτὴν
 τὴν τέχνην ὥς τῆς πείρας διδασκάλισσαν
 τῆς ἀνθρωπίνης, ἔστρεξε κ' εὐθὺς ἐκεῖ
 τὴν κάραν νέυει καὶ τὴν χεῖρ' ἀσπάζεται
 τοῦ νέου του κυρίου, ὅστις ἄρχισε
 τὰ ἐδικά του πάλιν· «Τέκνον, τῆς καλῆς
 ἀρχῆς καὶ τέλος κάλλιστον, εἶπαν σοφοί.
 Νὰ ἰδοῦμεν τώρα, ἔγινε καλὴ ἀρχὴ
 μὲ σὲ κ' ἐμέ; Εἰπέ με κατ' ἀρχὰς λοιπὸν
 τὸ ὄνομά σου.» — Στράτην Καλοπύχειρον
 μὲ λέγουν. — Εὗγε, ἔχεις οἰωνὸν καλὸν
 εἰς τ' ὄνομά σου. Εὗγε, ἐπετύχαμεν!
 Σὺ δ', ἀναγνώστα, μὴ εἰς ταῦτα θαύμαζε.
 Εἶχε καψοδιαβάσῃ ὁ Παρασκευᾶς
 καὶ πρὶν ἢ προχωρήσῃ ὥς τὸν Αἴσωπον
 ᾿ς τῆς Δημητσάνης τὸ ποτὲ γυμνάσιον,
 ἐνῶ ἀκόμη δηλαδὴ τοῦ Μανουὴλ

Χρυσολωρᾷ τὰς γνώμας ἐξεμάνθανε,
 τὸν εἶχαν συμβουλευσ' οἱ συντοπιταί του,
 παπᾶς νὰ γένη πλέον εἰς αὐτοὺς ἐκεῖ·
 ἀλλὰ ἐκεῖνος εὐσυνείδητα σκεφθεῖς,
 οὐδόλως τοῦτο ἔπραξε. Τὰς γνώσεις του
 ὁ ἄπληστος ὀλίγας τὰς ἐνόμιζε,
 κ' ἐπάτησε λοιπὸν ὡς καὶ τὸν Αἴσωπον
 'ς τὸ πείσμα πάντων τῶν συντοπιτῶν αὐτοῦ,
 κ' ἐπρόκοπτε μεγάλως, ὡς πολλὰ πολλὰ
 εἰς πᾶσαν τάξιν καθαρὰ τετράδια
 λεπτῆς ψυχαγωγίας μὲ λεπτότερον
 πτερὸν γεμίζων κόρακος. Πλὴν ἔτυχε
 ταξεῖδι ποτὲ κάμων 'ς τὸ Βυζάντιον
 μὲ προὔχοντας Μωρέως, ὡς γραφεὺς αὐτῶν,
 'ς τὴν Λεβαδειὰν νὰ ἔλθῃ. 'Σκάλωσε δ' ἐκεῖ
 ὁ σκουφοφόρος παρ' ἐλπίδα ὁ σεμνὸς
 εἰς ἓν ἀγκίστρι ἔρωτος πολλὰ ὀξύ,
 ῥιφθὲν ἐπιτηδείως εἰς τὸν δρόμον του
 ἀπὸ παραθυρίου γάστραν ἔχοντος
 βασιλικοῦ πρασίνου λευκανθίζοντος,
 καὶ κόρην ἐγχωρίαν συζευχθεὶς ἐκεῖ
 ἀπέμεινε καὶ ἔζη μ' εὐχαρίστησιν,
 ἀσκῶν τοῦ πενθεροῦ του τὸ ἐπάγγελμα,
 ἀφοῦ ξενοδοχεῖον προῖκα ἔλαβε.

Τὰ κατ' αὐτὸν τοιαῦτα. Εἰς τὸν Στράτην δὲ
 τὸν λόγον τότε ἀποσώνων εἶπε· Ναί,
 πιστὸς νὰ εἶσαι καὶ γοργὸς 'ς τὰ ἔργα σου,
 αὐτό, καλὲ μου Καλοπίχειρε, ζητῶ,
 κ' ἐγὼ σὲ ἀνταμείβω κατ' ἀξίαν σου.
 'Εν τούτοις δὲ κ' ἐν γράμμα εἰς τὰ Σάλωνα
 τοὺς γράφεις καὶ μηνύεις τὰ τοῦ θείου σου,
 ὡς πρέπει, νὰ τὸν κλαύσουν καὶ τὰ κόλλυβα
 ἐγκαίρως νὰ τοῦ βράσουν 'ς τὰ ἐννεάμερα,
 γὰ εἶναι κ' ἡ ψυχὴ του εἰς ἀνάπαισιν.

Πλὴν ξεύρεις τάχα γράμματα; - Τί λόγος! - Ἄ,
 γιὰ στρέψε 'λιγουλάκι 'πίσω δεξιὰ
 'ς τῆς ἀνοιγμένης θύρας τὰ σανίδια
 καὶ διάβασέ μ' ἐκεῖνα τ' ἄσπρα γράμματα. —
 « Ὁ γείτονας Ἀνέστης τρία γρόσια. » —
 Καὶ παρακάτω, τέκνον μου. — Μετὰ χαρᾶς.
 « 'ς τὰς πέντε Ὀκτωμβρίου ὕψον βερεσὲ
 ἀπὸ τὸν Δῆμο Πούλια ἀγοράσαμε
 ὀκάδες πέντε, στήνει δέκα γρόσια. » —
 Αὐτὸ τὸ παρακάτω, Στράτη, σ' ἔσωσε.
 Τὸ ἐδικόν μου γράψιμον κάνεις ἐδῶ
 'ς τὴν χώραν δέν το 'βγάζει παιῖξε γέλασε
 δὲν εἶναι 'σὰν τ' ἀπάνω καλογερικὸ
 αὐτὸ τὸ λέγουν. Εὐγε, Στράτη, εὐγέ σου!
 Εἰπὼν αὐτὰ ἀμέσως καὶ τὸν 'πρόσταξε
 τὸ ἓνα τ' ἄλλο. — Πῶς; ἀμμή συμβόλαιον; —
 Συμβόλαιον; Δὲν εἶχεν, ἀναγνώσταί μου,
 ὁ Κόσμος συνειθίστη 'ς τὰ συμβόλαια
 ἀκόμη τότ' εἰς κάθε ψύλλου πήδημα,
 καὶ ἡ τιμία γλῶσσα δὲν ἐλύγιζε
 τῶν τότε νὰ προφέρῃ « προθεσμία » ἢ
 « κλητῆρ » ἢ (μὲ συμπάθειο) καὶ « κατάσχεσιν. »
 Κατάσχεσιν; ἀμμ' ὅλοι 'ς τὸ κακέμφατον
 τοῦ λεξειδίου τούτου θὰ 'κοκκίνιζαν
 τῶν δὲ πλημμελίου-καὶ κακουργοδικῶν
 στερούμενοι ἔστεροῦντο, οἷς ὀρκίζομαι,
 πλημμελημάτων τόσων καὶ κακουργιῶν,
 ὁπόσων τώρα γέμ' ἡ πολιτεία μας
 πλὴν φόβος ὅλους ἔσωξε σωτήριος,
 ὁ φόβος τοῦ ξαμπίτη ὁ ἀσύντακτος
 τοῦ αὐστηροῦ δὲ μεχχεμὲ τοῦ Τουρκικοῦ
 τ' ἀπρόσιτον κατῶφλι ἐχορτάριαζε
 καὶ ὁ καντῆς ἐπεῖνα ἀργὸς καθήμενος
 ὥς κ' ὁ δεσπότης μόνον διαζύγιον

ἢ κληρονόμων μάλλωμ' ἅπαξ τοῦ μηνός,
τὸν Ἀρμενόπουλόν μας ἐν χερσὶ κρατῶν,
ὥς βίβλον τάχα νόμου κῦρος ἔχουσιν.
τῇ δ' ἀληθείᾳ διὰ λόγων πατρικῶν
πολὺ ταχέως καὶ ὀρθῶς διέλυνεν.

Ἄν δὲ καὶ ἀπαιτήσεις τινὲς δίκαιαι
ἐνίοτ' ἐσιγῶντο, παρεβλέποντο,
διότ' οἱ ἀναγκαῖοι δικονομικοὶ
ἔλειπαν τύποι ἢ δὲν ἐγνωρίζοντο,
μήπως ὁ κόσμος διὰ τοῦτο ἔχάνετο;
ποσῶς! ἐκραταιοῦτο τὸ φίλῃσυχον
τῆς κοινωνίας καὶ τὸ ἀνερίθρευτον.
Ἄχ, ὅταν φέρω, φίλοι, τοὺς ἀπλοῦς καιροῦς
ᾗ τὴν μνήμην μου ἐκείνους, μετὰ ταῦτα δὲ
τὴν τωρινήν μας καμαρώσω καταντλᾶν
καὶ τὴν στρεψοδικίαν τὴν ἀμέτρητον,
αἱ τότε πλέον ἴσ' ὅσον ἔβριθα κρουνηδὸν
τὰ δάκρυα ἐκχύνω· πλήν τετέλεσται!
Ὑπομονή, ὦ φίλοι, συμπολιταί μου,
μ' αὐτοὺς τοὺς νόμους πλέον ἅς πορεύσωμεν·
καλοὶ κιαυτοὶ ἔναι, γράμματα ἂν ἡξεύρωμεν,
νὰ τοὺς διαστρεβλῶμεν ὅπως θέλομεν.

Ὁ Στράτης ἐν τοσοῦτ' ἐπιδέξιος
εἰς πᾶν ἐφάνη, ὅτι τὸν ἐπρόσταξαν
μικρὸν ἢ μέγα ὅσες δὲ ἐφώναζε
φορὲς ὁ κύριός του, ἤκουεν εὐθύς
«ἀφέντη;» μ' ἓνα τόνον ἐρωτήσεως,
ἢ τὸ «ὀρίστε!» προθυμίας ἐμπλεων.

Λοιπὸν ἀμέμπτως οὕτως ὑπηρέτησεν
ὥς τὸ ἐσπέρας, καὶ ἀφοῦ ἐνύκτωσε,
τὴν εὐσεβῇ του πρόθεσιν ἐνθυμηθεῖς,
τὴν Σύνοψίν του ἀπὸ τὸ δισάκιον
λαμβάνει καὶ ἀρχίζει τὸ ἀπόδειπνον,
τὰ μὲν ἀναγινώσκων μὲ εὐλάβειαν

τὰ δὲ καὶ ψάλλων κατὰ τὸ Πολίτικον
 ἀρχαῖον ὕφος. Ἐνας δ' αὐτοῦ σύνδουλος,
 εἰς τὸν αὐτὸν κοιτῶνα πλαγιασμένος ὢν,
 Μανόλης τ' ὄνομά του καὶ Ζαγοριανός,
 ἀφοῦ κατεκουράσθη κοσκινίζοντας
 δι' ὅλης της ἡμέρας τὸ ἀλεύριον,
 πολὺ θυμώθη εἰς τὸν πρῶτον ὕπνον του
 ἐκταραχθεὶς καὶ ταῦτα ἐφοβέρισε·
 Παλαιόπαιδο, ἐσύ ἴσαι; βοῦβα, λέγω σου·
 κ' ἔξω εὐθύς, μανέδες ἂν ὀρέγεσαι·
 ἐμεῖς θὰ κοιμηθοῦμε! Ἐκατάλαβες;

Εἰς τοῦτ' ὁ Στράτης τὸ κανόνι οὐδὲ γρύ.
 Μόνον τ' ἀγιοκέρι καὶ τὴν Σύνοψιν
 λαβὼν ἐβγῆκεν ἤσυχα εἰς τὴν αὐλήν,
 ἵν' ἀποσώσῃ τὸ μικρὸν ἀπόδειπνον.
 Ἀλλὰ τὴν νύκτα ἄνεμος ψυχρὸς φουσῶν,
 καλὸν κατάρχουν εἰς τὸν Στράτην ἔδωκεν,
 ὥστε μὲ βράχναν καὶ μὲ γαῖδουρόβηχα
 νὰ ἐξυπνήσῃ τὴν ἀκόλουθον αὐγὴν.
 Πλὴν μὴ θαρῶητε, ὅτι εἰς τὴν κλίνην του
 πλαγιάσας ὁπωςδήποτ' ἐροχάλιζεν
 ὁ Στράτης ὀληνύκτα, ὥς ἐγὼ καὶ σεῖς·
 ποσῶς εἰς τοῦτο δὲν ἐξώκειλεν αὐτός,
 ἀλλὰ ἐβάλθη περὶ τὰ μεσάνυκτα
 νὰ εἰπῇ ἀκόμη καὶ τὸ Μεσονυκτικόν.
 Τὸ Μεσονυκτικὸν δὲ τοῦτο ἔγραψαν
 σοφοὶ ἀρχαῖοι ἄνδρες νὰ τὸ ψάλλωμεν
 τὴν νύκτα ἐκ τῆς κλίνης ἐγειρόμενοι·
 διότι πρῶτον εἶναι γνώμη σφαλερά,
 τὸ ὅτ' ἡ νύξ ἐδόθη εἰς ἀνάπαισιν,
 καὶ ὅτι δὲν πειράζει τὸν θεὸν ποσῶς,
 ἂν οἱ θνητοὶ κοιμῶνται τὰ μεσάνυκτα,
 καὶ δεύτερον, ἐκεῖν' οἱ θεοφώτιστοι
 τ' ἀπέδειξαν πατέρες λογικώτατα,

πῶς τότ' εὐρίσκουν μάλιστα οἱ δαίμονες
 καλλίστην εὐκαιρίαν κ' εἰς τὸ εὐπτωτον
 ἡμῶν σαρκίον καὶ τὴν φαντασίαν μας
 δεινὸν ἐπάγουν πόλεμον ἀκήρυκτον,
 ἐὰν τὸ θεῖον σύμμαχον δὲν ἔχωμεν
 κοντά μας. Πῶς δ' ἐκεῖνο κατεβάζεται;
 πῶς ἄλλως, παρὰ μόνον διὰ προσευχῆς;
 Καὶ ναὶ μὲν ἄλλοι θύραθεν ἀντέκρουσαν
 εἰπόντες, ὅτι καὶ ἂν ἁμαρτήσωμεν
 κατ' ὄναρ, τοῦτο δὲν καταλογίζεται,
 καθὼς οὐδὲ οἱ νόμοι τιμωροῦν ποτε
 τὸν ὑπνοβάτην πταίστην· ἀλλ' οἱ ἅγιοι
 πατέρες ὡς πρὸς τοῦτο ἀνθυπέκρουσαν
 εὐστόχως λίαν καὶ ἐνίκησαν λαμπρῶς,
 εἰπόντες, ὅτι ἄλλως πως οἱ ἄνθρωποι
 καὶ ἄλλως κρίνει ὁ θεός· ὅσον δ' αὐτὸς
 ὁμολογεῖται ἀσυγκρίτως ὢν ἡμῶν
 ἀνώτερος εἰς ὅλα κ' εἰς τὸ δίκαιον,
 τοσοῦτον κ' ἔτι πλέον αὐστηρότερος.

Ἡξεύρων ταῦτα πάντα καὶ φοβούμενος
 ὁ Στράτης, ἐσηκώθη τὰ μεσάνυχτα
 νὰ πράξῃ ὃ τι θέλουν οἱ κανόνες μας
 νὰ πράττουν πάντες, λαϊκοὶ ἢ κληρικοί.
 Ἀλλὰ ὁ σύνδουλός του, καθὼς ἄνθρωπος
 παλαίσματα τοιαῦτα μὴ μαθὼν ποτε
 κατὰ τῶν μαύρων ἀοράτων μας ἐχθρῶν,
 τὸ νεανὲς τοῦ Στράτη ἅμα ἤκουσε
 μετ' ἐμμελείας τονισθὲν ἐν τῇ αὐλῇ,
 ἐξύπνησε καὶ βρόντον πάλιν ὕβρεων
 εἰς τὸν πτωχόν μας ψάλτην ἐσφενδόνισε·

Βρὲ ἄμναλε, τί 'ν' τοῦτα τὰ γκαρίσματα;
 ὅσων τί δαιμόνια, τί τελώνια, τί στοιχεῖα
 μὲ τὰ τυφλά σου βλέπεις καὶ ἀρχίνησες
 ἐξορκισμοὺς νὰ ψάλλῃς; δὲν βουβαίνεσαι;

Ἐμεῖς ἔδῳ ὥς χρόνους ἔξ κοιμούμεστε,
καὶ μόνον ποντικίων κριτσανίσματα
γλυκὰ γλυκὰ τὴν νύκτα μᾶς ἱνανάριζαν·
δαιμόνους πλὴν δὲν εἶδαμε· καὶ τώρα ἐσὺ
τοὺς ἡῆρες κ' ἕναν ἕναν τοὺς μετρᾷς ἔδῳ;
ἢ σ' ἦρθε ἑξάφνου ὄρεξη παρὰξενη
νὰ σοῦ μετρήσῃ τὰς παγίδες σου κανεῖς;
Ἄν θέλῃς τοῦτο, τώρα σηκονόμεστε!

Ὁ Σαλωνίτης τότε ἔκλειδοστόμισε
καλῶς ποιήσας, τὸ πρῶτ' δὲ σηκωθείς,
τὰ τῆς ἀκολουθίας ὅλ' ἀπέσωσε,
τ' ἀργῶς καὶ μετὰ μέλους λέγων χύμα, καὶ
εἰς φῶς ἡμέρας φέρων τὰς νυκτὸς εὐχάς,
καθὼς τοῦ ἔτους ἅπαξ πράττομεν κ' ἡμεῖς
τὸ ἐναντίον, ὅτε σοβαρώτατα
τὸ Δόξα σοι τῷ δεῖξαντι τὸ φῶς, θεέ,
εἰς τὰ Νυμφία ἀφ' ἑσπέρας ψάλλομεν,
καὶ ὕστερον, μαυρίαν πλείστην βλέποντες,
ἐκ τοῦ ναοῦ ὁπότεν ἐξερχόμεθα,
τὴν κλίνην μας ζητοῦμεν, ἵνα παρευθὺς
κονκουλωθῶμεν, ὥς ἡ φύσις ἀπαιτεῖ.

Τὴν αὖριον ἡμέραν πρόσωπ' ἄγρια
οἱ σύνδουλ' εἶχαν. Μῖσος ἄσπονδον κ' ὀργὴν
κατὰ τοῦ Στράτη ἔπνεαν τοῦ δυστυχοῦς,
διότι ἔξ αἰτίας του ἀγρύπνησαν
λεπτὰ ὀλίγα. Ὡ τῆς ὑλικότητος!

Τὸ ἄγριον πλὴν βλέμμα τῶν συνδούλων του
δὲν ἔμελε τὸν Στράτην τόσον· ἄλλο τι
τὸν ἐννύξε καιρῶς. Εἶδε δηλαδὴ
αὐτὸς μὲ λύπην, ὅτ' εἰς τὸ εἰκόνημα
τὸ τοῦ ἀλευροκοσκινιστηρίου των
κανδήλα κρεμασμένη δὲν ἐφαίνετο,
αἰτία δ' ἦτο ταύτης τῆς ἐλλείψεως,
θαρῶν, τοῦ ξενοδόχου τὸ φιλάργυρον,

ἡ γνώμη ἀστρονόμου λαϊκοῦ τινος,
 καθ' ἣν τὰ ἄστρα λύχνοι εἶναι τοῦ θεοῦ
 ἀπὸ αἰῶνος ἄσβεστοι, καὶ ἀπρεπὲς
 τὸ ἐξ ἐλαίου φῶς ἡμῶν τὸ ἄθλιον
 νὰ τὸ προσφέρῃ δῶρόν τις εἰς τὴν πηγὴν
 φωτὸς τοῦ πρώτου καὶ εἰς ὃν ἀνενδεές.
 Ὁ Στράτης ὅμως ὡς ἀναστρονόμητος
 τοῦ δὲ ῥητοῦ ἐκείνου ὁπαδὸς πιστὸς
 τοῦ ὅτι κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν
 τοῦ πλάστου καὶ τὰ πλάσματα ἐπλάσθημεν
 καὶ μετ' αὐτοῦ βεβαίως ἔχομεν κοινὰς
 τὰς χρείας, ὡς καὶ πάθη, οἶκτον, ἔλεον,
 θυμόν, μνησικακίαν· καὶ φωτὸς λοιπὸν
 ὑλοποιήτου χρείαν ἐν καιρῷ νυκτός·
 ταῦτα πρεσβεύων οὗτος δὲν ὑπέμεινε
 νὰ βλέπῃ τὴν εἰκόνα εἰς ψηλαφητὸν
 Αἰγύπτου σκότος οὕτω διαμένουσιν,
 ἀλλὰ περὶ τὸ δεῖλι ἐστοχάσθηκε,
 μὲ ὕδωρ νὰ γεμίσῃ καθαρὸν μικρὰν
 κανδήλαν ὑαλίνην, κ' εἰς αὐτὴν ἀγνὸν
 ἐπέχυσεν ἐπάνω τὸ ἐλάδιον,
 στολίζον, ὡς στεφάνη, μὲ κομψότητα
 τὰ χεῖλη της, κ' ἐκρέμασ' εὐλαβῶς αὐτήν,
 σκοπεύων τοῦ ἡλίου τὸ βασίλευμα
 αὐτὴν ν' ἀνάψῃ, καίων καὶ θυμίαμα.
 Σταθῇτ' ἐδῶ... Ἐκεῖνος ὁ καλὸς πατήρ,
 ὁ γέρο-Ἀγγελῆς ζολότες τέσσαρες
 ἔς τὸν Στράτη εἶχε δώσῃ. Ἐλησμόνησα
 νὰ εἴπω τοῦτο, ὅπου ἦτ' ὁ τόπος του,
 διότι ὁ θρηνώδης χωρισμὸς αὐτῶν
 τὸν συμπαθῇ μου τότε νοῦν προσεῖλκυσε
 ὑπὲρ τὸ μέτρον, ὅπως ἦτο φυσικόν,
 καὶ τὴν γραφίδα τῆς χειρὸς μου ἔκαμε
 νὰ μὴ τὸ σημειώσῃ. Ὅθεν σύγγνωτε.

Τὰς τρεῖς λοιπὸν ἐκ τούτων τὰς ἐξώδευσεν
 εἰς ἀγορὰν κανδήλας καὶ εἰς ἔλαιον,
 χωρὶς νὰ ἐνοχλήσῃ τὸν αὐθέντην του,
 ἀκόμη κ' εἰς φυτίλλια διὰ μῆνας ἕξ
 κ' εἰς ἄλλου τόσοῦ χρόνου μοσχολίβανον,
 τὴν δὲ τετάρτην ὅλην τὴν ἐχάλασεν
 εἰς Ἀραβίας κόμμι, ἄπλυτον μαλλὶ
 καὶ βότανά τιν' ἄλλα (τὸ συνάχι του,
 ἂν ἐνθυμῆσθ', ἐπιμελείας ἔχρηζεν)
 καὶ οὕτω μένει ἀληθὴς ἀνάργυρος.

Ἄλλ' ἄς ἐπανακάμψω 'ς τὸ προκείμενον,
 μὴ πλανηθῶ καὶ χάσω τὰ πασχάλια μου.
 Ἐγὼ δὲν εἶμαι Ὅμηρος, νὰ φέρωμαι
 ἔδῳ κ' ἐκεῖ ἀφόβως καὶ τὸν σύνδεσμον
 τοῦ ὅλου νὰ μὴ χάνω· ἢ δὲν εἶδετε,
 πῶς κ' ἐν ἀρχῇ δι' ὅλου δὲν ἐτόλμησα
 νὰ ἔμβω εἰς τὰ μέσα τοῦ ποιήματος,
 καθὼς τὸ πάλαι μᾶς ἐδιδασκάλευσεν
 Ὅρατιος ὁ πάνυ, ἀλλὰ φρόνιμα
 ἀπὸ τῶν πρώτων τὴν ἀρχὴν μου ἔκαμα;

Ἐκρέμασεν ὁ Στράτης τὴν κανδήλαν του
 λαμποκοποῦσαν 'ς τὸ εἰκονοστάσιον,
 κ' ἠγαλλιᾶτο ἐν θεῷ τὸ πνεῦμά του.
 Ἄχ, τί χαρὰ ἄθώα, ὅταν σώσῃ τις
 καλὴ νοικοκυρούλα σαββατόβραδον
 τὰ ἔργα της τὰ ἄλλα τὰ πολύπονα
 ξαράχνιασμα, σφογγάρισμα, ἰδίως δὲ
 τὸ τῶν παιδιῶν της λούσημον καὶ κτένισμα
 καὶ τέλος καλοπλύνῃ μὲ εὐλάβειαν
 τὴν ἀφελῇ κανδήλαν καὶ γεμίσασα
 αὐτὴν ἐκ νέου, μὲ τὸ φῶς προσέρχεται
 διὰ ν' ἀνάψῃ τὸ λευκὸν φυτίλλιον,
 καὶ τὸν σταυρόν της κάμν' εἰς τὸ εἰκόνισμα,
 εὐχρὴν βραχεῖαν ὑποψιθυρίζουσα,

καὶ τὰ τεκνία γύρω της τ' ἀνήλικα
 τὴν τριγυρίζουν μὲ προσπάθειαν πολλήν,
 νὰ μιμηθῶσι τῆς μητρὸς τὰ σχήματα
 κατὰ τὴν δύναμίν των, χαίρουσα δ' αὐτὴ
 σχεδὸν δακρύζει, καὶ ὁ Στράτης τότε, νά,
 τοιαύτην θεῖαν συνησθάνετο χαράν,
 τῆς φαντασίας κομιζούσης εἰς αὐτὸν
 τὸ τῆς νεκρᾶς μητρὸς του ζῶν παράδειγμα.

Ἄλλὰ ἡ ἀτυχία πάλιν ἔφερε
 τὸν ἄγριον Μανόλην τὸν πρωτόδουλον,
 ἐσπέρας οὔσης ἡδ' εἰς τὸ δωμάτιον,
 τὸ ἔχον παραθύραν μὲ ἀλάδωτα
 χαρτία ἀνθ' ὑάλων, καὶ λοιπόν, φωτὸς
 ἡμερινοῦ μικρόν τι μόνον μόριον
 νὰ εἰσχωρήσῃ 'ς τὰ ἐντὸς ἀφίνοντα.
 Μετὰ σπουδῆς ἐκεῖνος τότε' ἐμβὰς πολλῆς
 ἐχώρει ἀπροσέκτως, καὶ τὴν κοῦτραν του
 εἰς τὴν κανδήλαν κρούει, καθὼ γίγας ὢν
 πολλὰ τρανός, καὶ ὅλος περιχύνεται
 ἐπάνωθεν ὡς κάτω μὲ τὸ 'λάδι της,
 'λάδι εὐωδιάζον κ' ἠλεκτρόχροον,
 ἀμώμητον τῷ ὄντι πρᾶγμα. Εἰς αὐτοῦ
 τὴν ἀρετὴν, νομίζω, κ' ἡ εὐέλαιος
 Λακωνικὴ θὰ ἐξήτει νὰ ἐγκανχηθῇ
 καὶ νὰ τὸ λέγῃ ἐδικόν της προϊόν.
 Ἐνῶ δὲ τότε γίνετο ἡ σύγκρουσις,
 ὁ μαῦρός μας Μανόλης, τί νομίζετε,
 ἐφόρει κατὰ θεῖαν παραχώρησιν;
 τὰ καινουργῇ του γάμβρια φορέματα,
 ξεστὰ ἀκόμη ἀπὸ ῥάπτου σίδηρον·
 μιντάνι οὐρανόχροον μ' ἀργυρᾷ κομβιᾷ
 καὶ καντηφὲν γελέκι μισοκούμβωτον
 καὶ φουστανέλλαν χιόνι ἀπειρόφυλλον
 καὶ ζώνην Τραμπολουῖι ἀνθηρόχροον

καὶ τουζλουκίων ζεῦγος πολυγᾶϊτανον
 καὶ κορωνίδα πάντων φέσι Τούνεζι
 μὲ φοῦνταν τρέλλα καὶ χρυσολαμπὲς κουμβί,
 Ἑλληνικὰ ἀπ' ὅλους νομιζόμενα
 καὶ ὡς ὥραϊα λίαν ἀγαπώμενα,
 ὡς ἀληθῶς δὲ ὄντα ὅχι ἄλλο ἢ
 βαρβαρικὰ ὀνόματα καὶ πράγματα,
 τῆς ἀναρχίας κῆταξίας σύμμαχα.
 Γελέκια, βρακία, φέσ' οἱ Ἕλληνες
 ἐφόρεσαν ποτέ των, πρὸς Θεοῦ; ποτέ!
 πλὴν λέγω σιγὰ τοῦτο, μὴ ὡς βλάσφημον
 οἱ σαραντατριῶται νέοι Ἕλληνες
 τοῦ ἐθνισμοῦ οἱ στῦλοι μ' ἐξοντώσωσιν.
 Εἶχε φορέσῃ ὁ πτωχὸς πρὸς δοκιμὴν
 τὰ νέα ταῦτα κῆακριβὰ ἐνδύματα,
 σκοπεύων ὅσον οὕπω νὰ στεφανωθῇ
 καὶ μὲ αὐτὰ νὰ πρέψῃ 'ς τὴν ἡμέραν του·
 δι' ὃ καὶ ἡ χολή του μέσα ἔβρασε
 κῆἀπὸ θυμὸν ἀφρίζων ἔξω ὥρμησε
 τὸν αἷτιον νὰ εὔρῃ. Νὰ κῆ Στράτης μας
 σεμνῶς ἐμβαίνει μέσα καὶ κρατεῖ καὶ φῶς
 ν' ἀνάψῃ τὸ φυτίλλι τῆς κανδήλας του
 νὰ βάλῃ 'ς τὸν λαϊμόν του καὶ τὸ ἔμπλαστρον.
 Ἄχ ἄχ! εἰς ταύτην τὴν κακὴν συνάντησιν
 ὡς πόσους γρόθους, πόσες παταριῆς καυτὲς
 καὶ πόσους τάχα κλώτσους 'ς τὰ ὀπίσθια
 νὰ σούφρωσεν ὁ Στράτης Καλοπίχειρος,
 ἄς μὴ το γράψω, συμπαθῶς φερόμενος
 καὶ τὴν τιμὴν του σώζων τὴν ἡρωϊκὴν
 εἰς τούτους κᾶν τοὺς στίχους, μόνον σημειῶν,
 ὅτι τινὰ τοιαῦτα ἴσως ἔπαθεν
 ἀπλῶς ἐκ τύχης νὰ πομπεύσω δὲ αὐτόν,
 ἀπαγε, ὅχι μὴν τὸ δώσῃ ὁ Θεός!
 Τίς ποιητὴς ποτ' ἔδωκε παράδειγμα

τοιοῦτο, νὰ πομπεύσῃ τόσον ἄσπλαγχνα
 τὸν ἥρωά του; ποῦ τολμῶ ἐγὼ θεσμῶν
 τοῦ ἔπους παναρχαίων τὴν παράβασιν,
 τῶν ἀπαιτούντων, ἂν μὴ ἄκρως σοβαροῦς,
 τοῦλάχιστον ἀδάρτους πάντως ἥρωας;
 Δὲν φθάνει, ὅτι ἔτη δεκατέσσαρα
 παρανομήσας εἰς τὸν Στράτην ἔδωκα,
 καὶ οὔτ' ἐνεθυμήθην, τὴν ὑπόθεσιν
 ἐκεῖ ἐν προοίμιῳ ν' ἀναφέρω που
 ὑποκεκαλυμμένως, οὔτ' ἐπίκλησιν
 ἀπέτεινα πρὸς Μοῦσαν ἢ Μουσοειδῇ
 τινὰ ἰδέαν, ἵνα μοι παρασταθῇ,
 καταφρονήσας παραδείγματα σεμνὰ
 Ὀμήρου, Βιργιλίου, Τάσσου, Μίλτωνος
 καὶ Σούτσου τέλος; ὦ, ἐξώκειλα πολὺ
 εἰς ἀτοπίας! ὥστε τῶρ' ἄς σεβασθῶ
 καὶ τὸ χρυσοῦν μας «πάντων μέτρον ἄριστον.»

Ὡ Στράτη, ἀμετρήτους λοιπὸν ἔφαγες
 πληγὰς, καὶ τότε ἴδ' ἀκρυσες εἰς ξένην γῆν
 τοῦ πλήθους τῶν παθῶν σου τὰ προοίμια·
 ἐν δὲ πολυτελείας ἀντικείμενον,
 ὥς τῶν ἀρχαίων χρόνων Ἑλλήν γνήσιος,
 στερούμενος σὺ τότε, τὸ λεγόμενον
 Λατινικὰ μαντῆλι, ἀπεσφόγγισες
 μὲ τὸν ἀγκῶνα, ὥς οἱ πάλαι καὶ οἱ νῦν
 Ἑλληνες συνειδοῦμεν, τ' ἄλμυρόν ὑγρὸν
 ἀπὸ τῶν βουρκωμένων ὀμματίων σου.
 «Τοιοῦτος χρυσὸς νέος νὰ παιδεύεται!»
 θὰ ἔκραξέ τις δόμνα εὐγενῆς ἐδῶ,
 Κωνσταντινοπολίτις κ' εὐσεβὴς πολὺ,
 Ῥαλλοῦ ἢ Σμαραγδίτσα ἢ καὶ Σεβαστή.
 ἀφοῦ τῆς συμφορᾶς σου θὰ ἐμάνθανε
 τὸ αἴτιον μὲ φρίκην· ἀλλ' ἐγώ, ὀϊμέ,
 ἀτομικόν μου πρὸς σε, Στράτη, αἴσθημα

καὶ μάλιστα ἅπ' εὐθείας, ἂν καὶ βέβαια
πολὺ ἐπόθουν, νὰ ἐκφράσω δὲν τολμῶ,
εἰς τὸν ἑξῆς ὑπεύκων αὐστηρὸν θεσμόν·
«Ὅρίζομεν, τὴν λύραν οἱ χειρίζοντες
νὰ διαφέρουν κατὰ πάντα πάντοτε
τῶν ῥαψωδούντων ἔπη τὰ ἡρωϊκά,
μὴ εἰς πυργοποιΐαν καταντήσωμεν
ποιητικὴν.» Ἀρχαῖος εἶν' αὐτὸς κανὼν
τῶν κορυφαίων τῆς βαθείας κριτικῆς.
Ἴδου καὶ τοῦ κανόνος νέον σχόλιον·
«Καλῶς ἐρῶμένη τοῦτο, κ' εἰς τοὺς νῦν καιροὺς
παρέχει χρῆσιν καὶ ὠφέλειαν πολλήν·
διότι πλεῖστοι τῶν συγχρόνων ποιητῶν,
τὸ ἔπος ἀμελοῦντες, ἐπιδίδονται
'ς τὴν λύραν, οὕσαν ἐλαφράν, εὐκόμιστον
καὶ ἀπὸ τὸν τυχόντα παιδα κ' ἔφηβον.
'Εὰν δ' ἐκ τούτων ὀρεχθῇ ποτε κανεῖς
καὶ ἔπος, ποιεῖ κ' ἔπος, πλὴν ἀγνώριστον
ἐκβαίνει τῶν χειρῶν του. Ἄς χωρίσωμεν
λοιπὸν τοὺς ὅρους τῶν ποιητικῶν γενῶν.»

Τὸ σχόλιον τὸ νέον λήγει οὕτω πως,
ἀφοῦ, ὥς ἔδει, ἔγινε μακρότερον
τοῦ καθ' αὐτὸ κανόνος, πρὸς σαφηνισμόν
τῶν σκοτεινῶν μερῶν του. Φαίνεται μοι δέ,
τὸ ἔγραψέ τις, ὅστις φόβον ἄμετρον
ἠσθιάνθη, τὸν λόρδ Βύρων' ἀναγνούς ποτε,
καὶ μὴ χωνεύσας τ' ἄσπετα, πελώρια
φαντάσματά του, δρόμους καὶ πηδήματα
δι' οὐρανοῦ καὶ γαίης καὶ κολάσεως·
καὶ ν' ἀντιτάξῃ θέλων εἰς τὴν τόσῃν του
ἀκολασίαν φράγμα τοῦ κλασικισμοῦ,
ἐστένευσε τὸν δρόμον τῆς ποιήσεως,
κ' ἐκ τοῦ ἑνὸς εἰς τ' ἄλλο ἄκρον ἔπescen.
'Εγὼ δὲ ὅμως, εἰς τὸ σχόλιον αὐτὸ

καλὴν ἐπιτυχίαν ἐπευχόμενος,
ἐκ τῆς παρεμβολῆς μου ἐπανέρχομαι
εἰς τὸν δακρυρῥοοῦντα Καλοπύχειρον.

Ἄφοῦ δύο τρεῖς ὥραι ἄνεσιν μικρὰν
εἰς τὰς πληγὰς του ἔφεραν, ὁ δυστυχὴς
τὴν Σύνοψιν εἰς χεῖρας πάλιν ἔλαβε
καὶ σιγανὰ ἀνέγνω τὸ ἀπόδειπνον
ἀντίκρυ τῆς εἰκόνος μὲ λαμπάδιον,
κανδήλαν δὲ σβυσμένην. Τρεῖς δ' ἢ τέσσαρες
φορὲς οἱ σύνδουλοί του τὸν διέκοψαν
(οἱ ἄλλοι, ὁ δὲ πρῶτος αὐτῶν ἔλειπε)
προστάζοντές τον τι, ὥσάν μικρότερον,
φωτὴν εἰς τὸ τσιμποῦκι ἢ νερὸν νὰ πιοῦν.
Ἐπέμεινε δὲ πράως καὶ ἀνάγωγα
γλευάσματα ῥιφθέντα κατ' αὐτοῦ πολλά,
οὐδ' ἄσματα παράφων' ἀπὸ στόματα
τῶν χονδρανθρώπων συναναμιγνύμενα
μὲ τὰς ῥιδάς του τὸν ἐξάλιζαν ποσῶς,
ἀλλ' ἵπτατο ὁ νοῦς του 'ς τὰ οὐράνια
κ' ἐτρούφ' ὀρῶντως εἰς τὰ θεῖα λόγια.

Τὴν αὔριον ἡμέραν ὁ Ζαγοριανὸς
πρωτὶ πρωτὶ ἐνδύθη ἡλαδομύριστον
τὴν φορεσιάν του, κ' ἄνιπτος τὸ πρόσωπον,
ὥσάν βρεμμένη γάτα προελθὼν σκυφτός,
πικρὰ 'ς τὸν ξενοδόχον ἐπροσκλαύθηκε
μὲ λάρυγγος πρωτοῦ προφορὰν βραχνήν·

Ἀφέντη, ἴδες με κ' ἄκουσέ με, τί θὰ 'πῶ.
Νά, τόσων χρόνων κόποι μου ἀκούραστοι
'ς τὴ δούλειψή σου, πῆγαν ἠψὲς 'ς τ' ἀνάθεμα
κ' αἰτία ποῖος; ὁ καινούριος δοῦλός σου,
ὁ Στράτης, τὸ γαιδοῦρι αὐτὸ τὸ ξέστρωτο.
Ποῦναί τοι τώρα νὰ μὲ ἰδῇ; ἄχ, ἄμποτε
νὰ τὸν κτυπήσῃ ὁ κόπος μου 'ς τὰ μάτια του.
Ὅμως ἐσύ, ἀφέντη, ποῦ ἴσαι δίκαιος,

Ἰδές μ' ἔδῳ τὸν ἄμμορο πῶς ἔγινε.
 Τὰ ῥοῦχα τ' ἀκριβὰ μου καὶ γαμβριάτικα
 ἀπὸ κανδήλας ἴλαδι 'περιχύθηκαν
 'ποῦ 'κεῖνος μᾶς τὴν κρέμασεν ἀστόχαστα,
 ἢ ἴσως καὶ ἔξαπόστα ὁ κακότεροπος,
 εἰς μέρος 'ποῦ δὲν ἔξυράμε, κ' ἐμπαίνω ἔγῳ
 ἀπὸ 'σπερῆς σκοτάδι, βιαστικὸς πολὺ,
 καὶ ἴσια 'κεῖ χτυπῶ μὲ τὸ κεφάλι μου.
 Αἶ, τί νὰ εἰπῶ, ἀφέντη κύρ Παρασκευᾶ,
 καὶ τί νὰ 'μολογήσω! ἦ καρδίτσα μου
 ῥάγισε μέσα, 'κόρωσε καὶ ἄναψε
 τὴν ὥρα κείνη τὴν κακή. Ὡσὰν μωρό,
 μὰ τὸν θεόν μου, 'δάκρυσα, ὥς εἶδ' αὐτὴν
 τὴν τόση μου ζημία καὶ ὥς τῶβαλα
 'ς τὸν νοῦν μου, πῶς καὶ κᾶτι μεγαλλίτερο
 κακὸ τοῦ λαδίου τοῦτο τὸ περέχυμα
 σ' ἐμὲ θὰ φανερώνη. Τί τὸν ἔκαμα
 ἐπάνω 'ς τὸν θυμόν μου τὸν ἀκράτητο,
 κ' ἐγὼ δὲν ἐνθυμοῦμαι μὰ ἐκδίκηση
 'ς τὴν ῥάχη του ἐπάνω δὲν μ' ὠφέλησε,
 αὐτὸ ἡξεύρω. Θέλω καὶ ζητῶ ἐγώ,
 τὸ ζούζουνο αὐτὸ 'δῶ τὴν ζημίαν μου
 καλὴν νὰ μὲ τὴν κάμη πάλι, μὲ τρεῖς τράγκ,
 καὶ γλήγορα ἢ μὴνα ἄδικα ζητῶ;

Ἰδὼν ὁ ξενοδόχος τοῦ ἐγκλήματος
 τὸ σῶμα τότε 'μπρός του, ἐθεώρησε
 νὰ κάμη κλῆσιν τοῦ ἀντιδίκου περιτόν,
 ἀντὶ δὲ τούτου σκέψιν ἀπεφάσισε
 νὰ κάμη μόνος, ὅχι συνδιάσκεψιν,
 ἀποχωρῶν μετ' ἄλλων εἰς δωμάτιον
 συνέδρων, ἐκεῖ ὅπου εἰς τοὺς χρόνους μας
 ἀντὶ ἀνόστων σκέψεων ὀρεκτικὰ
 ῥοφήματα καφέδων μᾶλλον γίνονται
 καὶ πίνονται σιγάρα χαρτοσκεύαστα,

καὶ θαρδῶνται μὲν ὁμιλί' ἐρωτικαὶ
τολμῶνται ἢ σπανίως ἢ οὐδέποτε,
ματιᾶς δὲ μόνον καὶ ἀθῶα νεύματα
μὲ τὰς εἰς τῶν γειτόνων τὰ παράθυρα
ὥσάν ἐκ τύχης προβαλούσας κεφαλὰς
τοῦ φύλου τοῦ ἑτέρου ἀνταλλάσσονται·
αὐτὸς λοιπὸν ὁ ἄπλαστος Παρασκευᾶς
ἀντὶ τοιαύτην τότε ἀποχώρησιν
νὰ κάμῃ, ὥς τὸ θρονί του μὲ ἀνάπαισιν
προσανεκλίθη, σκέλος δὲ τὸ δεξιὸν
ἐπάνω τοῦ ἑτέρου βάλλων ἄρχισε
ὥς τὸν ἑαυτὸν του νᾶρχεται, νὰ σκέπτεται·
κ' εὗρίσκων δυσκολίας, ἐβουλεύθη, νοῦν
νὰ κατεβάσῃ ἕκτακτον, ὡς ἤξευρεν.
Ἐκ τῶν χειλέων πρῶτον κατεβίβασε
τὸν περισπωμενῶδη μαῦρον μύστακα,
προσάγων τρία δάκτυλ' ἀπολίτευτα,
καὶ τὸ ἀγέρωχόν του ἐταπείνωσε,
κρεμάσας καὶ τὴν μύτην σπιθαμὴν ἐμπρός·
βλέπων δὲ κάτω, ὡς ὀξυδερκῆς Λυγκεύς,
μὲ τὸ παδάρι ἀνεσκάλιζε τὴν γῆν,
ποδῶν νὰ διοπτρεύσῃ καὶ τὰ ἔγκατα
αὐτῆς, ὡς καὶ τῆς δίκης τὰ βαθύτατα.
Ἄλλ' ἐπειδὴ μεγάλη τὸν κατέλαβε
στενοχωρία, μονομιᾶς ἀνέκνυψεν,
ὀλίγον ἀνυψώσας καὶ τὸ φέσι του,
τὸ ἔξ ἀμνημονεύτων χρόνων ἄπλυτον,
κ' ἰδρὼς τὴν ξυρισμένην κεφαλὴν αὐτοῦ
ἐφάνη περιῶρέων· τὰ δὲ ὄμματα
ἡμίκλειστα πρὸς κέντρον ἐν διηύθυνεν,
ὥσάν τι ν' ἀνεζήτει. Ἀφοῦ δ' ἔλαβε
καὶ μ' ἀνοιγμένον στόμα καμποσοῦτσικον
ἄέρ', ἀναπληροῦντα θεῖαν ἔμπνευσιν,
αὐτὰ μὲ πάθος εἶπε πρὸς τὸν δοῦλόν του·

Πρὸ χρόνων, ὦ Μανόλη, ἐγὼ ἄκουσα
 μὲ θαυμασμόν μου, ὅτι εἰς τὴν Πάδοβαν
 καὶ εἰς τὴν Πίζαν καὶ ἄλλοι μανθάνονται
 κ' αἱ κρίσεις, ὅπως καὶ ἡ τέχνη ἢ ἱατρική.
 Παράξενον, ἀλήθεια· καὶ νὰ σὲ εἰπῶ,
 ὅς τὸ καύκαλόν μου τοῦτο δὲν χωρεῖ ποσῶς.
 Ὁ ἱατρὸς νὰ μάθῃ πρέπει βέβαια
 βεντούζες, βδέλλες, καὶ κλυστήρια καὶ Ἰμπλαστριά,
 κ' ἐπάνω ὅς ὅλα κείνην τὴν ἀθάνατην
 τοῦ νυστεριοῦ τὴν τέχνην, ἐπειδὴ κακὸν
 θὰ μᾶς ἐβγάλλῃ αἷμα· οἱ κριταὶ δὲ τί;
 ἢ μήπως, ὥσάν βδέλλες, νὰ ῥοφοῦν κιαυτοὶ
 τὸ ἔχειν μας σπουδάζουν; θέλει δὲ κιαυτὸ
 διδάσκαλον, ὅσάν τ' ἄλλα τὰ μαθήματα;
 Ἐγὼ, ἰδοὺ σὲ λέγω τὴν ἀλήθειαν·
 τὰς κρίσεις καὶ τοὺς νόμους δὲν ἐσπούδασα,
 ἀλλὰ, Μανόλη, ἴσως ἴσως ἔμφυτον
 δικαιοσύνην σήμερον τὸ στόμα μου
 προφέρει τοῦτο τὸ Δημητσανίτικον!
 κιὰν ὄχι ἄλλο, δὲν θὰ μείνῃ κἂν πολὺ
 ὀπίσω καντὴ Τούρκου. Πῶς; Τὸ αἶσθημα
 ποῦ πρᾶγμα τοῦ συρμοῦ ναι, ἔξυρεις, καὶ παντοῦ
 ὥσάν πιπέρι Ἰμπαίνει, ναι, τὸ αἶσθημα
 ἐγὼ θὰ λάβω τώρα ὁδηγὸν καλόν,
 ἀφοῦ τὸν ἀλαζόνα νοῦν ἐκάλεσα
 καὶ δὲν κατέβῃ. Ἄς πᾶ νὰ κουρεύεται!
 Λυποῦμαι σ' ἐκ καρδίας, πιστέ μ' ἄνθρωπε,
 πολὺ ἐξημιώθης. Ποῦ τὸ ἤξευρα,
 πῶς εἰς τὸ χάνι ῥόγιασα καλόγερον,
 καὶ ὄχι δοῦλον; πλὴν τὸ πρᾶγμα ἔγινε·
 καὶ κρίνω τώρα, τὴν μισὴν ζημίαν σου
 ἐγὼ νὰ τὴν πληρώσω, καὶ τὰ ῥοῦχά σου
 νὰ ξαναφκιάσῃς γλήγορα, ὅσον μπορεῖς,
 μήπως, καὶ μὲνε, σοῦ συμβῇ ἐμπόδιον

ἔς τὸν γάμον, ἂν ἀργήσης νὰ ἐτοιμασθῇς
 μήπως ἡ νύμφη (πράγματα ἵπου γίνονται!)
 ψυχρότητ' ἀπὸ μέρος σου ὑποπεύσασα,
 σ' ἀφήσῃ, καὶ τὴν προῖκα καὶ τὰ νεάτα της
 τὰ χάσῃς σύ, ἐγὼ δὲ τὴν κουμπάραν μου,
 τὴν μόνην ἕως τώρα ὅπου ἔστερξα
 κ' ἐγὼ νὰ κάμω, γιὰ μισθὸν μου ψυχικόν,
 καὶ νὰ γελᾷ κομμάτι καὶ τὸ σπίτι μου
 'σε χρονικὲς ἡμέρες, ὅταν δὰ κλαῖτῃ
 ἔς ἐμᾶς μαζί σου θάρχεται ἀπ' τὸ πρωῒ
 νὰ παραστέκη σβέλτα ἔς τὰ κεράσματα,
 ἀφοῦ καλὰ δὲν ἔξυρω, διὰ τί καὶ πῶς
 κακὴ ψυχρὴ κατσίφα τώρα μ' ἔγινε
 κιόλο γρυνιάζει ἔς ὀλουνοὺς ἡ μαύρη μου
 νοικοκυρά, ἵπου πρώτα μὲς τῇ χώρᾳ μας
 ὄνομα εἶχε «Ὀρθοπήδω Εἰρηνιώ.»
 Σὲ λέγω, τρέμω, μὴ σ' ἀπαρνηθῇ ἡ καλὴ
 συμβατικὴ σου, ἂν ἀκούσῃ καὶ κακὲς
 κυράτσες. Τόσον ἄπρακτος δὲν εἶμ' ἐγώ·
 τὸν γυναικεῖον νοῦν καλὰ ἐσπούδασα
 τὸν ἄστατον, Μανόλη, καὶ τὸν ὑποπτον
 μάθημα δὲ νὰ δώσω εἶμαι ἄξιος
 κ' εἰς τὰς προξενητείας. Ἐγινε καμμιὰ
 ἀπ' τῶνα τ' ἄλλο μέρος συναγορίκῃς
 γιὰ τέτοιο πράγμα; δέσ' το ἀμέσως, μὴν ἀργῆς,
 κιὰφίνης ἔτση τὸ πουλάκι νὰ πετᾷ.
 Καὶ μῦθος ἓνας λέγει, ὅτι πάντοτε
 ἡ Τύχη τὰ μαλλιά της ἔμπρὸς ἔς τὸ μέτωπον
 ἀπολυμένα τᾶχει, νὰ πετοῦν μακρά,
 καὶ πρέπει, ἅμα τις τὴν ἀπαντήσῃ που,
 εὐθὺς νὰ τὴν ἀδράχνῃ μὲ τὰ δύο του,
 μὴ λάχῃ καὶ τὸν φύγῃ, κιὰπὸ πίσω της
 δὲν εὔρη τι νὰ πιάσῃ, κυνηγῶντάς την
 παράκαιρα ὁ δόλιος... Τὰ μισὰ λοιπὸν

ἐγώ, τὰ δ' ἄλλα κρίνω κιᾶπεφάσισα,
 μὲ τὸν καιρὸν ὃ πταίστης νὰ τὰ δώσ' εἰς σέ.
 Τριῶν, νομίζω, χρόνων ὃ μισθὸς ἀρκεῖ
 αὐτὸς νὰ κοπιᾷζῃ, σὺ νὰ χαίρεσαι!

Ταῦτα εἰπὼν ἡρεῖνα μὲ τὸ βλέμμα του,
 ἂν τὸν πρωτόδουλόν του καθησύχασεν.
 «Εὐχαριστῶ σ', ἀφέντη, δίκαια ἔκρινες!»
 ἐπρόφερεν ἐκεῖνος μὲ χαρὰν πολλήν,
 καὶ παρεδέχθη ὡς ἄπλοῦς τὴν προσφορὰν
 τοῦ μετ' ὀλίγον σὺν Θεῷ συντέκνου του.
 Πόσον τὰ νῦν ἄλλοῖα! πόσον σπάνιον
 τὴν σήμερον ἡμέραν εὐχαρίστησις
 εἰς κριτηρίων δίκας, ὅτε μύρια
 ἀνακοπαὶ κ' ἐφέσεις τὸ χαρτόσημον
 διὰ χειρὸς γραφέων μελανώνουσαι
 μὲ ἀραιογραφίαν εὐσυνείδητον,
 ἀδειάζουν ὡς τὸν πάτον τὰ βαλάντια
 τρελλῶν ἀνθρώπων!... «Στρέγω, κύρ Παρασκευᾶ.
 εἰς ὅλην τὴν ζωὴν μου μὲ φωνὴν τρανὴν
 θὰ τὸ κηρύττω ἔκρινες ὅσ᾽ ὃ σοφὸς
 ὁ Σολομών, ὅπου λέγουν τὰ βιβλία μας.»
 κ' ἐξῆλθε προσκυνήσας τὸν αὐθέντην του.

Καὶ τί αἰτίαν εἶχε, νὰ εἰπῇ κἂν γού;
 Ἐιδέλβεργαῖος καὶ Παρισινός ποτε
 τὰ νομικὰ διδάκτωρ μήπως ὅμοια
 ἐδίκασε, δικάζει ἔς τοὺς καιροὺς ἡμῶν,
 αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τὴν καταδίχην του
 καὶ μὲ τοσαύτην μάλιστα ταχύτητα;
 Κἄτι καλόν δα ἔχουν καὶ τὰ γράμματα,
 τὸν κρίνοντα νὰ σώζουν ἀζημίωτον,
 καὶ ἅς σκληρύνουν πέτραν τὴν καρδίαν του.

Τοιαύτην κρίσιν σήμερον, ὡσὰν αὐτήν,
 ἐπάνω κάτ' ὁμοίαν, ὅχι ἐντελῶς,
 χωρὶς ἀπολογία ἀπλοῶς ἐνός

τῶν δύο ἀντιδίκων, λέγουν ἔρημον
ἢ καὶ ἐρήμην. Ὅντως ἐρημάζεται
ὅστις τὴν πάθη. Οὕτω καὶ ὁ Στράτης μου.

Γ'

Ἡ ἄνω κρίσις, φίλοι ἀναγνώσται, ... πλὴν
ἀκούω στόματ', ἃ φαντάζομ' εὐγραμμα,
νὰ λέγουν ἐκ χειλέων πορφυροβαφῶν
τοιάδε μὲ ὀξεῖαν, λιγυρὰν φωνήν·
«Τί ὅλο ἀναγνώσται; Ἀναγνώστριαν
δὲν ἤλπισες ποτέ σου, ὦ παντάθλιε,
εἰς τοῦτό σου νὰ τύχης τὸ ἐπύλλιον;
ἢ τόσον μόνος σὺ τὸ κατεδίκασες
ἀνούσιον, ὥστ' ἔχεις βεβαιότητα,
ὅτι δὲν θὰ τὸ λάβῃ καὶ γυνή ποτε
εἰς χεῖρας, οὐδ' ἐν ὥρᾳ πλήξεως κακῆς,
ἵνα διασκεδάσῃ τὴν ἀνίαν της;» —
Καθόλου, ὦ κυρίαι! Τίς τὸ τέκνον του
μετὰ στοργῆς ἀμέτρου δὲν ἀσπάζεται;
Ἀφοῦ κ' ἡ κατσιβέλλα ἀγγελόπουλα
τὰ μαῦρά της παιδία προσφωνεῖ, ἐγὼ
νὰ μὴ ἀποθανυμάζω τοὺς ἰάμβους μου;
Ἀλλά, ὦ φίλοι, ὅλως ἐλησιμόνησα,
φιλεκπαιδευτικὸν ὅτι κατάστημα
τῆς Ἑταιρίας, τὸ λαμπρὸν Ἀρσάκειον,
ἔχει ἐνστάξῃ 'ς τὰς νεάνιδας ἡμῶν
τὸν πόθον τῆς ποικίλης ἀναγνώσεως
καὶ ὅτ' εἰς πόντον φώτων τώρα πλέετε,
τὴν τῶν ῥωμάντσων ἄλμην καταπίνουσαι
καὶ Γερμανῶν καὶ Γάλλων κ' Ἰταλῶν πολλῶν,
κ' ἐν ἀφοβίᾳ πλήρει, τὴν πανένδοξον
οὐρὰν τοῦ φουστάνιου τοῦ ποιητικοῦ
κρατοῦσαι τῆς Κορίννης, ἀναβαίνετε

μ' αὐτὴν ἐπὶ τὸ Ῥώμης Καπετώλιον,
 ἔκειθεν δέ, λαβοῦσαι εἰσιτήριον,
 καὶ εἰς τῶν Παρισίων τὰ Ἀπόκρυφα
 (ὅπου συχνὰ καὶ ἄνδρες δειλιάζουσιν)
 εἰσδύετε μὲ θάρρος ὡς Παρισιναὶ
 καὶ στρέφετ' εὐγνωμόνως βλέμμα χάριτος
 εἰς Σίμους καὶ Σκυλίτσας, ὡς εἰς ὑπουργοὺς
 καὶ ὁδηγοὺς σας, ὅπου τι γλυκύθυμον
 ἀρεταμαρτωλιδεοπαθόφθεγμα
 τὰς δυτικὰς σας ἀδελφὰς κατακληῖ
 καὶ τὰ στενάγματά των τὰ ἡδονικὰ
 μέχρις Αἰγαίου στέλλει νὰ ἀκούωνται.
 Ἐγὼ δὲ κᾶπως εἰμ' ἀρχαῖος ἄνθρωπος
 καί, κενοσπούδως ἴσως, ἀσχολούμενος
 περὶ τὰ νῦν οὐκ ὄντα περιέπεσα
 εἰς ἄνθρωπον πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως·
 τὰ πρὸ ποδῶν δὲ λησμονῶν, ἀγράμματον
 τῶν γυναικῶν τὸ φύλον ὑπελάμβανα,
 ὡς ἦτο πρῶην, καὶ ἀπασχολούμενον
 ἀκόμη (ἃς τὸ εἶπω κ' ἐντρεπόμενος)
 ἐντὸς τῶν μαγειρείων καὶ τῶν πλυσταρειῶν,
 καὶ ὄχι διατρίβον εἰς τῶν αἰθουσῶν
 τοὺς εὐαέρους χώρους πρὸ κυμβάλων καὶ
 βιβλίων καὶ εἰκόνων. Ἄλλ' ἦτο γραπτόν,
 καθὼς ἀστρονομοῦντα τὸν Θαλῆν ποτε
 καὶ βλέποντ' ἄνω καὶ πεσόντα δι' αὐτὸ
 εἰς φρέαρ, ἔμφρων τὸν ἐξήλεγε γυνή,
 ὡς ἀγνοοῦντα τὰ πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ,
 καὶ σεῖς ὁμοίως εἰς ἐπίγνωσιν ἔμὲ
 τοῦ νῦν ἀλλοιωθέντος εὐτυχῶς καιροῦ
 νὰ φέριτε πρεπόντως· ὅθεν τοῦ λοιποῦ
 καὶ σᾶς ἐπ' εὐκαιρίας, ὡς τὸ θέλετε,
 ἐκ τῶν τερπνῶν σας ἄλλων ἀναγνώσεων,
 τῶν τοῦ συρμοῦ, λαμβάνων τὸ ἐλεύθερον,

θὰ προσκαλῶ εἰς ταῦτα τὰ τραχύτερα
καὶ ἀρχαιοπρεπῇ μου μέλῃ. Χαίρετε!

Τοῦ Στράτ' ἡ κρίσις ἔγινε, κυρίαί μου,
τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· κ' ἔδῳ σᾶς παρακαλῶ
ἐπὶ λευκοῦ χαρτίου γράφων μέλαιναν
τὴν δέησίν μου, ταπεινὴν κ' ἔλεεινήν·
ἐγὼ ἂν εἰς τὰ πρόσω τοῦ ποιήματος
οὐράνιος εἰς ὕψι ἀπροσπέλαστα
ἀρθεῖς ἀφρόνως, (ὃ μὴ γένοιτο ποτέ!)
τῆς γῆς τοὺς νόμους λησιμονήσω, καὶ ποσῶς
τὰς νύκτας καὶ ἡμέρας μὲ ἀκρίβειαν
δὲν ἀριθμήσω, σεῖς κἂν νὰ προσέχετε
τῶν στίχων μου τὸν δρόμον, ἵνα ἴδωμεν
ἐν τέλει, πόσου χρόνου πράξεις ἀρά γε
θὰ περιλάβῃ τοῦτο τὸ ἐπύλλιον.
Ἄχ, εἶμαι φύσει ὄχι ἀριθμητικός,
(τὸ λέγω ἀσυστόλως) καὶ δὲν ἠμπορῶ
νὰ γράφω στίχους, ὥς τοῦ τυφλοῦ γέροντος
ἐκείνου, τοῦ ἡ Χίου ἢ Σμυρναίου, ὥς
«αὐτὰρ ἐπεὶ κατέδου φῶς ἡλίοιο,»
ἢ «ἦμος δ' ἠριγένεια ἔφάν' ἠώς»
σᾶς λέγω, στίχους, ὥς αὐτοὺς, βοήθημα
τῆς, καθὼς λέγουν, εἰς τὰ μαθηματικὰ
τοῦ φύλου σας δυσνοίας, (ἐπὶ τούτῳ δὲ
σᾶς ἐξαιτοῦμαι τὴν συγγνώμην, δέσπονται,
καὶ τὴν ἀξιῶ, ὁμοιοπαθῆς σας ὦν)
δὲν θέλω γράψῃ, ἔξω ἂν ἔαστοχηθῶ
κ' ἐγώ, καθὼς τὸ πάσχουν ποιηταὶ πολλοί·
εὐχὴν ἐν τούτοις εὐχομαι, τὸ ἔπος μου
ὅ τι κἂν περιλάβῃ, νὰ μὴ ὑπερβῇ
τῆς Ὀδυσσεΐας τὸ σαρανταήμερον
καὶ μ' ἄσπρον νᾶβγῃ πρόσωπον εἰς τοὺς σοφοὺς
καὶ σύμμετρον τοῦ Βοαλείου πήχεως.
Τῶρ' ἄς ἴδῳ τὸν Στράτην, ποῦ εὑρίσκεται.

Ἐκεῖ ᾿ς τὸ μαγειρεῖον, λέγ᾿ ἡ Μοῦσά μου,
 φορῶν ποδιὰν γαλάζιαν, πήλινά τινα
 καὶ ξύλινα πινάκια τότε ἔξέπλυνε
 μὲ κρύον νερὸν μόνον. Τοῦτο δ᾿ ἔκαμνεν,
 ὥς εὖρ᾽ ἐκεῖ πρὶν ἔλθῃ ἐθιζόμενον,
 οἰκονομίας χάριν, μὴ ἡ λίγδα των
 ἐκ τοῦ θερμοῦ χαθεῖσ᾽ ἀφήσῃ ἅπαχα
 τὰ ὅσα πάλιν θὰ ᾿κενώνοντο ᾿ς αὐτὰ
 φαγία ἄλλα. — Πρόνοια ἐπαινετὴ
 τῷ ὄντι! — Δὲν ἡξεύρω ἄλλ᾽ εἶναι κανών,
 κανόνων πάντων ὁ ξενοδοχώτατος,
 ὃ διακόπτριαί μου. Κριμα, σεῖς αὐτοῦ
 πολὺ σπανίως πεῖραν νὰ λαμβάνετε,
 ὥς εἰς ξενοδοχεῖα μὴ συχνάζουσαι.
 Εἰς τοῦτ᾽ ὁ Στράτης ἡσχολεῖτο. Ἐξαφνα
 κτυπᾷ ὁ ξενοδόχος τὰς παλάμας, καί . . .
 «Πλὴν μόν᾽ οἱ Φαναριῶται κ᾽ οἱ δεσπότης μας
 κτυποῦν παλάμας,» μ᾽ εἶπεν εἰς τῶν φίλων μου,
 τανῦν ἐφέτης ἅμα καὶ καθηγητὴς
 ἐκ τῶν ἀξίων λόγου (*), ἀφοῦ πέρουσι
 τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ποιήματος λαβὼν
 χειρόγραφον ἀνέγνω ἄλλ᾽ ἐγὼ αὐτὸ
 τῶν παλαμῶν τὸ γαῦρον ὄντως κτύπημα,
 καὶ ἀπὼς μὴ ἀρμόζον εἰς ἀπλοῦν χαντζῆν,
 ποιητικῇ ἀδείᾳ τὸ ἐκάθισα
 καὶ δὲν τ᾽ ἀλλάζω πλέον. Διὰ τί μαθές;
 Ὡς τόσοι ἄλλοι ἔχουν τὰ παρὰξένα,
 αὔρας, πνοάς καὶ φύσας, μαύρας λαίλαπας,
 θυτίδας πόντου, Ἡφαιστείων ἐμετούς,
 νυκτὸς ὀθόνας, πέπλους καὶ ἐσώπανα,
 πετρίνους θόλους καὶ ἀψίδας οὐρανοῦ,
 χλωμὰ σελήνης φέγγη, φύλλα τρέμοντα
 ἐκ πυρετοῦ τριταίου, μυκηθμοὺς βαρεῖς

(*) Ὁ Βασ. Τ. Οἰκονομιᾶς.

δαιμόνων ταρταρείων, μελωδόφωνα
 ἀγγέλων πιλοφόρων λαρυγγίσματα,
 χορτοϋφάντους τάπητας τῆς μαύρης γῆς
 καὶ ὅσα ὁ Καβάκος πωλεῖ βάλαμα
 καὶ μύρα λιγδερὰ καὶ πλήρεις κύλικας
 πικρᾶς ἀψίνθου . . . ταῦτ' ἀφοῦ ἐμβάλλουσι
 τοσοῦτοι τοῦ καιροῦ μας Φοιβανάρπαστοι
 εἰς πάντ' ἀδιαφόρως τὰ ποιήματα,
 ἔπη ἢ ἐλεγείας ἢ καὶ δράματα,
 κ' ἐγὼ τινα μικρὰ κ' ἐν παραβύστω που
 παραῖξενα ἅς ἔχω, μὴ δέν με δεχθῇ
 ἔς τὸν Ἑλικώνιον τοῦ ἄλλως σύλλογον
 τῶν νέων ποιητῶν μας ὁ βομβῶν ἔσμός.

Κτυπᾷ λοιπόν, ὥς εἶπα, μὲ σοβάρευμα
 ὁ ξενοδόχος τὰς παλάμας, κ' ἔντρομος
 ἐνεφανίσθη ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγγελῆ
 ἐνώπιόν του, κ' εἶχε μέγα δίκαιον·
 διότι εἶδ' ἐμβαίνων τὸν πρωτόδουλον
 μὲ θριαμβεῦον πρόσωπον ἐκβαίνοντα·
 καὶ τί ὁ τάλας πλέον ἄλλο ἢ δαρμὸν
 ἐπρόσμενεν εὐλόγως, καὶ τριγύρω του
 ἐκύτταζεν, ᾶ, ᾶ, ν' ἀνοιξῇ θύρα τις,
 καὶ σύνδουλός τις νᾶμβη μὲ τὸν φάλαγγα.
 Λοιπὸν ἀμέσως ἔς τὴν στενοχωρίαν του
 γοργόν τι κάμνει σχῆμα καὶ μηχανικόν,
 νὰ πέσῃ δακρυχέων εἰς τὰ γόνατα
 τοῦ μέχρι τοῦδε μαλακοῦ κυρίου του,
 καὶ νὰ προλάβῃ οὕτω τὸν θυμὸν αὐτοῦ,
 τὸν δίκαιον. Ἐκεῖνος ὅμως μὲ σπασμὸν
 σφοδρὸν τὴν χεῖρ' ἀπλώσας τὸν ἀπώθησε,
 καὶ ταῦτα εἶπε τ' αὐστηροπικρόγλυκα·

Σὲ πρέπει τὼρ, ἄχρεῖε, γιὰ τὸ πῶκαμες
 νὰ σὲ κατασκοτώσω εἰς τὸ ῥάβδισμα.
 Ὡς κακομαθημένον ζημιαρόγατον,

ὑπέρογκον ζημίαν ἐξημίωσες
 τὸν παλαιόν μου ἄξιον πρωτόδουλον·
 ἀλλ' ἄς μακροθυμήσω· πρωτόν σου αὐτὸ
 ὑπῆρξε σφάλμα. Πλὴν ὅ,τ' εἶχα κατὰ νοῦν
 νὰ σὲ πληρώσω ὡς μισθὸν τῶν κόπων σου,
 εἰς τρία ἔτη ἐνενηντα γρόσια,
 (εὐθὴν γὰρ ἦτο τότε, ὡς ἡξεύρετε,
 συντρόφισσά μας εἰς τὴν Τουρκικὴν σκλαβιάν·)
 ἐσὺ δὲν θὰ τὰ λάβῃς, ὁ πρωτόδουλος!
 καὶ πρόσεξε, εἰς τοῦτο τὸ διάστημα
 νὰ μὴ γογγύσῃς οὐδ' εἰς τὸ παραμικρόν,
 εἰ δέ, μὲ τὴν ὀλότη θὲ ν' ἀφανισθῇς·
 καὶ ἃ, γκρεμίσου ἔξω εἰς τὰ ἔργα σου,
 νὰ μὴν ἀνάπτω, βλέπωντάς σε· ἀκόμ' ἀργεῖς;

Δὲν εἶδε, πῶς ἐβγήκεν ὁ ταλαίπωρος,
 καὶ μόλις ἐβαστάθη ἐπὶ τῶν ποδῶν,
 σκοντάψας κ' εἰς τῆς θύρας τὸ κατώφλιον
 ἀπὸ τὴν παραζάλην του. Ἀλλὰ σιγὰ
 ἐν τοῦτο μόνον Δόξα σοι ὁ Θεὸς εἰπών,
 ἐτράπη παραντίκα εἰς τὰ ἔργα του.
 Τὴν τοῦ μισθοῦ του στέρησιν πολὺ πολὺ
 δὲν ἔλυπήθη, ἔστε ὑπερβέβαιοι,
 ἀφοῦ ἐλπίδας εἶχε σταθεράς, ἐντὸς
 τοῦ χρόνου τούτου ἀντὶ ἐνενήκοντα
 γροσίων νὰ κερδήσῃ τῆς βιωτικῆς
 φιλοσοφίας ἄμετρα καντάρια,
 καθὼς τῷ ὑπεσχέθη ὁ αὐθέντης του.

Τὴν αὔριον ἡμέραν... (Ἀναγνώστριαι,
 προσέχετ', εἶναι ἡ τετάρτη ὡς ἐδῶ·)
 ἐβγήκε ὁ Στράτης μὲ τὰ πρῶτα τῆς αὐγῆς
 χαράγματ' ἔξω νὰ σαρώσῃ τὴν αὐλήν,
 κρατῶν φιλοκαλίαν, φροκαλιὰν κοινῶς
 ἐν Χίρ λεγομένην, κ' αἱ μὲν χεῖρές του
 ἐσάρωναν, ὁ νοῦς δὲ καὶ τὸ στόμα του

προσηύχοντο τὸν ὄρθρον, τὸν ἑξαψαλμον.
 Οἱ τοῖχοι τοῦ ξενῶνος τότε πρώτιστα
 τοιοῦτο εἶδαν θέαμα ἑξαίσιον,
 τῶν καθηκόντων συνετὸν συμβιβασμὸν
 τῶν πρὸς τὸν πλαστοουργόν μας καὶ ἡμᾶς αὐτούς.
 Δὲν εἶχ' ἐν τούτοις τοῦτον ἕξ ἰδίας του
 ἐπινοήσῃ εὐφυΐας 'ς τὴν στιγμήν
 ὁ Στράτης, ἀλλ' ὥς τόσα ἄλλα ἔχομεν
 καλὰ ἐκ τῆς ἐν οἴκῳ ἀγωγῆς ἡμῶν,
 τὸν εἶχε λάβῃ καὶ αὐτὸς ἀπὸ ἐτῶν
 ἐν τῇ πατρίδι, βλέπων εἰς παράδειγμα
 καλόν, οἰκεῖον. Ὅχι ἅπαξ, δις ἢ τρις
 'ς τὰ παιδικὰ του εἶχε ἰδῆ, ἀλλὰ συχνὰ
 τὸν μακαρίτην θεῖόν του νὰ ζώνεται
 ἐπὶ τοῦ στρώματός του στέκων ὄρθιός
 παμμήκη τρία παρδαλὰ ζωνάρια
 εἰς τὴν λιγνὴν του μέσῃν κ' εὐλαβέστατα
 συγχρόνως ν' ἀποσώνῃ καὶ τὸν ὄρθρον του.
 Ἐνῶ λοιπὸν ὁμοίως καὶ αὐτὸς ἐκεῖ
 εὐσεβοφρόνως ἐπροσευχοσάρωνεν,
 ἰδοὺ καρβάνι μέγα Ἰωαννιτῶν
 ἐμπόρων ἔξω σταματῆσαν, εὐθυμον
 τὴν πρωϊνὴν ἀγγέλλει παρουσίαν του
 μὲ τὰ τῶν ἵππων εὐῆχα κωδούνια.
 Ὁ πρῶτος δ' ἀγωγιάτης προελθὼν ἐμπρὸς
 τὴν θύραν μισανοίγει τῆς αὐλῆς, κ' ἰδὼν
 τὸν Στράτην ἔρωτᾷ τον, ἂν 'ς τὸ χάνι των
 ὁ τόπος τοὺς χωρεῖ νὰ καταλύσωσιν
 αὐτοὶ καὶ τὰ γενναῖα ζῶά των ὁμοῦ.
 Βουβὸς ὁ Στράτης μέσα του ἡμιθύριζεν,
 ἀπόκρισιν μὴ δίδων εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Καὶ δεύτερον τοῦ ξένου ἡ φωνὴ ἤχεϊ·
 Παιδί, ἀκοῦς με; θαῦρωμεν κατάλυμα
 εἰς τοῦτο σας τὸ χάνι; ἀποκρίσου με·

δὲν βλέπεις, πῶς ἡ ῥάχη τῶν ἀλόγων μας
 ἀχνίζει κ' ἔχουν χρεῖαν ἀναπαύσεως;
 Ὁ Στράτης ποῦ ν' ἀφήσῃ τὴν εὐχὴν αὐτοῦ!
 ἀλλ' οὐδὲ κἂν νὰ κάμῃ νεῦμ' ἀνέχεται.
 Ὁ τάλας εἶχεν ἀναγνώσῃ πρὸ καιροῦ
 εἰς ἓν βιβλίον ἱερὸν, διάλογος
 μὲ τὸν θεὸν ὅτ' εἶν' αἱ προσευχαὶ ἡμῶν
 καὶ μέγας βασιλεὺς τις ὁ θεὸς αὐτός·
 ὥς δέ τις μ' ἐπιγείους βασιλεῖς λαλῶν
 δὲν ἤθελε τολμήσῃ ὅς ἄλλον ἀνθρώπων
 τὸν λόγον τότε κόπτων νὰ λαλήσῃ τι,
 ὁμοίως καὶ ἀκόμῃ δὲ πλειότερον
 θρασύτης εἶναι, ὅταν προσευχόμενος
 πρὸς τὸν κρατοῦντα οὐρανοῦ καὶ γῆς θεόν,
 ἀδιακρίτως τότε καὶ μ' ἐφήμερα
 τολμᾷς νὰ λαλήῃς ὄντα· ὅθεν ἔμεινε
 σιγῶν τελείως καὶ σαρόνων τὴν αὐλήν.

Οἱ ἀγωγιᾶται θυμωθέντες ἄφησαν
 τὸν τόσα ἔτη γνῶριμον ξενῶνά των
 κ' ἐκίνησαν παρέκει καὶ κατέλυσαν
 εἰς ἄλλον ἀσυνήθη. Ὅτε δ' ἔμαθεν
 ἀπὸ τὰ στόματά των τὸ γενόμενον
 ὁ κύριος τοῦ Στράτη, ὅλος ἄγριος
 θυμὸν ἐθύμωσ' ἔκτακτον, ἀνέκφραστον
 καὶ κράζει· Ποῦσθε; φέρετ' εὐθύς τὰ βούνευρα!
 καὶ στρώνουν κάτω τὸν Καλο-ἄχ, ποῦ Καλό!
 τὸν Κακοπίχειρόν μου, κιᾶσπλαγχνότατα
 τὴν μᾶστιξιν ἀρχίζουν δύο σύνδουλοι,
 τὰς στιβαράς των χεῖρας κατεβάζοντες
 ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον εὐρυθμότατα,
 ὁ Πυθαγόρας ὥστε ἂν διέβαιnen
 ἐκεῖθεν κατὰ τύχην τὴν στιγμὴν αὐτήν,
 ἐκ τοῦ ῥυθμοῦ των τούτου τοῦ κανονικοῦ
 βεβαίως θὰ ἐμόρφων' ἐντελέστερον

τὰς μαθηματικὰς τοῦ τῆς κινήσεως
 ἑλλόγους συμμετρίας ὁ σοφὸς ἀνὴρ,
 ὥς ὅτε 'ς τὸ χαλκεῖον τὸ θρυλούμενον
 τὰ φυσιοδιφοῦντα στήσας ὧτά του,
 τὴν κλίμακα ἐξεῦρε τὴν διὰ πασῶν,
 μητέρα τόσων μουσικῶν συνδυασμῶν
 καὶ ὧτων εὐαισθητῶν εὐεργέτιδα
 εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας καὶ παρήγορον.
 Καὶ οἱ μὲν δύο δοῦλοι ἐκ περιτροπῆς
 ἐμάστιζαν γενναίως, ἓνας τρίτος δέ,
 μὲ σφόγγον εἰς τὰς χεῖρας παριστάμενος
 τὸ ῥέον αἷμα ἠσφόνγιζεν ἐκ τῶν πληγῶν,
 καὶ βρέχων ἓνα φωτιστῆρα παλαιὸν
 εἰς χάλκινον ἀγγεῖον παρακείμενον
 ἐρῶντιζε μὲ ὄξος τὸ γυμνὸν κορμὶ
 τοῦ δυστυχοῦς. Ἄχ, Στράτη, πῶς τὸ στόμα σου
 εἰς κάθε κύπον τσουχτερόν ἐπρόφερεν
 ἐν γοερὸν «λυπήσου με» ἢ «ἔσφαλα»
 μὲ πόνον τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν ἰστάμενον
 ἐκεῖ που ξενοδόχον. Πλὴν σὲ ἤκουεν;
 Οὐχί· τὰ ὄμματά του μόνον ἔβροσken
 εἰς τὸ μαρτύριόν σου, ἕως τέταρτον
 παρήλθεν ὥρας. Τότε δὲ ὁ ἀπηνὴς
 καταχορτάσας τὴν ὀργὴν του καὶ ἰδὼν
 ὅτ' ἰδρωσαν οἱ δύο κοπιᾶζοντες,
 τοὺς ἔνευσε νὰ παύσουν πλέον, καὶ λοιπὸν
 λιποψυχοῦντα ἔσυρεν ἐκ τοῦ ποδὸς
 ὁ ξειδοῤῥαντιστὴς τὸν Καλοπύχειρον
 καὶ τὸν ἐσώρϊας ἐπὶ ψάθας παλαιᾶς
 ἐντὸς μικροῦ κοιτῶνος 'ς τὸ προσήλιον.
 Κιὸ μὲν Τιτάν, ὀργίλος ἐκ τοῦ δίφρου του,
 τοῦ τρέχοντος 'ς τὰ ὕψη τὰ οὐράνια,
 ὥς ἦδη ἀπ' αἰώνων φλογιζόμενος,
 τὴν σπινθηρώδη κόμην του ἐτίναξε

κ' ἐτόξευεν ἀκτῖνας ἀπ' αὐτῆς πυρός,
 ζητῶν τὸν ἑαυτὸν τοῦ νὰ δροσίση πως
 ὁ ἄθλιος θεὸς ὁ κακουχούμενος,
 κηὶ Στράτης ὅλος ἄς ἐκαίετο ἐκεῖ
 εὐσπλαγχνικαὶ δὲ μυῖαι φθινοπωριναὶ
 αὐτὸν κυκλοῦσαι καὶ τὰ τόσα ἔλκη του,
 τὰ αἵματος κ' ἐμπύου πλήθοντα πολλοῦ,
 ἐκάθηντο ἐπάνω του παρήγοροι
 κ' ἐβόμβουν μελωδοῦσαι κ' ἐσιτίζοντο,
 κολλῶσαι ἐλαφρὰ τὴν προβοσκίδα των
 καὶ τὰ ὑγρὰ ῥοφῶσαι τὰ ἀκάθαρτα·
 κ' ἐκεῖνος μὲν τὸ κάτισχνον χερᾶκι του
 ἐνίστε σηκόνων τὰς ἐδίωκε,
 μὴ θέλων νὰ τὰς βάλλῃ εἰς κόπον ἄμετρον,
 αὐταὶ δέ, καθὼ ζῶα εὐδιάκριτα,
 ἐπέστρεφον καὶ πάλιν, ἐντρεπόμεναι
 νὰ τὸν ἀφήσουν μόνον εἰς τὰ πάθη του,
 κ' ἐβόμβουν λοιπὸν πάλιν· ὁ δὲ βόμβος των
 αὐτὸς μὲ τοῦ πληγιάρη τὰ βογκήματα
 ὀλημερὶς ἤνοῦτο εἰς ἓν σιγανὸν
 βαρέος ἤχου μέλος, ὅχι δύσφωνον,
 καὶ μονωτάτη ἦν παρηγορία του.

Τρεῖς μῆνας ὀλοκλήρους ὁ τρισάθλιος
 ἐτυραννεῖτο οὕτως· μόλις δ' ἐβλεπε
 τῆς ἐβδομάδος ἅπαξ ἓνα σύνδουλον
 μὲ κουραμάναν μίαν καὶ νεροῦ σταμνί.
 Ἡμέρας ὅμως εἶχεν ἐκ τῆς Μοίρας του,
 νὰ ζήσῃ καὶ νὰ πάθῃ ὁ βαρεόμοιρος·
 Λοιπὸν μετὰ τριμήνου χρόνου βάσανα
 ἐπάτησεν ὀλίγον εἰς τοὺς πόδας του·
 τὸ σῶμά του δὲ ὅλον ἐκλονίζετο,
 ὥσάν καλάμι 'ποῦ τὸ δέρνει ὁ βορεᾶς,
 τὸ παραπονεμένον δ' αὐτοῦ πρόσωπον
 τὸν τεταρταῖον Λάζαρον ὁμοιάζε,

λαμπάδος δ' ὃν κηρίνης κτρινώτερον,
 τοὺς παῖδας τῶν γειτόνων κατετρόμαζεν
 εἰς τὰς ὁδοὺς, ἐξαίφνης ἂν ἐφαίνετο,
 κ' αἱ ἔγκυοι γυναῖκες τὸν ἀπέφευγον,
 μήπως προώρως πάθωσιν ἀποβολήν.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Στράτης, πάλιν ἤρχισε
 τὰ ἔργα του, ὑπείκων εἰς θεότητα
 ἀκάμπτου ἥθους, τὴν Ἀνάγκην καὶ αὐτός,
 καθὼς καὶ πάντες ὅσ' ὑπῆρξαν ἥρωες.

Μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐξαίφν — « Πλὴν νᾶχωμεν »
 με διακόπτουν, « καὶ τὸν νοῦν μας, ποιητά!
 ποία τῶν ἡμερῶν; ἢ ἐλησμόνησες
 τὰς ἀνωτέρω δύο ὑποσχέσεις σου,
 τοῦ σαρανταμήρου καὶ τοῦ πήχεως; » —
 "Ε, φίλοι ἀναγνώσται, σᾶς θαυμάζομαι!
 κ' εἰς ποίους τάχα χρόνους ζῶμεν σεῖς κ' ἐγώ,
 καὶ ἀπαιτεῖτε τόσῃν ὑποσχέσεων
 ἀκρίβειαν καὶ εἰσθε τόσον δύσκολοι;
 ἢ μήπως δὲν ἐλπίζει ἀπὸ σᾶς κἀνεὶς
 νὰ ὑπουργεύσῃ αὐριον, καὶ πρόγραμμα
 σπουδαίων ν' ἀθετήσῃ ἐπαγγελιῶν
 ἀπέναντι τοῦ ἔθνους; "Ω μακάριοι,
 ἀφῆστε δὰ κ' ἐμένα 'ς τὰ μικρότερα
 καὶ ἀβλαβῇ νὰ μὴ τηρῶ τοὺς λόγους μου,
 καὶ οὕτω νὰ φανῶμεν, ὥς καὶ εἵμεθα,
 κομμένοι ὅλοι ἀπὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ
 πανὶ τῆς Ῥωμιοσύνης ὦ, ἀφῆστέ με,
 ἔτση νὰ ζῆτε καὶ νὰ ὑπουργεύσετε.

Μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐξαίφνης ἤκουσαν
 ἀλαλαγμὸν μεγάλον ὅλ' οἱ κάτοικοι
 τῆς πόλεως ἐκείνης, κ' ἐταράχθησαν
 οὐχὶ μετρίως, ὥς εὐθὺς καὶ τὴν φρουρὰν

μετὰ σπουδῆς ἰδόντες ἔξορμήσασαν
 τῶν Τούρκων τῶν ἀτάκτων μὲ ἐκεῖνο τὸ
 εἰς τοὺς γεροντοτέρους μας γνωστὸν κωφὸν
 τυμπανιδίων κροῦσμα θλιβερόηχον.
 Ληστὰι ἔξ ἀπροόπτου δηλαδὴ ἐκεῖ
 ᾽ς τὰ πέραξ ἀκουσθέντες ἐφοβέριζαν
 νὰ διαγουμίσουν τὴν καϋμένην Λεβαδειὰν
 ὥς θρέμματ' Ἀλβανίας τῆς φιλάρπαγος.
 Ὁ τῆς φρουρᾶς δὲ ἄρχων Χατζῆ Ἀλήμπεης,
 ἂν κ' ἐκαλεῖτο κ' ἦτο Τούρκος γνήσιος,
 εἰς τὸν τοῦ Στράτη κύριον κατέσπευσε,
 νὰ τῷ πληρώσῃ ἔν του χρέος παλαιὸν
 ἀπὸ κρυφὴν κρασίου πόσιν κ' ἔπειτα
 νὰ ἔβγῃ θαρδῶδέως εἰς τὸν πόλεμον.
 Οἱ ἄνθρωπ' εἶχαν τότε καὶ συνείδησιν,
 θαυμάζω δέ, εἰς τί τὴν ἐχρειαζόντο·
 δέν το νοῶ· πλὴν γράφω ὅτι ἔγινε.

Ὁ ξενοδόχος (ἄλλος εὐσυνείδητος
 καὶ αὐτός!) νὰ τύχῃ τότε τὴν σημείωσιν
 τοῦ χρέους νᾶχῃ ἀφειμένην σπίτι του,
 κ' εἶπε, τὸν Στράτην ν' ἀποστείλῃ, παρενθὺς
 νὰ τρέξῃ νὰ τὴν λάβῃ, νὰ τὴν φέρῃ ἐκεῖ,
 πριχοῦ ὁ φρουραρχεύων εἰς τὸ πῦρ ἔμβῃ.
 Ἄ τρέξε, Στράτη, μιὰν ὥριτσα, νὰ σὲ ἰδῶ!—
 Ἄς εἶν', ἀφέντη· νᾶμαι, τώρα ἔφθασα.—

Ἀνόητος! τί λέγω; βλάξ, μαμμάκουθος
 ὁ ξενοδόχος οὗτος ὁ Παρασκευᾶς,
 νὰ μὴ πλαστογραφήσῃ τὴν σημείωσιν
 γοργὰ ἐκ τοῦ προχείρου, κ' ἔχων μάλιστα
 μὲ ἄπλοῦν νὰ κάμῃ Τούρκον, ἀγνοοῦντα τὰ
 στελέχη καὶ διπλότυπ' ἄλλ' εἰς κίνδυνον
 ἀβούλως νὰ ὠθήσῃ τὸ συμφέρον του!
 Προσέξατε εἰς ὅτι παρεμπρὸς θὰ εἰπῶ,
 καὶ εἴπατέ μοι τότε, ἀναγνώσταί μου,

ἂν ἤλεγξα δικαίως τὸν Παρασκευᾶν,
καὶ ἂν τὸ φέροισιμόν του, τὸ ἀστόχαστον,
θεὸς θὰ ἐσυγχώρει ἢ διάβολος
ἢ καὶ ὅποιον δήποτε Ἑλεγκτικὸν
συνέδριον Ἑλλήνων φραγχοδίδακτον.

Ἐκίνησεν ὁ Στράτης, κ' ἐνῶ ἔτρεχε
προθύμως, χωρὶς ὅλως εἰς τὸ στήθος του
νὰ τρέφῃ πάθος ἢ ἐκδίκησιν κακὴν
κατὰ τοῦ ξενοδόχου, ὅμως ἔτυχε
μεγάλως νὰ τὸν βλάβῃ, καθὼς ἔπεται.
Περνᾷ ἅπ' ἐκκλησίαν ἀνοικτήν. Ἐκεῖ
ἦν ὥρα λειτουργίας καὶ τι ἄρχιζεν.
Λοιπὸν ἐμβαίνει μέσα, καὶ τὸ ἔργον του
ἀφήσας ὁ γεννάδας νὰ κουρεύεται,
σοῦ καρτερεῖ, στασίδι ἐν καταλαβών,
ἕως τὸ τέλος ὥραν μίαν ἀκριβῶς,
σωστήν, τελείαν καὶ ἐξηκοντάλεπτον·
διότι ἔχων διαβασμένον πρὸ καιροῦ
καταφυκτικωτάτην τιν' ἀφήγησιν
εἰς ἓν βιβλίον Ἀγαπίου τοῦ Κρητός,
αὐτὴν τότε ἐνθυμήθη κ' ἐξετέλεσε
τὸ δίδαγμα της, τὸ οὐχὶ ἀκίνδυνον,
πιστῶς καὶ κατὰ γράμμα, κατὰ νοῦν εἰπών·
ὅσον διὰ τὸ ἔργον μου, ἔχει ὁ θεός!

Καθὼς δ' ἐκεῖνος προσευχόμενος ἀργεῖ,
ἀργὰ κ' ἐγὼ ἅς σύρω τὸ ἐπύλλιον,
καὶ νὰ ἡ ἱστορία τὴν ἀνέγνωσα
κ' ἐγὼ μικρός· ὁ τύπος δ' ἐνετίησιν (*).
«Ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ
συγκλητικὸς τις ἔζη 'ς τὸ Βυζάντιον
ἐνάρετος εἰς ἄκρον καὶ παμπλούσιος,
ἀλλὰ, οἷς οἶδε κρίμασιν ὁ Κύριος,

(*) Παράβαλε τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ποιήματα, τὸ τοῦ Schiller, *Der Gang nach dem Eisenhammer* καὶ Γ. Βίζυηνοῦ, τὸν Σοφριανόν ἐν Ἀτθίσιν Ἀῤῥαῖς, ἐκδ. 1884.

τοσοῦτον ἐπὶ τέλους ἔδυστύχησεν,
 ὥστ' ἔστερεῖτο καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄρτου του,
 δι' ὃ καὶ εἰς τὰς δίκας δὲν ἐπλήρωνε
 χαρτόσημον ποτέ του, δείχνων πάντοτε
 πιστὸν πενίας ἔγγραφον, ὡς τοῦτ' αὐτὸ
 καὶ οἱ τῆς Κίνας πράττουν γερουσιασταί.
 Αὐτὸς υἷὸν εἶχ' ἓνα καὶ μονάκριβον,
 καὶ συλλαμβάνει ἀσπλαγχνότατον σκοπόν,
 διὰ νὰ πορισθῇ τι ἢ τὰ γεράματα,
 τὸ τέκνον νὰ — «Τοποθετήσῃ βέβαια
 ὡς ἐπιστάτην σχολαζούσης ἀλυκῆς
 ἢ τελωνοσταθμάρχην, ἐνοχλῶν πυκνὰ
 πανυπερπρωτοτοσέβαστόν τιν' ἄρχοντα
 τῆς Νέας Ῥώμης, ὃ ἔστι πρωθυπουργόν,
 ὡς λέγομεν ἡμεῖς οἱ νέοι Ἕλληνες;»
 Οἱ νέοι σεῖς, ὦ ἀναγνώσται, Ἕλληνες
 παρανοεῖτε πλεῖστα ὅσα παλαιά,
 ἐκ τῶν οἰκείων κρίνοντες τ' ἀλλότρια.
 Ἐκεῖνος δ' ὁ πτωχεύσας ἄρχων ἄλλο τι
 ἀσπλαγχνον ἄμα καὶ ἐσχάτως ταπεινὸν
 ἐτόλμησε νὰ πράξῃ (δὲν φαντάζεσθε)
 τὸ τέκνον νὰ — πωλήσῃ ὡς αἰχμάλωτον,
 ἀφοῦ τὸ ἐσυγχώρουν οἱ σοφοὶ θεσμοὶ
 τῆς θεοσώστου αὐτοκρατορίας μας.—
 Τὸ λέγει τοῦτο ἡ ἱστορικὴ σχολή,
 ἡ Ζαμπελιοπαπαῶρηγοπούλειος; —
 οὐχί· τὸ λέγει ὁμῶς ὁ Ἀγάπιος,
 πιστή, μὰ τὴν ψυχὴν μου, καὶ σαφὴς γραφίς
 τῆς ἐν τῷ μεσαιῶνι ἐθνικῆς ἡμῶν
 ὑπάρξεως κατ' ἔργα καὶ φρονήματα.
 Ἄλλ' ἂν τὸν Κρητὰ δὲν παραποδέχεσθε,
 ὡς ψεύστην τάχα, ἴδετ' Ἀρμενόπουλον,
 βιβλ. Γάμμα, κεφάλ. γάμμα καὶ ἐδάφ. ιη'.
 Λοιπὸν εἰς τὸν υἷὸν του ἄρχισ' ἔλεγεν,

ὥς προκομμένος, ὁ πτωχὸς συγκλητικὸς
 ἀνέκλητόν τι ἐκ τῆς Παλαιᾶς γραφῆς
 κ' εἰς τὸν σκοπὸν του χρήσιμον παράδειγμα
 ὑπακοῆς, τὸ πόσῃν ἔδειξε ποτὲ
 ὁ Ἰσαὰκ ἐκεῖνος ὁ μονογενὴς
 εἰς τὸν πρεσβύτερον Ἀβραὰμ πατέρα του,
 ὥστ' ἔστερξεν ἀσμένως νὰ σφαγῇ ὑπ' αὐτοῦ,
 ὥς θυμα, καὶ τὰ ξύλα τῆς πυρᾶς αὐτῆς
 ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος μόνος ἔφερε,
 καὶ ἄλλα πλεῖστα. Τέλος δ' ἐφανέρωσε
 τὴν γνώμην του, ἣν εἶχεν, ὀλοστρόγγυλον.
 Ὁ δὲ υἱὸς ἀκούσας τὸ ἀνήκουστον,
 ἐπέσθη φιλοπάτωρ ὢν καὶ ἡμερος.
 Πλὴν μίαν ὁ πατήρ του συμβουλήν καλήν,
 πρὶν τὸν πωλήσῃ, ἔδωκεν αὐτῷ, εἰπὼν,
 νὰ τὴν φυλάττῃ πάντα του, ὁ δὲ Θεός,
 ὁ εὐσπλαγχνός βεβαίως ἀνταμείβει τον·
 εἰς ὅ,τι ἔργον τύχῃς, τέκνον φίλιτον,
 καὶ ἴδῃς καθ' ὁδὸν σου ἀνοικτὸν ναόν,
 ποτὲ μὴ τὸν παρέλθῃς, μέσα ἔμβαινε,
 καὶ μένων ἕως τὴν ἀπόλυσιν ἐκεῖ,
 πανευλαβῶς προσεύχου εἰς τὸν πλάστην σου,
 καὶ ὕστερον τὸ ἔργον σου ἀναλάμβανε·
 τοῦτο δὲ πράσων, τέκνον, μνήμην ἔχ' ἐμοῦ.

Εἰπὼν αὐτὰ μὲ πίστιν ἄκραν ὁ πατήρ,
 ἐπώλησε τὸ τέκνον ἀντὶ χρήματος
 εἰς ἓνα τῶν ἀρχόντων, ὅστις εὐμορφον
 ἰδὼν τὸν νέον, αἶμα δὲ καὶ νουνεχῇ
 ἀκόλουθον τὸν εἶχε καὶ γραφέα του.

Μιᾶ τῶν ἡμερῶν ὁ ἄρχων ἔλαβε
 τὸν παῖδα τοῦτον καὶ τοῦ οἴκου ἐξελεθὼν
 'ς τὴν Σύγκλητον ὑπάγει καθὼς μέλος της·
 ἀλλὰ, ἐνῶ βαδίζει, ἀνενθυμηθεῖς,
 ὅτ' εἰς τὸν οἶκον ἐν τοῦ ἔμειν' ἔγγραφον

τῶν λίαν ἀναγκαίων, ἴστατ' ἔξαφνα
 καὶ ἀποστέλλει τὸν πιστὸν ἀκόλουθον
 νὰ τρέξῃ νὰ τὸ λάβῃ μὲ ταχύτητα.
 Ὁ νέος πρὸς τὸν οἶκον παρευθὺς δραμὼν
 ἐμβῆκε μετὰ θάρρους εἰς τὸν θάλαμον
 τοῦ ἄρχοντος, ὡς πάντοτ' ἐσυνείθιζε,
 κ' ἐπῆρ' ἐκεῖθεν τὸ διαταχθὲν γοργά.
 Ἀλλ' ἡ ἀρχόντισσά του τὴν στιγμὴν αὐτὴν
 ἐξαίφνης κατελήφθη μ' ἓνα δοῦλόν της
 τὴν σωφροσύνην φθείρουσ' ἀναιδέστατα.
 Πλὴν τοῦτ' ὁ νέος δὲν ἐπαρτήρησεν,
 ὡς ἔχων βίαν εἰς τὸ ἔργον του πολλήν.
 Ἐκεῖνοι ἐν τοσούτῳ, ἤγουν ἡ καὶ ὁ
 φοβούμενοι δικαίως κ' ὑποπτεύοντες
 ὁ νέος μὴ τοὺς εἶδε, κ' εἰς τὸν ἄρχοντα
 ἐλθὼν τοὺς μαρτυρήσῃ, πάραντα ἐκεῖ
 συνώμοσαν οἱ δύο τὸν ἀναίτιον
 φρικτὰ νὰ διαβάλουν εἰς τὸν ἄρχοντα.
 Τὸ εἶπαν δὲ κ' εὐθὺς τὸ ἐξετέλεσαν·
 διότι ἅμα ἐπανῆλθεν οἴκαδε
 ἐκ τῆς βουλῆς ὁ ἄρχων, ἡ ἀρχόντισσα,
 ὡς ἄλλη Αἰγυπτία, Πεντεφρῇ γυνή,
 ἐκίνησ' ἐν ἑξάψει γλῶσσαν εὐστροφον
 κατὰ τοῦ νέου, ἔπλασε τ' ἀνήκουστα,
 καὶ ἀπήτησε θρηνοῦς ἀπὸ τὸν ἄνδρα της,
 νὰ σφάξῃ τὸν αὐθάδη τοῦτον ἄνθρωπον.
 Τί δὲ ὁ ἄρχων; τὴν πιστεύει, ὡς ἀπλοῦς,
 καὶ ἀπελθὼν ἀμέσως ἐκ τῆς πόλεως
 τὸν ἔπαρχον, ὃν εἶχε πάντοτ' εὐπειθῆ,
 ξηρὰ ξηρὰ τῷ λέγει· Φύλτατ' ἔπαρχε,
 ἐν παλληκάρι αὖριον πολλὰ πρῶϊ
 σοὶ στέλλω καὶ ζητῶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.
 Ἐκεῖνος δὲ ξηρότερος ἀποκρίνεται·
 Διὰ γκιουβέτσι ἀνθρωποκρεάτινον;...

καλὸν τὰ φαγητὰ νὰ συναλλάζωνται.—
 Ναί, φίλε, κάμε οὕτως.— Ὅρισμός σας, ὦ
 τοῦ βασιλείου στῦλε καὶ ἐδραῖωμα!
 Αὐτὰ εἰς τὸ Βυζάντιον ἐγίνοντο,
 εἰς τοὺς καιροὺς ἐκείνους εὐκολώτατα,
 καὶ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ἄνθρωποί τινες
 εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας τοῦ συντάγματος
 τὸ λαϊκὸν μας βῆμα ἐξαλαπάξαντες,
 μὲ γλῶσσαν λάβρον, δάκρυ κατανύξεως,
 τὴν σήμερον τοὺς κλαίουν καὶ τοὺς εὐχονται,
 πότε νὰ ἔλθουν πάλιν, ὡς χρυσοῦς αἰών.

Καὶ ὄντως τὴν πρωΐαν ἐν πιττάκιον
 διπλώσας ὡς γραμμένον ὁ συγκλητικός,
 τὸ παραδίδει οὕτως εἰς τὸν σῶφρονα,
 τὸν διαβεβλημένον τόσον πονηρῶς,
 νὰ δράμῃ κατ' εὐθείαν εἰς τὸν ἑπαρχον.
 Λαμβάνει ἀνυπόπτως τὴν πτυκτὴν γραφὴν
 τὸ ἄκακον μειράκιον καὶ τρέχει· πλὴν
 περὶ τῶν ἀπ' ἐκκλησίαν ἀνοικτὴν, εὐθὺς
 τὸν λόγον ἐνθυμεῖται τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,
 εἰσέρχεται, τοὺς Αἴνους ὅτε ἤρχιζαν
 καὶ μένει ἕως τέλους εὐλαβέστατα
 τῆς ὅλης λειτουργίας, διακούσας καὶ
 τὴν λεγομένην Ὁπισθάμβωνον εὐχήν.
 Ἐν τούτῳ δὲ ὁ εὐνους τῆς συγκλητικῆς
 μωρίαν ἐμωράνθη ψυχολέτειραν
 καὶ βλέπων, πῶς ὁ ἑπαρχος τῆς πόλεως
 τὴν κεφαλὴν νὰ στείλῃ τὴν νεκρὰν ἀργεῖ,
 αὐτὸς ἀνυπομόνως πρὸς τὸν Ἐπαρχον
 δρομαῖον κάμνει βῆμα, ὡς φλεγόμενος
 νὰ φέρῃ δῶρον εἰς τὴν δόμνον του φαιδρόν.

Ἐδῶ μὲ ἐννοεῖτε, ἀναγνώσταί μου·
 ὁ δεῦτερος ὡς πρῶτος εἰς τὸν Ἐπαρχον
 ἐνεφανίσθη καὶ ἐσφάγη πάραντα.

Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν ἐκ τοῦ ναοῦ
 λαβὼν τ' ἀντίδωρόν του ἔξεκίνησεν
 ὁ ἄλλος ὁ ἀθῶος, κ' εἰς τὸν Ἑπαρχον
 ὑπάγει· ἐγχειρίσας δὲ τὸ ἄγραφον
 γραμμάτιον, λαμβάνει εἰς τὰς χεῖράς του
 ἐν πρᾶγμα τυλιγμένον καὶ ἐνσφράγιστον,
 καὶ οὕτως ἐπιστρέφει πρὸς τὸν ἄρχοντα.
 Ἡ δέσποινα δὲ ὅταν καὶ ὁ συγκλητικὸς
 τὸν εἶδαν παρ' ἐλπίδα ἐπιστρέφοντα
 κι' ἀνοιξαντες τὸ δέμα, εἶδαν ἔξαφνα
 τοῦ ἀσελγοῦς τὴν κάραν τὴν ἀχνίζουσαν,
 μεγάλην φρίκην ἔφριξαν ἀμφότεροι,
 καὶ πρὸς τὸ θαῦμα τὸ ἀνέλπιστον σταυροῦς
 δὲν ἔλειψαν νὰ κάμουν σπασμωδῶς πολλοὺς,
 κ' ἡ πλανημένη δέσποινα τὸ κρῖμά της
 καταθορυβηθεῖσα ὡμολόγησεν
 ἐν συντριβῇ μεγίστῃ· πλήν οὐδεμιᾶς
 δὲν ἔτυχε συγγνώμης. Ὁ συγκλητικὸς,
 ἐπὶ ζωῆς του τότε πρῶτον ὀργισθεὶς
 δικαίως κατ' ἀνθρώπου, ἐτιμώρησεν
 αὐτήν, ὥς ἦτο ἔθος τοῦ καιροῦ κοινόν.
 Τὸ εὐπλαστον, τὸ εὐγραμμον καί, μὰ τὸ ναί,
 τὸ ἐκ τῶν ἄλλων πάντων ἀθρότατον
 τοῦ δεσποσύνου σώματος ἄβρῶν μελῶν,
 τὴν ῥῖνα, εἴτ' οὖν μύτην, ἐκολόβωσεν
 ὁ ἴδιος ἀσπλάγχχνως μὲ ξυράφιον,
 κομμάτι ἀφαιρέσας ἐν καλὸν αὐτῆς,
 καὶ εἰς τὸν γηραλέον καὶ πιστότατον
 ἐν τῇ αὐλῇ του σκύλον μὲ θυμὸν πολὺν
 τὴν τραγανὴν οὐσίαν ταύτην ἔρριψε,
 διὰ νὰ εὐθυμήσῃ μίαν κἄν φορὰν
 εἰς τὴν ζωὴν του καὶ αὐτὸς ὁ ἄμοιρος,
 ὥς πρὸ ἑτῶν ἐπόθει, μ' ἐκλεκτὴν τροφήν
 σφριγῶντος κρεατίου κ' εὐγενοῦς χυμοῦ,

αὐτὴν δὲ τὴν κυρίαν τῆς σεμνῆς ῥινὸς
 ὁ θυμωμένος Βυζαντίου μεγιστὰν
 εἰς ταπεινὴν ἐνδύσας καὶ φαιὰν στολήν,
 ἐνέκλεισεν εἰς μίαν γυναικῶν μονήν,
 νὰ χύνη μαργαρίτας διὰ βίου της
 ἐκ τῶν μετανοούντων ὁμματίων της,
 τὸν δ' εὐσεβῇ καὶ σόφρον' ἀργυρώνητον
 εὐσπλαγχνισθεὶς συγχρόνως καὶ ἠγάπησε
 πλειότερον ἢ πρῶν' ὧν δὲ ἄτεκνος,
 ἀμέσως αὐτὸν τότε υἱοθέτησε
 καὶ κληρονόμον τῆς περιουσίας του
 τὸν ἔγραψεν ἀπάσης ἐνδιάθηκον.

Ἴδου ἡ ἀρετὴ τε καὶ εὐσέβεια
 πῶς ἅμα μὲν τὸν νέον τότε ἔσωσαν
 καὶ ἐτίμησαν δικαίως, ὥς τὸ ἄξιζεν,
 ἅμα δὲ καὶ παρέσχον εἰς ἐμὲ ἐδῶ,
 καθὼς τὸ ἐχρειαζόμην, ἐπεισόδιον
 οὐχὶ μακρὸν τῷ ὄντι, ἀλλὰ σύμμετρον
 τοῦ ταπεινοῦ μου ἔπους, καὶ ὕλης ξένης μὲν,
 ἐρῶν δέ πως περὶ κάλλους, ὥς φρονῶ,
 μὲ πλεῖστ' αὐτεπινοίας ἐπεισόδια
 τῶν τόσων πρῶν καὶ τῶν νῦν ἐποποιῶν.
 Ἄλλ' εἰς τὸν Στράτην αἴτιον κακοῦ πολλοῦ
 τῆς ἐκκλησίας ἔγεινεν ἡ φοίτησις·
 ξεινὸν ἐγεύθη, ἄχ, τὸ φιλακόλουθον!
 διότι ἄλλοι, καθὼς φαίνεται, καιροὶ
 οἱ τότε ἦσαν, τῶν προτοῦ διάφοροι·
 βραδύνας νὰ ἐπιστρέψῃ μετὰ τὸ ἔγγραφον,
 τὸν κύριόν του τότε πολὺ ἔβλαψε.
 Ὁ Τοῦρκος εἶχε βίαν, δὲν ἐπρόσμενε,
 καὶ οὕτω μὴ πληρώσας ἀνεχώρησε,
 πίων καὶ λίτραν μίαν δυνατῆς ῥακῆς,
 ἀφοῦ ἐπὶ τοῦ μαύρου του ἐκάθισε·
 καὶ τί ἀκόμη; πρῶτος ἐξ ἁμαρτιῶν

τοῦ Στράτη αὐτὸς τότε, καθὼς ἄτρομος,
κατὰ τοῦ φαύλου στίφους προελθὼν, αὐτὸς
καὶ πρῶτον κλέφτου βόλι φαγὼν ἔπεσε
μακρὺς πλατύς, κ' ἐβρόντησαν τὰ ὄπλα του,
ἡ δ' ἀνδρική ψυχὴ του, ὅλως εὐελπὶς,
ἐπέταξ' ἐκ τοῦ σκήνου της τοῦ χοῦκοῦ,
νὰ φθάσῃ τῶν οὐρίδων τῶν ἐν τῷ Τζεννέτ
Ἰσλαμοπαραδείσῳ τ' ἀγκαλίσματα,
ἀφάτου κάλλους ἄληκτον ἀπόλαυσιν.

Ἀφοῦ ὁ ξενοδόχος τοῦτο ἔμαθε,
χυδαίως ἔξαργίσθη, καὶ χωρὶς ποσῶς
νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἰσχὺν νουθεσιῶν
εἰς πνεῦμα, ὥς τοῦ Στράτη, δεκτικὸν αὐτῶν,
δεινὴν ἀμέσως τιμωρίαν κατ' αὐτοῦ
χαλκεύει· ἀλλ' ὥς ἔχων, ἂν καὶ γνήσιος
τῆς Δημητσάνης γόνος, νοῦν πολλὰ ἀμβλύν,
ἐπέκεινα βουνέων νὰ προβῇ καὶ νῦν
πολὺ δὲν ἠδυνήθη· ὅθεν μὲ ξηρὰ
βούνευρα πάλιν καὶ δυσκολολύγιστα,
ἀλλὰ μὲ ἀστραγάλους εἰς τὰ ἄκρα των
αὐξήσας τὸ δεινὸν των τὴν φορὰν αὐτήν,
τὸν ἔδρηεν ἰδίαις χερσὶν ἄπονα·
κατόπ' εἰς μόνον τὸ βρακοῦποκάμισον
τοῦ ἔδεσε τὰς χεῖρας ὀπισθάγκωνα,
καὶ τότε, ἔξ ἐπηρείας βεβαιότατα
τοῦ ἀρχεκάκου Σατανᾶ, ἐνθυμηθεῖς,
πῶς ὅτ' ἐφοῖτα ὥς τὸ σχολεῖον ὦν μικρὸς
ὑπὸ τοῦ Φαλαρείου διδασκάλου του
βασάνους ἔπαθ' ἔνεκα μικρῶν τινῶν
αὐτοῦ παισμάτων, ἔπραξε τὸ ἴδιον
κατὰ τοῦ Στράτη. Εὐλὸν ἐπελέκησεν
ἡμισπιθαμιαῖον, μυτερόν· αὐτοῦ
τὴν μίαν ἄκραν ἔντεχνα προσήρμοσε
ὥς τὸ κοῦλον τοῦ Στρατείου λαιμοῦ λάκκωμα,

τὴν ἄλλην ᾗς τὸ πηγούνι τοῦ ἐσκάλωσε,
 κ' ἠνάγκασέ τον οὔτω ᾗς τὰ οὐράνια
 τὰ φύλτατά του ν' ἀπενίζη· ἔπειτα
 πλινθία δύο δέσας μὲ σχοινὶ γερὸν
 ὥσάν ἐπιτραχήλι τοῦ τὰ ἑρέμασεν
 ἀθέλητον βαρύνον τὸν αὐχένα του
 νὰ νεύῃ κάτω, τὸ δ' ὅξυ ξυλάκιον
 εἰς ταύτην τὴν γηϊνήν πως προσπάθειαν
 ἀσπλάγχχως ἀντιπράττον, νὰ τηρῇ αὐτὸν
 εἰς στάσιν ὀρθοτάτην κ' ὑπερήφανον.

ὦ σβέρκε, ζνίχι καὶ αὐχὴν, τριώνυμον
 σὺ πρᾶγμα ἔν, τί πόνους θὰ ὑπέφερες!
 καὶ σὺ ἡ οὔσα κατ' ἐνώπιον σφαγῇ,
 πῶς ᾑφύσκωσες ταχέως ἀπὸ μελανὸν
 ἐκεῖ συρρῶσθαι αἷμα εἰς τὸ κοίλωμα!
 ἐγὼ τὸ ἔξεύρω κάλλιστα ὁ ποιητής·
 διότι κιὼ ἐμός ποτε διδάσκαλος
 (καλὴ του ὥρα, ὅπου κιᾶν εὐρίσκεται!)
 βλαστὸς ὦν τῆς Ἡπείρου τοῦ Ἀλῆ πασιᾶ,
 τὴν τέχνην ταύτην ἔπραξεν εἰς ἄτακτον
 ποτὲ συμμαθητὴν μου, κ' ἐκινδύνευσα
 κ' ἐγὼ αὐτὸς νὰ πάθω τὸ πανόμοιον.

Ὁ ξενοδόχος ταύτην ἐξετέλεσε
 τὴν βάσανον ᾗς τὸν δοῦλόν του· ἔπειτα δὲ
 οὔτω συγυρισμένον τὸν ξεκίνησε
 κιῶς ἀγάλμα φρικῶδες τὸν ἐξέθεσεν
 ἡμέραν μίαν ὥς καὶ νύκτα ἔμπροσθεν
 τῆς θύρας τοῦ ξενῶνος, καὶ χειμέριος
 ἀῆρ ἐφ' ὥρας εἴκοσι καὶ τέσσαρας
 τὸν Στράτην μὲ νιφάδας κατεμάστιζε
 καὶ τὰ ὀδόντιά του μὲ ῥυθμὸν γοργόν
 νὰ τουρτουρίζουν ἔκαμνεν ἀκούραστα·
 πᾶς δέ τις διαβαίνων ἀνὴρ ἢ γυνή,
 τὸν πάσχοντα προσβλέπων, ἔκραζεν· « ᾧ, ᾧ,

καλὰ νὰ πάθῃ! βέβαια θὰ ἔπαισε
 τίς ἑεύρει τί! » Οἱ ναυγελεῖς καὶ ἀπαθεῖς
 Τουρκοραγιάδες οὐδαμῶς ἐφρόντιζαν
 νὰ μάθουν, ἂν δικαίως ἐκολάζετο,
 οὐδ' ἦσαν τότε στόματα κραυγάζοντα
 ἐφημερίδων, οὐδ' εἰσαγγελεῖς γοργοὶ
 (ὁποίων τώρα εὐμοιροῦμεν· ψεύματα;)
 ἐκ τοῦ καθήκοντός των ἐπεμβαίνοντες
 εἰς τὰς παρανομίας, οἴκοθεν δ' εὐθὺς
 τὸ δέον ἐνεργοῦντες, ἂν τοιαύτη τις
 ἐπράττετό που βάσανος κατὰ τινος,
 χωρὶς νὰ περιμένουν τινὰ κέντησιν
 ἔξωθεν ἐρχομένην, ἢ εἰς νεύματα
 μεγάλων ν' ἀποβλέπουν, πρὶν ἢ πράξουν τι.

Μόνον δὲ μία κόρη δωδεκαετῆς
 περὶ τὰ τῆς δευτέρας ἡμερώματα
 ἡμέρας τὸν λυπήθη, ὡς γειτόνισσα,
 καὶ σαλεπίου βράσσασα πηκτὸν χυλὸν
 κρυφούτσικα εἰς ὥραν πάνυ εὐκαιρον,
 ἐνῶ ἡ γραία θεία της προσήνευετο,
 εἰς φαρφουρὶ φιτζιζιάνι τὸ ἐκένωσε,
 πασσίσασα δ' ἐπάνω πιπερόρριζαν
 βιαστικὰ κατέβη ἐκ τοῦ οἴκου της,
 εἰς τὴν ὁδὸν ἔξηλθε καὶ εὐθὺς εὐθὺς
 τὰς πλίνθους καὶ τὸ ξύλον ἀφαιρέσασα
 ἀπὸ τὸν ἥρωά μου τὸν κακόνυχον,
 χωρὶς τις νὰ τὴν ἴδῃ, τοῦ τὸ 'πρόσφερε
 μὲ τὸ χρυσὸν της χέρι καὶ ζεστόν,
 ὃ ἄγριος βορέας ὅτ' ἐσύριζε
 καὶ τάλας τὴν ψυχὴν του ἐπαράδιδε.

Ἄχ πῶς δὲν πίπτεις ἐδῶ, κάλαμε σκληρὲ,
 ἀλλὰ προσθέτεις, ὅτ' ἡ κόρη κλαίουσα
 μὲ τὰς ἰδίας χειρὰς της ἐτόλμησε
 καὶ πάλιν εἰς τὸν Στράτην τὴν προσάρμοσιν

τοῦ ξύλου καὶ τῶν πλίνθων τὴν προσκρέμασιν.
 Ἄλλ' ἔγιν' ἐξ ἀνάγκης τὸ κακὸν αὐτό,
 μὴ ἡ κρυφία δηλωθῇ βοήθεια.
 Πλὴν τὸ ζεστόν σαλέπι... — Ἔδρα, ἔλεος
 μὲ τὸ σαλέπι τοῦτό σου, ὦ ποιητά·
 τὸ εἶπες ἅπαξ, φθάνει, τὸ ἠκούσαμεν.
 Πῶς τάχα 'κεῖ ἐπάνω 'σιωπήσαμεν
 ὅταν τὸ πρωτοεἶπες, θέλεις καὶ καλὰ
 μὲ ἀδιακρίσιαν τώρα δεύτερον
 νὰ μᾶς κινήσης πάλιν τὰ ἀδένια
 τὰ σιελοποιά; — Ἄ, ὁ καφὲς λοιπὸν
 νὰ ἔχη μόνον θέλετε προνόμιον
 εἰσόδου εἰς τὰ ἔπη; Τυραννί' αὐτὸ
 κλασικὴ καλεῖται, ἀναγνώσταί μου,
 καὶ δὲν θὰ ὑπακούσω. Ὅπως πρὸ καιροῦ
 τὸ τέϊ ἐμβῆκε καὶ ἡ χελωνόσουππα
 εἰς τὰς ποιήσεις τὰς ἀριστοκρατικὰς
 τῶν Βρεττανίας βάρδων, πρεπωδέστατον
 κ' ἐγὼ εἰς δῆμον ἤρωα νὰ δώσω ἐδῶ
 ποτὸν ἐν τῇ Ἑλλάδι δημαγάπητον
 καὶ ν' ἀναφέρω τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ.

Λοιπὸν ἐκ νέου· ἡ ῥαφή νὰ μὴ κοπῇ·
 ἐκεῖνο τὸ σαλέπι 'ποῦ ἐρρόφησεν
 ὁ Στράτης καὶ οἱ λόγοι, ὅσους ἄκουσεν
 ἀπὸ τοῦ ῥοδοχρόου νέου στόματος,
 αὐτὰ ὀλίγον τότε τὸν ὀδυνάωσαν,
 κ' εὐγνωμοσύνης πλήρης διετήρησε
 τὸ τῆς κορίσκης σχῆμα εἰς τὴν μνήμην του
 πολλοὺς καὶ μῆνας κ' ἔτη μὲ συμπάθειαν.
 Τῷ ὄντ' ἡ προσφορά της ἀφιλοκερδῆς!
 Τί τάχα ἀπὸ νέον τότε ἠλπιζε
 τεταλαιπωρημένον, ὥς ὁ Στράτης μου;
 Οὐδὲν βεβαίως· ἔπαθε δὲ μάλιστα
 διὰ τὸ λίαν φιλοικτίρμον ἡθὺς της

ἡ Λεβαθεῖτις νέα, ὥς δὲν ἤλπιζε·
καὶ ἅς σᾶς εἶπω, τὶ κακὸν τὴν εὔρηκε.

Τὸ ἄκαρδον καὶ ἄψυχον γρατῖδιον,
ἡ θεία της ἐκείνη ἡ Κρονόληρος,
ἀφοῦ ἀπὸ τὸ πλάγι της τὴν ἔχασε,
καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον εἰς τὴν θέσιν της
τὴν εἶδ' ἐπανελθούσαν, ἔκοψεν εὐθὺς
τῆς προσευχῆς τὸ νῆμα. καὶ ἐν ὁργῇ πολλῇ
μὲ λόγους σκληροτάτους τὴν ἐπλήγωσε
καὶ ὥς πνευματικὸς τὴν ἐκανόνισε
νὰ κάμνη δύο μῆνας ἀνὰ ἑκατὸν
μεγάλας μετανοίας καθημερινῶς
πρωῖ καὶ βράδυ πρὸ τοῦ εἰκονίσματος
διότι ἀντὶ τότε πρὸς Θεὸν εὐχὴν
ὥς ἐξ ἀθώου στόματος εὐπρόσδεκτον
νὰ πέμπῃ ὑπὲρ τῆς θείας, ἣτις ἔφερε
βάρος ἐπ' ὤμων ὅχι εὐκολοβάστακτον
ἁμαρτιῶν παντοίων τῆς νεότητος,
ἐπρόκρινε νὰ δράμῃ εἰς βοήθειαν
ἄχρειου ἀγορίου, καὶ ἰδοῦσ' αὐτό,
τὰ θήλεά της ὄμματα ἐμόλυνε
καὶ τὸν παγιδοστάτην Σατανᾶν πολὺ
μὲ τοῦτο ἠΰφραν' ἐν ἐκείνῃ τῇ στιγμῇ,
ἀνήθικόν τι αἰσθημα ἐμπνεύσασα,
δυνάμενον ν' αὐξήσῃ καὶ εἰς *ῥωτα* !

Ποινὴν λοιπὸν ἡ κόρη ἄδικον,
καθ' ἧς νῦν δόξας ἔχομεν ὑπέστη καὶ
παναπαισιῶς οὕτως ἐγκαινίασε
τὴν μέλλουσάν της σχέσιν μὲ τὸν ἥρωα
τοῦ πολυθρήνου τούτου μου ποιήματος.

Ἀφοῦ δὲ ἡ αὐγὴ ἐπικροχάραξεν,
ὁ ξενοδόχος ἦλθεν αὐτοπρόσωπος,
τὸν νύκτιόν του σκοῦπον ἐπὶ κεφαλῆς
φορῶν κατεβασμένον, κ' εἰς τὴν χεῖρά του

σβυστὸν κρατῶν τσιμποῦκι ὥστε ἅμ' αὐτὸν
 ὁ Στράτης εἶδε, πυρετὸν εὐθύς ψυχρὸν
 χεροποδοτινάκτην εἰς τὰ μέλη του
 ἡσθιάνθη ἐνεργοῦντα, καὶ τὸ βλέμμα του
 νὰ στρέψ' εἰς ἄλλο μέρος προσεπάθησεν·
 ἀλλὰ (χαρῆτε!) ἡπατήθη ἐντελῶς
 εἰς τὰς μελαίνας ταύτας προσδοκίας του·
 διότι οὐδεμίαν τότε ὄρεξιν

νὰ τὸν ξυλίσῃ πάλιν Κυριακὴ πρωΐ
 ὁ ξενοδόχος ἔδειξεν ὁ μαχμουρλῆς,
 ὡς θέλων νὰ ὑπάγῃ καὶ ἀτάρακτος
 'ς τὴν ἐκκλησίαν, διὰ νὰ λειτουργηθῇ,
 ἀφοῦ καὶ ἀφ' ἐσπέρας εἰς τὴν κοίτην του
 τὸ διεσκέφθη ὡς Πελοποννήσιος,
 τῶν συμφερόντων ἀκριβῆς λογαριαστής,
 κ' εὗρηκε, δυναστεύσας τὸ κρανίον του,
 ἀσύμφορον τοῦ πταίστου τὴν τιμώρησιν,
 ὁπόταν τιμωρῶν τις δαπανᾷ ἐντὸς
 τριμήνου χρόνου κουραμάνας δώδεκα,
 χωρὶς νὰ ὠφελῇται τὸ παραμικρόν,
 καθὼς τὴν περασμένην φορὰν τῶπαθε.

Λοιπὸν μὲ κέφι ὑπναλέον προσελθὼν
 'ς τὸν Στράτην, ἔστη, τὸν ἀγριοκύτταξε,
 καὶ ν' ἀποδείξῃ θέλων, ὅτι σώζεται
 ἐντὸς του ἔτι ἡ προτοῦ ἀπέχθεια,
 ἐχρέμφθη μὲ βροντώδη ἦχον σάλπιγγος,
 καὶ ῥόχαλα πηκτὰ κιτρινοπράσινα,
 ὅσα κιᾶν εἶχε πρωῒνὰ 'ς τὸν λάρυγγα,
 ἔξακοντίσας μ' εὐθυβόλον δύναμιν
 'ς τὸ πρόσωπον τοῦ νέου τὰ ἐμπλάστρωσε·
 κατόπιν τριῶν τοὺς ὀδόντας φοβερά,
 τὰς σχοινοδέτους πλίνθους τοῦ ἀφήρσε
 καὶ 'ς τὴν στιγμήν, ὡς εἶχε, τὸν ἐδίωξε
 μ' ἐν «Λεῖψε, φύγε, μὴ σε ἰδοῦν τὰ ῥμάτια μου!»

Νὰ κάμῃ εἶχεν ἄλλο; Ἐπροτίμησε
 ν' ἀποπληρώσῃ τὸν πρωτόδουλον εὐθύς,
 καὶ οὕτω νᾶχῃ νύμφην καὶ γαμβρὸν ὁμοῦ
 καθυποχρεωμένους, ὅπως ἤθελε,
 παρὰ νὰ κινδυνεύῃ, ὅς τὸν ξενῶνά του
 κρατῶν, ὁποῖος ἦν ὁ Στράτης, ἀνθρώπον
 μὲ νοῦν, μὲ στόμα, χεῖράς τε καὶ πόδας τε
 ἀπαίσι', ἀπευκατὰ, ἐπιζήμια.

Δ'.

Χωρὶς ψωμί, χωρὶς φαγί, χωρὶς παρᾶν,
 μὲ πείναν δὲ μεγάλην τριακόνθωρον
 σὲ βλέπω, Στρά...— Ἄ, πάλιν πρὸς τὸν Στράτην σὺ
 τὸν λόγον ἀπ' εὐθείας μᾶς ἀπηύθυνες,
 καθὼς οἱ λυρικοί, οἱ κλητικόληπτοι,
 οἱ φίλοι τοῦ ὠμέγα; Τί κακὸν αὐτό,
 νὰ μὴ νοῆς τοὺς νόμους τῆς ποιήσεως,
 τῶν δὲ σοφῶν κανόνων καὶ σχολίων τῆς
 νὰ εἶσαι τόσον ἐπιλήσιμων, ἀνθρῶπε;
 Τὰς συμβουλὰς μας πῶς δὲν ἀποδέχεσαι;
 ὦ, ἄκουσον τοὺς λόγους ἀνδρῶν φίλων σου,
 καὶ φόβων ἄλλων καὶ παθῶν ἐλεύθερος,
 τὴν κανονοφοβίαν μόνον πάθος σου
 σωτηριῶδες ἔχε. Ἡ ἰσχὺς αὐτῆς,
 καὶ μένε, μικροὺς νόας πλείστους ἔσωσε
 καὶ ἔτι σώζει. Σὺ ἀσπάζου πάντοτε
 τὰς μεσογείους χώρας τῆς ἀρχῆς αὐτῆς,
 τῆς πανασφαλεστάτης. Μὴ τὰ κύματα
 ποτὲ ποθήσης τοῦ τῶν ἑξαιρέσεων
 κακοῦ πελάγους, μήπως θύελλαι ἐκεῖ
 σὲ καταλάβουν φαντασιοφόρητον,
 καὶ τ' ἀσθενές σου σκάφος τῆς ποιήσεως
 συνθραύσουν εἰς σκοπέλους, ὅπου ἐνοικεῖ

μέ δυσειδῇ ὀρνέων συρφετὸν πολύν,
 κρωζογελώντων γέλωτα Σαρδόνιον,
 τὸ φρικαλέον τέρας, οὗ τὸ ὄνομα
 Ἄποτυχία, χαῖρον εἰς ναυάγια
 μελανοχαρτοκονδυλοσυρτῶν ἀνδρῶν,
 ἔξ ὧν βορὰν προσμένει εἰς τ' ἀνήλια
 καὶ κάθυγρά του ἄντρα, ἄλλαις λέξεσι,
 τυπογραφεία φύλλων περιοδικῶν.
 Δὲν ἤκουσες ὡς τώρα σὺ τοὺς γέροντας
 ποτὲ νὰ λέγουν τὸ σοφὸν γνωμίδιον
 εἰς τὰ μικρά των· «Ὅποιος τὰ ῥοῦχά του
 καλὰ φυλάγει, θὲ νὰ ἔχη τὰ μισά;»
 καὶ τ' ἄλλο· «Ὅταν εἰς τὴν γῆν νὰ ζῇς ἔμπορῆς
 καὶ θάλασσαν γυρεύης, ὁ διάβολος
 κουνκιά σοῦ μαγειρεύει!... (τ' ἄλλο ἔπες το σύ.)
 Ναὶ μέν, εἴαν τις τὴν ὁδὸν τὴν πρὸ ποδῶν
 καὶ ἤδη τετριμμένην ἀρκεσθῇ νωθρῶς
 νὰ τρίβῃ, δὲν θὰ ἴδῃ νέας γαίας, ναί,
 οὔτ' ἔξ ἀγνώστων πρῶν εἰς ἡμᾶς μερῶν
 εἰδήσεις νοοτρόφους θὲ ν' ἀκούσωμεν
 ποιήσεως γνησίας πολυσχήμενος·
 πλὴν τί πειράζει; σώζεται καὶ οὕτω πως
 ὁ κόσμος κ' ἡ πορεία τῶν ἀστέρων του
 δὲν σταματᾷ οὐδόλως, οἱ δ' εὐμήχανοι
 βιβλιοπῶλαι, ὥς κ' αἱ τόσαι λέσχαι μας
 βιβλίων (μή σε μέλη!) δὲν χηρεύουσι
 πρὸς χορτασμόν ἀπλήστων καὶ μωρῶν πολλῶν
 νηπίων ἐν Ἑλλάδι. Διὰ τί λοιπὸν
 εἰς κίνδυνόν τις νὰ ἐμβαίνει προφανῇ;—
 Οὐαὶ ὑμῖν, ὀψοποιοὶ καὶ μάγειροι
 καὶ τοῦ κοινοῦ κακότεχνοι διαφθορεῖς
 καὶ καταφρονηταί του, σᾶς ἐμίσησα!
 Μακρὰν μὲ λέγετ' ἔ, τῶν ἐξαιρέσεων
 νὰ μένω πάντα; Ὅχι· καὶ ὁ Ὀμηρος

ἐξαίρεσις εἶν' ὅλος προκανόνιος!
 Σεῖς δέ, κανονιδίων ξυγγραφίσκ' ἰσχυροί,
 ἐμὲ τάχα θαρῶεῖτε πῶς ἐλέγγετε;
 τὸν Ὅμηρον ἐλέγγετε! — Καὶ τί, ἐσὺ
 Ὅμηρος εἶσαι κ' ἔτση αὐθαδῶς λαλεῖς; —
 Τῶν ἐλαχίστων μαθητῶν του εἶμαι, νά,
 ἓνας κ' ἐγώ. Μή με πολυσκοτίζετε
 μὲ τ' ἄρῳτά σας θέματα· τελείωσε!
 Σεῖς δὲ οἱ ἄλλοι, ὅσοι εὐτυχήσατε
 νὰ μείνεν' ἔξω τοῦ κακοῦ σχολαῖσμοῦ
 κ' ἐλεύθερον τὸν νοῦν σας ἐτηρήσατε,
 ἀκούσατέ μου τὴν ἐξακολούθησιν.

Χωρὶς ψωμί, χωρὶς φαγί, χωρὶς παρᾶν,
 μὲ πεῖναν δὲ μεγάλην τριακόνθωρον
 σὲ βλέ... (ὦ 'ποῦ νὰ τωῦρετε ἀπ' τὸν Θεόν!
 τῆς κλητικῆς τὴν ὄρεξιν μ' ἐκόψατε,
 κ' εἰς τρίτον τώρα πρόσωπον ἀκολουθῶ·)
 ἐκίνησεν ὁ Στράτης μὲ ἀπόφασιν
 τὴν Λεβαδειὰν ν' ἀφήσῃ, ὅτε πάγκειοι
 ἀνθρώπων ἦσαν αἱ τῆς πόλεως ὁδοί,
 ὡς ἐν πρωΐας ὥρα. Μοῦσαι, τίς αὐτὸν
 χωροῦντα οὕτω, παρεκτὸς τοῦ ὄμματος
 τοῦ πατρικοῦ μου εἶδεν; Εἴπατε, θεαί!
 Οὐδεῖς, εἰμὶ ἐκείνη ἢ καλόγνωμος
 νεᾶνις, ἥτις τότε τὸ παράθυρον
 τοῦ ταπεινοῦ των οἴκου, τὸ πρὸς τὴν ὁδόν,
 ἀνοίγουσα ἐκ τύχης, εἶδ' ἐξόπιον
 σκυπτὸν τὸν Σαλωνίτην βηματίζοντα
 μὲ τὸ δισάκκιόν του, τὸ σχεδὸν κενόν.
 Φωνὴν νὰ σύρῃ ἢ χειρόμακτρον λευκὸν
 νὰ σείσῃ 'ς τοὺς ἄερας, ὡς αἱ σύγχρονοι
 ἡμῶν παρθένοι Κλεοπάτραι, Ἀθηναῖ
 ἢ Ἀγλαῖαι, βέβαια οὐτ' ἤξευρεν
 αὐτή, Ἑλένη οὐσα, ἀγωγῆς ἀπλῆς,

ἄλλ' οὐτ' ἐτόλμα, καὶ ἂν ἤξευρε τυχὸν
 τεχνάσματα τοιαῦτα ἐρωτότροπα·
 διὸ καὶ κρατηθεῖσα, μόνον ἔστειλε
 κατόπι τοῦ βαδίζοντος ἐν κρύφιον
 τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας κατευόδιον.
 Ὁ Στράτης πάλιν, οὐδ' αὐτὸς ἀνύψωσε
 τὴν κεφαλὴν πρὸς τ' ἄνω, παρερχόμενος
 τὴν γείτονα οἰκίαν καὶ τὰ τριζάντα
 παραθυρόφυλλά της, πλὴν ἃς εἶπωμεν,
 βαθεῖα ὅτι ὄντως πρὸς τὴν μένουσαν
 εὐγνωμοσύνη ὕφαινε τὸ ὄμμα του,
 ἕως τὰ ἄκρα ἔφθασε τῆς πόλεως.
 Καὶ τότε εὐθύνων πλέον πρὸς τὰ βόρεια
 τοῦ Ζητουνίου μέρη βῆμ' ἀβέβαιον,
 καὶ πεῖναν ἔχων, ἥτις τὸν ἐθέρειzen,
 ἐγένετο μὲ πλάνους ὀφθαλμοὺς παντοῦ
 κατάσκοπος τῶν δένδρων ἐχθρικός· πλὴν ποῦ
 καρπὸν ἐν μέσῳ τοῦ χειμῶνος νὰ ἰδῇ!
 Εἰς ἕνα κῆπον τέλος ἐπλησίασε (*)
 τὸν πόδα, ὅπου φράκτης χαμηλὸς πολὺ
 καὶ τις χαρβαλωμένη σανιδόπορτα,
 ὥσάν νὰ τὸν ἐκάλουν, μὲν κ' ἐπήδησεν
 εὐκόλως μέσα. Καί τοι φιλοδίκαιος
 ὁ Στράτης, ἔργον τότε ἐπεχείρησεν
 ἀνόσιον, καὶ κύψας ἐν σπουδῇ πολλῇ
 γογγύλια, ῥῖζας, λάχανα ἔξερδίζωνε
 καὶ τᾶχωνε 'ς τὸν κόρπον, 'ς τὸ δισάκκι του
 ὁ δύστηνος, σκοπεύων, ἅμα ἔβγαινε,

(*) Τοῦτο τὸ τοῦ κήπου ἀνέκδοτον ὡς λαϊκὸν μοῖ τὸ ἐδιηγήθη συμμαθητὴς τις ἐμοῦ
 Πελοποννήσιος καὶ παραλαβὼν ἐγὼ τὸ ἐστιχοῦργήσα κατὰ τὸν ἐμὸν τρόπον. Ἐμαθον δὲ
 μετὰ 30 ἔτη, ὅτι ἤδη πρὸ αἰώνων ὁ Μανουὴλ Φιλῆς τὸ εἶχε στιχοῦργήσῃ εἰς 27 ἰάμβους,
 ἐπιγράψας αὐτό· «Μετὰφρασις εἰς μῦθον κοινόν» ὥστε καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἦτο λαϊκὸν διήγημα.
 Ἰδε ἔκδοσιν τοῦ Μ. Φιλῆ ὑπὸ L. Miller, τ. α'. σελ. 213. Ἐγὼ δὲν μετέβαλα οὐδὲ πο-
 σῶς τοὺς ἐμοὺς στίχους, ἀφοῦ ἔγνωα τοὺς τοῦ Φιλῆ. Ἐν ἔτος δὲ πρὸ ἐμοῦ τῷ 1880 ὁ Ν.
 Γ. Πολίτης παρετήρησεν ἐν τῇ Νεοελληνικῇ μυθολογίᾳ του ταῦτα οὕτως ἔχοντα.

μ' αὐτὰ νὰ θρέψῃ τὴν κενὴν κοιλίαν του.
 Ἀλλ' ἔδ' ἐκεῖ... ὦ φρίκη, ὦ κακὸν πολὺ!...
 Σκυλιά, θὰ εἰπῇτε, 'χοῦμιξαν ἐπάνω του;
 Κατόπι, ἀναγνώσται, ἔρχονται καὶ αὐτά·
 τότε δὲ κηπουρός τις, φοβερώτερος
 πολὺ τῶν σκύλων, τὸν ἐκαταπρόφθασε,
 δρομαίως τρέξας, ἄνθρωπος τετράπηχης
 καὶ Βούλγαρος τὸ γένος ἀπελέκητος,
 καὶ μὲ τραχεῖαν τὸν ἠρώτησε φωνήν·
 «Τί τέλεις ἐντῷ, κλέφτη;» Τὰ 'χρειάσθηκεν
 ὁ Στράτης κ' εἶπεν, ἴσως δὰ καὶ δυνηθῇ
 νὰ γλύσῃ ὅπως ὅπως· ἐφαρμόζων ἐν
 ἀνέκδοτον γνωστόν του. «Καλέ, ἄνεμος
 μ' ἔρριξε' ἐδῶθε.» — Ἄνεμό ἐ;... ἄμμ' ἄβτὰ
 τὰ λάανα ἐντῷ πῶς ἔερρῖσώτηκαν; —
 Καλά 'μεστε! καὶ θέλει τοῦτο 'ρώτημα;
 Ἐπιάσθηκ' ἀπὸ τοῦτα 'δῶ, 'σὰν ἔπessa,
 καὶ κάμνω τάχα, ἃ δὰ, ἃ, νὰ σηκωθῶ
 ὁ δόλιος, κ' ἔτση, βλέπεις, τὰ ἔερρῖζωσα.» —
 Ἀχχ! ἄμμῃ 'ς τὸ ντισάκι μέσα τί σητοῦν; —
 Αὐτὸ κ' ἐγὼ θαμμάζομαι, ἀφέντη μου. —
 «Νὰ ταμμασμοῦ ἐσένα!» καὶ τοῦ στράφτει μὴν
 ἀθάνατην καὶ τόσον ἐνεργητικὴν,
 ὥστ' αἴφνης 'ς τὸ χλωμόν του τέως μάγουλον
 ἔεφανερώθη κιᾶνθισ' ἐν χρωματιστὸν
 ἁλῶνι, ὡς Μαΐου τριαντάφυλλον·
 τὰ γαλανὰ δὲ δύο του ὀμμάτια
 ἄδρὰς σταγόνas ἐξεπέταξαν πολλὰς,
 τὴν ἀγανάκτησίν του ἐλαφρύνοντα.
 Ἐδῶ δα πλέον (σύμφωνοι, ἀκροαταί,
 δὲν εἶσθε;) νὰ τὸ κόψῃ λάσπην ἔπρεπεν
 ὁ ἥρως μου, νομίζω, καί τοι ἥρωες ὦν.
 Ἀλλ' ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν του τὴν στιγμὴν αὐτὴν
 ἐν λίαν φημισμένον θεῖον κέλευσμα,

καί, ὥς μὲν τώρα εἰς τὸν στιχουργὸν ἐμὲ
τοῦ ἔπους τούτου φαίνεται, ἀπλούστατον,
ὥς δ' ἄλλοι λέγουν θεολόγ' ὑπέρσοφοι,
στρυφνὸν ἐξόχως τὴν δὲ ἐρμηνείαν του
αὐτὸς τὴν ὀρθοτάτην ὥς μηδέποτε
ἐξ ὀρθολογιστοῦντος στόματος μαθὼν
'ς τῆς Γερμανίας τὰ πανδιδακτήρια,
αὐτοῦ ἅμ' ἀνεμνήσθη τοῦ κελεύσματος,
ἀντὶ τὴν χεῖρα νὰ σηκώσῃ παρευθὺς
εἰς ἄμυνάν του σωστικὴν, ἢ εἰς φυγὴν
τοὺς πόδας νὰ κινήσῃ, ἡμερον ἄρνι
σοῦ γίνεται, καὶ στρέφει προθυμότατα
καὶ τ' ἄλλο μάγουλόν του διὰ ῥάπισμα.
Ὁ κηπουρὸς δὲ ἄλλο ποῦ δὲν ἤθελε!
Ὡς ἦτο θυμωμένος, τὸν κατέβασεν
ἀπείρους τότε μὲ παλάμην ἄπονον,
κτυπῶν ῥαгдаίως, δεξιὰ κι' ἀριστερά.
Κεραμιδόχρουν δὲ πηκτὸν πετμέξιον
ἀνέβλυσεν ἀφθόνως ἐκ τοῦ στόματος
τοῦ πληττομένου, καὶ ὀδόντια εὐθὺς
κάτασπρα τρία συνελιποτάκτησαν
ἐκ τοῦ πικνοῦ των στοίχου καὶ τραυλὰς κραυγὰς
ὁ ἔρημὸς των κύριος ἀνέδιδεν.
Εἰς τὴν βοήν δὲ ταύτην καὶ τὸν θόρυβον
καὶ τῶν γειτόνων ὅλ' οἱ παῖδες ἔτρεξαν,
καὶ βλέποντες τὸν Στράτην ἐτοιμότατον
νὰ στρέφῃ ἀκουράστως τὰ μαγούλια του,
μ' ἀχρεῖον ἦθος ὥρμησαν ἐπάνω του
κ' ἐμπαῖζοντες, κτυπῶντες τὸν ἐξέσυραν
'ς τοὺς δρόμους τοῦ χωρίου, καὶ σκυλιῶν χορὸς
κατόπι συνοδεύων τὴν πομπὴν αὐτήν,
μὲ τὰ γανγίσματά του τὰ πολύφωνα
ἐκράτει ἴσον, ὅχι τόσον τακτικὸν
εἰς τὰ θρηνώδη ἄσματα τοῦ ἥρωος,

ὥς τὸ κρατοῦσι 'ς τὴν Μητρόπ... ἀλλὰ τὰ ὥς,
 τὰ καθὼς ὅταν μάλιστα τὰ δύστηνα
 ἐν τῇ ποιήσει πλέον κατετρίβησαν
 ἀπὸ τῶν δύο Σούτσων, ὥς νομίσματα,
 καὶ πέρασιν δὲν ἔχουν· τὸ λοιπὸν κ' ἐγὼ
 τ' ἀφίνω· τόσον λέγω, πῶς ὁ Στράτης μου
 θὰ ἔβλεπε τὸ τέλος τῶν βασάνων του
 ἐκείνην τὴν στιγμήν, τὸν μαῦρον θάνατον,
 ἀνίσως ἀνελπίστως δὲν διέβαινε
 τὸν δρόμον του ἐκεῖθεν ἕνας ἄρχοντας,
 ὥς ἔλεγαν οἱ τότε, κύριος δ' οἱ νῦν,
 μὲ συνοδίαν ἡμιονοφόρητος·
 κ' ἔτυχε μὲν νὰ εἶναι τοκιστὴς κακός,
 ὥς εἶναι πολλοὶ τώρα, ὅμως κ' εὖσπλαγχνος
 εἰς τὰς ἐκτὸς χρημάτων ἄλλας σχέσεις του,
 ἐνώσας εἰς τὰ δύο τ' ἀσυμβίβαστα,
 λερὴν φιλαργυρίαν καὶ συμπάθειαν.
 Αὐτὸς τότε ἐμφανίσθη, ὥς ἐκ θαύματος,
 κ' ἐκ τῶν χειρῶν ἀμέσως μοχθηρῶν παιδιῶν
 καὶ τῶν ὀδόντων μανδροσκύλων φοβερῶν
 τὸν ἄχαρόν μου Στράτην ἐξελύτρωσε
 καὶ τὸν ἐπῆρεν εἰς τὴν συνοδίαν του.

Νεκρὲ μεγάλε ἄνερ Λεῖβνίτιε,
 τὸ καλλιστευτικόν σου ἰδοὺ σύστημα
 νέον κ' ἐμὲ προσκτᾶται νῦν προσήλυτον·
 εὐφραίνου, χαῖρε, θάλλει ἢ φιλοσοφικὴ
 σχολή σου ἔτι καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας.
 Πῶς ν' ἀρνηθῶ, ὅτι κάλλιστον εἶναι τὸ πᾶν
 καὶ διοικεῖται κάλλιστα, κ' ἐντὸς αὐτοῦ
 καλοὶ καὶ ἀναγκαῖοι οἱ τοκίζοντες
 καί, ὥς οἱ γαλαμέλκται, ὄντα χρήσιμα;
 πῶς ταῦτ' ἀσυνειδήτως ν' ἀρνηθῶ ἐγώ,

ἄφοῦ τὸν Στράτην ἔσωσεν ὁ τοκιστής,
 ἐπιφανεῖς ἐγκαίρως εἰς τὸ δάρσημον;
 Ἄν δὲν ὑπῆρχεν οὗτος καὶ ἡ τέχνη του
 ὁ Στράτης χωρὶς ἄλλο θὰ ἐχάνετο
 αἰσχροῦ τῷ τρόπῳ καὶ ἀνηρωοπρεπῶς,
 καί, (ὦ, δυστύχημ' ἄφατον, ἱλιγγιῶ!)
 θὰ ἔπανε τὸ ἔπος μου τετράσματος.
 τετράσματος; καλοὶ ἔναι οἱ τοκίζοντες,
 καλὰ τὰ πάντα, καλλιστόδοξος κ' ἐγώ·
 τὰ ἔνδεκα νὰ φθάσῃ μόνον ἄσματα
 τὸ ἔπος μ', οὔτε πλεόν οὔτε ἔλαττον,
 ἀλλ' ὥς αὐτὸ ἀρχῇθεν ἐσχεδίασα
 πολλὰ μετριοφρόνως, στοχαζόμενος
 πανίερον τὸν δώδεκ' ἀριθμὸν ἐγὼ
 καὶ Βιργιλίων, Σούτσων μόνον ἴδιον,
 ἡνιοχούντων ἄφοβα τὸν Πήγασον
 ἐπὶ ὁρέων θαλασσῶν καὶ νεφελῶν.

Ἔ, εἶπαμεν καὶ ταῦτα εἰς παρέκβασιν.
 Ἡξεύρετ' ὅμως κάτι, ἀναγνώσταί μου;
 Ἐσώθ' ἡ ὕλη τοῦ παρόντος ἔσματος,
 καὶ εἴμ' ἐν ἀπορίᾳ, ὥς ἀδυνατῶν,
 πρὸς τὸ παρὸν ἐνταῦθα νὰ προσθέσω τι
 οἰκεῖον εὐρημά μου, καὶ νὰ δανεισθῶ
 δὲν παραθέλω, ὥς τὸ πρὸ μικροῦ δοθὲν
 ἀνέκδοτον τοῦ κήπου, τὸ νὰ κλέψω δέ,
 καὶ ὅλως ἀποστέργω... — Λοιπὸν κάμ' ἐδῶ
 τέλος τοῦ ἔσματος σου· ἀφησύχασον
 καὶ σύ, καὶ εἰς τὸν Στράτην δὸς ἀνάπαυσιν,
 καὶ τέλος πάντων (ἅς τὸ εἶπωμεν σαφῶς)
 καὶ εἰς ἡμᾶς ἅς ἔλθῃ ἡσυχία τις·
 διότι πολλήν ὥραν ἤδη, πίστευσον,
 τὰ νεῦρά μας, καὶ ἄλλως ὄντα ἀσθενῇ,
 ἀλγοῦσιν ἄκρως, ὥς κατὰ συμπάθειαν
 τῶν τοῦ δυστήνου ἥρωος τοῦ ἔπους σου. —

Καλά, ὦ ἀναγνώσται, καὶ συμφέροντα
 τοῖς πᾶσι διὰ τούτων ἐπροτείνετε·
 πλὴν ἔλα 'ποῦ ἐν πράγμα, μᾶλλον πράξιμον,
 ἡμᾶς κωλύει νὰ ἐκμεταλλεύσωμεν
 τὴν συμβουλὴν σας ταύτην τὴν ἀμώμητον; —
 Καὶ ποῖον τοῦτο; λέγε. — Ἄν κ' ἐντρέπομαι,
 ἰδοὺ τὸ λέγω· Στίχοι τριακόσιοι
 εἰς τοῦτο τ' ᾄσμ' ἀκόμη δὲν ἐγράφησαν,
 ἐνῶ τοσοῦτοι ἔπρεπε τοῦλάχιστον
 ἔδῳ νὰ χαλκευθῶς ὑπὸ τοῦ δούλου σας,
 ἂν συμμετρία ἔμελλεν ὑποφερτὴ
 μὲ τ' ᾄσματά του τ' ἄλλα νὰ ἐπιτευχθῇ.
 Λοιπὸν ἀνάγκη πᾶσα, ἥ 'ς τὰ πρότερον
 συντελεσθέντα ἤδη στιχουργήματα
 δυσάρμοστά πως ῥάκη νὰ προσγράψωμεν,
 ἥ, ὅπερ δι' ὑμᾶς τε καὶ τὸν γράφοντα
 ἐμὲ πολὺ θὰ εἶναι πρεπωδέστερον,
 ἔδῳ περὶ τὰ τέλη μὲ λεσχήνευσιν,
 ἦγουν μὲ τοῦτα 'κεῖνα ὅπωςδήποτε
 νὰ σᾶς κρατήσω χρόνου μόνον μικρόν,
 οἱ τρεῖς ἑκατὸν στίχοι ὥς νὰ ἔλθωσι,
 καὶ οὕτω, τούτου γενομένου πρεπωδῶς,
 καὶ σεῖς μαζί μου νὰ καθήσετε καλά,
 καὶ τοῦτο τὸ ἐπύλλιον καλλίτερα. —
 Λοιπὸν τὰ τοῦτα 'κεῖνά σου ἅς ἴδωμεν,
 ἅς μᾶς διασκεδάσουν. — Ζωὴν νᾶχετε,
 ὦ ἀναγνώσται, οἵτινες μ' εὐγένειαν
 διακριτικωτάτην ἤδη πρόπαλαι
 μὲ ὑποβοηθεῖτε λεληθότως πως,
 διὰ τοῦ διαλόγου σας αὐξάνοντες
 τῶν στίχων μου τὸ πλῆθος. Τί καλλίτερον,
 παρακαλῶ, ἐκεῖνος πράξας λέγεται
 ὁ παλαιὸς σοφὸς πρὸς φίλον ἄρῶστον,
 ἀρχοντοξεπεσμένον, ὅτε τοῦβαλεν

ὑπὸ τοῦ στρώματός του τὸ προσκέφαλον
 κρυφίως πλήρες ἐν χρυσοῦ βαλάντιον;
 Τοιοῦτοι καὶ σεῖς εἰσθε. Δίκαιον λοιπὸν
 ν' ἀνταμειφθῇτε ὅχι ὁμως φορτικῶς.
 Μὲ ὄντως τοῦτα 'κεῖνα, λόγους δηλαδὴ
 κενούς, χωρὶς τιν' ἀναγκαίαν πρὸς αὐτὸ
 τὸ ἔπος σχέσιν, ἂν σᾶς ἀπασχόλουν, ᾶ,
 τότε διη τότε θὰ ὁμοιάζα πολὺ
 'κεῖνον τὸν Γύφτον τὸν περιγελῶμενον,
 ὅστις μὲ ἱππέα Τάταρον ζητῶν ποτε
 ν' ἀνοῖξῃ ὁμιλίαν, τὸν ἠρώτησεν·
 «'Εκείνη ἁγᾶ μου, ἡ θανοῦσα πέρυσι
 φοράδα σου, εἰπέ με, ζῇ ἀκόμη, ἔ;» —
 Καὶ πῶς θὰ ζῇ ἡ πέρυσι θανοῦσά μου.
 φοράδ' ἀκόμη, ἄνοστε Κατσίβελε; —
 'Αμμ' δά, νὰ γίνῃ λόγος, ἐνδοξότατε,
 ἀνάμεσόν μας, γιὰ νὰ σὲ ζητήσω ἀπὲ
 ἕναν λουλᾶν καπνό, καὶ μὴ πρὸς βάρος σου! —
 'Εγὼ τοιαῦτα δέν τα καταδέχομαι·
 ἂν ἄλλ' εἰς ταῦτα χαίρουν, ἅς τὰ χαίρωνται.
 'Αλλ' οὔτε χρεῖαν ἔχω εἰς λεσχήνευσιν
 κενὴν νὰ καταφύγω. Ἦδη ἔρῳευσε
 μεταξὺ λόγων ἐκ τοῦ κονδυλίου μου
 ὁ τρις ἑκατοστὸς τῶν ἐν τῷ ἄσματι
 ἀπαιτουμένων στίχων, ὅπως ἤθελα,
 καὶ χαίρει! Εὐθιγνότατ' ἀπηλλάχθημεν
 μεγάλης δυσχερείας καὶ ἐγὼ καὶ σεῖς.

Ε'.

'Αφοῦ τὸν Στράτην ἔφερεν ὁ τοκιστής
 εἰς τὸ κατάλυμά του, (ὅτι ξένος ὢν
 εἰς τὰ χωρία ταῦτα περιώδευε
 κ' ἐσύναζε τοὺς τόκους ὧσων ἔδωκε

κατὰ καιροὺς δανείων εἰς κοινότητας
 ἐγκρίτους καὶ εἰς ἄτομ' ἀξιόχρεα·)
 ἐν πρώτοις μὲν ψωμίζει καὶ ποτίζει τον·
 κατόπι δὲ πλαγίως ἐξετάζει τον,
 νὰ ἴδῃ, ἔξυρει γράμματα; ὁ Στράτης δὲ
 ἀρχίζει τότε κ' ἐν πρὸς ἐν ἀπαριθμεῖ
 (ἂν κ' ἔκοπταν τὸν λόγον του λυγμοὶ πολλοί·)
 ἀπὸ τὴν πινακίδα μὲ τ' ἀλφάβητον
 καὶ ἀπὸ τὸ χαράκι μὲ τὰ ῥάμματα,
 τὰ καλοκολλημένα, ὅσ' ἀνέγνωσε
 κηῖντέγραψε βιβλία καὶ τετράδια
 εἰς τὸ σχολεῖον σταυροπόδι καθιστός,
 καὶ τέλος, ἀφοῦ ἦλθε 'ς τὸν Ἀπόστολον,
 ἐπρόσθεσε μὲ τόνον ὑπερήφανον,
 ὅτι καὶ τὸν Γλυζούνην ἀπεστήθισε
 κ' ἔχει ἐκμάθη τῶν τριῶν τὴν μέθοδον,
 καθὼς καὶ τ' ἄλλα τοῦ βιβλίου τὰ σοφὰ
 τεχνάσματα, τὰ τόσον ὄντως χρήσιμα
 εἰς τοὺς χρησιμωτάτους τὸτ' ἐμπόρους μας,
 κ' εὐρίσκει, εἶπεν, ἄσφαλτα, τί ἔχει τις
 αὐτὴν τὴν ὥραν μέσα 'ς τὴν σακκοῦλάν του
 ἀφοῦ τοῦ κάμῃ μόνον ἐν ἐρώτημα.
 «Εὐγε, παιδί μου, εὐγε! Τώρα ἤφερες
 'ς τὸν τόπον τὴν καρδιάν μου. Τὰ τζιανφέσια μου
 αὐτὰ τὰ βλέπεις, ὥς καὶ τὴν μηλόγουναν,
 κηαὐτὰ τὰ κίτρινά μου μεστοπάπουτσα;
 Ἐκεῖνο τὸ βιβλίον τοῦ Γλυζούνῃ, νά,
 'ποῦ εἶπες τώρα, μὲ τὰ 'φιλοδώρησε,
 καὶ τὸ ψωμί τὸ ξένον καὶ ὁ κουμπαρᾶς
 ὁ πῆλινος (τὸν ἔξυρεις, 'πῶχει τὴν στενὴν
 σχισμάδα κ' εἶναι, βεβαιῶ σε ἄριστος
 οἰκονομίας δάσκαλος μὲ τὸ στανιό,
 'ποῦ λέγουν, ὅτι ὁ Θεὸς τὸ ἔδωκε·)
 καὶ τώρα ὁμοφώνως ὀνομάζομαι

εἰς τὴν Θεσσαλονίκην πρῶτος ἔμπορος
 καὶ ὑπερατλῆς Σουλτάνου, παντελεύθερος.
 Ἐκεῖ ὅαν πᾶμε, τέκνον μου, ἂν ἀγαπᾷς,
 καθὼς ἐλπίζω, κ' ἔχῃς εὐχαρίστησιν,
 ἐγὼ δὲν σὲ ἀφίνω· ἔννοια σου, καλὸν
 σὲ διορίζω, ἔργον ᾧ τὸ κατάστημα,
 τὸ πολυάνθρωπόν μου, νὰ ἐργάζεσαι,
 καί, τούτου γενομένου, πρῶτα ὁ Θεός,
 καὶ σύ, ὡς ἄλλοι, ἀφενκτα ἕναν καιρὸν
 θὰ ἰδῇς κοντὰ ᾧ ἐμένα Θεοῦ πρόσωπον
 καὶ ἄνθρωπος θὰ γένῃς αὐτεξούσιος.
 Τότε θὲ νὰ σὲ τρέμουν καὶ οἱ πρόκριτοι
 τῶν πόλεών μας καὶ οἱ δεσποτάδες μας,
 ὡς κ' ἡ Τουρκιά, πασσάδες καὶ βεζύρηδες·
 διότι πασσαλίκια σὺ κ' ἐπισκοπᾷς
 ᾧ τὸν μὲν καὶ δὲ θὰ δίδῃς, καθὼς ῥίπτομεν
 ᾧ τὰς ὀρνιθες κριθάρι, κ' ἕνας λόγος σου
 εἰς τὸ Σταμπὸλ διβάνι ἀπὸ σὲ καλὸς
 πλειότερον θ' ἄξιζι παρὰ χίλια
 τρανῶν λογιωτάτων ἀρτζουνχάλια,
 δι' ὧν ἡ φόρων τὴν μετρίασιν ζητοῦν
 ἡ ἀνοιξιν σχολείων ἡ ἐπισκευὴν
 ἐκκλησιῶν τῆς χώρας, συσσωρεύοντες
 πρὸς στολισμὸν τοῦ ὕφους καὶ τὰ νέ' αὐτὰ
 «ἀποῦ καὶ κᾶνπου, κάμειν κ' ἐξευρέμπορα.»
 Ἔ, ἴπες με τώρα, ἴγέμισε τὸ μάτι σου
 καὶ τὸ αὐτί σου ἀπ' αὐτοὺς τοὺς λόγους μου,
 ἡ θέλεις εἰς τὰ ξένα περιβόλια
 νὰ ξεῤῥιζώνῃς λάχανα, καὶ τᾶσπρα σου
 ὀδόντια νὰ χάνῃς; Λέγ' ἐλεύθερα.

Ὁ Στράτης, νέος ὢν πολὺν εὐάγωγος,
 καθὼς ἀνεξαιρέτως ὅλοι οἱ Ἕλληνες,
 κατὰ τὸ λέγειν τῶν ἐφημεριδῶν μας,
 (ὁ δὲ γερο Νικίας ἐν ἐπιστολῇ

τῇ παρὰ Θουκυδίδη γράφων ἑξάστερα
 τὸ ἐναντίον, ὅσον θέλει, ἄς ληρῇ·)
 κ' ἐνθυμηθεὶς ἐγκαίρως τὸν πατέρα του
 τὸν γηραλέον καὶ τὰς δύο ἀδελφὰς
 καὶ τὰ πρὸς τούτους ὅσια καθήκοντα,
 ἐδέχθη τὰς προτάσεις τοῦ σωτῆρός του
 ἀπλῶς μ' ἐν νεῦμα, ὅπως εἰς τὴν Λεβαδειάν,
 καὶ ξένην ἐκ δευτέρου δεξιὰν φιλεῖ,
 ἐλπίζων, ἐκ δικαίων νὰ γενῇ ποτε,
 καθὼς ὁ κύριός του, εὐκατάστατος
 καὶ βοηθὸς τῆς ὅλης συγγενείας του.

Τὴν αὔριον κινουῖσιν εἰς τὸν δρόμον των
 πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην τὴν τὸν μάρτυρα
 τὸν μυροβλύτην πάτρωνά της ἔχουσιν,
 Δημήτριον τὸν μέγαν. Τοῦτο ἤξευρεν
 ὁ Στράτης ἀπὸ τῆς κανοναρχίας του,
 τῆς ὑπὸ τῶν κουφόνων, φεῦ, συγχρόνων μας
 ἀμεληθείσης τόσον παρ' ἁξίαν της,
 σχεδὸν δὲ καὶ πνεύσεως νῦν τὰ λοιπῶν.
 Ὡ πόσῃ καὶ ὁποῖαν γνώσεων πληθὺν
 βιωφελῶν παγχρήστων εὐκολώτατα
 καὶ μετὰ θυμηδίας μᾶς ἐνέχυνεν
 ἐκεῖν' ἡ ἔξις ἡ ἀρχαία καὶ καλὴ
 διὰ διπλοῦ (ὀλίγον μόνον ῥινικοῦ)
 χωνίου εἰς τὰς νέας ἀκοὰς ἡμῶν
 ὅτε παιδία ἐφοιτῶμεν 'ς τοὺς ναοὺς,
 καὶ τώρα ταῦτα πάντα ἀπωλέσαμεν!
 Ἀλλὰ μὴ ὦν ὁ Στράτης καὶ ἱστορικός,
 (τῆς ἐποχῆς του τοῦτ' ἐλάττωμα κοινόν·)
 δὲν ἤξευρε διόλου, ὅτι ἔγινεν
 ὁ πρὶν τοσοῦτον ἐκλαμπρὸς τοῦ μάρτυρος
 ναὸς τζαμίον Τούρκων. Ὅθεν ἔχαιρεν
 ἐλπίζων ἔτι μύρον ἅγιον νὰ ἰδῇ
 ἐκβλύζον τοῦ μνημείου κ' εὐλαβῶς μ' αὐτὸ

τὸ σῶμά του νὰ κρίσῃ τὸ πολλὰ παθόν.
 Ἐλπίς ματαία! ἀντὶ τούτου δὲ ἀφοῦ
 μετὰ ἡμέρας εἰς τὴν πόλιν ἔφθασαν
 κ' εἰς τὰς ὁδοὺς ἐμβῆκαν, εἶδωλα ὁκτῶ
 Νεραΐδων εἶδε κάπου ἐκεῖ ἐπὶ τινος
 στοᾶς ἀρχαίας μαύρης, κτίσματος, θαρρόω,
 ἀνδρὸς ἀθέου, τοῦ τυράννου Νέρωνος·
 δι' ὃ τ' ἀγνὰ του ἀπ' αὐτῶν ὁμμάτια
 εὐσεβοφρόνως ν' ἀποστρέψῃ ἔσπευσε,
 τὴν προσοχὴν του τείνας εἰς ἀκίνδυνα
 τιν' ἄλλα, εἰς λουτρῶνας, κρήνας, πίδακας,
 γεφύρας καὶ ξενῶνας, ὅλα δὲ αὐτὰ
 οὐχὶ ἀρχαῖα βέβαια, πλὴν χρήσιμα
 τῶν δεσποτῶν μας Τούρκων καθιδρύματα·
 καθὼς δὲ Σαλωνίτης, μὴ ἰδὼν ποτε
 ἐν τῇ πατρίδι κτίσματα καλλίονα,
 ἐθαύμαζε, καθὼς ποτ' ὁ Τηλέμαχος,
 ὁ ἀπὸ τῆς Ἰθάκης τὸν ξερότοπον
 ἔλθων νησιώτης εἰς τὴν καλλιγύναικα
 τοῦ Μενελάου Σπάρτην, ὅπου εἰς λαμπρὰς
 αὐλὰς ἀνάκτων ἔχασκ', αἰμωδίασαν
 οἱ πόδες του καὶ βῆμα δὲν ἐπρόβαιναν,
 καθὼς ὁ Χῖος ἀοιδὸς τὸ ἔχ' εἰπῇ
 ἐν Ὀδυσσεΐας Δέλτα, καὶ ἰδέτ' ἐκεῖ.

Καὶ θαῦμα ἄλλο. Ἄμα ἐξεπέξευσαν,
 «Χατζῆ Σωτήρη, καλῶς ἦλθες!» ἐκ πολλῶν
 στομάτων εἰς τοῦ οἴκου τὴν φαιδρὰν αὐλὴν
 ἀντήχησε· «καλῶς τον τὸν Χατζῆν· γερὸς
 μᾶς ἦλθεν ὁ ἀφέντης;» Τότ' ἐνόησεν
 ὁ Στράτης μὲ πολλήν του εὐχαρίστησιν,
 σωτὴρ ὅτ' εἶναι πρᾶγμα τε καὶ ὄνομα
 ὁ νέος κύριός του, καὶ στοργὴν εὐθὺς
 ἡσθάνθη πλειοτέραν κηδεφάσισε,
 νὰ μὴ ἀφήσῃ τὴν οἰκίαν του ἐκόν.

Ὁ δὲ Χατζῆ Σωτήρης τῇ ἐπαύριον
 τὸν Στράτην προσκαλέσας τὸν διέταξεν,
 ὥς ἐφεξῆς· Παιδί μου, νὰ τὸ ἔργον σου·
 τὴν μὲν ἡμέραν νὰ μετρᾷς φλωριὰ χρυσᾶ
 ἐκεῖ ᾗς τὴν κόχην τοῦ γραφείου μου αὐτοῦ,
 καὶ ὅσα ἰδῆς νὰ εἶναι κάπως πρόσβαρα
 ᾗς τὸ ζύγι τοῦτο τὸ ὀρθό, τὸ ξύλινο,
 ὅπου σὲ δίδω, ᾗσαν γεράνι πηγαδιοῦ
 τεχνουργημένον καὶ νὰ ἔχουν καὶ καλὴν
 ὁλόγυρ' ἄλυσίδα, τέλεια ἀνέγγιχτην,
 αὐτὰ νὰ τὰ διαλέγῃς χωρὶα εἰς σωρούς·
 καὶ τὸ βραδύ, (χειμῶνα τώρα ἔχομεν,
 καὶ τὰς μεγάλας νύκτας νυκτερεύομεν)
 μ' ἓνα ῥινὶ ᾗς τὸ χέρι ἐπιτήδεια
 τοὺς γύρους νὰ ῥινίξῃς, ὅσον ἡμπορεῖς
 μὲ τρόπον, ἔτση... βλέπεις, πῶς τὸ κάμνω ἐγώ;
 διὰ νὰ μὴ χαλᾷς τὲς ἄλυσίδες των·
 καὶ πᾶσαν ἐβδομάδα τὰ ῥινίσματα
 παράδιδέ τα εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον
 ἐδῶ, χωρὶς νὰ βλέπῃ ἄλλος. Ἄκουσες;

Ἐν «ἄκουσα» ἐξῆλθε παναμφίβολον
 ἐκ τοῦ Στρατείου στόματος· ὁ δὲ Χατζῆς
 μηδὲν ὑπονοήσας, καθωδήγησεν
 αὐτὸν ἐντέχνως εἰς τὸ νέον ἔργον του,
 εἰς ἔργον, ὅπερ (εἶναι ν' ἀμφιβάλλῃ τις)
 μὲ σύγκρυα μεγάλα θ' ἀνετρίχιαζεν
 ὁ Ἀγγελῆς ὁ γέρων, ἂν το ἤκουε.

Κατόπι τὸν τζουμπέν του, τὸν φαρδύτατον,
 ὁ φαρδυτέραν ἔχων τὴν συνείδησιν
 Χατζῆ Σωτήρης μετὰ σοβαρότητος
 ζητήσας τὸν ἐφόρεσ' ἐπαναβληδόν,
 κ' ἐκίνησε μὲ σχῆμ' ἀρχοντικώτατον
 ᾗς τὴν ἐκκλησίαν, θέλων νὰ λειτουργηθῇ,
 ἂν καὶ Δευτέρα ἦτον ἡ ἐργάσιμος.

Πρὸ εἴκοσ' ἤδη χρόνων ἐσυνείθιζεν
 ὁ ἄρχων οὗτος, ὁ θεοφοβούμενος,
 νὰ βλέπῃ καθ' ἐκάστην τὸν ναὸν θεοῦ,
 καθὼς καὶ τ' ἄλλο ἀσαλεύτως νὰ τηρῇ,
 ὡς πρέπει, τὴν νηστείαν τὴν τριήμερον
 τὴν καθαροβδομάδα τῶν σεπτῶν παθῶν.
 Ἀμφοτέρω δὲ ταῦτα ἐπετήδευεν
 ἕξ ὅτου ἐπανῆλθ' ἕξ Ἱερουσαλὴμ
 Χατζῆς καθ' ὅλα τέλειος κιἀληθινός.
 Χατζῆς δὲ τώρα τί δηλοῖ, ἂν σεῖς ποσῶς
 εἰς τοῦ αἰῶνος τούτου τὰ πενήντα ἐν
 δὲν ἔξεύρετε, ὦ νέοι ἀναγνώσταί μου
 καὶ κάτοικοι τοῦ νέου βασιλείου μας,
 οἱ παιδευθέντες μὲ τὴν νέαν ἀγωγὴν,
 ἐγὼ δὲν πταίω παντελῶς ὁ ποιητής·
 ἀλλὰ ὥς ὅψεται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως
 τῆς ἀδεκάστου ἕνας γέρος, καθὼς λέν,
 ξεμωραμμένος Χῖος, Προλεγόμενο —
 Ἀτακτογράφος, Διαμαντῆς λεγόμενος,
 τὸ πρῖν, κατόπιν ὅμως Ἀδαμάντιος,
 πρὸς δὲ καί, ἂν δὲν σφάλλω, Κοραῆς. Αὐτός,
 αὐτὸς τὴν λέξιν αὐτὴν ἀπηρχαίωσεν,
 ἀφοῦ τὸ πρᾶγμα πρῶτον ἀπηρχαίωσεν,
 ἐντὸς τοῦ ἔθνους κράξας, γράψας, ὅτι «φῶς
 εἶν' ἐν καὶ μόνον ἐκ φωτὸς ἀληθινόν,
 θεὸς εἷς μόνος ἐκ θεοῦ ἀληθινός.»
 Ναὶ βέβαια διότι δὲν ἠδύνατο
 νὰ ἴδῃ ἐκ τῆς Γαλλίας τόσον πόρρῳθεν
 καὶ ν' ἀντικρύσῃ εὐκόλα τὸ ἄλλο φῶς
 τῆς Παλαιστίνης, λέγω τὸ ἐπέτειον.
 Ἀφοῦ δ' ἐκεῖσε νὰ ὑπάγῃ ὠκνευσεν
 ἵνα ἰδίῳις ὄμμασιν ἰδῇ αὐτό,
 κ' ἐχθρὸς βαττολογίας, σωστικῆς ψυχῶν,
 εἰς ἔργα μόνον χρήσιμα κατέτριψε

τὸν βίον ἐν τῇ ξένη ὁ ἀσύνετος
οὐδ' ἔδωκε κἄν πίστιν εἰς τοῦ μὲν καὶ δὲ
τῶν αὐτοπτῶν τοὺς λόγους, οὐδ' ἀνέγνωσε
ἐν πνεύματι ἐκεῖνα, ἅπερ ἔμελλον
νὰ τυπωθῶσιν ἐν Ἀθήναις, λέγω τὰ
"Ἦξεις ἀφήξεις τῆς ἐκλάμπρου ξυγγραφῆς
τοῦ Σιωνίτου ἱεροῦ Προσκυνητοῦ,
ἀλλὰ θρασέως κ' ἐπιμόνως ἔμενε
τυφλὸς μέχρι τοῦ γήρως καὶ Πυρρόωνειος.
Ἄνῃρ τοιοῦτος λέξιν σᾶς ἐστέρησεν
ἀπλὴν τῆς συνηθείας καὶ τὴν ἔκαμιν
εἰς τὸ ἐξῆς, ὧ νέοι, λεξικόγραπτον.
"Ἄν ὅμως σεῖς κ' ἐκ ζώσης προφορᾶς αὐτὴν
τὴν λέξιν νὰ νοήσητ' ἔχετ' ἔφεσιν,
ὑπάγετε μὲ τρόπον ἐρωτήσατε
κανένα γεροντάκι θρακοβούλγαρον
ἢ τῆς Ἀσίας θρέμμα Καραμάνειον,
ἐτεροχθονικὸν ἀρχαιοπαίδευτον,
ὅποια ἐν Ἀθήναις περιφέρονται,
αὐτὸ σᾶς λέγει ἴσως, τί ἐστι Χατζῆς,
καὶ ὕστερον φρονεῖτε ὅ,τι θέλετε.

Κιὸ μὲν Χατζῆ Σωτήρης εἰς τὸν δρόμον του
ἀπῆλθε τότε, παίζων μὲ τὰ δάκτυλα
ἐν μαῦρον κομπολόγι ἐκατόσπειρον,
ὃ δῶρον εἶχε λάβῃ εἰς ἐνθύμησιν
παρ' ἀκραιφονοῦς του φίλου, καθὼς ἔλεγε,
τοῦ πρώην Κίτρους ἐπισκόπου Δανιήλ,
γιούσουρι δ' ἦτο, πρᾶγμα πολυτίμητον,
ἀπῆλθε, λέγω, ἔχων τοῦτο ἐν χερσὶ,
γεμίσας ἔτι καὶ τὴν τζέπην του ψιλοὺς
παράδες, ἵνα εἰς τοὺς πρὸ τοῦ νάρθηκος
ἀρῶαδισμένους δεξιὰ κιᾶριστερὰ
πτωχοὺς ἐπαίτας δώσῃ τὸ ἀνέκαθεν
συνειθισμένον ἔλεος, κ' ὑπόληψιν

ἄνδρὸς νὰ σφῶξῃ σφόδρα ἐλεήμονος
 μὲ δόσιν ἐλαχίστην· ἐνῶ σύγχρονοι
 αὐτοῦ ἄλλοιοι ἄνδρες, ἡ σεμνὴ πεντάς,
 ἡ δόξα τῆς Ἡπείρου ἡ αἰδῖος,
 ἡ ζῶσα ἀδελφότης εἰς τὴν μνήμην μας,
 ἑκατομμύρι' ἀφειδῶς, βασιλικῶς
 εἰς γῆς διψώσης ποτισμὸν ἐξέχυνον,
 τῆς πατρικῆς, καὶ ὄρκους φοβερούς, πικροὺς
 συνώμνουν νὰ ζήσουν ἅμιοιροι φωτός,
 τοῦ ἐκ λαμπάδος Ὑμεναίου ἱλαροῦ,
 ἂν μόνον τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀνάστασιν
 κατάρθουν, ὡς ἐπόθουν, οἱ μακάριοι!
 Αὐτὰ ἐκεῖνοι, ἄλλα δ' οὗτος ὁ Χατζῆς
 καὶ ἔπραττε κ' ἐφρόνει· ὁ δὲ Στράτης μου,
 μακρὰν καὶ οὗτος τῶν τοιούτων ἔτι ὦν
 ἐθνωφελῶν δογμάτων, ὅμως σιγανὰ
 πρὸς ἑαυτὸν νὰ λέγῃ ταῦτα ἤρξατο·

"ὦ, πόσον φαίνεται μοι δυσεξήγητον
 τὸ ὄλον ἦθος τούτου τοῦ σωτήρός μου!
 Εὐσπλαγχνικὸς ὦν φύσει, μ' ἐξελύτρωσε
 μετ' ἄκρας προθυμίας, ἔχων δὲ πολλὴν
 εὐλάβειαν ὅς τὰ θεῖα, τὸ τριήμερον
 κατ' ἔτος τὸ φυλάττει, καθὼς ἔμαθα,
 τὴν καθαροβδομάδα, ὑπαγαίνει δὲ
 ὅς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰς καθημερινάς,
 μοιράζων χάριν τῆς ψυχῆς του ἔλεος·
 αὐτὸς τὰς προσφορὰς του καὶ τοὺς ἄρτους του
 καὶ τοὺς ἁγιασμοὺς καὶ τὰ εὐχέλαια
 εἰς τὰς τακτὰς ἡμέρας ἀκριβῶς τελεῖ,
 τὸ μέγιστον δὲ πάντων, ἐπροσκύνησε
 καὶ τοὺς Ἀγίους τόπους, καὶ εἰς πειρατὰς
 νὰ πέσῃ Ἀλτσερίνους ἐκινδύνευσε.....—

Δουλεῖα μεγάλη ὄντως! — Καλέ, τίς ἐδῶ
 τὸν Στράτην διακόπτει; — Ἀναγνώστης σου. —

ὦΕ, κ' εἰς τοιαῦτα τώρα κατηντήσαμεν;
 Τὸ δυστυχές μου ἔπος εἰς διάλογον
 ἐπιθυμεῖτε νὰ μεταμορφώσετε
 βουλευτικόν; μή, φίλοι, σᾶς παρακαλῶ. —
 Καὶ σὺ προηγουμένως τοὺς ποιήσεως
 σεμνοὺς κανόνας ἃς μὴ τοὺς παρέβαινες
 μετ' αὐθαδείας τόσης! Μᾶς ἠθέλησες
 ἐλευθερίαν; καὶ τὴν θυγατέρα της
 ἢ μᾶλλον προγονὴν της (πῶς τὴν λέγουν; πῶς;...)
 τὴν ἀναρχίαν στέρξε, καὶ λοιπὸν ἔς αὐτὸ
 τὸ ἔπος σου καὶ ξένους καταχώρισον
 τοὺς ἡμετέρους στίχους. Μὴ ἀντίλεγε...
 Στοιχειοθέτα, σύνθεςέ μας τὰ ἐξῆς·
 «Δουλειὰ μεγάλη ὄντως τοῦ Χατζῆ αὐτοῦ,
 ἀφοῦ καὶ οὕτω παντελῶς ἀνώτερος
 τῶν Τούρκων δὲν ἐφάνη εἰς τῆς πίστεως
 τὸν ζῆλον· τί;... Κ' ἐκεῖνοι δὰ ὀδεύοντες
 εἰς τὸν Κιαιμπέν των, τὸ ψευδοπροσκύνημα,
 διέρχονται τὴν χώραν τὴν Συριακὴν
 καὶ τὴν Ἀράβων ἔρημον τὴν ἄξενον,
 εἰς πλείστας κακονχίας ἐμβαλλόμενοι
 καὶ ἄνευ ἐλαχίστου γογγυσμοῦ συχνὰ
 εἰς τὰς τῶν Μπεντουϊνῶν χεῖρας πίπτουσιν
 ἀσπαστοτάτη ἄγρᾳ, ἣ κολλήσαντες
 ἐκεῖ πον τὴν πανώλη μᾶς τὴν φέρουσι
 ἔς τὰ μέρη μας ὡς δῶρον Ὡς ἐδῶ ἡμεῖς·
 τὰ περαιτέρω, ὅπως θέλεις, λέγε σύ. —
 Εὐχαριστῶ σας, διακόπται εὐμενεῖς,
 εὐχαριστῶ σας, ὅτι μὲ διάκρισιν
 ἀπέστητε συντόμως, συντομώτερον
 πολὺ βεβαίως (οὐδεμία σύγκρισις!)
 τῶν ἐν Ἀθήναις φληναφούντων βουλευτῶν
 ἀπὸ τῶν ἐδωλίων καὶ τοῦ βήματος.
 Τώρα δὲ πάλιν ὅσα ἔποντ' ἐφεξῆς,

τοῦ Σαλωνίτου εἶν' ἐξακολούθησις.
 «Λοιπὸν τοιοῦτον ζῆλον ὁ Χατζῆς καλὸν
 νὰ ἔχη πρὸς τὰ θεῖα, κ' ἔπειτ' ἄπονος
 νὰ εἶναι τόσον, ὥστε (καθὼς ἤκουσα)
 καὶ ἄσπρα νὰ τοκίζῃ, πρᾶγμ' ἀθέμιτον,
 ὡς αἱ Γραφαὶ ὀρίζουν κ' οἱ κανόνες καὶ
 ἐν πρώτοις Νικοδήμου τὸ Πηδάλιον;
 Ἄλλ' ἔστω τοῦτο, ἀφοῦ καὶ ἡ Μοσκοβιά
 τραπέζας ἔχει τοκισμοῦ βασιλικᾶς.
 Ἄλλὰ νὰ διατάξῃ ὁ Χατζῆς ἐμὲ
 καὶ τὸ τοιοῦτον ἄδικον καὶ ἄτιμον
 παρὰ τοῖς πᾶσιν ἔργον; Ὅντως ἀπορῶ
 πρὸς ταῦτα, τί νὰ κάμω. Ἄλλο δὲ κακὸν
 χειρότερον ἀκόμη. Ἄν ἐψὲς καλὰ
 χωρὶς νὰ θέλω, τὸ αὐτί μου ἄρπαξεν,
 ὁ μάγειρός μας ἔλεγεν ὁ Γρακουμῆς
 σιγὰ ᾗς τὴν παραμάνναν· «Ἀγκεροῦλά μου,
 ὁπίσ' ἀπὸ τ' ἀχοῦρι εἶν' ὑπόγειο,
 κ' ἐκεῖ ἐμπαινοβγαίνουν κἄτι ἀνθρωποὶ
 κάθε δυὸ ἡμέρες, 'ποῦ δὲν εἶναι τοῦ σπιτιοῦ,
 κρυφούτσικα, καὶ κἄποτ' ὁ ἀφέντης μας
 γλυστρᾷ μ' ἐκείνους μέσα τὸ βραδὺ βραδύ,
 κιᾶπὲ ἀκούεις χτύπους 'σὰ σφυριοῦ, νὰ ἰδῇς,
 ἀπάνω σὲ ἀμμόνι, κομματί κωφούς,
 ἀκόμη καὶ κουντήματα, τραβίγματα,
 καὶ σούρνουν, μουρμουρίζουν καὶ ἀγγομαχοῦν
 καὶ ὕστερ' ἀπὸ ἓνας ἓνας σιγανὰ
 κοπιασμένοι βγαίνουν, ὥσάν ἀῤῥωστοι,
 κ' οἱ σέλλες τῶν βρακιῶν τοὺς βάρος φαίνονται
 νὰ ἔχουν μέσα, 'ποῦ πολὺ παρᾶξενα
 δεξιὰ ζερβιὰ κουνιέται ᾗς τὸ περπάτημα,
 καὶ τὰ καλάμια τοὺς χτυπᾷ τῶν ποδαριῶν
 μ' ἓναν ἀχό, 'ποῦ 'μοιάζει τοῦ χαλκώματος.
 Τί νὰ σὲ εἰπῶ; τὸν δρόμον παίρνουν ὡς ἐκεῖ,

καὶ ὅς τὸ ταμεῖο χώνονται, κιᾶφοῦ σταθοῦν
κοιμᾶτι μέσα, σοῦ ἐβγαίνουν ἀπ' αὐτοῦ,
κιᾶπὲ τοὺς βλέπεις ἄξαφν' ἀλαφρύνονται
καὶ ὅς τὴν αὐλὴν ὁλόρθοι μᾶς κορδώνονται,
χωρὶς νὰ καμπουριάζουν ὅσιν πρωτίτερα.
Αὐτὰ δὲν μὲ ἀρέσκουν. Κᾶτι κρύπτεται
ἐδῶ μυστηριῶδες. Πλὴν ἀνοίγεται
ἰδοὺ ἡ θύρα, ἐπιστρέφει ὁ Χατζῆς.
Λοιπὸν ἄς τρέξω εἰς τὸ ἔργον μου κ' ἐγώ,
μὴν τύχη κιᾶπαισίως τὰ ἔξινίσωμεν
εὐθὺς εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ δευτεριάτικα.»

Ὅθεν ὑπῆγε κ' εὐτακτα εἰργάζετο,
ὥς ἦτο προσταγμένος, ἂν κ' ἡσιθάνετο
τοῦ συνειδότος ἔλεγχον πολὺ σφοδρόν.
Ἡμέρας δέκα ἔπραττε κατὰ σειρὰν
τὴν νέαν τέχνην κ' ἔγιν' ἐπιτήδειος,
χωρὶς μὲν νὰ τὸ θέλῃ, ἀλλὰ ἔγινεν
ὥστε αὐτὸν καὶ εὖνου μειδιάματος
συχνὰ ἡξίου ὁ Χατζῆς, προβαίνων καὶ
διὰ τὴν τῶν χειρῶν του δεξιότητα
εἰς ἀστειολογίας τὸ χνοάζον δὲ
πηγούνιον του μαλακῶς ἐχάδευε.
Τῆς λύπης δὲ τὸ νέφος τὸ φαινόμενον
εὐδιακριτίως ἐπὶ τοῦ προσώπου του
καὶ τὴν γλωμότητά του, ταῦτ' ἀπέδιδεν
ὁ Θεσσαλονικεὺς ἐκ συμπεράσματος
εἰς ὅσα πρώην τῷ συνέβησαν δεινά,
καὶ τὸν ἐπαρηγόρει, ὥς καλὸς πατήρ.

Ἐδῶ τὸ ἄσμ' ἄς λάβῃ τέλος σύντομον,
χωρὶς περιπετείας τινὸς μεΐζονος
ἢ πάθους ἄλλου, σεῖς δ' ἀνάπαυσιν μικρὰν
λαβόντες, ἀναγνῶσται, τὰς δυνάμεις σας
εἰς κόπους πάλιν βάλετε μετ' οὐ πολὺ
διότι καὶ ὁ ἥρως ὅλως ἔκτακτον

μέλλει νὰ δείξῃ τὴν δραστηριότητα
καὶ τοῦτο δὲν τὸ κρύπτω. Τί κερδαίνουνσιν
οἱ κρύπτοντες τὸ μέλλον τῆς πορείας των
μυθιστοριογράφοι μὲ κρυψίνοιαν ;
Τὰ πάντα σεῖς νοεῖτε καὶ προβλέπετε,
νὰ σὰς χαρῶ· ἐν μόνον (μὲ συμπάθειον)
δὲν προνοεῖτε οὔτε ἀποφεύγετε,
τὴν ἐκ τῆς τούτων ἀναγνώσεως φθοράν
τοῦ πολυτίμου χρόνου καὶ ἀργυρίου σας,
νὰ μὴν εἰπῶ καὶ τῶν καλῶν σας πρὶν ἡθῶν.

Γ'.

Τὸν Σαλωνίτην νέον ὁ καλὸς Χατζῆς
τὴν ἐνδεκάτην τῆς ὑπηρεσίας του
ἡμέραν, περὶ ὥραν δὲ τοῦ γεύματος
ἐκτάκτως ἐχρειάσθη ᾗς ἐν μετόχιον
Σιναϊτῶν, νὰ στείλῃ μοναχῶν, ἐκεῖ
κοντὰ ᾗς τὴν γειτονίαν, διὰ κάποιαν
μικράν ὑπόθεσίν του· καὶ πῶς ἔτυχεν...
(ὦ, πόσον βοηθοῦνται, νὰ ἡξεύρατε,
ἐκ τύχης τῆς τυχαίας στίχων τέκτονες!)
ἔτυχε, λέγω, ὁ Στράτης ἀπελθὼν ἐκεῖ
νὰ εὕρῃ τοὺς πατέρας εἰς τὴν τράπεζαν,
κ' ἐμβάς, ν' ἀνοῖξῃ ἔκαμε μὲ συστολὴν
τὸ στόμα του καὶ λέξιν νὰ προφέρῃ· πλὴν
«Περίμενε ὀλίγον» τῷ ἐφώναξαν.
Ἐν τούτοις ὅπως εἰς τὰ μοναστήρια
συνήθεια ὑπάρχει ἀξιέπαινος,
ἐνῶ οἱ πατέρες τρώγουν, ν' ἀναγνώθῃ τις
τρανῶς ἀπὸ βιβλίου ἱεροῦ ἀπλοῦν
διήγημά τι, ὥστε σῶμα καὶ ψυχὴ
νὰ καταρτίζεται ἔντεχνα διὰ μιᾶς
τὸ μὲν μὲ φαγητά, ἡ δὲ μὲ λόγια,

κ' εἰς ἁρμονίαν οὕτω νὰ διατελοῦν,
 ὁμοίως ἔπρασσάν το καὶ οἱ τῶν Σινᾶ
 θεοβαδίστων τόπων οὗτοι ἄποικοι
 ἀλλὰ ὥς μὴ ἀφθόνου πλούτου κάτοχοι,
 τὸν ἀναγνώστην κ' οἶνοχόον διπλοῦν ὄν
 δὲν ἴσχυον νὰ ἔχουν, ἀλλ' ἀμφότερα
 τὰ ἔργα ταῦτα τὰ σπουδαῖα παρ' αὐτοῖς,
 ὥς εἰς τοῦ Μολιέρου τὸν Φιλάργυρον,
 εἷς μόνος ἐξετέλει, καὶ αὐτὸς ὁκνὸς
 δόκιμος, ἐν τῷ τότε νεοεῖσακτος
 ἐκείνην δὲ τὴν ὥραν εἰς τὸ θολωτὸν
 κελλάριον προθύμως εἶχε καταβῆ,
 σταλμένος νὰ γεμίσῃ τὸ βωκάλιον
 μὲ οἶνον ἐκ δευτέρου, τῆς πατερικῆς
 σβεστήρα δίψης ἔνεκα τῶν ἀλμυρῶν
 ἃ εἶχον φάγη, ὅθεν καὶ διακοπὴ
 τῆς ἐκ συναξαρίων ἀναγνώσεως
 εἶχεν ἐπέλθῃ τότε, ὥς δὲν ἔπρεπε.

Λοιπὸν ὁ σωματώδης προηγούμενος,
 Ἀβέρκιος τὴν κλῆσιν τὴν μοναχικὴν,
 (τὸ δὲ βαπτιστικόν του πρῶτον ὄνομα
 θεὸς τὸ ἔξυρει, ἡγάθηκε!) τὴν χεῖρά του
 ἀπλώσας τῆς τραπέζης ὑπεράνωθεν
 μὲ πλεῖστον κόπον, ἔδωκεν ἀπέναντι
 ἔς τὸν Στράτην τὸ βιβλίον τὸ βαρύτατον
 καὶ πλεῖστα λερωμένον ἐκ τριβῆς πολλῆς
 χειρῶν ἁγίων τόσων. Ταυτοχρόνως δὲ
 μετ' εὐμενείας ὅλως ἐξαιρετικῆς
 καὶ μοῖραν καλὴν μίαν καπαμᾶ ξεστοῦ
 τρυπᾷ μὲ τὸ περοῦνι καὶ ἀχνίζουσάν
 κ' εὐῶδες ἄρωμ' ἀναδίδουσάν πολὺ,
 τῷ τὴν προσφέρει καὶ ὁ μὲν δεχθεὶς αὐτήν,
 ἐμάσσα εὐορέκτως καὶ ἀργὰ ἀργὰ
 τὴν εὐχυμον οὐσίαν ἐκατάπινε

ὅς τὸν φάρυγγά του, οἱ δὲ σίελοι ἐμοῦ
 τοῦ ἐν καιρῷ νηστείας ταῦτα γράφοντος,
 πιστεύσατέ μοι, ῥέουσι ποταμηδὸν
 καὶ τῶρ' ἀκόμη συνεργία φυσικῇ
 τῆς φαντασίας, ἣς δὲν εἶμαι ἐντελῶς
 ἐστερημένος· τότε δ' ὁ Ἀβέρκιος,
 καθὼς τὸ ἔχουν νόμουν οἱ καλόγηροι,
 ποτέ των νὰ μὴ δίδουν χάριν πρᾶγμά τι,
 ὥς ὄντως Πάρου θρέμματα καὶ Ζητουνιοῦ,
 δεχόμενος ὀπίσω τὸ περοῦνι του
 παρὰ τοῦ Στράτη, ἀνεφώνησεν αὐτά·
 «Καλὸ παιδί, ὥς ἤλθες τὴν στιγμὴν αὐτὴν
 ἐδῶ εὐκαιρως, ἅς μὴ σὲ βαρυνῇ,
 (νὰ ἔχῃς τὴν εὐχὴν μου,) ἀκολουθήσῃ
 τὸ διάβασμ' ἀπὸ τοῦτο τὸ βιβλίον μας,
 ἂν δά, ὥς ὑποθέτω, ξεύρης γράμματα.»—
 Καὶ ποῦ ἐστάθη, πάτερ. ὅς τὴν ἀνάγνωσιν
 ὁ δόκιμός σας;— Ξεύρω ἴγώ, παιδάκι μου;
 Ἰδὲς ἐκεῖ· θὲ νὰύρης κᾶπου φύλακα.—
 Δὲν ἔχει.— Μπα; κορδέλλαν κύττα πράσινην,
 ἢ φύλλα τσακισμένα.— Οὔτε.— Σαμουήλ,
 σὺ ἴσως ἐνθυμεῖσαι;— Ὅγεσκε!— Καλέ,
 ἀρχίνα ὅθεν θέλεις. Ἀδιάφορον.

Ὁ Στράτης ὅμως πάντοτε ἐσπούδαζε
 δὲν ἔπαιζε ὅς τὰ θεῖα ὅθεν ἔκρινε
 καλὸν ν' ἀναζητήσῃ διηγήματος
 ἀρχὴν τινα, καὶ ὥς τὴν εὔρεν, ἄρχισεν
 (ἀφοῦ τὰ λιγδωμένα πρῶτον χεῖλῃ του
 μὲ τῆς ὑγρᾶς του γλώσσης τῆς ῥοδοβαφοῦς
 τὸ γλείψημον τελέως τὰ ἐλάμπρυνεν)
 ἐν κατανύξει ν' ἀναγνώσῃ τὰ ἐξῆς
 ἐκ τοῦ Λειμωναρίου, κατὰ νοῦν εἰπών·
 ὁ ἔχων ὧτ' ἀκούειν ἀκουέτω μου· (*)

(*) Ἐξ ἑλληνικοῦ βιβλίου ἐλήφθη ἡ ὑπόθεσις· ὁμοίαν δ' ἔχει καὶ τὸ τοῦ Βολταίρου
 διήγημα ἐν «Zadig» κεφαλ. 20.

« Ἦτο ποτὲ καιροῦ εἰς τόπον ἔρημον
 καλόγερός τις γέρων καὶ ἀσκήτευε
 παμμόναχος ὥς ἔτη τεσσαράκοντα,
 καὶ ἐσκέπτετο πολλάκις, ὥς φιλόσοφον
 νοῦν ἔχων, περὶ κόσμου κυβερνήσεως
 καὶ τῆς Θεοῦ προνοίας, ἐλυπεῖτο δὲ
 κατάκαρδα, διότι, ὅσον ἔφθανεν
 ἡ γνῶσις τοῦ καυμένου, δὲν ἠδύνατο
 ποσῶς νὰ εὕρῃ τὰ κυρίως αἷτια
 πολλῶν ἐπὶ τῆς γῆς μας συμφορῶν δεινῶν,
 οὐτ' ἔβλεπεν ἐκεῖνο, ὅπερ ἠθέλεν,
 ὥς φίλος τοῦ δικαίου, τὸ νὰ ἔρχωνται
 εἰς μὲν τοὺς κακουργοῦντας παρευθὺς ποιναί,
 εἰς δὲ τοὺς ἐναρέτους ἢ τὰ πρέποντα
 λαμπρὰ βραβεῖα ἢ καὶ βίος ἡσυχος,
 καὶ ἐνίστε ὁ γέρων καὶ ἀμφέβαλλεν,
 ἂν ὄντως διοικούμεθ' ἀπὸ πρόνοιαν,
 ἢ μήπως τύχη κυβερνᾷ τὸ πᾶν τυφλή.
 Ἄλλ' ἂν εἰς τὴν ἰδέαν τὴν στρεβλὴν αὐτὴν
 ἔμμενε διὰ πάντα, ἦτο βέβαιον,
 ὅτ' εἰς τὸν ἄλλον κόσμον θὰ ἐκολάζετο
 εἰς τὰς ἀπαύστους φλόγας, ὥς κακόδοξος·
 διότ' εἰς ταύτην μὲν τὴν ἀτελῇ μας γῇν
 αἱ τελεσθεῖσαι πράξεις μόνον εἴθισται
 νὰ θεωρῶντ' ἐνδίκως ἀξιόποιοι,
 παρὰ τῶν νόμων, πρὸς δὲ καὶ αἱ τῶν πράξεων
 ἀπόπειραι, εἰς δὲ τὸν μετὰ θάνατον
 ἐκεῖνον κόσμον, τὸν καὶ τελειότερον,
 ποινῶν καὶ αἱ δοξασίαι εἶναι ἄξια·
 καὶ χρέος πᾶς τις ἔχει ἀπαραίτητον,
 ἐνταῦθα ζῶν νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν
 τῶν πάντων ὄντων, θεῶν ἀνθρωπίνων τε·
 τὸ πότε δὲ καὶ ποῦ ἀέρ' ἀνέπνευσε
 τὸν ζωοδότην, ἂν εἰς φωτεινοὺς καιροὺς,

ἢ τοῦναντίον εἰς σκοτώδεις, μεταξὺ
λαῶν ἀπολιτεύτων καὶ τυφλῶν τὸν νοῦν,
αὐτὰ ἐκεῖ ὑπ' ὅψιν δὲν λαμβάνονται,
ἀλλὰ ἢ ἔχε ἐπιστήμην ἀληθῆ
καὶ δόγματα σοφίας ἄκρας πρέσβευε,
ἢ τρέχε κατ' εὐθειᾶν εἰς τὴν γέενναν.

Ἐξεύρων τοῦτ' ὁ φύλαξ ἄγγελος αὐτοῦ,
τὸν ἐλυπήθη· τὰ πτερά του δὲ ἄφεις,
εἰς σχῆμα μετεπλάσθη μοναχοῦ, κ' ἐλθὼν
εἰς τὸ κελλίον τοῦ εὐνοουμένου του,
νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν του ἐπεχείρησε
καθ' ὃν μᾶς λέγει τρόπον ἢ παράδοσις. —

Πῶς δὲ τοιοῦτος ἄγγελος εὐσπλαγχνικὸς
αἰῶνας ὅλους εἰς τὴν Προκολόμβειον
Ἀμερικὴν ἔξ ὕψους δὲν ἐφάνηκεν,
ἀλλ' ἄφινε γυναῖκας, ἄνδρας, νήπια
ὥς ἀδιδάκτους, ἀβαπτίστους ἐθνικοὺς
νὰ καλοβράζουν εἰς τὴν πίσσαν ὕστερον;
πῶς δὲ καὶ εἰς τὰ τόσα ἑκατομμύρια
τῶν κακοδόξων ἢ ἀπίστων σήμερον
τοιοῦτός τις δὲν ἔρχετ'; Ἐλ' ἀπάντησον,
ὦ ποιητά· μὴ κάμνης τὸν ἀνήξερον! —

Ἄχ, πῶς μὲ διακόπτετε! Μηγὰρ ἐγὼ
σᾶς εἶπα, ὅτι εἶδα ὄντως ἄγγελον
ἔξ ὕψους καταβάντα εἰς τὸν γέροντα
ἐκεῖνον τότε, χάριν τῶν λευκῶν αὐτοῦ
γενείων; παντελῶς τὸ Λειμωνάριον!
Ἐκεῖνο ἐρωτήσατ', ἐὰν εὔρητε
καμμίαν ἔκδοσίν του σκοληγκόβρωτον
ἢ τὰ παλαιοπωλεῖα τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ·
ἐδῶ δὲ τώρα στέρξατε, κατὰ σειρὰν
νὰ ἐξακολουθήσῃ ὁ ἀρξάμενος
υἱὸς τοῦ Σαλωνίτου Ἀγγελῆ βαφιᾶ. —
«Ὁ ἄγγελος τὸν γέροντ' ἅμα ἔφθασε

μεταμεμορφωμένος ὥς τις γνώριμος
καὶ παλαιός του γείτων πρῶτον προσηνῶς
τὸν ἔχαιρέτισ', ἔπειτα συνομιλῶν
διὰ ἐντέχνου τρόπου τῷ ἐπρόβαλεν,
ὁμοῦ νὰ ταξιδεύσουν εἰς τὴν ἔρημον
ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, ἴσως εὖρωσι
μονάζοντά τιν' ἄνδρα θεοφόρητον,
ἔξ οὗ νὰ ἴδουν ψυχικὴν ὠφέλειαν
δι' ὁμιλίας καὶ ἑξομολογήσεως,
καθὼς ἦν τότε ἔθιμον τῶν ἀσκητῶν.
Συνθήκην ὅμως μίαν τῷ ἐπέβαλεν
αὐτήν· ὁποῖαν πρᾶξιν κἂν ἰδῇ αὐτοῦ,
καλὴν κακὴν, ἐν ὅσῳ ταξιδεύουσι,
ποσῶς νὰ μὴ λαλήσῃ ὑπὲρ ἢ κατὰ.
Προθύμως δὲ ὁ γέρον συγκατένευσεν
εἰς τὴν συνθήκην ταύτην, ὅπως ἔπρεπεν
ἡσυχαστῆς νὰ πράξῃ ἐρημόβιος,
κεκηρυγμένος φίλος τῆς σεμνῆς σιγῆς
κ' ἐχθρὸς τῆς κινδυνώδους λόγου χρήσεως·
καὶ οὕτως εἰς τὸν δρόμον ἐξεκίνησαν.

Τὴν πρώτην οὖν ἡμέραν ἐκατάλυσαν
εἰς ἔπαυλιν πλουσίου κ' ἐλεήμονος
ἀνδρὸς τῶν πέριξ τόπων, ὅστις πρόθυμος
τοὺς ὑπεδέχθη, πρὸς ταῖς ἄλλαις δὲ τιμαῖς
κ' εἰς ἀγᾶγχρυσον λεκάνην λιθοκόλλητον
διέταξε νὰ νύψωσι τοὺς πόδας των,
μεθ' ὃ καὶ δεῖπνον εἰς αὐτοὺς πολυτελές
παρέσχε καὶ πρὸς τούτοις ἀνὰ ἓν φλωρὶ
τοὺς δώρησε καὶ τέλος τοὺς ἐκοίμισεν
εἰς κάλλιστον κοιτῶνα μαλακόστρωτον.

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ ψευδοαββᾶς πρῶτ'
τὸν συνοδίτην γέροντα ἐξύπνισε,
καὶ ἀποδόντες τὰς εὐχαριστίας των
εἰς τὸν οἰκοδεσπότην ἀνεχώρησαν.

Πλὴν μόλις εἶχον κάμη βήματά τινα,
 κηδὸ γέρον εἰς τὸν σάκκον τοῦ συντρόφου του
 μὲ θαυμασμόν του μέγαν παρετήρησε
 κυρτότητα μὴ οὖσαν ὅλως πρότερον,
 κ' ἐκεῖ κρυμμένην τὴν λεκάνην τεχνικὰ
 τὴν πάγχρυσον ἐκείνην, ἀλλ' ἐσίγησε,
 τὸ χεῖλός του δαγκάσας, ὡς ἐνθυμηθείς,
 ὅτι νὰ μὴ λαλήσῃ τίποτ' ἔστρεψε.

Καὶ τῆς δευτέρας δὲ ἡμέρας ἔδυσεν
 ὁ ἥλιος, κ' οἱ δύο ἐπλησίασαν
 εἰς ἄλλην πάλιν ἔπαυλιν, πολλὰ λαμπράν,
 τῆς πρώτης λαμπροτέραν· ἀφοῦ δ' ἔκρουσαν
 τὴν θύραν πολλὴν ὥραν, μόλις ἀνοιξε,
 κ' ἐξῆλθε δοῦλος νὰ ἰδῇ· ἰδὼν δ' αὐτοὺς
 γερόντια, ὡς ἦσαν ταπεινά, πτωχά,
 τοὺς ἀπεδίωκ' ἐκ τῆς θύρας παρευθὺς
 ν' ἀπέλθωσι, μὲ τρόπον βάρβαρον πολύ.

Ἄλλ', ὦ καλέ μου ἄνθρωπε, λυπήθητι
 τοὺς κεκοπιακότας καὶ πτωχοὺς ἡμᾶς,
 καὶ δός μας στέγην ὅπου κρίνεις σὺ καλόν,
 ἢ 'ς τὸ ἀχοῦρι, ἢ 'ς τὸν ὀρνιθῶνα σας.
 Δὲν βλέπεις; καὶ μεγάλη ἔρχεται βροχή,
 καὶ πῶς οἱ δυστυχεῖς νὰ ξενυκτήσωμεν;

Ἐμβᾶτε λοιπὸν μέσα, ὀχληρότατοι,
 ἐπρόφερεν ὁ δοῦλος, ὁ πρὶν ἄκαμptos,
 καὶ μόλις ἄργά νύκτα τοὺς ἐπρόσφερεν
 (ἀφοῦ οἱ ἄλλοι δοῦλοι ἐκοιμήθησαν)
 εἰς τὸ ἀχοῦρι μέσα σιχαλόψωμον
 κ' ἐλαίας μαύρας δέκα δώδεκα σαπράς,
 καὶ δι' αὐτοὺς ἐπάνω 'ς τὴν θερμὴν βοσκήν
 καὶ ψάθαν στρώσας, ὅτι ἔγινε ὁ καιρὸς
 ψυχρὸς τὴν νύκτα, τοὺς ἐκαλονύχτισε
 καὶ τὰ ὀλίγα ταῦτα ἐβεβαίωσεν,
 ὅτι οὐχὶ ἐν γνώσει τοῦ αὐθέντου του,

ἀλλὰ κρυφίως εἶχε κάμη εἰς αὐτούς.

Ἡ νύξ παρήλθεν οὕτως. Τὴν ἐπαύριον
ἀφοῦ ἀνέτειλ' ἔκθερμος ὁ ἥλιος,
ὁ τὴν μορφὴν ἀνθρώπου ἔχων ἄγγελος
εἰς μὲν τὸν δοῦλον ἔδωκε τὸ ἐν φλωρί,
ὁ εἶχε λάβῃ τὴν προχθὲς ὥς ξένιον,
ἔζήτει δ' ἐπιμόνως κ' εἰς τὸν κύριον
τοῦ οἴκου νὰ ἐκφράσῃ εὐχαρίστησιν
προσωπικῶς ἐμπρὸς τῆς εὐγενείας του.

Τοὺς δούλους δ' ὅλους καὶ ἀθελήτους ἔστελλεν
ἐπάνω 'ς τὸν κοιτῶνα τοῦ κυρίου των.

Ἐκεῖνός τέλος βαρυνθεις ἐνέδωκε
κ' ἐφάνη 'ς τοὺς πρεσβύτας μὲ κατήφειαν,
τὴν πάντοτε συνήθη εἰς τὸ ἡθὸς του.

«Τί θέλετε, κακότυχοι κακόγεροι,
κ' εἰς τῆς αὐγῆς τὸν ὕπνον μ' ἐσυγχύσατε;»
«Νὰ ζήσης, ὦ αὐθέντα, εἰς λυκάβαντας
μακροὺς, ἀναριθμήτους, τοῦτο θέλομεν
οἱ ταπεινοί σου δοῦλοι κ' ἐπευχόμεθα·
κ' εὐχαριστοῦντες τὴν φιλοξενίαν σου,
δεόμεθά σου, δέχθητι ἀντίδωρον
μικρὸν καὶ ταύτην τὴν λεκάνην· κ' ἡστραψέ
τὸ σκεῦος ἐκ τοῦ σάκκου προφανέν.— «Τί; ἂ!»

ὁ ἄρχων ἀνακράξας ἐκονδύλισε,
κ' ἔκαμ' ἐκεῖ νὰ πέσῃ· οἱ δὲ δοῦλοι του
τὰς μαλθακάς μασχάλας του ὑπεκράτησαν
κ' ἐν ἄδρανές ἐψέλλισ' «εὖ-εὖ-χαρι-σιῶ,»
ἐκ τῆς χαρᾶς μεθύων· ὁ δὲ ἄγγελος
παρέσυρε ταχέως τὸν συνέταιρον
καὶ μὲ γοργὸν τὸ βῆμα πρόσω ἔβαινε.

Δευτέρα αὕτη πράξις, εἰς τὸν γέροντα
ἀκαταληπτοτάτη. Πῶς νὰ κλέψῃ μὲν
ἀδίκως τὴν λεκάνην ὁ ἐταῖρός του
ἀπὸ οἰκίαν ἐλεήμονος ἀνδρός,

νὰ τὴν χάριση δὲ εἰς τόσον ἄσπλαγχον
μισόξενον καὶ ὅλως ἀφιλότιμον.

Ἀλλ' ὅμως μετὰ βίας ἐκρατήθη τοῦ
νὰ εἰπῇ τι περὶ τούτου εἰς τὸν ἄγγελον,
ὥς τὴν συνθήκην τὴν δεινὴν ἐνθυμηθεῖς.

Τὴν τρίτην τέλος νύκτα ἐκατέλυσαν
ἐντὸς μικροῦ χωρίου, ὅπως ἔτυχεν,
εἰς χήρας τινὸς οἶκον, ἀγαθῆς πολὺ,
πτωχῆς δὲ ἄλλως, πλὴν ὅτ' εἶχε θαλερὸν
μονάκριβον ἐν τέκνον, μόλις ἔνηβον,
καὶ μὲ τὴν τούτου σύντονον βοήθειαν
τοὺς δύο ξένους πρόθυμος καὶ χαίρουσα
τοὺς ἐπεριποιήθη, ὥς ἡδύνατο.

Ἐνῶ δὲ τὴν πρωΐαν τοὺς ἐπρόπεμπεν,
ἐφρόντισεν ἀκόμη καὶ παρήγγειλεν
εἰς τὸν υἱόν της ταῦτα· Τέκνον, ὕπαγε,
ὁδήγησε τοὺς ξένους νὰ περάσωσι
τὸ ξύλινον γεφύρι ἐκεῖ τοῦ ποταμοῦ
μὴν τύχη καὶ ὥς ξένοι καὶ ἀνίδεοι
πατήσουν εἷς τι μέρος ἐτοιμόρροπον.
Χαρίσατέ μοι τὴν εὐχὴν σας, ἅγιοι! —
«Τὴν τοῦ Χριστοῦ νὰ ἔχῃς, γύναι, ἔρῃωσο!».

Ἐμπρὸς δὲ νέος, ὀπισθεν οἱ γέροντες
κινοῦν· ἀφοῦ δὲ τὸ κινδυνωδέστατον
γεφύρας μέρος εὐτυχῶς ἐπέρασαν,
καὶ ἔκαμεν ὁ νέος νὰ στραφῇ, ἐκεῖ
ὁ ἄγγελος μὲ τάχος ἀστραπῆς αὐτὸν
ἄρπάζει ἀπὸ τῆς κόμης καὶ εἰς τὰ κύματα
τοῦ ὑποκάτω μαινομένου ποταμοῦ
σφοδρῶς περιδινήσας τὸν ἐτίναξεν,
ὥστε ἄφαντον τὸ ὕδωρ τὸν κατέπιεν.

Ὁ γέρον τὸτ' ἐξέστη, καὶ τοῦ στόματος
τὰ κλειῖθρα διαλύσας ἀνεβόησεν·

ὦ ἄσπλαγγνε, ὦ πάντων κάκιστε ἀνδρῶν,

τί πράξις ἦτον αὐτῇ ἀποτρόπαιος;
 ἢ μήπως, ὅτι μέχρι τοῦδ' ἐσίγησα
 εἰς τὰς κακὰς σου ἄλλας, μὲ ὑπέλαβες
 κ' ἐμὲ συνευδοκοῦντα σοι; Ἀλλοίμονον!
 Δὲν σ' ἔθελξε τοῦ νέου τὸ χρηστόγηδες
 ἀλλὰ δὲν ἐλυπήθης καὶ τὴν δυστυχῇ
 μητέρα, χήραν τῶρ' ἀγηροκόμητον;
 ὦ δαῖμον, βέβαι' ἀνθρώπος δὲν εἶσαι σύ·
 ὦ δαῖμον, ἀποκρίσου 'ς τοὺς ἐλέγχους μου! —

Σιώπα, σίγα, γέρον, γέρον ἄσπερε
 μὴ τὰς βουλὰς τὰς θείας βλασφημῆς ποτε,
 σιώπα, σίγα! — Ταῦτα ἐνῶ ἔλεγεν
 ὁ τέως γέρον, νεανίας εὐειδῆς
 ἐγένετο, καὶ λάμπιν εἰς τὸ πρόσωπον
 ἐλάμβαν' ἐξαισίαν, κ' εἰς τοὺς ὤμους του
 ἐκπετασθεῖσαι πτέρυγες κατάλευκοι
 νὰ τὸν ὑψώνουν ἄρχισαν μετάρσιον,
 καὶ εἰς νεφέλην ἄνωθεν τοῦ μοναχοῦ
 σταθεῖς, τὴν χεῖρα ἅπλωσε τὴν δεξιάν
 ἐνσέμνως κ' εἶπε τάδε πρὸς αὐτὸν τρανώς·

Ἄκουσον λόγους διακόνου τοῦ Θεοῦ,
 καὶ μάθε τὴν σοφίαν του νὰ σέβῃσαι.
 Ἐκεῖνος σ' εὐσπλαγχνίσθη καὶ μ' ἐξέπεμψεν,
 ἐμπράκτως νὰ σὲ φέρω εἰς ὁρθὴν ὁδόν.
 Τίς εἶσαι σύ; εἰς τοῦ Θεοῦ τὰ κρίματα
 ἀμφίβολον νὰ φέρῃς, γέρον, ἔρευναν;
 Κ' αἱ τρεῖς αὐταῖ μου πράξεις ἦσαν δίκαιαι,
 καὶ ὁ κόσμος διοικεῖται δικαιοτάτα·
 πλὴν σὺ κ' οἱ ὅμοιοί σου δὲν ἰσχύετε
 τὴν συνοχὴν τοῦ ὅλου νὰ νοῆτε, ὥς
 πεπερασμένην ἔχοντες διάνοιαν.
 Ἰδοὺ σοι τούτων μόνων ἡ ἐξήγησις
 καὶ ὕστερον δικαίας ὑπολάμβανε
 καὶ ὅσας ἄλλας εἰς τὸν βίον σου ἰδῆς

νὰ φαίνωνται κ' εἰς πάντας ἀδικώταται.

Τοῦ πρώτου ξένου τὴν λεκάνην ἔκλειψα,
διότι αὕτη μόνη κτῆμα ἄδικον
ὑπῆρχ' ἐν τῇ οἰκίᾳ κληρονόμημα
ἀρχαῖον, καὶ τὰς ἄλλας κατεμόλυνε
δικαίας κτήσεις. Μένων δὲ χωρὶς αὐτῆς
ὁ ἄρχων, ὅλως ἄμωμος καθίσταται.

Τὴν ἔδωκα δ' εἰς ἄνδρα ἀφιλόξενον
διὰ ν' ἀλλάξουν μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ
τὰ ἄστυργά του ἦθη· τῶρ' αὐτὸς λαβὼν
τοιοῦτο δῶρον, ἔσο ὑπερβέβαιος,
ἐνύχθη τὴν καρδίαν κ' ἔγιν' εὖσπλαγχνος
Διάβηθι ἐκεῖθεν καὶ ἐξέτασον.

Τὸν νέον εἰς τὸ ὕδωρ κατεβύθισα
δικαίως· ὅτι ἔμελλε ποτὲ καιροῦ
νὰ καταντήσῃ ἄνθρωπος αἰσχροῦν ἠθῶν,
ληστής, φονεὺς, κ' ἐν τέλει τῆς ζωῆς αὐτοῦ
ἀγνώμων μητροκτόνος. Τώρα πρὸς Θεὸν
ἀγνὸς ἀνέβη, ἀναμάρτητος σχεδόν.

Λοιπὸν σιώπα, ἄνθρωπ' ἐπιστρέφων δὲ
εἰς τὸ κελλίον, δόξαζε τὸν πλάστην σου
καὶ πείθου ὅτι εἶναι ἄκρως δίκαιος,
τὸ πᾶν μετὰ σοφίας διοικῶν καλῶς,
καὶ παῦσαι ἀμφιβάλλον καὶ σκεπτόμενος.—

Ἄλλ', ὦ θεοῦ θεράπων ἀγιώτατε,
τολμῶ νὰ ὑποβάλω μίαν σκέψιν μου,
τὴν τελευταίαν· μὴ δὲν ἦτο δυνατόν,
μὲ φώτισιν, μὲ χάριν τοῦ θεοῦ αὐτὸς
ὁ νέος νὰ...—Σιώπα, σίγα, δόξαζε,
σοὶ εἶπα, γέρον· μὴ βλασφήμει τὸν θεόν·
τὸ κράτος του προσκύνει καὶ ἀγάπα το!—

Καὶ ταῦτα λέγων, ὅλον ἀνεφέρετο
εἰς ὕψος κατ' ὀλίγον, καὶ μελίχιον
δεικνύων ὄψιν, ἄφατον ἐνέπνεε

πειθὼ εἰς τὸν πρεσβύτεν, μέχρ' οὐ εἰσδὺς
εἰς αἰθερίους θόλους ἔγεινε ἄφαντος
ἀκτῖνας κύκλῳ περιχύσας φαεινάς.

Πρηνὴς ὁ γέρον τότε προσπεσὼν φωνεῖ·
ὦ, δόξα σοι, θεέ μου ὑπεράγαθε,
μεγάλ' ἢ δυνάμεις σου κ' ἢ σοφία σου·
ἐγὼ δὲ σκώληξ ἔρπων καὶ τυφλὸς τὸν νοῦν,
γεώδους ὕλης μόριον ἀδύνατον·
Θεέ, συγχώρησόν μου τὴν αὐθάδειαν,
καὶ στήριξόν με σὺ εἰς τὰ τῆς πίστεως.

Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὴν σκῆπτον του στροφείς,
ὀρθῶς περὶ προνοίας καὶ αὐτὸς φρονῶν
διέκτισε, καὶ ἄλλους, ὅσοι ἀσθενεῖς
εἰς τοῦτο ἦσαν, πρεπωδῶς ἐνίσχυε,
καὶ τέλος μὲ γαλήνην τῆς ψυχῆς πολλὴν
τοῦ σώματος τὸ βάρος ἀποθέμενος,
εἰς τὴν ζωὴν μετέστη τὴν οὐράνιον,
ἧς πάντας ἡμᾶς γένοιτο τυχεῖν· ἀμήν. » —

Ἄφ' οὗ ὁ Στράτης ταῦτα ἐτελείωσε,
τὰ ὄμματά του ἀνεσήκωσεν ὑγρὰ
ἐκ τῆς ἐν τῇ ψυχῇ του κατανύξεως,
κ' ἔβλεψε γύρω, τί νὰ ἰδῇ! ῥοχάλιζαν
ὅλ' οἱ πατέρες, 'ς τ' ἀπαλὰ προσκέφαλα
γερμένοι ὀλιγάκι, κ' εἰς τὴν τράπεζαν
ἢ γάτα τὰ πινάκια περιέγλειφεν
ἐν ἄκρᾳ ἡσυχίᾳ ἢ καλότητι,
χωρὶς ν' ἀκούῃ τὸ κακὸν λόγον πίστ' πίστ'
τῶν παραφρενικῶν τῆς, ὥσ' ἄλλοτε·
ὁ δ' ἀναγνώστης εἰς τὸ μεταξὺ αὐτὸ
ἀνέβη μὲν μὲ πληρὴς τὸ βωκάλιον,
ἀλλὰ σταλθεὶς κ' ἐκ τρίτου ἀπεφάσισε
νὰ μὴ γυρίσῃ πλέον καὶ ἀπέμεινε
μὲ στέρεαν γνώμην κάτω 'ς τὸ κελλάριον
φρουρὸς τῶν πείρων ἄγρυπνος καὶ κανελλῶν,

μὴν τύχη κ' εὐνοήσουν τὰ βαρέλλια
 τοῦ μετοχίου ἄλλον τινὰ δόκιμον
 καλλίτερόν του εἰς τὴν συναναστροφὴν,
 αὐτὸς δὲ ἀποβάλλῃ τὴν φιλίαν των.

Ὁ Στράτης δὲ ἠπόρει, δὲν ἐπίστευε
 τοὺς ὀφθαλμούς του, βλέπων ταῦτα, κ' ἔλεγε·

Σ' ἐθαύμαζα, μαννοῦλά μου, 'ς τὰ ζῶντά σου,
 ὁπότεν τὸ μικρόν μας ἐνανάριζες
 ἀδελφι, τὴν Σοφίτσα καὶ γλυκὰ γλυκὰ
 κουνῶντας καὶ τὴν κούνια, τ' ἀπεκοίμιζες
 μ' ἐκεῖνα τὰ ἀπλὰ σου τραγουδάκια· ὦ!
 καὶ ποῦ νὰ 'φантаζόμην, πῶς κ' ἐγὼ ποτε
 γενάτους ἄνδρας μ' ἄψαλτ' ἀναγνώσματα
 κοιμίζων μ' εὐκολίαν θὰ τοὺς ἔστελνα,
 ὅσων τώρα γιὰ «νὰ πᾶν 'ς τ' ἀγὰ τ' ἀμπέλια
 οἱ μαῦροι καὶ 'ς τ' ἀγὰ τὰ περιβόλια,
 νὰ φᾶν τ' ἀγὰ σταφύλι, τῆς ἀγαδάινας
 τὸ ῥόιδι καὶ τῆς σκλάβας τὸ μεκίκι.» Πλὴν
 τί λέγω τὰ τοιαῦτα; φρεῦ! «Μὴ κρίνετε»
 ἐγράφη κάπου σοβαρῶς, προστακτικῶς,
 «ἵνα καὶ μὴ κριθῇτε.» Ταῦτα δὲ εἰπὼν,
 εἰς τοῦ Χατζῆ ὁ Στράτης στρέφει ἄπρακτος,
 κ' εἰς μὲν τὸν κύριόν του, ἐρωτήσαντα
 τὸ αἴτιον τῆς τόσης του βραδύτητος,
 δὲν εἶπεν ἄλλο, εἰμὴ μόνον χονδρικῶς
 τοῦ ὕπνου τῶν πατέρων τὴν διάρκειαν,
 ἐντός του δ' εἶχε τάραχον νοὸς πολὺν
 κ' ἐσκέπτειτ' ὥρας διότι ἐντύπωσιν
 μεγίστην, βαθυτάτην ἢ ἀνάγνωσις
 τῷ ἄφησε καὶ κέντρον 'ς τὴν καρδίαν του.
 «Τί;» ἔλεγε· «νὰ γίνω ὅμοιος ἐγὼ
 ἀνθρώπων ὑπναλέων, σαρκικῶν, ψυχὴν
 ἐχόντων κτήνους μόλις; ὦ μὴ γένοιτο!
 πρὸς τὶ δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ ἀνέγραψαν

οἱ γράψαντες πατέρες, εἰμὴ τὴν ἡμῶν
 ὀφέλειαν σκοποῦντες καὶ πρὸς μίμησιν
 ὁμοίων ἔργων διεγείροντες ἡμᾶς
 κατὰ καθήκον, ὅταν εὐκαιρία τις
 μὲ νεῦσιν πάντως θείαν εἰς ἡμᾶς δοθῇ;
 Ἐπὶ πόσῃν βλέπω ὄντως ὁμοιότητα,
 τὰ ἦθη ὅταν τοῦ καλοῦ κυρίου μου
 τὰ ἔνθεα συγκρίνω μὲ ἐκεῖνα τὰ
 τοῦ τὴν λεκάνην ἔχοντος τὴν ἀδικίαν!
 καὶ ἂν τις φιλοστόργως καὶ μὲ πρόνοιαν
 λυτρώσῃ ἐκ τῆς λύμης τοῦ κακοῦ χρυσοῦ
 τὸν εὐσεβῆ Χατζῆν μου, ἔχω βέβαιον,
 ὅτι ὡς κέδρος τοῦ Λιβάνου ὑψωθείς
 πρὸς οὐρανόν, θὰ φύγῃ τὰ ἐπίγεια
 ἐμπόδια, ἄγνόν δὲ ὀλοκαύτωμα
 τὴν ἄσπιλον ψυχὴν του ὁ οὐράνιος
 πατήρ δεχθεὶς θὰ πέμψῃ ἔς τὸν παράδεισον.

Πλὴν τίς ἰδέα ἔκλαμπρος ἐξήστραψεν
 ἐντὸς τῆς ταπεινῆς μου κεφαλῆς; Ἐγὼ
 μὴ δὲν ὀφείλω χάριν ἔς τὸν σωτῆρά μου
 μεγίστην, καὶ δὲν εἶναι τάχ' ἀδίκημα,
 ἐνῶ ν' ἀποπληρώσω δύναμαι αὐτόν,
 νὰ τ' ἀναβάλω; Στράτη, Στράτη, τόλμησον!
 Τί περιμένεις; Ἄγγελος νὰ καταβῇ
 εἰς τοῦτον τὸν αἰῶνα, τὸν ἁμαρτωλόν,
 ἵνα μᾶς δεῖξῃ θαῦμα; Εἶναι ἐλπιστόν;
 Τὸ ἀμφιβάλλω. Ἄκουσα καὶ λόγιος
 ν' ἀναγινώσκῃ ἕνας χθὲς Κοραϊστής,
 τί ἔχει κάπου γράψῃ ὁ Χρυσόστομος
 φωστὴρ τῆς ἐκκλησίας φαινότατος
 ἐδῶ κ' αἰῶνες τώρα δεκατέσσαρες
 «τὰ θαύματ' εἶπεν, εἶχαν παύσῃ ἔκτοτε...».
 Καλά, κ' ἡμεῖς οἱ ἄνθρωπ' εἰς τὴν γῆν αὐτὴν
 ἀγγέλων χρειὰν ἔχομεν; Τάχα κ' ἡμεῖς

σκοπῶν τῶν θείων ὄργανα δὲν εἴμεθα
 ἄξια κ' ἴσως ἔτι περισσότερα,
 ὡς ἄνθρωποι μ' ἀνθρώπους σχέσεις ἔχοντες
 φυσικωτάτας μάλιστα καὶ συμπαθεῖς;
 Τίς ἔχει ἐμὲ σῶση 'ς τὴν ἀνάγκην μου
 ἐν Αεβαδεῖα τότε; Κόρη μ' αἰσθημα
 ἀγάπης, ἡ Ἑλέν' ἡ ἀγγελόμορφος·
 καὶ τότε ἦσαν πόνοι μόνον σώματος,
 ψυχὴ δὲ τώρα κινδυνεύει προφανῶς.
 Λοιπὸν ἀκόμη ν' ἀμφιβάλλω ἀδρανής; . . .
 Ἴδου ἐγώ, Θεέ, σὺ δὲ βοήθει μοι,
 καί, τὸν σκοπὸν μου βλέπων, ὅτι κάλλιστος,
 ἀγίασον τὰ μέσα, καὶ ἂν μὴ καλὰ
 τυχὸν ἐξ ἀμαθείας τὰ ἐξέλεξα.
 Θεὲ μεγάλε, σὲ καλῶ, βοήθει μοι!

Τὸ στόμα του τοιαῦτ' ἀφοῦ ἐπρόφερεν,
 οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐξακτινοβόλησαν,
 κ' αἱ παρειαὶ του πύριν' ἐφλογίσθησαν,
 καὶ οὕτως ἐξημμένος ἔξω ὥρμησε,
 νὰ πράξ' ἡρωϊκῶν τι ἄξιον χειρῶν
 καὶ ν' ἀντικαταστήσῃ ἄγγελον Θεοῦ.

Ἦδη δὲ εἶχε δύση καὶ ὁ ἥλιος
 ἐκείνης τῆς ἡμέρας καὶ κρυφὰ κρυφὰ
 ὁ Στράτης 'ς ἓνα τῶν γνωστῶν κλειδοποιῶν
 ὑπάγει μόνος μέσα 'ς τὴν Ἑβραϊκὴν
 καὶ μηχανᾶται τρόπους, καταπεῖθει τον,
 νὰ ἔλθ' εἰς τὴν οἰκίαν ἐν καιρῷ νυκτός,
 ν' ἀνοίξῃ τὰ ταμεῖα τοῦ κυρίου του.

Γερόντιον γηράσαν ἐν κακοῖς πολλοῖς,
 περίτριμμ' ἀγορᾶς Θεσσαλονίκειον,
 τοῦ γένους τῶν Ἑβραίων γόνος αἰσχιστος,
 μ' ἀκάθαρτον κρανίον καὶ τριχῶν ψιλὸν
 ὁ σιδηρᾶς ἐκεῖνος ἦτο· ὁ Στράτης δὲ
 καὶ εὐσχημος τὸ σῶμα κ' ἡ ψυχὴ αὐτοῦ

παρθένος κακιῶν· ἀλλ' ὅμως σύμφωνοι,
 καθὼς μὲ ἵππον βοῦς εἰς ἄροτρον ζευχθεὶς
 ἐργάζεται, εἰς πᾶν συνεννοήθησαν.
 Βουλὴ καὶ λόγος κ' ἔργον ἐν μιᾷ στιγμῇ
 ἐπράχθησαν· οἱ δύο ἔφθασαν κρυφά·
 εἰς πᾶν ὁ Στράτης ὁδηγός, ὁ ἕτερος
 μὲ ἀντικλειδίων καὶ ῥινίων ὀρμαθὸν
 τὴν σκοτίον του τέχνην προσεφήμεσε,
 καὶ βοηθεῖ ἡ ὥρα· πάντες ἔρδεγγον,
 ὅσ' ἦσαν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ κακοῦ Χατζῆ.
 Ὁ Στράτης τέλος μ' ἀγαλλίασιν ἰδὼν
 τοῦ ἐγγειρηματός του τὴν εὐδὼδωσιν,
 ἐπὶ τῶν ὤμων μόνος του φορτάνεται
 τοὺς βαρεῖς σάκκους, τὰ σφικτὰ βαλάντια,
 χρυσοῦ, ἀργύρου, πετραδίων βρίθοντα,
 γνησίων ἄμα καὶ κιβδήλων ἀναμίζ,
 κ' εἰς τὸν ἐγγὺς λιμένα περρωτὸς δραμών,
 τὰ ῥίπτει πλοῦμ 'ς τὴν θάλασσαν κ' εὐφρόσυνος
 ὀπίσω ἐπιστρέφει. Ἐν τοσούτῳ δὲ
 ἰδὼν ὁ βοηθός του ὁ ἀβάπτιστος
 τοῦτο τὸ ὅλως ἀπροσδόκητον 'ς αὐτὸν
 τοῦ ἔργου τέλος, εἶπεν, ὅτι μαίνεται
 ὁ Στράτης ἢ καὶ ἴσως ὑπνοβάτης ὢν,
 τί πράττει δὲν ἡξεύρει, ἂν καὶ ὀμιλεῖ,
 κ' ἐχάρη λίαν. Ὅθεν οἰκονόμησεν
 αὐτὸς ἓνα τῶν σάκκων, ὥς εἰς χρῆσίν του
 ἰδιαίτεραν, δηλαδὴ δὲν ἔκλεψεν
 ὁ δόλιος, ἀλλὰ μόνον ὑπεξήρεσεν,
 καθὼς τοῦ θεοσώστου τινὲς κράτους μας
 ταμίαι ἄλλως τίμοι τὸ πράττουσιν,
 ἐλπίζοντες νὰ εὕρουν συγκατάβασιν
 παρὰ τοῖς ὀρκωτοῖς των, χωρὶς πώποτε
 σχεδὸν ν' ἀποτυγχάνουν οἱ καλότυχοι·
 καὶ τοῦτο πράξας μὲ προφύλαξιν πολλήν,

ἐπέστρεψεν ἡσύχως εἰς τὴν τρώγλην του,
 τὴν ὕπαράν, κ' ἐγείρας τὴν γυναῖκά του
 ἀπὸ τὴν κλίνην, νὰ τὴν ἔχη βοηθόν,
 ἡρίθμει ὀληνύκτα τὸ ἀργύριον,
 καὶ πῶς αὐτὸ νὰ κρύψουν συνεσκέπτετο.
 Τὸ δὲ πρῶτ' τοῦ ἦλθε 'ς τὴν κασσίδαν του
 φαγοῦρά τις γενναία. . . — «Πρᾶγμα σὺνήθες»
 θὰ πῆτε εἰς τὸν Ἑβραῖον, τὸν ἀκάθαρτον
 καὶ οὐδεμία ἦτο χρεία καὶ αὐτὸ
 νὰ τ' ἀναφέρεις ὡς ἀξιαφήγητον·
 ἢ μήπως ἔτι νὰ μᾶς εἴπῃς ἔμελλες
 καὶ τοῦτο, πῶς ἀμέσως μὲ τὰ δάκτυλα,
 τὰ μεγαλώνυχά του, ἄρχισ' ἔξυε
 τὴν κεφαλὴν του καὶ τὴν καταιμάτωσε,
 συνάμα διαστέλλων καὶ τὸ στόμα του
 καὶ τοὺς ὀδόντας δείχνων ἀηδέστατα;» —
 Ναί, ἀναγνῶσται, ταῦτα πάντα ἔκαμεν
 ὁ μυσσαρὸς Ἑβραῖος, ὅπως ἔσχετε
 ὑμεῖς τὴν καλωσύνην νὰ τὰ εἴπητε.
 Ἄλλὰ ἐγὼ κυρίως ἤθελ' ἄλλο τι
 ν' ἀφηγηθῶ σπουδαῖον, ὅτι ἐνταῦτ' ὦ
 μ' ἐκείνην τὴν φαγοῦραν ὁ κλειδοποιὸς
 ἡσθάνθη καί τι ἐντελῶς ἀσύνηθες
 'ς τὴν κάραν του· ἡσθάνθη συνειδήσεως
 τινὰ ὥσ' ἂν βελόνης νύγματα μικρά,
 μεγάλας τύψεις ὅχι· (ὡς ἀλλόφυλον
 καὶ Ναζωραῖον ἀδικήσας μοναχὰ
 μ' ἐκείνην του τὴν πρᾶξιν·) ὅμως δὲ αὐτός,
 καλὸν κακόν, περᾶσας εἰς τὴν κεφαλὴν
 τὴν μάλλινήν του σκέπην, καὶ μὲ δέρματος
 ἱμάντας τοὺς δακτύλους δέσας, ἄρχισε,
 κουνούμενος κ' ὡς πρέπει, τὸν πεντηκοστὸν
 τοῦ προφητᾶνακτός του δραστικὸν ψαλμόν,
 καὶ λέγε λέγε, σκύψ' ἐδῶ καὶ σκύψ' ἐκεῖ,

τῆς μετάνοίας ἔκφρασιν κατώρθωσεν,
ἐπὶ τῇ ἐπὶ πλεῖον ἀπὸ τῆς κλοπῆς,
τὸ τέλος ὄμμα ὕψωσεν ἐλεύθερον
τὸ χράμι ἀποθέσας καὶ τὰς χειράς του
ἐκλύσας τῶν ἱμάντων ὥστε θάλλεγες,
εἰς νέας πάλιν ἀποδύεται κλοπὰς!

Νὰ σᾶς εἰπῶ κ' ἐγὼ τὴν ἁμαρτίαν μου;
Ἄν που νὰ ῥίπτουν ἔβλεπα κ' ἐγὼ χουσόν,
καθὼς ὁ κλειδωνᾶς, θὰ ἐσυμμάζωνα
ὀλίγον, ὅσον νᾶχω διὰ τύπωσιν
τοῦ Στράτη τούτου καὶ νὰ μὴ βιάζωμαι,
νὰ κροταλῶ τὰς θύρας ἀπρεπέστατα
τῶν κακοπληρωτῶν συνδρομητῶν ἡμῶν,
προθύμως μὲν γραφόντων τὰ χουσᾶ αὐτῶν
ὀνόματα, χωρὶς δὲ τσίπταν ὕστερον
τῆς βίβλου ἀρνούμενων τὴν μικρὰν τιμὴν,
καθὼς συμβαίνει 'ς τὰς Ἀθήνας μας συχνά.
Λοιπὸν κ' ἐγὼ τοιοῦτο παῖσμα θᾶκαμνα,
καὶ μετὰ ταῦτα τρέχων 'ς τὸν πνευματικόν,
σιγὰ τὸ « πάτερ ἡμαρτον » θὰ ἔλεγα
καὶ ναὶ μὲν, ἐντροπὴ πρὸς ὥρας κᾶμποση,
ἀλλὰ χουζοῦρι ὕστερα αἰώνιον!

Ὁ Στράτης, πνεῦμα ὅλος ὢν καὶ ἄσπονδος
ἐχθρὸς τῆς ὕλης, ὅχ' εἰς πρᾶξιν, οὐδὲ κἂν
εἰς σκέψιν παρομοίαν ἐξωλίσθησε·
ἀλλὰ μεγάλως εὐφρανθεῖς, τὴν Σύνοψιν
εὐθὺς λαμβάν' εἰς χεῖρας, ὅπως χάριτας
'ς τὸν πλάστην ἀποδώσῃ, ὅτι ἴσχυσε
νὰ φέρ' εἰς πέρας ἔργον τὸ θεάρεστον.
Ῥδὰς δὲ μέλποντ' ἄδοντα ὁ ἥλιος
τὸν εὔρεν ἀνατέλλων. Ὡ ἀνατολὴ
ἡλίου μαύρη εἰς αὐτὸν καὶ σκοτεινή,
οὐχ ἤττον δὲ κ' εἰς τὸν Χατζῆ Σωτήρην του!
ὁ μὲν Χατζῆς Σωτήρης ἀπορώτατος

ἐξύπνησ' ἐκ πλουσίου, ὁ δὲ Στράτης τί;
κακοῦργος ἔξ ἀθώου καὶ ὑπόδικος.
ὦ πλάνη τοῦ νοός του, ποῦ τὸν ἔφερες!
πῶς δὲν ἐσκέφθη, πόσῃν ἀνελάμβανεν
αὐτὸς εὐθύνην, ὕλη ὣν κ' ἐκ γῆς ληφθεῖς,
αὐτοῦ ὅλως αἰθερίου πλάσματος
νὰ πράξῃ ἔργον! πόσον δὲ κ' ἐνόησεν
ἐπιπολαίως τὸ βαθὺ διήγημα!
διότι ποῦ τὰ πλούτη μ' ἔρριψεν αὐτός;
'ς τὰ ὑψάρια, 'ς τὰ ἀχταπόδια τοῦ δὲν τᾶθειλαν,
χωρὶς τὰ πλούτη ταῦτα τὸν πρεπούμενον
νὰ πιάσουν τόπον, ὡς ἐκεῖν' ἡ πάγχρυσος
λεκάνη τοῦ ἀγγέλου καὶ χωρὶς ποσῶς
ἐν' ἀναγκαῖον κρίκον εἰς τὴν ἄλυσον
τὴν τῆς προνοίας νὰ ἀποτελέσωσιν.

Ἰδέτε, πῶς δὲν εἶχεν οἰκονομικὸν
ὁ Στράτης πνεῦμα, οὔτε ἦτο φειδωλὸς
τῆς ὕλης, ἣτις πλάσμα τοῦ Θεοῦ κιαυτὴ
βεβαίως οὔσα, ἔχει τι τὸ χρήσιμον
εἰς τὴν μεγάλην τοῦ παντὸς διοίκησιν,
καθὼς κ' εἰς τῆς Ἑλλάδος τὸ βασίλειον.
Λοιπὸν αὐτὸς τοιοῦτος ὢν, ὅποιος ἦν,
δὲν ἔκαμνε, νομίζω, διὰ ὑπουργός,
κ' οἱ Ἕλληγές του ὄφελος οὐδὲ μικρὸν
ὡς ἔξ αὐτοῦ θὰ ἔβλεπαν καὶ δι' αὐτοῦ,
ἀλλ' οὔτ' αὐτὸς μὲ οἴκους θὰ ἐστόλιζε
τῶν νεοκτίστων Ἀθηναίων τὰς ἀγυῖας
ἀπὸ κερδῶν δικαίων, ἐκ προνοίας δὲ
χωμένων τεχνηέντως πρὸς ἀπόκρυψιν
εἰς σπυρωτοῦ βουτύρου πίθον Μήλιον.

Ἰδὸν εἰς ποῖα κατηνέχθη ἄτοπα
ὁ Σαλωνίτης Στράτης ἔξ οἰήσεως
καὶ τότε, ὡς μὴ ἔχων καὶ νουθετητὴν
ἢ σέ, νοῆμον ἀναγνώστα, ἢ ἐμέ,

οὐδὲ νὰ κρύψη ὅλως ἢ σμικρύνῃ καὶ
τὴν τολμηράν του προᾶξιν ἐδοκίμασε,
πρὸ Μουσουλμάνου δικαστοῦ κρινόμενος,
ἀλλὰ γενναίως ἀπεκάλυψε τὸ πᾶν,
κ' ἐφαίνετο θηρεύων δόξαν μάρτυρος
τῆς ἀληθείας 'ς τὸν ψευτόκοσμον αὐτόν.

Ὁ δὲ μολλᾶς, ἀφοῦ τῆς ὑποθέσεως
διήκουσε τὸ ὅλον, κ' ἐν πολὺ ἄργον
ἐπὶ τοῦ Στράτη βλέμμα διεπόρευσε,
πρωτίστως μὲν μὲ τὴν ἀριστεράν αὐτοῦ,
ὥς ἦτο σταυροπόδι καθιστὸς ἐκεῖ,
τὸν δεξιὸν γυμνὸν του πόδα ἔπιασε,
διαλέξας αὐτοῦ μέρος λίαν ἔντιμον,
τὰ ἰδρωμένα δακτυλομεταίχμια,
καὶ περιτρίψας ταῦτα δύο τρεῖς στιγμάς,
προσέγαγε τὴν χεῖρα εἰς τὴν μύτην του
διὰ νὰ... Πλὴν φωνάζουν διακόπτρια·
«ὦ βδελυρία, μυσαρότης στιχουργοῦ,
τοιαῦτα νὰ μᾶς λέγῃ!» κ' ἐτοιμάζονται
ἐξ ἀηδίας καὶ δυσαραεστήσεως
νὰ κλείσουν καὶ πετάξουν τὸ βιβλίον μου·
ἀλλὰ πλανῶνται λίαν, ὑποθέτουσαι,
ὅτι ὁ λόγος εἰς τὰ τῆς ὁσφρήσεως
νὰ ἔχῃ πάντως ἔμελλεν ἀναφοράν,
καὶ ἐπομένως καὶ τινα ἀποφοράν.
Καθόλου! Ἴδου ποῖα θὰ ἐγράφοντο,
ἂν δὲν διεκοπτόμην, καὶ νῦν γράφονται,
πανευπρεπῇ, νομίζω, κηῶσκανδάλιστα,
οὔτ' ἔχοντα ἐκείνην τὴν περισκεπῇ
ἐν ταῖς μυθιστορίαις κακοήθειαν·
μ' ἐκείνους τοὺς μετρίως ὑγρὰνθέντας του
δακτύλους τῆς χειρὸς του τῆς ἀριστερᾶς
τὸν μύστακά του μόνον ὁ κομπὸς μολλᾶς
τὸν καστανόχρουν, ἐπειδ' εἶχεν εἷς τινα

ἔκπεριέλθη ἀταξίαν φοβερὰν
 ἀπὸ τυχαῖον πτάρνισμα βροντόηχον
 'συγύρισε πρεπόντως καὶ συνέστριψε,
 τελῶν, ὥς πάντες οἱ ὁμόφυλοι αὐτοῦ,
 τὸν φόρον τὸν δικαίως ὀφειλόμενον
 τῇ εὐπρεπείᾳ καὶ καθαριότητι.
 Εἶδατε τώρα, ὅτι δὲν ἐκτρέπομαι
 εἰς ἀτοπίας; — "Ὁχι· τὸ ὠσμήσθημεν
 ἀλλὰ προχώρει, ὅπως σ' εἶναι φυσικόν.
 Ἡμεῖς δέ, δοῦσαι τοῦ βιβλίου τὴν τιμὴν,
 ἀφρίζει, δὲν ἀφρίζει, θὰ τὸ φάγωμεν. —
 (καθὼς ποτ' εἶπεν Ἀρβανίτης ἄπρακτος
 ἀντὶ τυρίου ἀγοράσας σάπωνα.)
 Εὐχαριστῶ σας, καὶ προβαίνω.— Ὁ μολλᾶς
 κατόπι τὴν ἑτέραν χεῖρα ἔβαλεν
 εἰς μέγαν ἄλλον κόπον, καὶ μ' αὐτὴν λαβὼν
 τὸν θρησκευτικαστικοποινικόνομον,
 τὸν ἕνα καὶ καλὸν καὶ ἀναμάρτητον,
 ἀνοιξε ἀγάγια, ἡγάγια κηῶνεγίνωσκε,
 μὲ σέβας πλεῖστον κύψας, ὥς τὸ πράττουσιν
 οἱ Τοῦρκ' εἰς πᾶν βιβλίον, καὶ ἀνίερων
 ἃς εἶναι ὅσον θέλει, ἅτε μὴ ποτε
 ἀνίερων βιβλίον φανταζόμενοι
 τοῖς Ἑλλήσι δὲ μόνον καὶ τῇ Φραγκουριᾷ
 ἐκ φύσεως ἐδόθη τὸ νὰ γράφωσι
 βιβλία ὥς καὶ νὰ τ' ἀναγινώσκωσι
 ἐπιπολαίως ἢ μὲ τάσιν ἀσεβῇ
 καὶ δυσπιστίας πνεῦμα ἐπικίνδυνον.
 Ὁ οὖν μολλᾶς τοῦ νόμου τὰ κεφάλαια
 ἀφοῦ διῆλθεν, ἔκλινε μίαν στιγμὴν
 φρενήρη νὰ κηρύξῃ τὸν ὑπόδικον,
 (φρενήρη ὅμως ὄχι Ἡροδότειον
 ἔχοντα δράμα τετρακόσια σωστά,
 ἀλλὰ κατὰ τὴν νέαν τώρα γλῶσσάν μας,

τὴν γραφομένην, ὅ ἐστι, ζαβόν, τρελλόν·)
 καὶ νὰ τὸν ἀπολύσῃ ἀτιμώρητον·
 ἀλλ' ἔπειτα τὸ ἔμφρον θεωρῶν αὐτοῦ
 καὶ τὴν ῥητορικὴν του τὴν ἀτρόμητον,
 κῆλως μὴ ἀκούσας πώποτε περὶ τινων
 ἐχόντων τὰς ἰδέας, αἷς ἐκάλεσαν
 οἱ Φράγκοι καρφωμένας, καὶ παντάπασι
 μὴ ὄντων ὥς ἐκ τούτου ὑγιῶν τὸν νοῦν·
 τὸ πάθος τοῦτο μὴ γνωρίζων ὁ μολλᾶς,
 ἐπὶ δὲ πᾶσι μὴ παρατηρῶν τινα
 προσπάθειαν εἰς δόσιν διακριτικὴν
 παρὰ τοῦ ὑποδίκου, ἀπεφάσισε
 νὰ τὸν χαρακτηρίσῃ ὡς κακόβουλον
 καὶ κλέψαντα τὰ ξένα διὰ ῥήξεως.
 Εἰς θάνατον δ' ἀγχόνης ἐβουλεύετο
 νὰ τὸν καταδικάσῃ, ὅτ' ἐγκαίρως πως
 ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν του, ὅτι κτίζεται
 ἐκεῖ πλησίον φρουρίου βασιλικόν.
 Λοιπὸν ἀλλάσσει γνώμην, κ' εἰς τὸ γόνυ του
 λαβὼν σκληρὸν χαρτίον κ' ἐντελέστατα
 ἐστιλβωμένον μὲ ὀδόντα βδελυροῦ
 εἰς τὸν λαόν του ζώου, δὲν ἀργοπορεῖ,
 φετφᾶν συγγράφει δίκαιον, μετέπειτα
 τὴν γλίσχρον του μελάνην μὲ χρυσὴν πολλήν
 πασσίσας ἄμμον, ἔθεσεν εἰς τὸ αὐτὶ
 τὴν καλαμίνην ἄμωμον γραφίδα του.
 Μετὰ δὲ ταῦτα, ποιηθέντ' ἀργὰ ἀργά,
 τὴν δεξιὰν ὑψώνει, κ' εἰς ἐπήκοον
 τῶν τότε ἐκεῖ παρόντων ἐκ τοῦ χάριτος του
 ἀπόφασιν ἀνέγνω Λακωνίζουσαν,
 χωρὶς τῶν ἀναρίθμων Φραγκικῶν κακῶν,
 τῶν ἄρθρων κ' ἐπειδὴ καὶ συσχεψάμενοι,
 ἀλλ' ἀποτόμως ἔλεγε καὶ σοβαρῶς·

Ἀκούτέε μου, ἄδικοι, καὶ τρέμετε!

Ὁ νόμος τοῦ Μωάμεθ, ὁ ἀσύγκριτος,
τὸν Σαλωνίτην Στράτην ἀλυσόδετον
ὥς ἔνοχον βαρείας σήμερον κλοπῆς
τὸν παραδίδει ᾿ς τοὺς φρουρίων τέκτονας
τοῦ κραταιοῦ Ἀλῆ-Ὁσμάνων ντοβλετιοῦ,
ἵνα ἐργάζετ' ἔργα καταναγκαστὰ
εἰς χρόνου καὶ καιροῦ διάστημ' ἄμετρον
καὶ ἄλλως μὴ γενέσθω, λέγει ὁ ὀρισμός.

Τὰ ἦπατα τοῦ Στράτη ὅτι ἐκόπησαν,
τὴν καταδίκεν ἅμα ἤκουσεν αὐτήν,
ἀμφιβολία δὲν χωρεῖ. Νικᾷ συχνὰ
τὸ λεπταλέον πνεῦμα ἢ βαρεῖα σάρξ·
κὶ Στράτης τὸ μὲν πνεῦμα εἶχε πρόθυμον,
τὸ δὲ σαρκίον, ὅπως πάντες, ἀσθενές.
Καὶ τότε εὐθύς ῥαβδοῦχοι τὸν ἀνήρπασαν,
ἀφοῦ δ' ἄλυσοδέθη, τὸν παρέδωκαν
εἰς στρατιώτας νὰ τὸν ἀπαγάγωσι
᾿ς τὸν ὠρισμένον τόπον τῆς ποινῆς αὐτοῦ.
Οἱ τέκτονες δέ, Τοῦρκοι ὄντες βάρβαροι,
ἀγρίως ἐτυράννουν τὸν κατάδικον
μὲ κακουχίαν, πεῖναν, ῥαβδισμοὺς πολλούς,
καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν ἀδιάκοπα,
ἀφ' ὅτου μάλιστ', ἀσυμβίβαστος δειχθεὶς,
ἀπέκρουσεν ἐντόνως τὴν φιλίαν των,
τὴν βδελυρὰν καὶ βίον τὸν ἀνόσιον
καὶ σώζων, καί τοι δοῦλος, τὸ ἐλεύθερον
ἀπέναντι αὐτῶν τοῦ σωματίου του,
εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης εἰς τὸ φρούριον
εἰσαγωγῆς του, ἐξηρέθισε σφοδρῶς
τ' ἀμείλιτά των μίση καὶ κατέτρυχον
αὐτὸν πολὺ τῶν ἄλλων δυσμενέστερον
κ' εἰς βάσανα μεγάλα καθυπέβαλλον.
Ἀφοῦ δὲ εἶδαν καὶ τὴν κλίσιν τὴν πολλήν,
ἦν εἶχε πρὸς τὰ θεῖα καὶ δὲν ἔκρυπτεν,

ὥς συνεργάται τοῦ Βελζεβούλ πιστοί,
τὴν Βενετίας σύνοψιν εἰς χεῖράς του
δὲν ἄφιναν νὰ λάβῃ οὔτε προσευχὴν
ἐκ στήθους νὰ προφέρῃ ἢ καὶ τὸν σταυρὸν
αὐτοῦ ἀπλῶς νὰ κάμῃ ὁ κακόμοιρος.

Λοιπὸν ἐκ τούτου περιώριζ' ἑαυτὸν
εἰς ἀνατάσεις νοεράς πρὸς τὸν θεόν,
ἀλλὰ σπανίως, ὑποπτεύων, μὴ τυχὸν
ἐξολισθήσῃ, δι' αὐτῶν εἰς αἵρεσιν
καὶ χάσῃ τὴν ψυχὴν του τὴν πολύτιμον,
καθὼς ἐκεῖνοι οἱ ποτὲ Ἑσυχασταί.
Εἰς πλάνην εἶχον οὗτοι προαχθῇ κακὴν,
κακίστην, καὶ δικαίως Ὁμφαλόψυχοι
ἐκλήθησαν, διότι ἡσυχάζοντες
ἐπὶ τοῦ Ἄθω, 'ς τὸν αἰῶνα τὸν χρυσοῦν
τῆς Ῥωμοσύνης, ἔβλεπον μὲ σύννοιαν
ἐφ' ὧρας ὀλοκλήρους οἱ ἀτέραμνοι
τὸν ὀμφαλὸν των, ὅπου ἡ ψυχὴ αὐτῶν,
ἐκ πάντων τῶν τοῦ σώματος μελῶν
συμπυκνουμένη εἰς ἓν κέντρον ὁρατόν,
περὰ ἐκεῖθεν ἔκαμνεν ἐνόμματα
κ' εἰς θεωρίαν ἀνυψοῦτο τοῦ θεοῦ,
φανερουμένου ἐν φωτὶ οὐχ ὕλικῳ,
ἀλλὰ ἀκτίστῳ, οἷον τὸ θαβώριον,
ὃ τὸν Σωτῆρα περιηύγασε ποτέ,
κ' ἐπειδὴ ἄλλοι, ἄλλου εἶδους μοναχοί,
εἰς τοῦτο ἀντεφρόνουν, ἐνεβάλλετο
ἡ ἐκκλησία εἰς ἀγρίας ταραχάς,
προξενησάσας ὀλεθρον ψυχῶν πολλῶν.

Ἐξεύρων ταῦτα ἐκ βιβλίων ἀκριβῶς
ὁ Σαλωνιτίδης, δὲν ἐνοστιμεύετο
τὰς νοεράς, ὡς εἶπα, πρὸς θεὸν εὐχάς,
διὰ δὲ τοῦτο καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν μικρᾶς
παρηγορίας ἀπεστέρει ἑαυτόν.

Ἡμέραν δ' ἐξ ἡμέρας χειρ-χειρότερα
 ἐν τῷ φρουρίῳ γίνοντο τὰ πάθη του,
 καὶ τὴν ἐν γῇ Αἰγύπτου δεινὴν κάκωσιν
 τῶν τέκνων Ἰσραὴλ πολὺ ὑπερέβαινον.
 Ἐκεῖνοι εἶχον χύτρας, κρέας, κρόμμνα,
 ὁ Στράτης οὐδὲν τούτων, μόνον βάσανα,
 κ' ἐνῶ πολλάκις οὐδὲ ψίχας εὗρισκε
 ψωμιοῦ αὐτὸς νὰ φάγῃ, ἤρχοντό τινα
 μὲ ψι̇ κιὰντὰ ἀρχίζοντα ζωῦφια,
 ἐξάποδ' ἄλλως καὶ ἀμυγδαλόσχημα,
 κ' εἰς τὰ φορέματά του ἐμφωλεύοντα,
 ἐζήτουν ἀνθαδῶς ἐξοικονόμησιν
 ἐκ τοῦ λιγνοῦ, ἀναίμου σωματίου του,
 φαγοῦραν προξενοῦντα εἰς αὐτὸ πολλήν.
 Αὐτὸς δέ, καὶ τοι ἡμερος, τὰς χειράς του
 συχνὰ ἐκίνει μετ' ἀγανακτήσεως
 εἰς καταδίωξίν των, καὶ τ' ἀριστεροῦ
 ἀντίχειρός του τὸ πλατὺ δνύχιον
 εἰς καταδίκης τόπον τὸ διώριζε,
 διὰ τ' ἀχρεῖα ζῶα, πρὸς ἐκτέλεσιν
 δήμιον ἔχων τ' ἀλλουνοῦ ἀντίχειρος
 τ' δνύχιον ὀργίλον ὑπεράνωθεν,
 κ' ἐρῶαίετο μὲ λύθρα καὶ μὲ αἵματα,
 φονεύων ποιμένας ὀλοκλήρους μυσαρὰς,
 ὥς ἄλλος ἦρως Αἴας Τελαμώνιος,
 καὶ οὕτω κάποι' ἐκατόρθωνε μικρὰν
 νὰ φέρῃ ἡσυχίαν εἰς τὸ δέρμα του.

Πλὴν τέλος τελειώνει καὶ τὸ φρούριον
 κτιζόμενον, καὶ μίαν ταχινὴν καλήν,
 ἀφοῦ σημαίαν ὕψωσαν κ' ἐσάλπισαν
 ἐκ τῆς ὑψίστης ἄνωθεν ἐπάλλξεως
 χαρμόσυνόν τι μέλος, ἰδοὺ καὶ ἱππεὺς
 καλπάζων ἀνεφάν' ὑψηλοκάβουκος
 τοῦ τῶν Τατάρων γένους, ὅστις πόρῳθεν

ἔδεικνυνεν εἰς πάντας ἔν φερμάνιον
 σεπτὸν ἐκ Βυζαντίου, κ' εὐαγγέλια
 χαρᾶς ἔζητει. Τοῦτο εἰς ἐπήκοον
 ἀναγνωσθὲν ἀμέσως πάντας ἠΰφρανε·
 διότ' ἡ βασιλεία λίαν εὐμενῶς
 εἰς μὲν τοὺς κτίστας ὥριζε τὴν βράβευσιν
 τῶν κόπων των ἀξίαν καὶ τῆς τέχνης των,
 εἰς δὲ τοὺς καταδίκους ποινῶν ἄφρουν,
 τελείαν ἀμνησίαν. Ὅθεν ἔπαυσαν
 τοῦ Στράτη ἡ δουλεία καὶ τὰ δάκρυα,
 ἐνῶ ἐφαίνοντ' ὄντα ἀτελεύτητα.
 Ἄλλ' αὖτ' ἡ γῆ μας (κιᾶς τὴν ψέγωμεν ἡμεῖς!)
 κολάσεως δὲν ἔχει τὸ ἀτελεύτητον,
 κ' οἱ ἄνθρωποι της τόσον δὲν εἶναι ἄσπλαγχοι,
 συμπάσχουν εἰς τὰ πάθη τῶν ὁμοίων των.
 Πόσα δὲ ἄρά γ' ἔτη νὰ διήρκεσαν
 τοῦ Σαλωνίτου Στράτη τὰ παθήματα;—

Τί εἶπας; ἔτη; Τόσον, ποιητά, γοργῶς
 δι' ἑκατὸν οὐχ ὅλων στίχων πέτεσαι
 ὑπὲρ σειρὰν χειμῶνων καὶ θερῶν μακράν;
 Ἄ, πρόσεξε! Ἄν τοῦτο σφάλλετ' ἐπικῶς,
 οἱ Ῥάλλειοι κριταὶ μας τί δὲν θὰ εἰποῦν!—

Οἱ Ῥάλλειοι κριταὶ σας εἰς αὐτὰ ποσῶς
 δὲν συνειθίζουν προσοχὴν νὰ δίδωσι.
 Τὴν σάτιραν σατίραν, τὴν ῥοπὴν ῥιπήν,
 ναὶ μάλιστα, τοιαῦτα διορθώνουσιν
 εἰς τὰς σπουδαίας, ἀκριβεῖς ἐκθέσεις των.
 Ἄλλὰ καὶ ἄλλως τί αὐτοῖς κ' ἐμοὶ κοινόν;
 εἰς τὴν ἐπιτροπὴν των δὲν προσέρχομαι,
 καθὼ μὴ θέλων ἐκ γλωσσάσπιδος ἐγὼ
 γλωσσοπόλεμον νὰ γεμίσω τὸ ἰσχνὸν
 γλωσσόκομόν μου μὲ δραχμὰς ἔλεεινὰς.
 Μακρὰν ἐμοῦ τοιοῦτος κεφαλόπονος!
 Ἐδῶ δέ, ἀναγνώσται, ἔτη ἔπερασαν

ἀληθινὰ τοῦ Στράτη, ἀλλὰ δούλεια,
καὶ ταῦτα... ἱστορίαν δὲν ἀφίνουσιν !
Αἰῶνες τόσοι τῶν Ἑλλήνων δούλαιοι,
οἱ παρελθόντες, ἄφησάν τι ; λέγετε
ἢ μᾶλλον, ταῦτ' ἀφέντες, τὴν συνέχειαν
ἀκούσατε τῶν στίχων. — Ἔχεις δίκαιον
ὥς πόσα λοιπὸν ἔτη νὰ διήρκεσαν
τοῦ Σαλωνίτου ἥρωος τὰ βάσανα ; —

Ἔ, ἐπειδὴ 'ς τὸ ἔκτον εἶμαι ἄσμά μου,
ἔξ ἃς σᾶς εἶπω· σεῖς δ' οἱ ἀναγνώσταί μου
πιστεύσατε, ἂν θέλετε ἂν θέλετε !
διότι πᾶς ἀνάγκη δέν μοι φαίνεται
νὰ εἶναι, Ἰλιάδος γεραρὸς πατήρ
ἐγὼ δὲν εἶμαι, ὥστε εἰς τοὺς νῦν καιροὺς
νὰ μ' ἐτοιμάζουν σχόλια ἄργοί τινες,
τὰς κάρας τῶν τὰς ἄνους καταθραύοντες,
μήπως καὶ εὗρουν ἐν ἐμοὶ ἀκρίβειαν
ἢ τοῦναντίον, σφάλμ' ἀσυγγνωστότατον
χρονολογίας ἐὰν εἶπω παρεμπρός,
ὅτ' εἴκοσ' ἦτο καὶ ἡμίσεος ἑτῶν
ὁ Στράτης ὅτε τοῦτ' ἢ 'κεῖνο ἔκαμεν,
ἢ ἔπαθεν ἢ εἶπε, καλὸν ἢ κακόν.
Λοιπὸν, ὥς εἶπα εἰς ἑξαετῇ δεσμὰ
τὸν ἔβαλα καὶ τέλος τὸν ἀπέλυσα
ἐλεύθερον νὰ τρέχῃ, ὅχι δ' ἐκ στοργῆς,
τῆς πατρικῆς μου, ὥς τις θὰ ὑπέθετεν,
ἀλλ', ὅπως οἱ Ἑβραῖοι πρὸ τοῦ πάσχα τῶν
Ῥωμιοπαῖδα, (ὥς λέγουν,) συλλαμβάνοντες
τὰ τρέφουσι μὲ γάλα καὶ μὲ ζάχαρην
καὶ μὲ πιστάκια καὶ μὲ Χῖ' ἀμύγδαλα,
ἐμβάλλοντές τα δὲ εἰς κάδους ὕστερον
καρφοβελόνας εἰς τὸ πλάγι ἔχοντας,
τὰ σείουν καὶ κυλίουν, ὥστε ἀφθονον
τὸ αἶμά τῶν νὰ ρεύσῃ τὸ παμπόθητον

ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἐπειδὴ αὐτὸ
ὥς κοινωνίαν τὸ μεταχειρίζονται,
ἵνα καὶ οὕτω ἴδωσί τι ὄφελος
ἀπὸ τῆς ἴσως ἀληθοῦς θρησκείας μας,
ἦν πάλαι ποτ' ἐκ πλάνης δὲν ἐδέχθησαν·
κ' ἐγὼ ὁμοίως, τὸ παρὰ τοῖς ποιηταῖς
πάγκοινων ἔθος εὐσεβῶς ἀκολουθῶν,
τὸν ἐκ Σαλόνων ἥρωα ἐτήρησα
δι' ἄλλας τύχας, ἄλλα του παθήματα,
φροντίζων νᾶχω διὰ τὰ ἐρχόμενα
κατόπιν ἄσματά μου ὕλην εὐχρηστον,
μήπως μὲ λείψῃ, κ' ὕστερα τί γίνομαι;!

Ὁ δὲ Χατζῆ Σωτήρης περιέπεσεν
(ἱστορικόν μου τοῦτο, καὶ πιστεύσατε)
εἰς τὴν μεγίστην τῶν ποινῶν, ἣς ἄξιός
τῷ ὄντι ἦτο· ἐνεβλήθ' εἰς τὰ φρικτὰ
τοῦ Βυζαντίου κάτεργα διὰ ἑνὸς
φετφᾶ ἠτιολογημένου νομικῶς
καθὸ παραχαράκτης τότε' ἐξελεγχθεῖς·
διότι ὅσον πλούτη εἶχ', ἐσκέπαζε
τὴν ὑπογείως κρυπτομένην τέχνην του,
καθὼς δὰ «τὰ στραβά μας παραθύρια»,
ἤξεύρετε, «τὰ ἱσιάζουν τὰ χρυσᾶ φλωριὰ»
ἀφοῦ πλὴν ταῦτ' ἀέλπτως ἀνελήφθησαν,
κ' ἡ ἐξουσία, ἵνα δῆθεν ἀκριβῶς
ἐξιχνιάσῃ πῶς ἡ ῥῆξις ἐγένεν,
ἐπάτησε τὸν οἶκον τοῦ καλοῦ Χατζῆ
τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο Τουρκοπάτημα,
τὰ πάντα ἀμέσως τότε' ἐξεσκεπάσθησαν,
κ' ἡ ἄλλη παροιμία ἐπαλήθευσε·
«δρυὸς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται.»

Δι' ὅλα ταῦτα, ὦ Χατζῆ Σωτήριε,
τὸν Στράτην σου συγχώρει, ὅστις ἄκων μὲν,
πικρὰν δὲ ὅμως σὲ ἐπότισε χολὴν

ἀντὶ τοῦ μάννα· τώρα δὲ μακράν σου ὦν,
σοὶ γράφει τάδε δι' ἐμοῦ, καὶ ἄκουσον·

Ὡ τῶν ἐμῶν φροντίδων ἀντικείμενον
γλυκύτατον καὶ ἅμα ἀλγεινότατον,
Χατζῆ Σωτήρη, σ' ἐξορκίζω, κἄποτε
τὴν μίαν κλαῖε 'κείνην ἁμαρτίαν σου,
ποιῶν καὶ μετανοίας καὶ σταυροὺς πολλοὺς,
καὶ ἴσως κατορθώσης νὰ σωθῇς ποτε
καὶ νὰ καθήσης ἐν τοῖς κόλποις Ἀβραάμ.

Ταχυδρομεῖ' ἂν εἶναι ἐναέρια
καὶ σχέσεις ἀμοιβαῖαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν,
νικῶσαι τὰ τῶν τόπων ἀποστήματα
ἀκόμη κ' ἐν τῷ κόσμῳ τῷ νῦν ὄρατῶ,
καθὼς ὑπάρχει πιθανότης καὶ καθὼς
πιστεύουν τόσοι τώρα τοῦ αἰῶνός μας
φωστῆρες ψυχολόγοι καὶ τὸ ἔγραψαν·
ἂν ταῦτα εἶναι, τότε θέλει ἦκουσε
ἀναμφιβόλως καὶ Χατζῆς τοῦ Στράτη του
τοὺς λόγους τούτους ὥσεί θροῦν χορδῶν λεπτῶν
τῆς ἄρπης τοῦ Αἰόλου ἐμμελέστατον·
ἄλλως εἰς τῆς γραφῆς τὴν ἐκπεραίωσιν,
τὸ λέγω ἐλευθέρως, δὲν ἐνέχομαι

Ζ'.

Ἐξ ἔτη πόνων εἰς τὸν Καλοπύχειρον
ἐφάνησαν αἰῶνες ἕξ παντάθλιοι,
καὶ δῶρον δὲ τῶν χρόνων τούτων ἔσωσε,
νὰ μὴ τοὺς λησμονήσῃ τόσον εὐκόλα
ἐπὶ ζωῆς του· τί; καλὴν χολότητα
τοῦ δεξιοῦ ποδός του, ἣν ἀπήλαυσεν
ἐκ τῆς βαρείας πέδης του, τῆς σιδηρᾶς·
κ' ἐχώλαινε γελοιῶς ὁ βαρυπαθής,
ἐνῶ τὸ πρόσωπόν του, μὰ τὴν Μοῦσάν μου,
δὲν εἶχε τόσον ἄχαρι, τὸ μακρουλόν,

χλωμόν δὲ μόνον ἐκ τῆς πείνας τῆς πολλῆς·
αἱ δὲ λιγναὶ του σιαγόνες γέμουσαι
πυκνῶν γενείων (πρᾶγμα τότε ἄηθες
εἰς νέους ἄνδρας, τοὺς μὴ ὄντας κληρικούς,)
πολὺν προδίλως ἔδειχναν εἰς ἅπαντας,
ὅτι ἐξῆλθε πρὸ μικροῦ ἐκ φυλακῆς.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Στράτης καὶ μὴ ἔχων, ποῦ
τὴν κεφαλὴν νὰ κλίνη, ἀπεφάσισε
καὶ βῆμα διευθύνει ᾗ τὸ μετόχιον
καὶ πάλιν τοῦ Σιναίου τὸ ἀπαίσιον.
Εἰς τῶν μεγάλων συμφορῶν του τὴν πηγὴν,
εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, δὲν ἐγνώριζε
κανένα τόπον ἄλλον κ' ἔσπευσεν ἐκεῖ,
πιστεύσας τὸ «ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται.»

Καὶ πρῶτον μὲν ὠθήσας τὸν πολύκαρπον
πυλῶνα τοῦ ἀρχαίου οἴκου, ἔβαλε
μὲ συστολὴν τὸν πόδα ᾗ τὴν χορτόφυτον
αὐλὴν τοῦ μετοχίου, καὶ σιγὴν πολλὴν
εὐρίσκων τὴν διῆλθε, μετὰ τοῦτο δὲ
τὴν κλίμακ' ἀναβάς τὴν μαρμαρόβαθμον,
στοὰν διέβη πολυάνεμον μακράν,
κ' εἰς μέγα τοὺς πατέρας ὑποσκότεινον
δωμάτιον εὐρῆκεν, ὅλους ἐν σιγῇ
καφὲν ῥοφῶντας τότε καὶ ἀπὸ μακρῶν
καπνίζοντας σιψίων καὶ χωνεύοντας
τὸ δαψυλές των γεῦμα. Εἰσχωρήσας δέ,
τὸ Εὐλογεῖτε ἅγιοι! ἐπρόφερε
καὶ ἀποτείνας πρὸς τὸν προηγούμενον
μὲ σεβασμὸν τὸν λόγον, ἀνηρώτησε·

Δὲν μ' ἐνθυμεῖσθε, πάτερ μου, πρὸ ἑξ ἑτῶν
ἐδῶ ἐλθόντα, ἄνθρωπον τοῦ μπερατλῇ
Χατζῇ Σωτήρη;... πῶς; μ' ἐλησμονήσατε;
Ὁ ὁσιος δέ, εἶτε οἱ πολλοὶ καπνοὶ
τοῦ οἴνου εἶχον τότε τὸν τῆς μνήμης του

ἐκχαλαρώσῃ τόνον, εἴτε ἄτοπον
 τὸ ἐθεώρει, ἂν οἱ πάντες ἦκουον
 ἐκ στόματός του, ὅτι ἔτυχε ποτὲ
 παραχαράκτῃν ἀνδρωπον καὶ τοὺς αὐτοῦ
 ἀνθρώπους νὰ γνωρίσῃ, σχῆμα κ' ἔμφασιν
 λαβὼν ἀγερωχίας, τῷ ἀπήντησεν
 ὥς ἀκολούθως μὲ φωνὴν κομπαστικὴν·
 Μὰ τὴν ἐν λίθῳ κατὰ θαῦμα παλαιὸν
 λελαξευμένην ἔκτυπον ἀγίαν μας
 σοφὴν Αἰκατερίναν Σιναΐτισσαν
 καὶ μὰ τὴν τοῦ Μωάμεθ πενταδάκτυλον
 μεγάλῃν χέραν, τὴν ἐπὶ χονδροῦ στυλποῦ
 χαρτίου μαύρην προνομοδότησαν
 καὶ φύλακά μας εἰς τοῦ δρόμου τὰ κακά,
 ὁπόταν εἰς ζητείαν ἐξερχόμεθα,
 μὰ ταῦτα λέγω, τὰ διττὰ κειμήλια,
 ποσῶς δὲν σ' ἐνθυμοῦμαι, τέκνον, σήμερον·
 ἀλλὰ ἡμεῖς, νὰ ξεύρεις, ὥς καλόγεροι,
 ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρομεν πολὺ,
 κ' ἐνῷ οἱ ἄλλοι, ὥς ἐκ τῶν πολλῶν αὐτῶν
 ἀσχολημάτων, οὐδὲ τί ἔχουν φάγη χθές,
 ποτὲ ἐνθυμοῦνται, ἡμεῖς, τέκνον μου, ἐδῶ
 (καὶ μὴ θαναμάζῃς) μόνον τί ἐφάγαμεν
 ἐχθές, αὐτὸ συνήθως ἐνθυμούμεθα·
 ἂν ἄνοστον, νὰ μὴ τὸ μεταφέρωμεν
 καὶ δεύτερον 'ς τὸ στόμα, ἂν δὲ νόστιμον,
 'ς τὸν μάγειρόν μας νὰ τ' ἀνενθυμίζωμεν
 συχνὰ πυκνὰ πρὸς χάριν τῆς κοιλίας μας,
 πᾶν δ' ἄλλο λησιμονοῦμεν εὐκολώτατα.
 Λοιπὸν ἰδιαζούσας, βλέπεις, ἔχομεν
 τὰς ἔξεις εἰς τὴν τέχνην τῆς μνημονικῆς·
 σὺ δὲ τίς εἶσαι; πές μας το ὀρθὰ κοφτά·
 μὴ παλαιᾶς φιλίας καὶ ἀνούσιες
 ζεσταίνῃς τώρα καὶ κενώνης ἀκαιρα.

Ὁ Στράτης τότε εἶπε μὲ ἀπλότητα
τὰ πάντα, τ' ὄνομά του, τὴν πατρίδα του
κ' ἐξέθεσ' ἐν ἐκτάσει καὶ τὰ πάθη του,
ἂν κ' ἐκουράζετ' ὄρθιος ἱστάμενος
ἐκεῖ ἐμπρός των, ὡσὰν πριμικήριος·
πλὴν τί νὰ κάμη; ἔπρεπεν ἐξ ἅπαντος,
τὸ τῶν ὁσίων συμπαθὲς νὰ κινηθῇ.

Καὶ οὗτος μὲν ἰδρώσας ἐτελείωσε,
καὶ ἤρχισε νὰ ξύῃ τὸ ὦτίον του
καὶ βλέμματα νὰ ῥίπτῃ γύρω του δειλά·
οἱ δὲ πατέρες ἀπὸ τὰ μιντέρια των
καὶ τὰ καντηφεδένια μαξιλλάρια των
τὰ τῶν παθῶν του αἷτια ἀκούσαντες,
κ' ἐν δύο πονηρίας πλήρη νεύματα
προσέτι μεταξύ των ἀνταλλάξαντες,
τὸν γέλωτά των πλέον δὲν ἐκράτησαν,
τὸν γέλωτα τὸν δοῦλον, ἢ ὀρθότερον
ἴσως, φορέα τῆς καλῆς χωνεύσεως,
καὶ δύο τῶν πατέρων εὐθυμότεροι
μὲ κλόνους τότε ἡδονῆς σπασμωδικούς
ἐσείσθησαν τοσοῦτον, ὥστε ἀνέλητον
χορὸν πυρρῆχης ζωηρὸν μετέδωκαν
εἰς τὰς τρεμούσας χεῖράς των, ἐκεῖναι δὲ
ἐπὶ τὰ νέα ἄλικά μακάτια
τοὺς καῖμακλῆδες, φρεῦ, καφέδες ἔχυσαν
ἀπὸ τῶν φιλιζιανίων, ὡς ἐκ τούτου δὲ
τὰ μάγουλα τῶν δύο τὰ γερόντεια
ὡς κορασίδων νέων ἐκοκκίνησαν,
ἀνὴρ ὁπόταν ἔξαφνὰ ποθεν φανῇ
ἐμπρός των ξένος, καὶ αὐταὶ ἀπ' ἐντροπῆν
καὶ παραζάλην εὐχονται ν' ἀνοίξ' ἢ γῇ
καὶ νὰ τὰς καταπῇ εἰς τὰ σκότη της,
καὶ χασμωδία ἔγινε δυσάρεστος,
εἰς τὴν ἀκολουθίαν ὅπως γίνεται,

δπόταν ψάλτης ἄμαθος, παράφωνος
τὸν ἦχον μὴ εὐρίσκων βήχη, χρέμπεται,
κ' ὑβρίζῃ ὁ δεσπότης ἐκ τοῦ θρόνου του.

Ἄλλὰ καὶ συμπαθείας ἵχνη ἔδειξαν
οἱ ἅγιοι πατέρες οἱ γελάσαντες·
ὄθιν ᾗ τὸν νέον ἔδωκαν καὶ συμβουλὴν,
τὴν εἰς τὴν τότε θέσιν του ἀρμόζουσαν.
Τί δ' ἄλλο μοναχὸς ποτ' ἐσυμβούλευσε
τὸν ἐρωτῶντα γνώμην, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς
νὰ μοναχέσῃ, πράττων τοῦτο πιθανῶς
ἢ ὥς ἢ τὴν οὐρανὴν ἀπολέσασα
χαιρέκακος ἀλώπηξ, ἢ τὰ βέλτιστα
τῷ ὄντι συμβουλευὼν ὥς ἐκ πείρας του,
καθὼς καλοζωήσας εἰς λαμπρὰς μονὰς,
ἢ ἀρχιερατεύσας διὰ βίου του
ἀθῶως μὲ ἀγάμους του ἀνεψιάς
καὶ δομνιστῶν φιλίας ᾗ τὸ Βυζάντιον.

Λοιπὸν καὶ τότε εἶπεν ὁ Ἀβέρκιος,
συνάγων κ' ἐπεκτείνων τὰ νοήματα
τῶν ἐν Κυρίῳ ἀδελφῶν του, ὥς ἐξῆς·

ᾧ Στράτη, εἰς ὅσα εἶπες φέρεις μάρτυρα
πιστόν, τῇ ἀληθείᾳ, τὸ κορμί σου αὐτό.
Ἀπελπισία εἶναι νὰ σὲ βλέπῃ τις!
Δοκίμασε, ὦ τέκνον, τὴν ἐν οὐρανοῖς
νὰ ἀπολαύσῃς καὶ μακαριότητα,
ἀφοῦ σοὶ εἶναι ἀφθαστος ἢ ἐπὶ γῆς
Τὸν δρόμον λάβε πρὸς τινὰ τῶν εὐαγῶν
μονῶν, κ' ἐκεῖ ᾗ τὸ μέλλον ἀναπαύῃθι.
Ἐὰν χωλὸς δὲν ᾦσο, εἰς τὸ Σίναιον
τὸ κτίσμ' αὐτοκρατόρων τὸ σεβάσμιον
νὰ τρέξῃς ἴσια θὰ σ' ἐσυμβουλεύαμεν.
Ὡς ἀναγνώστην θὰ σ' ἐδέχοντο ἐκεῖ,
σπανίζοντες λογίων, καθὼς σύ, ἀνδρῶν·
διότι ὄντες τοῦ Ἰουστινιανοῦ,

τοῦ κτίστου μας, τσιράκια, δὲν τὸ στέργομεν
 ἀνώτεροί του εἰς τὰ φῶτα νᾶμεθα.
 Ἐκεῖνος κάτι ἤξευρε, νομίζομεν,
 ὅταν Σοφίας ἔκτιζε λαμπρὸν ναὸν
 ἐν Βυζαντίῳ, τὰ σχολεῖα δ' ἔκλειε,
 τὰ ἐν Ἀθήναις καὶ ἄλλοῦ τοῦ κράτους του,
 νομίζων βλαβερὰ τὰ πολλὰ γράμματα,
 ὥς ἦσαν, εἶναι καὶ θὰ εἶναι πάντοτε.
 Καὶ ἄλλως δὲ εἰς τοῦ Σιναίου ὅρους μας
 τὰ πέριξ μέρη Ἀραβες ἐσκήνωσαν
 θεοῦ βουλῇσει ἤδη πρὸ πολλοῦ καιροῦ,
 κ' ἡ γῆ, ᾗς τὰ πάντα στεῖρα, κ' εἰς τὰ γράμματα
 καλῶς ποιούσα στεῖρα εἶναι κι' ἄγονος,
 καὶ ὅπου πρὶν ἐκ δύο τοῦ Μωσῆ πλακῶν
 ἀπλῇ σοφία ἐξαστράψασα θεοῦ
 ἐφώτισε καθάπαξ τὴν ὑφήλιον,
 ἐκεῖ, φρονοῦμεν, δυὸ κολυβογράμματα
 πρὸς τὴν πορείαν τὴν οὐράνιον ἀρκοῦν,
 καὶ προσκυνηταρίων συγγραφεῖς ἄπλοῖ,
 μισοῦντες πᾶσαν ὄνησιν Σατανικὴν,
 ἐκεῖθεν τώρα, ὥς εἰκός, ἐξέρχονται,
 οὐχὶ δὲ νομογράφοι, ὥς τὸ πρότερον.
 Τὸν παλαιὸν καὶ νέον νόμον ἔχομεν,
 ἀρκεῖ μας· πᾶν δὲ ἄλλο εἶναι ἄθεον.
 Δι' ὃ καὶ ἂν τις ἐξ ἡμῶν πλειότερα
 τῶν ἄλλων μάθη γράμματα, ὥς φέρ' εἰπεῖν,
 ἐκεῖνος ὁ Κωνσταντίας, μακρὰν ἡμῶν
 ὥς ὑποπτος δικαίως ἐκτοπίζεται.
 Λοιπὸν ἐκεῖ σὺ κάλλιστα θὰ πόρνευς,
 κανοναρχῶν καὶ γράφων ψυχυχάρτια,
 ἢ κάπου κάπου καὶ τινα ἐπιστολὴν
 πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα εἰς κακοὺς καιροῦς.
 Ἀλλὰ τοῦ σώματός σου ἡ ἀσθένεια
 νὰ ἰδοῦμε, Στράτη, ἄράγε σὲ συγχωρεῖ

νὰ πορευθῆς τὴν τόσον μακρινὴν ὁδόν;...
 Τοῦ Ἄθωνος τὸ ὄρος δὲν εἶν' ἄσχημον,
 καλὸ ἄερί, λάδι δάκρυ, ψαρκιή,...
 ἄς 'πῇ δὰ κι' ἄλλος! εἶναι καὶ κοντὰ ἐδῶ·
 ναί, ὡς πρὸς ταῦτα· ὅμως οἱ μονάζοντες
 ἐκεῖ πατέρες..., ἄς σιγήσω. Ἄδικα
 ἢ δίκαια, ἐχθροὶ των λογιζόμεθα,
 καὶ δὲν πιστεύοντ' εὐκόλα οἱ λόγοι μου.
 Ἐπειτα δὲ ὁμοία ἡ ἀνάβασις
 δὲν εἶναι τάχα πάντοθεν πρὸς οὐρανούς,
 ὁπόταν ἢ μονάζῃς εἰς τὴν ἔρημον,
 ἢ κακουχεῖσαι εἰς μετόχια κοσμικά,
 τοῦ ἱσαγγέλου βίου ὢν ἐξόριστος,
 καθὼς δὰ καλῇ ὥρᾳ οἱ οἰκτροὶ ἡμεῖς;
 βεβαίως· ὅθεν ἄπελθε καὶ ζήτησον
 ἥτοι κἀνὲν μετόχι, ἢ καλλίτερα
 τὴν ὅχι μακρινὴν τοῦ Παντοκράτορος
 μονήν, ἣτις τοῦ πάτερ Παφνουτίου δά,
 τοῦ πρώην γέροντός μου, ιδιόκτητος
 πρὸ χρόνων οὕσα, εἶναι κ' εἰς ἐμὲ γνωστή.
 Σοὶ δίδομεν κ' ἐν γράμμα πρὸς αὐτὸν ἡμεῖς
 συστατικόν, ἢ τάξις ὅπως τὸ καλεῖ,
 καὶ τοὺς ἐκεῖ πατέρας βεβαιόνομεν,
 πῶς κτήματα δὲν ἔχεις σὺ ἐγκόσμια,
 καὶ ἄς σὲ λάβουν ὡς πτωχὸν εὐσπλαγχνικὰ
 ἐξ ἔσου μέρους τῆς μονῆς των μέτοχον
 ἀφοῦ δουλεύσης δόκιμος καιρόν τινα.
 Εἰπέ, οἱ λόγοι οὗτοι πῶς σὲ φαίνονται;—
 Ὡσὰν ἀγγέλων λόγοι, πάτερ ἄγιε,
 προσεπισπεύδοντές μου τὸν προορισμόν,
 τὸν ἀπὸ γενετῆς μου, καθὼς πέπεισμαι.
 Ἐδῶ ὁ γέρον συννονς ἐμουρμούριξε·
 «Προορισμόν καὶ (πῶς τὸ εἶπ';) ἐκ γενετῆς...
 τὸν ἀπὸ γενετῆς μου, ναί.. πολὺ λοιπὸν

σοφώτερός μας εἶναι ὁ χολὸς αὐτός.

Καὶ τοὺς κοντούς του καὶ χονδρούς τῆς δεξιᾶς
δακτύλους συλλυγίσας ὥσάν κένιον,
τὴν ἀραιάν του γενειάδα δις καὶ τρίς
διώργωσε βαθέως, διευθέτησε,
συνάμα δὲ κ' ἐσκέφθη, τὸν χολὸν αὐτὸν
ἀμέσως ν' ἀποπέμψῃ φοβηθεὶς πολὺ,
μὴ τύχῃ πως κ' ἐμπλέξῃ εἰς σπουδαῖόν τι
θεολογίας ζήτημα, κ' ἐκ στόματος
τοῦ ἀντιπάλου τούτου πνεύσας ἄνεμος
σφοδρὸς σοφίας, ἄρῃ τὴν λεόντειον
δορὰν ἐπάνωθέν του καὶ εἰς ἅπαντας
φανῇ ἢ κρυπτομένη δυσειδῆς μορφῇ
τοῦ ζώου ὃ ὀγκᾶται ὅθεν μεταβάς
εἰς ἄλλον κοιτωνίσκον παρακείμενον,
γραφὴν συντάττει, σύντομον κ' ἐπανελθὼν
καὶ μειδιάσας, ἔπληξ' ἐλαφρὰ ἑλαφρὰ
τοῦ Στράτη μου τὸν ὦμον κ' ἐξεφώνησε·

Ναί, τέκνον, καλὰ κάλλιστ' ἀπεφάσισες
Ἰδού. Μὲ τὴν εὐχὴν μας τώρα ὕπαγε
εἰς τοῦ θεοῦ τὸν δρόμον καὶ καλὴν ψυχὴν!
Πλὴν στάσον· βοηθείας καὶ τὸ σῶμά σου
ὕλικωτέρας χρήζει, ὥς προδίδουσιν
οἱ κοῖλοι ὀφθαλμοί σου, Καλοπύχειρε.
Λοιπὸν ἐβγαίνων τώρ' ἀπ' ἔδω θὰ ἴδῃς
τὸν μάγειρόν μας ἔξω· ἀπὸ μέρους μου
εἰπέ του, νὰ σὲ δώσῃ ἡμερῶν τριῶν
(διότι τόσοι εἶναι καὶ ὁ δρόμος σου)
καλὰ ξηροψημένα παξιμάδια,
σεμιγδαλένια, σπιτικῆς κατασκευῆς.
Αὐτὰ σὺ βρέχε μόνον εἰς νερὸν ψυχρὸν
κελαρυζούσης ἕως τὰ χαμόδενδρα πηγῆς,
καὶ βλέπεις, πόσον εἶναι δυναμωτικά·
τὸ κρέας τί, τὰ ψάρια τί κοντὰ ἕως αὐτά·

ἐκεῖνο 'ποῦ σὲ λέγω, Καλοπίχειρε,
καὶ ὕπαγ' ἐν εἰρήνῃ κατευόδιον!

Καὶ οὕτω ὁ περιίνους προηγούμενος
ἐντέχνως ἐξοδεύσας τὸν χολὸν αὐτὸν
ἀπ' ἐμπροσθέν του καὶ ἰδὼν τὲς πλάτες του,
ἐπῆρεν ἐλευθέρως τὴν ἀνάσσαν του.

Ὁ Στράτης μὲ καλλίστην καὶ αὐτὸς ψυχῆς
διάθεσιν ἐκεῖθεν τότε' ἐξήρχετο,
ἀφοῦ τοιαύτην ἔκαμεν ἀπόφασιν,
πεισθεὶς εἰς λόγους ὄντως Χριστιανικούς.

Παρακαλῶ δέ, μὴ κανεῖς σας ἐλαφρὰν
ἢ ἄνευ χαρακτῆρος, ἀναγνοὺς αὐτά,
τὸν ἥρωα ἐκλάβη, καὶ πως σφαλερὰν
τοιαύτην κάμη σκέψιν « πῶς ὁ Στράτης σου
ἀφοῦ τοὺς ὑπναλέους μοναχοὺς αὐτοὺς
καὶ ἔγνω καὶ κατέγνω πρὸ πολλοῦ καιροῦ,
πῶς τώρα ὅσα εἶπαν καὶ προέτειναν,
ὡς τῶν ἀγγέλων λόγους ν' ἀποδέχεται; »
'Ενθυμητέον, φίλοι, ὅτι ἔκαμνε
διάκρισιν ὁ ἥρωας, ὅπως ἔπρεπε,
τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων, τὰ ἐξῆς σεμνὰ
σεβόμενος « Πάνθ' ὅς' ἂν ὑμῖν εἴπωσι
τηρεῖν, τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργ' αὐτῶν
μηδέποτε ποιεῖτε. » Τώρα πείθεσθε; ..
Οὔφ! πάλιν, βλέπω, δυσχεραίνετε, στυφὰ
συστρέφοντες τὸ στόμα. Κι' ἀπὸ ἄλλοτε
ἐγὼ γνωρίζω τοὺς δυσκόλους τρόπους σας.
Πολλὰ πολλάκις σεῖς προτείνετε στρυφνὰ,
κ' ἐδῶ θὰ εἰπῆτε ἴσως: « οἱ ταμίαι πῶς
τῶν καλῶν λόγων καὶ καλοὶ δὲν γίνονται;
ἡμεῖς δὲ πρέπ' οἱ ἄσοφοι ἔργα καλὰ
χωρὶς παραδειγμάτων νὰ προάγωμεν; » —

Μὴ εἰς στενοχωρίαν, σᾶς παρακαλῶ,
μ' ἐμβάλλετε, τοιαῦτα θίγοντες ἐδῶ

ἀνοίκεια εἰς στίχους ζητημάτια!

Ὁ Στράτης... (ἄς μὴ μένη ᾽ς τὸ κατώφλιον
τῆς τῶν πατέρων θύρας, ἔνεκα ἡμῶν,
συνομιλούντων ἄκαιρα, ἀλλ' ἄς προβῇ
καὶ ὁ ἐκείνου λόγος) ναί, τὸν θάλαμον
ἀφίνων τῶν πατέρων, καὶ προφορικὸν
συνάλλαγμα νὰ δώσῃ εἰς τὸν μάγειρον,
ὥς ἐνθυμεῖσθε, εἶχεν. Οὗτος καθ' αὐτὸ
ἦτο μαγειροδοκιμαναγνώστης των·
διέτριβε δὲ κάτω τὴν στιγμὴν αὐτήν,
ξεπλύνων τὰ φιλτζιάνια, καὶ περιέργον,
νὰ ἔχῃ οὗτος ἔτυχε μνημονικὸν
πολὺ τοῦ τῶν ὁσίων δυνατώτερον.

Ὁ διαβολάκος ἀνεγνώρισεν εὐθὺς
τὸν Στράτην, ᾗ πῃρε κ' ἔδωκε, κ' εὐγνωμονῶν
αὐτῷ μεγάλως, ὅτι δὰ ἀνέλαβε
πρὸ ἕξ ἑτῶν ποτε ἐν ὥρᾳ γεύματος
τὸ ἐπαχθές του ἔργον κἂν λεπτά τινα,
τῷ ἔδωκεν οὐ μόνον παξιμαδία
ἀλλὰ (ἄς εἴν' καλὰ ὁ Γεροαβέρκιος!)
καὶ μαρινάτα τρία ᾗ ψάρια ἀθάνατα
κ' ἐν βωκαλάκι Κύπριον κρασι γλυκόν.
Καθὼς δὲ καὶ ν' ἀκούσῃ κἂν δὲν ἤθελε,
ὅχι καὶ νὰ πιστεύῃ, τὴν Πανάκειαν
ἐν τῇ ἱατρικῇ, ἐν μόνον φάρμακον
εἰς πάσας μας τὰς νόσους ἀπλῶς ἄπταιστον,
ὁμοίως οὗτος ὁ πολύξερος (Κωστὴν
τὸν ἔλεγαν ἀκόμη) σφόδρ' ἀπέρριπτε
τὴν τῶν παξιμαδίων προσφορότητα
εἰς πᾶσαν τοῦ στομάχου ἡμῶν ὄρεξιν,
κ' εἰς πάντα τ' ἄλλα μὲ τὸν γέροντά του ὦν
τὸ ἐν, εἰς τοῦτο μόνον ἦν ἀσύμφωνος·
εἰς δὲ ψυχρῶν ὑδάτων διαυγεῖς πηγὰς
πλησίον χαμοδένδρων ἐσυνείθιζεν

τοὺς πόδας του μονάχα ὁ Κωστής αὐτὸς
 τοὺς ἀναμμένους νὰ δροσίζῃ καὶ ὁδὸν
 ὅταν ἀποσταμένος ἀνεπαύετο,
 ὑπὸ δὲ δίψης ὅτ' ἐκυριεύετο,
 (καὶ τοῦτο δὰ συχνάκις τῷ συνέβαινε)
 ζωμὸν τοῦ Διονύσου σταφυλόρρευστον
 ἀγάπαε, καὶ τοῦτον ἀπὸ ἄνιπτα
 τοῦ τόπου του ποδάρια συμπατούμενον,
 οὐχὶ δὲ μ' Εὐρωπαῖα πιεστήρια
 εὐγενικῶς κ' ἐντέχνως σκευαζόμενον,
 ὡς ἔγραψαν οἱ Πάλμαι καὶ Χωματιανοὶ
 καὶ τὴν οἶνοποιῖαν μας ἐπρόκοψαν,
 τὸ κράτος τῆς ῥητίνης καταστρέψαντες. —
 «Ἀνάποδα!» ἀκούω μὲν φωνὴν ἐδῶ·
 Ἄς εἶναι κείσθω ἐν τοῖς στίχοις μου κι αὐτή·
 διότ' εἰκάζω, εἶναι τοῦ Κοινοῦ φωνή,
 δηλοῦσα, ὅτι μόνον πρακτικῶς αὐτά,
 οὐχὶ διὰ βιβλίων κατορθόνονται,
 κι ἄς λάβουν, ἐὰν θέλουν, οἱ οἶνοποιοὶ
 τὴν νουθεσίαν ταύτην εἰς σημείωσιν.
 Τὸν δὲ μαγειροδοκιμαναγνώστην μας
 (ἵνα εἰς τοῦτον πάλιν ἐπανέλθωμεν)
 τὸν εἶδατ' ὅλως ὄντ' ἀποητήκευτον
 καὶ ἄνθρωπον τοῦ κόσμου, πεζικοῦ ῥυθμοῦ·
 διὰ δὲ τοῦτο ῥόνδραινεν, ἐπάχαινεν,
 ὡς ἄλλος Σαγγο-Πάνσας Δογκισσώτειος,
 καὶ εἰς τὸν Στράτην τότε δὴ τὸν ἄπειρον
 τὰ ἦθη τὰ χρυσᾶ του ἀπεκάλυψε,
 καὶ τῆς κοιλίας τ' ἅγια μυστήρια
 καλῶς νὰ τὸν μυήσῃ προσεπάθησε,
 τέλος δὲ πάντων ἀσπασμὸν ἀδελφικόν,
 τὸν ἐν Χριστῷ, μὲ φίλτρον πλείστον δοὺς αὐτῷ,
 τὸν ἔεβγαλ' εὐφροσύνης. Κατιδοῦσα δὲ
 κ' ἡ παραμάνα τῶν Σιναϊτῶν Χρυσῇ

ἐκ τοῦ παρακειμένου δωματίου της,
 καθὼς θυγάτηρ Εὐας, ὃν περὶεργον,
 τίς ἦλθε καὶ τίς ἔβγαιν' ἐκ τοῦ οἴκου των,
 τὸν Στράτην ἐνθυμήθη καὶ αὐτὴ καλῶς,
 ἰδίως δ' ὅτι πρό τινων ἐτῶν ποτε
 εἰς τοῦ Χατζῆ Σωτήρη βράζουσα γλυκὸν
 κατ' ἀγγαρείαν, ὡς σοφὴ καὶ ἔμπειρος
 καὶ εἰς τ' ἀρχοντικά πολυαγάπητος,
 τὸν εἶχε συνεργάτην πολὺ πρόθυμον,
 ἐξαφριστὴν ζαχάρεως εὐπρόσεκτον
 κ' ἐκκοκιστὴν βυσσίνων τεχνικώτατον,
 ἀπῶς δ' ὁ Σαλωνίτης καὶ ὁμοίαζε
 τὸν νιῶκάν της τὸν μόνον, 'ποῦ ἀνήλικον
 ἀκόμη εἶχε χάση καὶ τὸν ἔκλαιε,
 χρυσὸ παλληκαράκι καὶ ἀνόμοιον
 τοῦ ἀστόργου ἀνδραγαθῆς της, ὅστις ἄφησε
 πρωτέγκυον τὴν δόλιαν καὶ τὸ ἔστριψεν
 εἰς τὰς Βλαχίας, 'πίσω τοῦ Δουνάβεως,
 ἐκεῖ 'ποῦ τὸ χρυσάφι (καθὼς ἔφαλεν
 ὁ Ρίξος μας) «χλωμιάζει τῶν ἡδονικῶν
 τὴν ὄψιν 'σὰν τὸ θιξάφι.» Οὕσα δὲ αὐτὴ
 καὶ νέα πολὺ τότε καὶ χωρὶς βουλῆς,
 εἰς τοῦτο τὸ μετόχι τὸ πολὺάνδρον,
 παγκοίνου δ' ἄλλως φήμης καὶ ἀνύποπτον,
 ἀπελπισίας πλήρης ἦλθ', ἐζήτησε
 κ' εὗρηκε τὴν εἰρήνην τῆς καρδίας της.
 Δι' ὅλα ταῦτα ἐκινήθ' εἰς ἔλεον
 κ' ἡσθάνθ' εἰς τὰ ἐντὸς της τὸ φιλότιμον,
 νὰ δώσῃ κάτι εἰς τὸν Στράτην καὶ αὐτὴ.
 Γλυκοῦ λοιπὸν ἐκ κίτρων τῷ προσήνεγκεν
 ἓνα χοκκᾶν γεμάτον μετὰ ταῦτα δὲ
 κ' ἐν γυναικεῖον ἔπραξ' ἐκ στοργῆς πολλῆς,
 καθὼς 'ς τὴν Βάρναν τὴν καλὴν πατρίδα της
 τὸ ἔπρασσαν οἱ τότε ζῶντες Ἕλληνες,

(ὁπόθεν εἶχα μίαν θείαν μου κ' ἐγὼ
καταγομένην κ' ἔμαθα τὸ ἔθιμον,
προσαρμοσθὲν ἐμπράκτως κ' εἰς ἐμέ ποτε
ἐν Σιλιστρία, ἔτει τῷ ἀπὸ Χρ. αὐλγ'.)
ἀφοῦ ὁ νέος ἤδη ἐξεκίνησε,
τὸ «ἔχετε ὑγείαν» ἐκφωνῶν, αὐτὴ
μετὰ σπουδῆς δραμοῦσα κατὰ πόδι του,
νεροῦ ἐν πλήρῃ ἔχυσε κακκάβιον,
ἐπευχομένη οὕτως εὐκολον τὸν ῥοῦν
εἰς ὃ τι ἐπεχείρει τὴν στιγμὴν αὐτὴν
ὁ Σαλωνίτης Στράτης Καλοπίχειρος.
Πλὴν τοῦ νεροῦ ὁ κρότος εἰς τὸ ἔδαφος
εὐθὺς σηκώνει τὸν ἀββᾶν Ἀβέρκιον.
Καθὼς δὲ κακὸς σκύλος ἔσωθεν αὐλῆς
μονήρους οἴκου, ὅπου τὸ μεσημέριον
ὥς ψόφιος κεῖται, ἂν ἀκούσῃ καὶ μικρὸν
ποδὸς που ἔξω εἰς τὸν δρόμον σύρσημον,
αἶφνης ἐμπρὸς σου ἐπιφαίνεται ὀρμῶν
μὲ γαύγισμα βραγχῶδες, οὕτως ὁ ἀββᾶς
μὲ πηδηχτὰ δυὸ τρία διασκελίσματα
ἐκ τοῦ κοιτῶνος βρέθηκεν εἰς τὴν στοάν,
καὶ ὑπερκύψας ἀπὸ τοῦ ξυλοπαγοῦς
κιγκλίδων ἔρκους εἶδε, φεῦ, τὸ ποίημα
τῆς μαύρης του Χρυσῆς, καὶ ταῦτ' ἀνέκραξε·

Χρυσῆ, Χρυσῆ, ὥς πότε τὰ γητεύματα
ὥς πότε ἁμαρτίαι, ἀθεόφοβη;
Δὲν βλέπεις; τὰ σαράντα ἐπλησίασες,
καὶ πότε ἐπιστρέφεις εἰς μετάνοιαν;

Ἐκεῖ ἐπαταγώθη ἡ πτωχὴ Χρυσῆ,
κ' εὐθὺς ἕως ἐδάφους προσκυνήσασα,
τὴν χεῖρα κατησπάσθη τοῦ κυρίου της
κ' ἐξήτει σιωπῶσα τὴν συγχώρησιν.

Χαμογέλων ἐκεῖνος κ' εὐλογῶν αὐτήν,
Ἀφίεταιί σου, ὦ Χρυσῆ, ἐπρόφερεν,

ἀφίεται τὸ κρῖμα, ἐπειδὴ πολὺν
καὶ σύ, ὥς εἶπεν ὁ Χριστός, ἠγάπησας.

Ἐκεῖ μὲν ταῦτα. Ὁ δὲ Στράτης ἐξεληθὼν
ἔκοπτε δρόμον. Ὅμως, Καλοπείχειρε,
φιλοφροσύνην τόσην, πρὸς Θεοῦ, εἶπέ,
ποτὲ εἰς τ' ὄνειρόν σου εἶδες, ἤλπισες
νὰ εὖρης 'ς τοῦ Σιναίου τὸ μετόχιον;
ἢ μήπως καὶ μὲ σκέπην σὲ ἐγέννησεν
ἡ μακαρίτις μήτηρ σου, καὶ ἄρχισεν
ἡ πάλαι ἀγγελεῖσα καλὴ τύχη σου
ἐκ ταύτης τῆς ἡμέρας ν' ἀναφαίνεται;

Η΄.

ὦ, τί εὐήθη ἔκαμα ἐρώτησιν
'ς τὸν Στράτην καὶ ἀξίαν δεισιδαίμονος
γυναίου καὶ ἐφάνην, ποιητῆς ἐγὼ
κ' Ἑλληνικὰ σπουδάσας, ἀσοφώτερος
ἐκείνου τοῦ μαθόντος μόνα τὰ κοινά.
Ἴδον δὲ πῶς ἐκεῖνος, ἀφοῦ ἄφησε
τὴν πόλιν καὶ μετρίως ἐπροχώρησε,
καθήσας ὑπὸ δένδρον νὰ γευθῇ μικρόν,
μετὰ ὀλίγην σκέψιν 'ς τὰ συμβάντα του
τὰ τελευταῖα, τὰ ἐξήγησε καλῶς
διὰ τοῦ ἐπομένου μονολόγου του.
«Θεέ, ὁ δάκτυλός σου καὶ ἡ Χάρις σου!
εὐχαριστῶν τὸ βλέπω, εἰς ὁδὸν ὀρθὴν
ἐπάτησα· διότι πότε' εὐτύχησα,
ὥς σήμερον, ἐξ ὅτου τῆς πατρίδος μου
ἀπεμακρύνθη, χρόνους τώρα ἔξ ἐπτά;
Εὐφράνθητι τὸ πνεῦμα, ἂν ζῆς, πάτερ μου·
σὲ προσφωνῶ ὁ Στράτης, τὸ τεκνίον σου·
εὐφράνθητι μανθάνων, ὅτι Κύπριον
κρασὶ εἰς πόσιν ἔχω καὶ ὀψάρια
καλὰ εἰς γεῦσιν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ χοκκᾶν

γλυκοῦ ἐκ κίτρων, θαῦμα! Διὰ τί δ' αὐτά;
 διότι ῥάσον βέβαι' ἀπεφάσισα
 νὰ βάλῃ πλεόν μαῦρον. Ὁ κοινὸς πατήρ
 μ' ἐπρόσφερε, τὸ βλέπω καθαρῶς ἐδῶ,
 τὴν εὐτυχίαν ταύτην, ὥς εἰς νήπιον
 παρέχομεν μὲ μέλι τὰ ἱατρικά.
 Νὰ γλυκανθῶ ὀλίγον θέλ' ἡ χάρις του
 εἰς τοῦ καινοῦ μου βίου τὰ προσίμια,
 διὰ ν' ἀνθέξω εἰς τὰς δυσχερείας του,
 τὰς ἴσως ἐρχομένας εἰς τὸ ἔπειτα,
 ἐλπίζων σωτηρίαν τὴν αἰώνιον.
 Ἐμπρὸς λοιπόν, ὦ Στράτη, πρόβαιν' εὐέλπιδι!
 Πλὴν στάσου... ὦ, τὸ δένδρον τὸ πυκνὸν αὐτό,
 τὸ ἄνωθέν μου σεῖον τὰ κλαδιά του,
 πῶς εἶναι τόσον ὅμοιον, πανόμοιον
 μ' ἐκεῖνο, ὑφ' ὃ πρῶτον καθεσθεῖς ἐγώ
 εἰς τὴν ἀπὸ τὰ Σάλωνά μου ἔξοδον
 κατεβυθίσθην εἰς σπουδαίους λογισμούς;
 ὦ πάτερ, ὦ πατρίς μου, ὦ τῶν ἀδελφῶν
 χαρίεσσα дуάς! Λοιπὸν αἰώνιος
 ὁ χωρισμός μας ἦτο, καὶ χωρὶς ἡχοῦς
 εἰς τὴν καρδίαν ταύτην μου ἐξῆρθησαν
 ἐκεῖνοί σου οἱ λόγοι, Ἀγγελῆ· «κ' ἐμὲ
 νὰ βοηθῇς ὀλίγον, τέκνον» κ' ἔκλαυσες!
 Ἄχ, πάτερ, ἄχ, ἐγὼ εἰς τὸν οὐράνιον
 πατέρα ν' ἀναθέσω ἀναγκάζομαι
 τὴν ὑπὲρ σοῦ φροντίδα, καὶ μὴ θλίβεσαι!
 Δὲν εἶπ' ἐκεῖνος ταῦτα; «Ὅστις βούλεται
 ὀπίσω μου ἔλθειν» (ὦ λόγοι πύρινοι!)
 «ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν; καὶ τὸν σταυρὸν
 αὐτοῦ ἀράτω καὶ ἀκολουθεῖτω μοι;»
 Ἰδοὺ ἐγὼ ἀρνοῦμαι τώρα ἑμαυτόν,
 ὦ πάτερ, ὡς καὶ τὴν ἐκ σοῦ καταγωγὴν.
 Ἐντὸς ὀλίγου ἄλλο πάντως ὄνομα

θα φέρω ἐν τῷ βίῳ. Ἰλεως εἰς σὲ
καὶ εἰς ἐμὲ ὡς γέννη ὁ σωτὴρ ἡμῶν.
'Εμπρός, καὶ μέντοι πόδες μου, προβαίνετε! »

Προέβη ὄντως, ἅμα μετὰ τὸ φαγεῖν
ἐν λύπῃ καὶ ὀλίγον οἶνον ἔπιεν,
ἐν δάκρυ ῥίψας εἰς τὴν κύλικα κρυφὸν
καὶ δι' ἐκείνην ἔτι, ἣν δὲν ἤλπιζεν
εἰς τὸ ἐξῆς ποτέ του ν' ἀπαντήσῃ που
καὶ οὔτε ἀπετόλμα εἰς τὸ στόμα του
νὰ φέρῃ πλέον τὸ χρυσοῦν τῆς ὄνομα·
κ' ἡμέρας δύο βάδισμα χωλὸν ποιῶν
τὴν τρίτην (Τρίτη κ' ἐβδομάδος ἦν αὐτή)
περὶ δυσμὰς ἡλίου τὸν χρυσοῦν σταυρὸν
τοῦ κωδωνοστασίου τῆς μονῆς μακρὰν
τὸν εἶδεν ὑπεράνω ὑψηλῶν δρυῶν
ἀστράπτοντα ὡς ἄστρον, καὶ λεπτά τινα
προβάς ἀκόμη εἰς τὸ τέρμα ἔφθασε
κ' εὐρέθη ἐμπρὸς τοίχου ὑψηλοῦ αὐλῆς
καὶ τὸν πυλῶνα κρούει. Θυρωρὸς εὐθὺς
ἀνοιξας γέρον δέχεται τὸν προσηνῶς
καὶ φέρει τὸν ἐπάνω ἔς τὸν ἡγούμενον.

Μετάνοιαν ὁ Στράτης μέχρι γῆς καλὴν
ποιήσας μὲ ἀγῶνα τοῦ χωλοῦ ποδός,
τὴν δεξιάν του κατησπάσθη εὐλαβῶς,
καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ γράμμα τὸ συστατικόν,
ὀπίσω ἐστηρίχθη εἰς τὸ βάκτρον του,
ν' ἀκούσῃ τὶ θα εἴπῃ ὁ Παφνούτιος.

Ἐκεῖνος θέσας τὰ ὀμματογυῶλια του,
τὸ γράμμ' ἀνέγνω μόλις πως κ' ἐλάλησε,
χωρὶς τὸ « κάθου » τὸ λιτότατον νὰ εἴπῃ·
('ποῦ νὰ καθήσῃ καὶ ποτὲ νὰ μὴ 'σκωθῇ!)
« Καλῶς μας ἦλθες, τέκνον. Ὁ Ἀβέρκιος,
ὁ ἐν Χριστῷ υἱός μου, ὁ παμπόθητος,
τὸ βλέπω πλέον, δὲν μᾶς ἐλισμόνησε

κ' ἐδῶ 'ς ἡμᾶς σὲ στέλλει. Ναὶ μὲν κάλλιον
 θὰ ἦτο, ἂν εἰς ταύτην τὴν πτωχὴν μονὴν
 μὲ ὅλως ἄδεια χέρια δὲν προσήρχεσο,
 ἐνῶ μάλιστα θέλεις τὴν λοιπὴν ζωὴν
 νὰ τελειώσης μετ' ἀνέσεως ἐδῶ·
 πλην δὲν πειράζει. Ἔ!..» — Ἐδῶ εὐκαίρως πως
 ὁ Στράτης ἐνθυμήθη τὸν ἀνέγγιχτον
 χοκκᾶν του. «Ὡς μικρὸν κἂν φιλοδώρημα,
 ὦ πάτερ, δέξου τοῦτο μου.» — «Καλὸν κιαῦτό·
 Νικήτα, ποῦσαι; πιάσ' ἐδῶ καὶ βάλε το
 εἰς τὸ ἄρμარი... Πρὸς δὲ τούτοις ἔφθασες
 'ς τὴν ὥραν... Τ' ὄνομά σου; οὐφ! τ' ἀστόχησα!..
 γεράματα, παιδί μου! ποῦ τὸ τόσον μου
 'θυμητικὸν ποῦ εἶχα! τώρα τὴν γραφὴν
 ν' ἀνοίξω πάλιν πρέπει!... ποῦ τὴν ἔβαλα; —
 Δὲν εἶναι χρεῖα, πάτερ. Στράτης λέγομαι. —
 'Σ τὴν ὥραν, Στράτη, καθὼς εἶπα, ἔφθασες·
 διότι ὄντως εἶχαμεν ἐνὸς πιστοῦ
 ἀνθρώπου χρεῖαν· σὺ δὲ καθὼς δόκιμος
 καὶ εἰς τὸ μέλλον τῆς μονῆς μας μοναχός,
 ἐλπίζω, ὅτι ἄμεμπτον πολίτευμα
 θὰ δείξης καὶ δι' ὅλα ἡ καρδιά σου
 θὲ νὰ πονῇ. Καλὰς δὰ ὁ 'Αβέρκιος,
 δὲν ἀμφιβάλλω, συμβουλὰς θὰ σ' ἔδωκεν·
 ἀλλ' ἄς προσθέσω δύο καὶ ἐγὼ ἀπλᾶς,
 σὺ δ' εἰς τὰ βάθη τοῦ νοός σου βάλε τας.
 Ὑπακοήν, ὦ τέκνον, νὰ ἀσκῇς πολλήν
 καὶ ἀγνωστάτην ἅμα φιλαλήθειαν·
 ποτὲ μὴ παρακούσης τὸν ἀνώτερον,
 ποτὲ μὴ εἴπης ψεῦδος. Ὁ διάβολος
 πατήρ τοῦ ψεύδους καὶ ἀντάρτης πρῶτιστος
 κατὰ τοῦ θείου ἔστι τε καὶ λέγεται.»

Μὲ ταῦτα τότε μόνον καὶ μ' ἐν νεῦμ' ἀπλοῦν
 ἀπέλυσε τὸν Στράτην ὁ Παφνούτιος,

νὰ ἡσυχάσῃ. Τῇ δ' ἐπαύριον πρωΐ
 προστάζει, κοινοβίου νέον ἔνδυμα
 ἐνδύσαντές τον καὶ νὰ τὸν διδάξωσι
 τὰ τοῦ δοκίμου ἔργα καὶ καθήκοντα,
 τὴν δὲ κυρίαν τελετὴν εἰς ἄλλοτε
 ἀνέβαλαν κατ' ἔθος τὸ ἀνέκαθεν.
 Ἐμβῆκεν οὕτω ὁ Στράτης εἰς τὸ στάδιον
 ἅπ' ἕξ' ἅπ' ἕξω, ἀλλὰ μὲ φαιδρότητα,
 καὶ ἄοκνος εἰς ἔργα, εἴτε ὕλικά
 τῆς τάξεώς του, εἴτε καὶ πνευματικά.
 Πρὸ πάντων δὲ τῶν ἄλλων τὸ στασίδι του,
 τὸ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κατελάμβανεν
 αὐτὸς προθύμως καὶ δὲν τ' ἄφινε ποτὲ
 κενὸν νὰ μένῃ. Ἐπομένως δι' αὐτὸν
 ποσῶς δὲν ἦτο χρεία νὰ δευτερωθῇ
 ἐκεῖνο δὴ τὸ θιαῦμα, τὸ περιέργον,
 ὅπερ ποτὲ συνέβη εἰς αὐτὴν σωστὰ
 τὴν ἱερὰν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος
 καὶ ἀνεγράφῃ ἅπ' ἐκεῖ δ' ἐπέρασεν
 εἰς τὰ τοῦ Ἐκλογίου διηγήματα,
 ὅπου ἐγὼ τὸ εὔρον, καὶ ἀκούσατε·

«Καλόγηρός τις νέος τῆς μονῆς αὐτῆς
 καὶ τῆς ἀκολουθίας ἄκρος ἐραστὴς
 σταλθεὶς ποτε μὲ ἄλλους τρεῖς συμμοναστὰς
 εἰς θερισμὸν τοῦ σίτου, ἡργοπόρησε
 καὶ οὕτως ἀπελείφθη τοῦ ἐσπερινοῦ
 ἡμέρα τοῦ Σαββάτου. Ὡς ἐκ τούτου δὲ
 τὸ δειλινὸν ἐκεῖνο πάνυ ἄθυμος
 τὰς ὥρας του διῆγεν, ὥς εἰς ἑκστασιν
 ὑπὸ τινα πτελέαν σκιερὰν ἐκεῖ
 καθήμενος καὶ βλέπων πρὸς τὰ φύλλα τῆς.
 Ἀλλ' ὅτ' ἐν τῷ ναῷ τοῦ Παντοκράτορος
 ἤρξατο ὁ ψάλτης τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ
 σεμνῶς νὰ ψάλλῃ τὸ Κατευθυνθῆτω ἡ...

κ' ἐξῆλθε ταῦτοχρόνως ὁ διάκονος
 ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ ἁγίου βήματος
 διὰ νὰ θυμιάσῃ κ' ἐπλησίασε
 τοῦ νέου τὸ στασίδι, ὅπερ ἔπρεπε
 κενὸν νὰ εἶναι, ὥς καὶ τῶν λοιπῶν τριῶν,
 ἐφάνη, ὃ τοῦ θαύματος! εἰς τὰ ἁγνὰ
 τοῦ διακόνου ὄμματα οὐχὶ κενόν·
 διὸ τὸν πόδα ἔστησεν ἐμπρὸς αὐτοῦ
 ὁ ἱερὸς θεράπων, ὅπως πάντοτε,
 καὶ κλίνων, ὥς τὸ ἔθος, ἐθυμιάσεν.
 Ἡ καθαρά τοῦ νέου δηλαδὴ ψυχὴ,
 καθὼς ἐπόθει, ἐκλιποῦσα τὸν ἀγρόν,
 παρίστατο ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐκεῖ,
 τὸ τοῦ ἀπόντος εἶδωλον ἐμφαίνουσα
 ἐν ὀρθῇ στάσει κατὰ πάντα ὅμοιον.
 Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν ὁ προεστὼς
 καλέσας κατὰ μόνας τὸν διάκονον
 τὸν τὸ κενὸν στασίδι θυμιάσαντα,
 ἀπὸ τῶν αὐτοῦ λόγων ἐξηκρίβωσε
 τὸ θεῖον θαῦμα καὶ ἀνέγραψεν αὐτὸ
 εἰς μνήμην αἰωνίαν ἐν τῷ κώδικι,
 τῷ τοῦ μοναστηρίου. "Εἶθεσα δ' ἐγὼ
 αὐτὸ ἐδῶ, ὥς πόθον ἔχων μέγιστον,
 ἂν ἦτο τρόπος καὶ διὰ τὸν Στράτην μου
 τοιοῦτόν τι νὰ εἶχα πρὸς στιχοῦργησιν·
 ἀλλ' οὗτος, ὦν ἀείποτ' ἀκριβέστατος
 εἰς τὰς ἀκολουθίας, δὲν ηὐτύχησε
 νὰ προκαλέσῃ θαῦμα ὅμοιον ποτε.
 "Ἄς εἶναι πλέον... Οὔτε δ' ὁ χωλὸς του ποῦς
 ποτὲ εἰς ἔργον τὸν ἐμπόδιζε κανέν,
 αἰτία μόνον κἄποτε ἐγίνετο
 σκωμμάτων ἀπὸ μέρους ἀγεννῶν τινων
 μαγείρων, ἱπποκόμων καὶ χοιροβοσκῶν,
 ἐχόντων τάχα νοῦν κοινὸν πλειότερον

τοῦ Στράτη, πλὴν παχὺν καὶ ὑλικώτατον.
 Ἀλλὰ καὶ ταῦτ' ἀσμένως ὁ μακάριος
 ὑπέμενε τὰ σκώμματ', ἅτε προσδοκῶν
 ἐπέκεινα τοῦ βίου ἄληκτον μισθόν.
 Τὴν δὲ ἀμίσθως ἄσκησιν τῆς ἀρετῆς
 τήν, ὅπως λέγουν, δι' αὐτὴν καὶ καθ' αὐτήν,
 δὲν εἶχε τὴν ἀκούσῃ, οὔτε ἤξευρεν,
 ὅτ' ἦτο δόγμα πρῶτιστον τοῦ Πλάτωνος,
 ἐνὸς τῶν προπατόρων του. Νομίζω δέ,
 ἂν ἤθελε τ' ἀκούσῃ, θὰ ἐξεΐνιζε
 τὴν ὄψιν του βεβαίως, ὥς παντάπασι
 μὴ φθιάσας ἔτι ταύτην τὴν ἐντέλειαν,
 τὴν ἠθικὴν, ἣν τόσοι ἐρμηνεῖς σοφοὶ
 τοῦ Πλάτωνος κηρύττουν ἐν τοῖς νῦν καιροῖς,
 καλῶς ποιοῦντες, ἂν κ' ἐμπράκτως τὴν ἀσκοῦν.
 Αὐτός, καθὼς συμφώνως μὲ τῆς φύσεως
 τοὺς νόμους νὰ ζῇ θέλων, κ' ἐφιέμενος
 τῆς ἡδονῆς, (ἀλλ' ὅχι, ὅπως οἱ πολλοί,
 τῆς οἰας δὴ καὶ ὅτε καὶ δπουδῆποτε)
 εἰς θλίψεις τὰς προσκαίρους ὑπεβάλλετο,
 κ' ἐθήρεν εὐτυχίαν ἀτελεύτητον,
 καὶ δίδων ἔν, νὰ λάβῃ χίλια ἤθελε.

Ἄς ἴδωμεν δέ, πῶς εἰς πρᾶξιν ἔβαλε
 τὰς ἄνω συμβουλὰς τοῦ προεστῶτός του.
 Μιᾶ τῶν ἡμερῶν αὐτὸν ὁ ὅσιος
 Παφνούτιος προστάζει, ἵνα λάβῃ ἐν
 τοῦ μονυδρίου ζῶον ὅλως ἄχρηστον,
 κ' εἰς τὴν πλησίον κώμην ἀπερχόμενος
 νὰ τὸ πωλήσῃ ᾗς ὅσῃν δυνηθῇ τιμὴν.

Γαδούριον τὸ ζῶον ἦτο, γέρικον,
 κατατυραννημένον, πρὸς δὲ τούτους καὶ
 τυφλὸν τὸ ἐν ὁμμάτι καὶ πολλὰ κοντὴν
 οὐρὰν ὀπίσω ἔχον, φαλακρὰν τριχῶν.
 Λοιπὸν ὁ Στράτης, σπλαγχνισθεὶς αὐτό, πεζὸς

τὸ ἦγεν εἰς τὴν κόμην· κἄν φωνὴν αὐτὸς
ὁ ὄνος εἶχεν ἀνθρωπίνην, ὥς ποτε
τοῦ Βαλαάμ ἢ ὄνος, εὐχαρίστησιν
βεβαίως εἰς τὸν Στράτην θὰ ἀπέδιδεν·
ἀλλ' οἱ γαιῶδροι οἱ Παντοκρατορικοὶ
ἀπὸ στωμύλον γένος δὲν κατήγοντο.

Ὁ Στράτης ἐκεῖ φθάσας ἐπερίμενεν,
ἀγοραστὴς νὰ ἔλθῃ. Ἦλθαν δύο τρεῖς,
καὶ τὴν τιμὴν ἠρώτων. — Δέκα γρόσια. —
Ἔ, ἴσως συμφωνοῦμεν· πλὴν ἐλάττωμα
κάνεν μὴν τύχη κ' ἔχῃ; — Ἀ, ἐλάττωμα;
Τυφλὸ ναι τὸ καυμένο ἀπὸ τῶνα μάτ',
ἰδέτε το κἄτοί σας, ἔς τὴ δεξιὰ μεριά,
καὶ διὰ τοῦτο μ' ἔχουν στεῖλῃ σήμερα,
νὰ τὸ πωλήσω εὐθηνά. — Λέγε καλά,
βρὲ δόκιμε! τῷ κράζει τότε εἰς αὐτῶν,
ὑπολαβὼν βεβαίως, ὅτι εἴρων τις
καὶ τετραπερασμένος εἶν' ὁ πωλητής·
ἀλλὰ τὸν ὄνον ἔπειτ' ἀκριβέστερον
ὁμοῦ οἱ δύο συμπαρατηρήσαντες
κ' ἰδόντες παρ' ἐλπίδα τὴν ἀλήθειαν,
εἰς ἀθελήτους γέλωτας ἐξέσπασαν
καὶ μὲ σιέλους ἀναγώγους ἐρῶσαν
τὸν σοβαρόν μου νέον. Ὅμως δ' ἔτι καὶ
ἀσφαλεστέραν θέλοντες διάγνωσιν
νὰ κάμουν τῆς τοῦ νοῦ του καταστάσεως,
μέσον πρὸς τοῦτο φέρον συντομώτατα,
τοῦ Γάλλ τὴν ἐπιστήμην, ἐνθυμήθησαν
τὴν κρανιοσκοπίαν τὴν ἀλάνθαστον,
ὀλίγον δ' ἐπὶ τὸ ἐλληνικώτερον
αὐτὴν ὁ εἰς ἀλλάξας, προχωρεῖ ἐμπρὸς
μὲ θάρδος φιλικόν, καὶ τὸ ξανθόμαλλον
τοῦ Στράτη καὶ ἀμέμπτως λεῖον κούτελον
ἠρέμα κρούει μὲ τὰ δάκτυλά του τρεῖς,

νὰ ἰδῇ, τί ἦχον δίδει καί, ὥς φαίνεται,
καλὸν αὐτὸν εὐρὼν καί, ὅπως ἤλπιζε,
μὴ ψεύδοντα ποσῶς τὰς προσδοκίας του,
φαιδρὸς διὰ τὸ πείραμ', ἀνεκραύγασε·
Βρὲ 'γεία σ', παλληκαρᾶ μου! μὰ πῶς ἔχοντας
σὺ τέτοιαν κολοκύθα, δὲν πουλεῖς αὐτήν,
μόν' ἤφερες γαδούρια 'δῶ ἀνωφέλευτα;
Τὴν κολοκύθα, υἱέ μου, κύττα ξέκαμε!

Σιγᾷ ὁ Στράτης κ' ἐμπροσθὰ του θεωρεῖ
μὲ ἔκφρασιν τοιαύτην, ὥστε, μὰ τὸ ναί,
παράδειγμ' ἄλλο παρ' αὐτὸν δὲν ἤθελε
καλλίτερον ὁ ἄριστος Κοῤῥέγιος,
ὅτε νὰ ζωγραφήσῃ ἐπεχείρησε
τὸ θρυληθὲν ἐκεῖνό του εἰκόνισμα
παρὰ τοῖς Φράγκοις, τὸ 'Ἰδὸν ὁ ἄνθρωπος!
Προσηλθε δὲ καὶ ἄλλος, ἀφοῦ πρότερον
μ' ἓνα συνέταιρόν του κρυφωμίλησε,
καὶ λέγει ταῦτα πρὸς τὸν νέον πωλητήν·

Καλογεράκι, ἄφησε αὐτουνοὺς ἐσύ,
κ' ἐμένα 'δῶ ἀφουκράσου. Ἡ νοῦρά αὐτὴ
τοῦ ζώου, 'ς τὸ θεό σου, πές με, διὰ τί
κοντὴ 'ναι τοῦ καυμένου κ' ἔτση ἄμαλλη;
Κιὸ Στράτης· Θέλει δὰ κι αὐτὸ ἐξηγησιν;
'Σὰν γέρικο 'ποῦ εἶναι καὶ τυφλὸ κι δκνὸ,
συχνὰ πυκνὰ μᾶς πέφτει κατὰ γῆς, κ' ἐμεῖς
ἐδῶ ἀπὸ τούτῃ τὸ ἀνασηκόνομεν
μὲ βίαν, σέρνωντές το καὶ κυτπῶντές το,
καὶ εἶν' εἰς τέτοια τ' ἄμοιρο κατάστασι. —
Πῶ, πῶ, μαύρη του μοῖρα!.. Δὲ σᾶς εἶπα ἐγώ;
ὁ ἀγοράζων εἶπε, τοὺς συντρόφους του
λοξῶς κυττάζων. Τέλος μὲ τὸν πωλητὴν
συναντηλλάχθη τὸ ἐξῆς τετράστιχον.
«Καὶ δὲ μᾶς λέγεις· ζῇ ἀκόμ' ἡ μάννα σου; —
'Ἡ μάννα μ' εἶπες, ἦ τοῦ γαῖδουριοῦ αὐτοῦ; —

Ἦ μάννα ἢ ὀδική σου, ἐρωτῶ, ἄν ζῇ; —
 Ἀπέθανε! — Αἶ, κρῖμα, δὲ σ' ἐχάρηκε!»

Λοιπὸν τὸν ὄνον δὲν ἠγόρασεν οὐδεὶς·
 ἀλλ' οἱ περιεστῶτες μᾶλλον ἔχαιρον
 τὸν Στράτην θεωροῦντες κ' ἐξετάζοντες,
 τὸν ἔμφρονά μου Στράτην, ἢ τὸν ὄνον του.
 Πειρακτικὰ πρὸ πάντων ἐρωτήματα
 περὶ τοῦ σκούφου τοῦ δοκίμου ἔβρεχαν
 ἀπὸ παιδίων καὶ μεγάλων στόματα·
 ποῦ τοῦτον ἔχεις ἀγοράσῃ, δὲ μᾶς λές;...
 ὅς τῃ Βενετιά;.. σαποῦνι μόνον καὶ θερμό,
 ἢ καὶ τσιουένι βάνεις εἰς τὴν πλύσι του;»
 κ' ἄλλα τοιαῦτα, πνευματώδη τάχατε.

Ὁ Στράτης ὅμως ὑπερμέτρως ἔχαιρεν,
 ὅτι ἀπ' ὅλους ἐνομιζετο σαλός,
 κ' ἐκ προοιμίων ἤδη ἀπελάμβανε
 τὴν μέλλουσάν του ὅς τὸν παράδεισον χαράν,
 ὁπότε ἐκεῖ ἦθελ' εὖρη ὥς ἐταῖρόν του
 τὸν ἅγιον ἐκεῖνον, τὸν διὰ Χριστὸν
 ψευδῶς ὑποκριθέντα τὴν σαλότητα,
 τὸν Συμεῶνα λέγω, ὃν τῇ εἰκοστῇ
 καὶ πρώτῃ Ἰουλίου ἐορτάζομεν
 οἱ λατρεῦνται τοῦ Λόγου καὶ τῷ πλέκομεν
 ἐγκώμι' ἀλογίας, ἐκθειάζοντες
 αὐτόν, ὥς τοῦ ἐνθέου βίου πρότυπον.
 Ἡξεύρω δέ, πῶς ὅλοι δὲν πιστεύουσι
 τοῦ Συμεῶνος τὴν σαλότητα ψευδῇ·
 διότι εἰς τὰ μεγάλα ἑκείνα καύματα
 τοῦ Ἰουλίου πρᾶγμα φυσικώτατον
 ἢ μανιώδης, λέγουν, εἶναι ἔξαρσις,
 καὶ ἦτον ἄρα ἀληθῶς ὁ Συμεὼν
 σαλός, εἴπερ καὶ ἄλλος τις· ἀλλ' ἄπαγε!
 διαστροφή τῶν θείων παραδόσεων
 αὐθάδης τοῦτο κρίνεται, καὶ νόθευσις

Συναξαρίων παλαιῶν καὶ σεβαστῶν,
τῶν μετατυπωθέντων καὶ Ἀθήνησιν
ἐσχάτως ἐπινεύσει τῆς Συνόδου μας·
οὐδέποτε ἔγὼ τοῦτο παραδέχομαι.

Αὐτοῦ τοῦ Συμεῶν ... ἄχ, Στράτη, Στράτη μου
ὀξύνουν σὲ ὑπεσχέθην καὶ νοήμονα
εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔπους· ἀλλὰ σὺ ἰδοὺ
εἰς τοῦ κοινοῦ τὴν ὄψιν μὲ κατήσχυνας
τοσοῦτον, ὥστε πῶς τὴν τοῦ προσώπου μου
νὰ κρύψω δὲν ἤξεύρω ἐρυθρότητα.
Τοιούτου σὺ ἀνθρώπου, (ὥς μὴ ὠφελές!)
ὠρέχθης κακορέκτως τὴν σαλότητα,
καὶ τὴν ἡρωϊκὴν σου ἔπαιξες τιμὴν.
Τὸν ὄνον σου δὲ τότε τὸν ὑπέργηρων,
πλὴν κᾶπως σοῦ τοῦ νέου φρονιμώτερον,
πρὸς τὸ ἐσπέρας πάλιν τὸν ἐπέστρεψες
εἰς τὴν μονήν, τὰ ὧτα σείοντα αὐτοῦ
κ' ἐλπίζοντα νὰ φάγῃ τὸ ἐσπερινὸν
ἡσύχως ἄχυρόν του. Οὕτω κ' ἔγινεν.
'Ερωτηθεὶς δ' ὀργίλως ὑπὸ τοῦ ἀββᾶ,
πῶς μόνος τάχα δὲν ἠμπόρεσεν αὐτὸς
ἐκεῖνο νὰ πωλήσῃ τὸ γαδούριον,
ἐνῶ τοσοῦτοι ἄλλοι πρώην δόκιμοι
πωλήσαντες τοιαῦτα κ' ἔτι χεῖρονα,
μὲ κέρδος ἐπανῆλθον ἀξιόλογον,
αὐτὸς τῷ ἀπεκρίθη μὲ ἀπάθειαν·
'Αμμή, ὦ πάτερ, ἅμα ἔλεγα 'ς αὐτοὺς
ὅπου 'ρωτοῦσαν, εἶν' ἀόμματον, κανεῖς
οὐδὲ νὰ τὸ κυττάξῃ πλέον ἤθελεν.—
'Ανόητε, τί λέγεις; τό, 'μαρτύρησες;—
Πῶς ὄχι; μὴ δὲν ἦτο τάχ' ἀλήθεια;—
'Αλήθεια; Κιᾶν ἦτο καὶ ἀλήθεια;—
'Αλήθειαν, σὺ πάτερ, μ' ἐσυμβούλευσες
νὰ λέγω, ποτὲ ψεῦδος τοῦτο κ' ἐπραξα.—

« Ἀκόμη ἔχεις στόμα, ἀδιάντροπε;
 Μὴ με θυμώνης πλέον! Δὲν ἐνόησες
 σὺ τάχα τὸ συμφέρον τῆς μονῆς μας, ἔ;
 διεστραμμένε ἀνθρώπε, ὑποκριτά,
 Ταρτοῦφε! » ... Κοκκινάκη, ἔς τὰ Ῥηλύσια
 ἀκούεις, ἄνερ, πόσον μᾶς ὠφέλησεν
 ἡ Μολιεροφοράστις καλὴ χώνη σου;
 ἀφοῦ καὶ οἱ тартоῦφοι οἱ Ἑλληνικοί,
 ἐνηχηθέντες τὰ χυθέντα δι' αὐτῆς
 ἔς τὰς ἀκοάς των σκωπτικὰ μαστίγματα,
 ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἐβδελύχθησαν
 τοὺς τρόπους τοῦ тарτούφου ἢ καὶ τ' ὄνομα
 καὶ ὅμως, Κοκκινάκη, σ' ἐλησμόνησαν
 τὴν σήμερον τοῦ ἔθνους οἱ ἀχάριστοι,
 κ' ἡ νεολαία τ' ὄνομά σου ἀγνοεῖ,
 διότι ὁμολόγεις τὴν μετάφρασιν
 καὶ στίχων ξένων κλέπτεις δὲν ἐγίνεσο
 ὡς οἱ ... πλὴν φθάνει ὁ ξεστὸς Παφνούτειος
 θυμὸς κρυνέει, καὶ ἄς τὸν κενώσωμεν
 ταχέως ὅλον ἐκ τοῦ κονδυλίου μας
 « Ἐγώ, θεοκατάραι τριπόδαρε,
 ἐγώ, ναί, νὰ σὲ μάθω νᾶσαι δόλιος...
 Ἄπ' αὔριον προστάζω ν' ἀναλάβῃς σὺ
 τὰ ἔργα τοῦ γαδάρου τοῦ γηράσαντος,
 τὸν μύλον νὰ γυρίῃς σὺ, τὰ ξύλα σὺ
 ἀπ' τὸ βουνὸ νὰ φέρῃς εἰς τὸν ὠμόν σου.
 Κ' ἐγὼ δὰ τὴν καθὼς σὺ, σπλαγχνίζομαι
 τὸ γηραλέον ζῶον. Ὡς ἀπόμαχος
 ἄς τρώγ' ἡσύχως τ' ἄχυρόν του ἔς τὸ παχνί,
 κιᾶς συγχωρῇ εὐγνώμων τὰς ψυχὰς ἡμῶν.
 Σὺ δ' ὕπαγε ἀπόψε νῆστις πρόσπεσε,
 ὡς προαιρεῖσαι, ἔς τὴν Αὐτοαλήθειαν,
 νὰ σοὶ χαρίξῃ δύναμιν κ' ὑπομονὴν
 ἐν ὅσῳ ζῇς γαῖδάρου. Σὲ χρειάζεται

διότ' ἡ παροιμία λέγει· ὅποιος
 ξηρὸν κεφάλι ἔχει, τοῦ ἀναγκαιοῦν
 γερὰ ποδάρια· καὶ ἃ, τὸν τόπον ἄδειαζε! »
 Ὁ Στράτης λυπημένος ἐκ τῆς ὄψεως
 τοῦ εἴρωνος ἀπῆλθε καὶ πικροῦ ἀββᾶ,
 ἔλεγε δέ· Κακά μου τὰ προοίμια
 τῆς καλογερωσύνης ᾗ τὴν μονὴν αὐτήν.
 Καὶ μήπως ὁ καυμένος τίποτ' ἔπταισα
 ᾗ τοὺς νόμους ὑπακούσας τοῦ θεοῦ πιστῶς;
 Μ' ἐδίδασκεν ὁ γέρων τὴν ὑπακοήν,
 ὑπακοὴν δ' εἰς ποῖον ἄλλον ἔπρεπε
 νὰ δεῖξω μᾶλλον ἢ εἰς τὸν εἰπόντα τὸ
 Ἐγὼ εἰμὶ ἡ ἀλήθεια; Ἰδοὺ ἐγὼ
 τὸ πᾶν νὰ συμβιβάσω ἐπροσπάθησα,
 νὰ ὑπακούσω καὶ νὰ ἀληθεύσω ὁμοῦ.
 « Μονῆς συμφέρον » εἶπεν. Ἀκατάληπτος,
 ὁμολογῶ, ἡ λέξις αὕτη εἰς ἐμέ.
 Ἐδῶ, τί θέλει ᾗ τοὺς ἀκτήμονας ἡμᾶς;
 Ναί, ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ἠκολούθησα
 τοὺς θείους νόμους, πολλαχῶς ἐπρόσκρουσα
 εἰς ἔθιμα καὶ ἥθη, καὶ (τὸ ἥλπιζα;)
 ἡμίτραυλος, χωλόπους ἐκατήντησα.
 Μαρτύρομαι ὁ τάλας, φεῦ, τὸν ἥλιον,
 μαρτύρομαι τὰ ἄστρα, ὅτι τὸ γλυκὺ
 τὸ « ἵνα εὖ σοι γένηται ἐπὶ τῆς γῆς »
 ἐγὼ ποσῶς δὲν εἶδα, ἀκριβῶς, θεέ,
 τηρῶν τὰς ἐντολάς σου τὰς σεπτάς, ἅφ' ἧς
 στιγμῆς ἀφῆκα τῶν πατέρων μου τὴν γῆν.
 Πλὴν ἔστω, ἐν τῷ κόσμῳ ταῦτ' ἅς γίνωνται,
 οὗ μόνος εἶναι ἄρχων ὁ ἔξ' ἀπ' ἐδῶ·
 ἀλλὰ ἐν ταύτῃ καὶ τῇ τοῦ θεοῦ ἀγνῇ
 ἐρήμῳ, ὅπου μόνον οὐρανὸν καὶ γῆν
 τὰ ὄμματά μας βλέπουν, ἐν τῷ μέσῳ δὲ
 κενοῦ ἀέρος ἔκτασιν, δὲν ἔπρεπε

ὁ ἄνθρωπος νὰ εἶναι μὲ τὸ θεῖον ἐν,
 κωλύματ' ἀφοῦ λείπουν εἰς τὸ μεταξύ,
 διαβιοῦσα δ' οὕτω ἡ ψυχὴ ἡμῶν,
 ὥς ὥρισαν οἱ πρῶτοι τοῦ μοναστικοῦ
 βίου πατέρες, ἕσμα παναρμόνιον
 νὰ ψάλλῃ μετ' ἀγγέλων ἀκατάπαυστα;....
 'Αλλ' ὅμως αἷς προσμείνω τὰ περαιτέρα
 καθὼς δὲ τοῦ δοκίμου φέρω τ' ὄνομα,
 αἷς δοκιμάσω καὶ δοκιμαζόμενος.

Ἐνῶ τοιαῦτα εἶχ' ἐν νῶ κ' ἐρημικὸν
 ὠρέγετ' ὅλως βίον, ὅπως ἔζησεν
 ὁ τρισευδαίμων ἅγιος 'Ονούφριος,
 ἐκλέξας ὄχι λαύρας καὶ μονάς, ἀλλὰ
 μακρὰν ἀνθρώπων ἥσυχ' ἄντρα, σπήλαια,
 χωρὶς νὰ τρέχῃ εἰς γαῖδαροπάζαρα,
 πανοῦργα ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀνήθικα,
 ἐνῶ τοιαῦτα, λέγω, διεσκέπτετο
 κατάμονος ὁ Στράτης, αἶ τὴν δειλινὴν
 ἐκείνην ὥραν πίπτουσαι μακρὰι σκιαὶ
 τοῦ δύνοντος ἡλίου τὸν ἐδρόσιζαν
 ἐν τῇ αὐλῇ σχολαίως βηματίζοντα,
 κ' ἐκεῖ ἐπὶ λιθίνου τέλος μνήματος
 καθίσας τεθλιμμένος κάτω ἔκλυε
 καὶ στηριχθεὶς πλαγίως 'ς τὸν ἀγκῶνά του,
 ἐπίγραμμ' ἀνεγίνωσκε ἐπιτύμβιον
 παλαιῦκόν, τίς οἶδε, τίνος γέροντος,
 βασανισθέντος ἴσως, ὥς αὐτός, ποτε.
 «Ἐνθάδε κεῖται ὁ δοῦλος τοῦ θ... ὅτ' ἔξαφνα
 τῆς πύλης τῆς αὐλείου τὰ διπλᾶ πτερὰ
 τὰ εἶδεν ἀνοιχθέντα, καὶ ἀμάξια
 εἰσφέροντα στρωμάτων φόρτον ἄμετρον
 καὶ πλεῖστα σκεύη ἄλλα καὶ εἰδίσματα,

πολὺ ἀνθρώπων πλῆθος προμηνύοντα
 μὲ ὄρεξιν μεγάλην ἐρχομένων, ὥς
 ἀρνιὰ κ' ἐρίφια λυπηρὰ βελάζοντα
 δεμέν' ἀπὸ τῆς σούβλας τῆς μοιραίας των,
 παχεὰ ὀρνίθια εἰς πλεκτὰ κιβώτια
 κ' ἐντὸς κοφίνων πλῆθος ἄρτου καὶ τυροῦ
 καὶ ὀπωρικῶν παντοίων χρώματος λαμπροῦ
 ἀποσταζόντων μέλι ὠριμάσεως,
 ἔφ' ἅπασι δὲ εἶδεν εἰσαγόμενον
 τὸ ὑπὲρ πάντα τ' ἄλλα ἀπαραίτητον,
 βαρέλλια κρασίου ὀγκωδέστατα,
 συρόμεν' ἀπὸ τρία βουβαλάμαξα,
 ἀργὰ ἀργὰ προβαίνοντα εἰς τὴν αὐλὴν
 μὲ λαϊκοῦ ἀσκαύλου φύσημα φαιδρὸν
 καὶ τριξιμον ἀξόνων ἀπερίγραπτον,
 χωρὶς τὴν μαύρην πίσσαν τὴν μαλάσσουσιν.

Καὶ τότε προσδραμόντες μοναχοὶ πέντ' ἔξ
 ἐκάλεσαν τὸν Στράτην εἰς βοήθειαν
 διὰ τῶν εἰδισμάτων τὴν ἐκφόρτωσιν.
 Εἰς δὲ αὐτῶν, τῶν ἄλλων λογιώτερος,
 ὥς τοῦ Πατούσα ἅπασαν παραδοθεῖς
 τὴν Ἑγκυκλοπαιδεῖαν, πρέπον ἔκρινε
 τὴν κλησίν του μὲ ταῦτα τὰ κομποπρεπῆ
 νὰ πιπεραλατίσῃ κ' εἶπεν « Ἄϊντε ἄ'
 νὰ μὴ μᾶς λείψῃ κἄν τ' ἀριστεροῦ ποδός σ'
 ἢ δύναμις ἢ τόση Καλοπίχειρε!
 Ὡσὰν ὁ Διογένης κάμε πῶς καὶ σὺ
 τὸν πίθον σου κυλίσῃς μὴ ἐμούχλιασες
 ἐπάνω ταύτης τῆς βρυώδους σου πλακός!
 Τί τόσον ἀπὸ τοῦδε τὴν ἐπόθησες;
 Ἄς ἔλθῃ πρῶτα μὲ καλὸν ἢ ὥρα σου,
 καὶ παραπονεμένον δὲν σ' ἀφίνομεν,
 ἀλλὰ μὲ παῖρξίσιαν σὲ κηδεύομεν
 καὶ τὸ ποδάρι τοῦτο σοῦ σκαλίζομεν

ἐπὶ μαρμάρου λείου λαμπαδόχυτον.
 Πλὴν τῶρα, κουλλοπόδη καὶ συνάδελφε,
 κομμάτι ἀνεμίξου, 'ς τὴ ζωῖτσα σου,
 νὰ σὲ ἰδῇ μακρόθεν κ' ἡ γούμενος,
 πῶς κάμνεις ἔργα πρόθυμος καὶ ἴλεως
 νὰ γίνῃ τέλος εἰς τὸ μέγα πταῖσμά σου·
 τὸν ἔσυραν λοιπόν, καὶ ὅλοι ἔτρεξαν
 νὰ βοηθήσουν τοὺς ἐλθόντας χωρικοὺς
 εἰς τὸ νὰ ἔξφορτώσουν τῆς ἀμάξης των
 καὶ εὐθετήσουν πάντα τῆς αὐλῆς ἐντός,
 διότι ἦτο αὖριον πανήγυρις
 νὰ γίνῃ ταύτης τῆς μονῆς ἐπέτειος.

Ἐπὶ τῆς ἐκεί ἐκεί τινος παλαιᾶ πολυ,
 οὐδὲν προσώπου σχῆμα παρεμφαίνουσα
 τῆς φύσεως οἰκεῖον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ
 ἦν ὡς ἐκεῖναι, περὶ ᾧ τις ἔγραψε
 θαρδῶ Σιγμαλφακάππας καὶ μὲ βόρειον
 ἐτύπωσε τῶν Σέρβων πιεστήριον
 εἰς τούτου τοῦ αἰῶνός μας τὰ ΑΩΜΕ', (*)
 στρυφνὴ, μελανωποῦσα καὶ ἀσύμμετρος,
 φεύγουσα δὲ τὸ κάλλος ὡς τὸν δαίμονα,
 ἀλλ' ἥτις διὰ τοῦτο ἔκπαλ' ἔχαιρε
 θαυματουργίας φήμην παρὰ τοῖς πιστοῖς,
 κ' ὑπὲρ τοῦ πλήθους τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν
 πολλάκις ὑπὲρ φύσιν μαῦρα δάκρυα
 ἐξέχυνε θρηνοῦσα, ὅχι δ', ὡς τινες
 διέδιδον ἀθέως, ὅτι ἔκλαιεν
 ἀπὸ βρεγμένου σφογγαρίου, ὅπισθεν
 κρυφὰ βαλμένου εἰς τὰ τρύπια φωτερὰ
 τῆς ἱερᾶς σανίδος, δόλου ἕνεκα·
 πολλὰ δὲ κρεμασμένα ἀργυρόχρυσα
 ὄμματα, ὦτα, πόδες, χεῖρες, κεφαλαι

(*) « Ποῦ σπεύδει ἡ Τέχνη τῶν Ἑλλήνων τὴν σήμερον » ἔγραψε Σ. Α. Κ. Ἐν Βελιγραδίῳ 1845.

κι' ὁλόκληρα σφυρήλατ' ἀνθρωπίδια
 ἀντὶ περιδεραίου τὴν ἐστολίξαν,
 δεικνύοντα εἰς πάντας τοὺς πιστοὺς σαφῶς
 τὸ εὐγνωμόν τε καὶ τὸ γενναιόδωρον
 τῶν ἱαθέντων διὰ θαύματος πολλῶν
 ἄρξώστων κατὰ σῶμα (κατὰ σῶμα, ναί,
 δις τοῦτο λέγω, πρόσχετε) ὅχι ποτὲ
 κατὰ ψυχὴν· διότι τὰ νοσήματα
 τὰ ψυχικά, ὡς ψιθόνος, φιλοψεύδεια,
 φιλαργυρία, οἷησις, ἀμάθεια,
 φιληδονία, φιλαρχία καὶ λοιπὰ
 οὐδόλως τῶν θαυμάτων εἶναι ἄξια
 εὐσπλαγχνικῆς εἰκόνας, ὥστε ὁ νοσῶν
 αὐτὴν νὰ ἱκετεύσῃ μὲ ἰάσεως
 καλὴν ἐλπίδα· τοῦτο πλείστοι μαρτυροῦν
 (ἀκοῦτ') αἰῶνες! Διὰ ταύτην ἤρχετο
 ὁ κόσμος τὴν εἰκόνα τῇ ἐπαύριον,
 συρρέοντες ἐκ πάντων τῶν ἀγρῶν, κωμῶν
 καὶ πόλεων τῶν πέριξ, ἄνδρες, γύναια
 καὶ παῖδες ἀσθενεῖς τε καὶ πανυγιεῖς
 καὶ πρόσωπα λεμόνι, ἢ τ' ἀνάπαλιν
 ὥσάν κοκκινογούλια προσκομίζοντες.

Λοιπὸν φαιδρῶς τὰ σήμαντρα ἐσήμαναν
 καὶ συναχθέντων τῶν πιστῶν ἐν τῷ ναῷ,
 ἔσπερινὸς ἐψάλη καὶ λιτὴ μακρὰ
 καὶ παννυχὶς δέ, μέχρις οὗ ὁ ἥλιος
 ἐχρύσωσε τὰ πέριξ ὄρη κ' ἔφερε
 καὶ ἄλλο ἔτι πλῆθος πανηγυριστῶν,
 τὸν ὄρθρον, λειτουργίαν νὰ ἀκούσωσι
 καὶ καθαγιασθῶσιν ἀπαξάπαντες.

Νὰ ἦσο, ἀναγνώστρια περίεργε,
 καθὼς εἰς Τῆνον εὐκόλα ἐξ Ἀθηνῶν
 ἀπέρχεσαι κατ' ἔτος εἰς προσκύνησιν
 τῆς Εὐαγγελιστρίας, νὰ εὐρίσκεσο

κ' ἐκεῖ εἰς τὴν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος
 τὴν ἑορτὴν ἐκείνην καὶ νὰ ἔβλεπες
 κουντήματα γενναῖα καὶ τρεξήματα
 ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας μὲ σπουδὴν πολλήν,
 τὶς πρῶτος τὴν εἰκόνα ν' ἄσπασθῃ καὶ τὶς
 'ς τὴν κηρωμένην γλίσχρον ἐπιφάνειαν
 νὰ τῆς κολλήσῃ τὸν παρᾶν του εὐλαβῶς,
 ἢ ξέμετρον νὰ λάβῃ ἀπ' αὐτῆς σωστόν
 μαλλιῶν πλεξούδες ν᾿ ἄβλεπες πῶς 'φούντωναν
 ἀπὸ λαμπάδων φλόγας, κ' εὐωδιάζε
 δι' εὐαισθητοὺς ῥίνας ὄχι ἄσχημα
 ἀπὸ διπλοῦν λιβάνι ὁ λαμπρὸς ναός
 νὰ ἤκουες πρὸς τούτοις καὶ φωνὰς « πῶ, πῶ,
 μαννοῦλά μου! ποῦ εἶσαι, ἀδελφίτσα μου;
 ἅμᾶν τὸ ποδαράκι, τὸ νυχάκι μου,
 θεέ μου, σῶσε πρόφθασε, μὲ 'ζούπησαν! »
 καὶ τόσα ἄλλα. Ἄν δ' ἐπροσπλησίαζες
 τοὺς πωλητὰς κηρίων, σταυριδίων καὶ
 κομποσχοινίων, ν᾿ ἄβλεπες τραπέζια
 ἀνατρεπόμεν' ἄρδην εἰς τὴν στρίμωξιν,
 καὶ τὰ παιδιὰ ὀρμῶντα καὶ ἄρπάζοντα,
 χωρὶς εἰς βλασφημίας νὰ προσέχωσι,
 μὲ χεῖλη ὅσας τρομαλέα ἐκ θυμοῦ
 ἐξεσφενδόνων μερικὰ γερόντια,
 ἐξόχως εὐλαβῇ κ' ὑπὲρ τῆς τάξεως
 τῆς ἐκκλησίας κατασκοτονόμενα.
 Πρὸ πάντων δὲ τῶν ἄλλων νὰ ἐχάριζες
 τὴν εὐμενῇ σου προσοχὴν καὶ εἰς τὸ πῶς
 τὸ θρησκον πλῆθος ἔχαιρε καὶ ὕλικῶς,
 καὶ πῶς τὰ τῆς ψυχῆς των τελειώσαντες,
 καὶ τὸ πτωχόν των ἐνθυμήθησαν κορμὶ
 καὶ χάμου εἰς τὰ χόρτα καλοστρώθηκαν,
 τὰ δὲ θερμὰ φαγιά των ὥς καὶ τὰ ψυχρὰ
 ὁμοίως τὰ ἐτίμησαν, ἀπλόνοντες

τὰς χεῖρας, τοὺς δακτύλους, μὲ περουνία
καὶ ἄνευ περουνίων, ὅπως ἔτυχεν·
ὁ δὲ καλὸς ἡγούμενός των ὡς ἀστὴρ
ἔδῳ κ' ἐκεῖ κομήτης ἀνεφαίνετο
ἐπάνωθεν τῶν τόσων παρεῶν φαιδρός,
κ' ἠυλόγει, συνωμίλει καὶ συνέψαλλε
καὶ πλῆθος μεζελίκια κατεβρόχιζε
κ' εὐώδη σπολοκάνγια κατεῤῥόφαε,
ἀκόμη κ' ἀπὸ ἀπλута ποτήρια
καὶ λιγδωμένα στόμια τρανῶν πλωσκῶν,
διὰ νὰ δείξῃ μόνον, τῆς πνευματικῆς
χαρᾶς ὅτι μετέχει μεταξὺ πιστῶν
καὶ παντελῶς δὲν εἶναι ἀκατάδεκτος.

Ἄφοῦ δὲ καλῶς ἔφαγαν καὶ ἔπιαν
καὶ ἄναψαν τοὺς λύχνους εἰς τὰς κάρας των,
ὀρθοπατοῦντες μόλις, ἔστησαν χοροὺς
ἐντὸς τῆς πέριξ δενδροφύτου ἐκεῖ αὐλῆς,
καὶ τὰ βαρεὰ των σώματα ἐλύγιζαν,
Ἐσίας σχήματ' ἄσεμνα, τσεγκιδικὰ
εἰς τὴν τοῦ πάθους ἔκφρασιν μιμούμενοι
καὶ ἄσματα ἀχρεῖα μινυρίζοντες
μὲ τόνους χαύνους ἐν τῷ μέσῳ ἢ κραυγὰς
φωνῆς ὀξείας μέχρι τρίτου οὐρανοῦ.

Τὶ δὲ ὁ Στράτης; ἔς ἓνα στῦλον τοῦ ἐκεῖ
μαρμαροστρώτου, περιστώου ἀκουμβῶν,
εἰς μὲν τὰ ἄλλα τοῦ λαοῦ παράχορδα
καὶ σκανδαλώδη ἄθεα κινήματα
ἔσίγα, ἂν κ' ἐντός του κατεθλίβετο,
ἀλλ' ὅτ' ἐκ συναφθείσης τέλος ἔριδος
καὶ φονικὸν ἐπράχθη ἀπὸ ἀνθρώπων
εἰς ἄκρον μεθυσθέντα κ' ἐφορμήσαντα
κατὰ προσκυνητρίας, καὶ τὰ αἵματα
εἰς τὴν αὐλὴν ποτάμι ἐπλημύρησαν,
αἷ τότε πλέον ἄλλος Παλαιῆς γραφῆς

Ἡλίας, Στράτη, ἔγινες ὁ ζηλωτής,
 καὶ ὄρμησες ἀρπάσας ἐνὸς γέροντος
 τυφλοῦ ἐπαίτου ξύλον στιβαρόν, μ' αὐτὸ
 νὰ θύσῃς ν' ἀπολέσῃς... πλὴν σὲ εἴλκυσεν
 ἀπὸ τῆς κόμης, φαίνεται, ὁ φύλαξ σου
 ὁ ἄγγελος ἐξαίφνης· λέγω, φαίνεται,
 διότι, ἂν καὶ δύο ἔχω ὄμματα,
 ἐλεύθερ' ἀπὸ λήμας ἐντελέστατα,
 δὲν βλέπω πάλιν, ὥς ὁ τυφλὸς Ὅμηρος,
 ὁ τὰ ξανθὰ μαλλία τὰ ἀκτένιστα
 ἰδὼν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τὴν Ἀθηνᾶν
 τὴν ἀερώδη, πῶς μὲ χεῖρα βάρβαρον
 γοργὰ αὐτὸν ἐλκύσασα ἐξόπισθεν,
 εἰς τὴν θεογνωσίαν μᾶς τὸν ἔφερεν,
 ὅτε παραθυμώσας δι' ἐν γύναιον,
 τὸν κόσμον νὰ χαλάσῃ ἐτοιμάζετο·
 τὴν φαντασίαν δὲ τὴν πολυόμματον,
 τήν, καὶ χωρὶς αἰσθητηρίου ὄρατοῦ,
 ὀξύτερον Λυγκέως πλεῖστα βλέπουσαν,
 μὴ γὰρ τὴν ἔχασέ τις καὶ νὰ τὴν εὐρῶ
 ἐν χρόνοις τόσον τώρα πεζικοῖς ἐγώ;
 Τίς ὦν;... λοιπὸν τὸ φαίνεται ὡς ἀφήσωμεν
 γραμμένον, ὅσον καὶ ἂν φαίνεται ψυχρόν,
 καθὼς εἰς τ' ἄλλα, οὕτω κ' εἰς τὴν ποίησιν
 σεβόμενος τοῦ Στράτη τὴν ἀγνὴν θεάν,
 τὴν ὑπὲρ πάντα σεβαστὴν Ἀλήθειαν.
 Ἐνῷ δ' ἐγὼ αὐτὴν μου τὴν παρέκβασιν
 ἐντείνω εἰς ἱάμβους, ἐπραῦνθη πως
 καὶ ἡ ὀργὴ τοῦ Στράτη, καὶ λοιπὸν βουλήν
 καὶ βῆμ' ἀλλάξας τότε, 'ς ἓνα φρόνιμον
 τῶν χωρικῶν προσῆλθε δημογέροντα,
 ὃν εἶχε πιάσει πρότερον τὸ μάτι του,
 καὶ εἶπεν. Ἄχ, ἀφέντη! Δὲν εἶν' ἄδικον;
 νὰ χύνεται ἀθῶον αἷμ' ἀνθρώπινον

μέσα εἰς μοναστήρι χριστιανικόν,
διότι πληθὸς κόσμου φέρει ἡ πρόληψις
νὰ προσκυνοῦν με τὴν θεοβλάβειαν
εἰκόνας τὰς συνήθεις, ὡς θαυματουργοὺς
καὶ ἀπὸ τὴν χαρὰν τοὺς ὕστερ' ἄμετρα
φαγοποτοῦν καὶ τέλος ξεμυαλίζονται;
Δὲν ἔλαβες, πατέρα, σὺ 'ς τὰς χεῖράς σου
ποτὲ τοῦ Νικοδήμου τὸ Πηδάλιον,
νὰ ἰδῇς ἐκεῖ πῶς λέγει ὅτι τίποτε
εἰκὼν ἀπὸ εἰκόνα ποῦ λατρεύομεν,
δὲν διαφέρει ὡς πρὸς Χάριν θεϊκὴν,
καὶ ὅτι βεβαιότατ' ἁμαρτάνει τις,
ὅταν προσφέρῃ σέβας περισσότερον
εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην; — Ὁ Νικόδημος
με λέγεις, τέκνον; — Ναῖσκε, ὁ Νικόδημος. —
'Εξ ἀκοῆς τὸν ἔχω ὅλοι ἅγιον
τὸν λέγουν διὰ τοῦτο καὶ τὸν σέβομαι
πολύ, παιδί μου. Ἐλεγα μαθὲ κ' ἐγώ...
μὰ κάλλιο ἔτση ποῦρθε, γιὰ νὰ κόψωμε
μὲ μιᾶς τὸ πρᾶγμα. — Καὶ στραφεῖς εὐθὺς ἐκεῖ
πρὸς τὸν βοῶντα ὄχλον, ἀπεγύμνωσε
τὴν κεφαλὴν του κ' ἔκραξεν Ὁ, χωριανοί,
τί 'ν' τοῦτο τὸ κακό; δέ με γνωρίζετε;
'ντραπῆτε 'λίγο, τ' ἄσπρα μου αὐτὰ μαλλιά,
κἀκούσετέ με ἡσυχα τὸ τί θὰ εἰπῶ.
Σᾶς φιδάνει ὅσο ἕως τώρα ἤπιετε,
ἐψάλετ' ἐχορεύσετ', ἐφονεύσετε
ἀδέρφια ὅλοι σκορπισθῆτε εἰρηνικά,
καὶ μὴ ξαναερθῆτε πλέον ἄλλοτε
'ς τὸν τόπον τοῦτον 'ποῦ 'ματοκυλίσθητε,
γιατί 'ναι ἁμαρτία νὰ λατρεύωμε
ἐκεῖνο ἐκεῖ μέσα τὸ εἰκόνισμα,
καθὼς με λέγει ὁ λογιώτατος ἐδῶ,
κ' ἐγὼ τὸ βρίσκω εὐλογο, μάλιστα 'ποῦ.... —

Τὸν βλάσφημόν του λόγον δὲν ἀπέσωσε,
καὶ ὥρμησεν ὁ ὄχλος μ' ἀγριότητα
κατὰ τοῦ Στράτη καὶ τοῦ δημογέροντος
μὲ ξύλα, μὲ λιθάρια, μ' ὅτι εὗρηκε,
καὶ μέχρις οὐρανοῦ ἐβδόμου 'χοῦϊαζε·
εἰκονοκλάσται 'μπρός μας βλασφημοῦν ἐδῶ!
τὶ τοὺς φυλάμε; ἅ, παιδιᾶ, ἐπάνω τους·
τὸ αἷμ' ἄς πιοῦμε τῶν ἀθέων παρευθύς.

Καὶ τότε οἱ μεθυσμένοι τάπα 'πήδησαν,
ὡς ἤκουσαν τὸ «ἄς πιοῦμε,» καὶ στηλώσαντες
τοὺς πόδας των τοὺς χαύνους συνηνώθησαν
ὡς φάλαγξ καὶ ὠθοῦντες καὶ ὠθούμενοι
ἐπρόβαιναν μ' ἀπόφασιν ἐπαινετὴν
τὴν ὀρθὴν πίστιν ἐκδικοῦντες τοῦ θεοῦ
κανονικῶς τὴν μάχην νὰ συνάψωσι,
τὰς κούτρας τῶν ἐχθρῶν του νὰ συντρίψωσι,
κ' εἰς χεῖράς των κρατοῦντες καὶ κανάτια,
ἔτοιμοι ἦσαν ὅτι δῆποτε νὰ πιοῦν
κρᾶσι ἢ αἷμα, φθάνει μόνον κόκκινον.

Ἴδου οἱ τοῦ «Αἰῶνος» ἄξιοι ἥρωες,
καθὼς τοὺς θέλει, καὶ τῆς ἐβδομάδος δις
τοὺς λιβανίζει καθαρὸς τοὺς καθαρούς,
ὅπου καὶ ἂν τοὺς εὗρη, ἢ 'ς τῶν Ἀθηνῶν
ἀνάπτοντας τὴν Πλάκα, ἢ 'ς τὴν Ζάκυνθον
ἢ 'ς τ' ἀπωτάτω τετραπέρατα τῆς γῆς
φανατισμοῦ σημαίαν ἐκτυλίσσοντας.
Σὺ δέ, ὦ ὃν μελίσχιον, ὦ Ἀνοχὴ
τῶν θρησκευμάτων καὶ δογμάτων τῶν λεπτῶν,
ἢ τότ' ἐκεῖ ἐν πένθει τὰ σὰ ὄμματα
εἰς τὴν τοσαύτην τύρβην ἀπευθύνασα,
εἶπέ, ἐπικαλοῦμαί σε, τὴν μάρτυρα
ὁμοίων τόσων γεγονότων ἐπὶ γῆς
τὶ τέλος ἔσχ' ἐκείνη τότε ἡ σκηνή;

Ὁ δημογέρον καὶ ὁ λογιώτατος

ἀνίσως καὶ οἱ δύο δὲν ἐπρόφθιναν
 'ς τὸ ἱερὸν νὰ ἔμβουν τοῦ ἀνοικτοῦ ναοῦ
 καὶ νὰ τρυπώσουν 'ς τὴν ἁγίαν τράπεζαν,
 εὐθὺς ἐκεῖ ἀφεύκτως ἐφονεύοντο.

Ἐκρύβησαν, τ' ἀπέφυγαν· κτὶ ἥλιος
 εἰρήνης θέλων νὰ γενῇ προξενητής,
 ὄχι πολέμων ὥς ἐπ' Ἰησοῦ Ναυῇ,
 δὲν ἔσταμάτησ', ἔσπευσε, καὶ τάχιον
 πεσῶν ὑπὸ τὰ ὄρη ὕπνον ἔστειλεν
 εἰς τοὺς καρρηβαροῦντας ὑπερπόθητον
 καὶ τ' ἄγριά των πάθη ἀπεκοίμισεν,
 τὴν νύκτα ὅλην καὶ αὐτὸς ἀναπauθεῖς.

Ἀφοῦ δὲ ἐσκορπίσθη τῇ ἐπαύριον
 τὸ ταραχώδες πλῆθος, καὶ πᾶς κίνδυνος
 παρῆλθεν, ἐπεφάνη ὁ ἡγούμενος,
 (ὥς οἱ κλητῆρες τῆς ἀστυνομίας μας
 μόνον μετὰ τὰς ῥῆξεις ἐπιφαίνονται,) καὶ
 φυγαδεύει μὲν τὸν δημογέροντα
 εἰς μακρινόν τι μέρος, διότ' εἶχε πως
 αὐτοῦ καὶ χρεῖαν εἰς τινα πολιτικά,
 οὐδ' ἦτο τόσον ὁ μονάζων ἐν μονῇ
 εἰς τὰ τοῦ κόσμου τούτου πράγματ' ἄπρακτος,
 ὥστε εἰς γνώμας τοῦ κοινοῦ λαοῦ σαθρὰς
 νὰ προστεθῇ ἀβούλως καὶ νὰ μὴ ποσῶς
 ἐνθυμηθῇ καὶ μίαν καλῶς ἔχουσιν
 ἀρχαίαν παροιμίαν τῶν πατέρων μας
 «χειρ χειρα νίπτει, δάκτυλός τε δάκτυλον.»
 Τὸν Στράτην ὁμως, φεῦ, τὸν Καλοπῆχειρον,
 ὥς ἔχων πλήρη ἐξουσίαν ἐπ' αὐτοῦ
 καὶ (ἂν τὸ ἐνθυμῆσθε) κότον δίκαιον,
 ἐξάγει τοῦ κρυψῶνος, κ' εἰς ὑπόγειον
 εἰρκτὴν τὸν σύρει τῇ ἰδίᾳ του χειρὶ,
 χωρὶς ν' ἀκούῃ ὅσα μὲ ταπείνωσιν
 τοῦ ἔλεγεν ἐκεῖνος ἱερὰ ῥητά,

ἀλλ' ἔτι ἀπ' ὀπίσω καὶ μὲ βούκεντρον
 δξὺ κεντῶν τὸν δόλιον, ἵνα μὴ ἀργῇ,
 τοῦ ἱτραγουδοῦσε ταῦτα· Πήδα, χόρευε,
 διδάσκαλε, καὶ τρέχε· νύφης νάξια μὴ
 μᾶς κάμνης 'ς τὸ θεό σου· τρέχε, λέγω, ἐμπρός,
 ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς νὰ σὲ χωρίσωμεν·
 διότι χολοσκάνεις, εἶσαι ἀψὺς πολὺ·
 σὲ σκανδαλίζ' ἡ ὕλη καὶ ὥς ἄχυρον
 αὐτὴν ἀνάπτεις μὲ τὸ πῦρ τῶν λόγων σου.
 Νὰ δροσισθῇς ἀνάγκη καὶ τὸν ἥλιον
 γοργὰ νὰ φύγῃς, γιατίι πῶς θὰ δυνηθῇ
 ἡλίους δύο νὰ βαστάσῃ αὐτ' ἡ γῆ,
 'κεῖνον ἐκεῖ ἐπάνω κ' ἐδῶ κάτω σέ;
 'Αλλ' αἷς εἰπῶ καὶ μίαν καψαλήθειαν·
 βεβαίως ἁμαρτίας εἴχαμεν πολλές,
 καὶ διὰ τοῦτο δὲν σ' ἐκαταξέσχισεν
 ἐχθρὸς ὁ ὄχλος· εἰ δὲ καὶ σ' ἐφόνευαν
 καὶ σ' ἐπετοῦσαν ἄταφον 'ς τὰ ὄρνεα,
 ἡμεῖς τὰ ἡλιόκαυτά σου κόκκαλα
 μὲ ψαλμωδίας ἔπειτα σηκόνοντες
 ὥσάν ἁγίου λείψανα, μὲ ἄργυρον
 καὶ μὲ χρυσὸν ἐντέχνως θὰ ἐδέναμεν
 κ' εἰς θήκας ἱερὰς θὰ κατεθέταμεν,
 ἀφοῦ ληστὰι πρὸ χρόνων ἀθεόφοβοι
 μᾶς ἔχουν κλέψῃ μιὰ νυχτιὰ τὰ πρῶτά μας
 ἐκεῖνα τοῦ ὀσίου Γαλακτίωνος,
 καὶ πόρον, φεῦ, τοιοῦτον μᾶς ἐστέρησαν·
 πλήν, εἶπα, ἁμαρτίας ἔχομεν πολλές,
 κ' ἐφάνημεν τῆς κάρας σου ἀνάξιοι.
 'Εν τούτοις σκύψε τώρα τὴν καμπούραν σου
 καὶ τρύπωσ' ἐδῶ μέσα καὶ δοκίμασε
 ἀντὶ ψωμίου θρεπτικοῦ σωματικῶς
 ἀπόψε νὰ μασσήσῃς τὸν Νικόδημον,
 τροφὴν προσφορωτάτην εἰς τὸ πνεῦμά σου

καὶ ἴσως ᾽ς τὸ σκοτάδι ἐδῶ τῆς φυλακῆς
ἐκτάκτως σ' ἔλθῃ φωτισμὸς παρὰ θεοῦ,
ὥστε ᾽ς τὸ μέλλον κάλλιον νὰ ἐννοῇς,
ὅς' ἀναγνώθεις εἰς βιβλία ἱερά.

Τῷ ὄντι τὴν ἐσπέραν, ὅτι ᾽νύκτωσε,
μικρὰν λυχνίαν δόκιμός τις ἔφερε
μὲ λάδι καταπάτρια καὶ φυτίλλιον
ὥσάν τῆς μυίας ἔντερον, λεπτὸν λεπτόν,
κιᾶντι παξιμαδίων ἐν χρυσόδετον
Πηδάλιον εἰς σχῆμα μέγα τέταρτον.
Ἄφοῦ δὲ τοῦτο φέρων ὥς « Σοφία, ὀρθοὶ »
νὰ εἶπῃ μέλλων, τὸ ἀπέθεσ' εὐλαβῶς
᾽ς τὰ γόνατα τοῦ Στράτη, ὃν καθήμενον
ἐν θλίψει εἶχεν εὖρη, ἀνεχώρησε,
σιγὰ τοὺς πόδας σύρων πρὸς τὰ ὀπισθεν
καὶ τρεῖς προκύπτων, χάριν προσκυνήσεως.

Ὁ Στράτης τότε πρῶτον ἄγριον θυμὸν
ῆσθάνθη ν' ἀναβαίνει εἰς τὸ στῆθος του
καὶ νὰ τὸν πνίγῃ. Ἐέσπασε λοιπὸν εὐθύς,
πετάξας τὸ βιβλίον κ' ἐναλλάξ κτυπῶν
μὲ τὸν χωλὸν του πόδα καὶ τὸν ὕγιῃ
τῆς γῆς τ' ἀθῶον ἔδαφος Ὡς τ' ἀνάθεμα
καὶ σὺ κι' ὅποῦ σὲ στέλλει κι' ὅποῦ σ' ἔφερε!
καρδιὰ μου σκάσε, πλάνταξε καὶ σύ, διμέ,
διμέ καὶ πάλι διμέ! Ποῦ νὰ μὴν ἐφθана
νὰ συλλαβίσω τ' ἄλφα βῆτα! Τί στιγμὴ
καταραμένη, ὅταν πρωτοάρχισα
τὰ ἱερά, τί λέγω! τὰ κατάρματα
γράμματα ᾽ς τὸ σχολεῖον, κι' ἀπὸ ταύτην μου
τὴν προκοπὴν καὶ τώρα, ὅπως ἄλλοτε,
εὐρίσκω ὁ κακομοίρης τοὺς διαβόλους μου.
Ἀλλὰ κἄν σ' ἔχω, ὦ σοφὲ Νικόδημε,
εἰς τὰ καλά μου ταῦτα σύντροφον καὶ σέ!
Χαχὰ χαχάχα! » Ἐξεκάγχασεν ἐδῶ

ὁ δῦσμοιρος συγκόπτων τὸν μονόλογον
τὸν θλιβερόν του, ὥς ἐν Ὀδυσσεΐας Ὑ
ἐγέλασαν φρικῶδες καὶ ῥωμάντειον
ἐκεῖνοι οἱ μνηστῆρες ἐστιώμενοι,
χωρὶς τινος αἰτίας, ὥς νὰ ἔκλαιον
τὰ μέλλοντά των πάθη. Πάλιν δ' ἔπειτα
ἀνέλαβε τὸν λόγον· «ὁ Ἀγάπιος
κακὰ μὲν, ναί, κ' ἐκεῖνος μ' ἐπροξένησεν,
ἀλλὰ κἂν ἔξω πάσης βλάβης ἔμεινεν
αὐτός του, (θ' ἀγαποῦσε τὸ τομάρι του·)
σὺ δέ, ὦ γέρον Νάξιε, ὥς φαίνεται,
ξεμωραμμένος ἦσο, καὶ δι' ὅσα σου
μωρὰ μὲ εἶχες μάθη, τώρα μετ' ἐμοῦ
τοῦ μαθητοῦ σου φυλακίζεσαι ἐδῶ·
ἢ ὦν φιλελεήμων, τὸ βιβλίον σου
μὲ τό 'στείλες, γιὰ νά'χω κἂν προσκέφαλον,
ἀφοῦ δὲν ἔχω στρῶμα; χάχα χαχαχά!»

Ὁ τὴν εἰρκτὴν κλειδόνων τότε δόκιμος
τῶν Χίων μεираκίων ἄνθος ἄωτον,
ἅμα τὰ γέλια ταῦτα τὰ νηστήσιμα
ἤκουσε τοῦ ἐγκλείστου, καθὼ φρένιμος
μισὲ Τζιαννῆς, ἀμέσως ἐσυμπέρανεν,
ὅτι ὁ Στράτης μαίνεται. Δραμὼν λοιπὸν
κατάχλωμος ἐπάνω 'ς τὸν ἡγούμενον,
τὴν ἀπαισίαν λέγει ἀνακάλυσιν.

Εὐθὺς 'τινάχθη ὁ Παφνούτιος ὕψηλὰ
ἀπὸ τοῦ μιντερίου, καὶ τὴν πίπταν του
τὴν ἀναμμένην κάτω ῥίψας ἔκραξε
κ' ἐτράνταξε τοῦ οἴκου τὰ θεμέλια.

Ποῦ εἶσαι, κανδηλάπτη; εὐταξία, ποῦ
ἐχάθης; ἐδῶ τρέξε, καὶ τὴν κερασιὰν
ἐκείνην σου ἀρπάσας, τὸ κατόπι μου
κατέβα 'ς τὸ κατῶγι, νὰ ῥαβδίσωμεν
κακοὺς δαιμόνους ὁποῦ μᾶς ἐπλάκωσαν.

Ἐμπρὸς ἐνῶ ὥρματο ὁ ἡγούμενος,
 τὸ ῥάσον του φριφίςφρις κατεξέσχιζε
 τὸν τῆς στοᾶς ἄερα, ἐξοπίσω δὲ
 τρακ τρακ ὁ εὐταξίας μὲ τὴν ῥάβδον του
 τὴν κλίμακα ἀρδύθμως ἐκατέβαινε,
 καὶ ὡς πισσώδεις δαίμονες κολάσεως,
 ἀληθινοὶ αὐτοί, οὐχὶ φανταστικοί,
 εἰσβάλλουν εἰς τὸν Στράτην Καλοπείχειρον.
 Τὸ εὐχολόγι ἔξω ὁ ἡγούμενος,
 καὶ δίχως ἑπιτραχίλι ἀρχινᾷ εὐθὺς
 εὐχὰς τοῦ Βασιλείου εἰς τὴν ζάλην του,
 πλὴν καὶ τὸ ἑπιτραχίλι ὑστερώτερα
 εἰς τὸν χονδρὸν λαιμόν του τὸ ἐπέρασεν
 ὁ σκοτισμένος ὅσιος ἑξανάστροφα
 κ' ἐξηκολούθει γεγωνυία τῇ φωνῇ...
 Εὐχὰς εἶπα; Κατάρας! Θεανοὶ πολλοὶ
 εὐλογιῶν ἱέρεια εὐφημόστομοι
 καὶ τοὺς Ἀλκιβιάδας ἀπολύουσιν
 χωρὶς ποτε τὴν γλῶσσαν νὰ μιάνωσιν,
 εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας δὲν εὐρίσκονται.
 Καθὼς δ' αἱ παραδόσεις τὸ διέτασσαν,
 αἱ κ' εἰς τὸ σύνταγμά μας εἰσχωρήσασαι,
 (καὶ ὅρα μοι τὸ ἄρθρον βῆτ', ἂν εὐκαιρῆς)
 ἐμβάλλουν οἱ ἀχρεῖοι, ἔχοντες πολλὴν
 εἰς τοῦτο πείραν, καὶ τὰ χειροπόδαρά
 τοῦ Στράτη εἰς ἀλύσου σύμπλεγμα βαρὺ,
 καὶ τότε πλέον ῥαβδισμοὶ κ' ἐξορκισμοὶ
 μὲ φρικαλέαν σύμπνοιαν ἀντήχησαν
 εἰς τῆς εἰρκτῆς τοὺς θόλους· ὁ δὲ Στράτης μου
 κραυγὰς καὶ ὕβρεις (πρᾶγμα εὐκατάληπτον,
 νομίζω, τώρα) στεντορείως ἔσκουζε,
 δερνόμενος ἐξήκοντ' ἀκριβῶς λεπτά,
 καὶ τοῦ βιβλίου τὰ κηριοστάλακτα
 νὰ φιλῇ φύλλα ἠναγκάζετο συχνὰ

ἐπὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἀγιασμῷ.
 Ἡ ὄρεξις ἐν τούτοις ἡ καπνιστικὴ
 τὴν δαρτικὴν γενναίως ἀπεσόβησε·
 διότι μετὰ πόνου τῆς καρδιάς του
 ἐνθυμηθεὶς τὴν πίπαν ὁ Παφνούτιος,
 πῶς εἶχε τὴν ἀφήση, φεῦ, ἡμικαῖ,
 τὴν πίπαν τὴν γεμάτην Ἀρμυριώτικον,
 σουφρώνει παρενθὺς ἐπιτραχήλια
 καὶ κλείει εὐχολόγια. Ἰδὼν δ' αὐτὸν
 καὶ ὁ κανδηλανάπτης τὸν ἐνόησε,
 πρὶν δὲ ἢ ὅλως παύσῃ, ὕψωσε δεινὴν
 τὴν χεῖρα, ὥς δημίον ἐγγηράσαντος
 εἰς τὴν σκληράν του τέχνην, καὶ πᾶν αἰσθημα
 ἀνθρώπινον ἐντὸς του ἀποπνίξαντος·
 τοιοῦτον ζῆλον τότε οὗτος ἔδειξε
 καὶ τὴν παντελευταίαν κατεβίβασε
 ζεματιστὴν ὡς τὸν Στράτην κ' αἱματοφύρτον,
 καὶ τέλος νῶτα ἔτρεψαν ἀμφοτέροι,
 ἀφοῦ τὴν θύραν τῆς εἰρκτῆς με προσοχήν
 ἐκλείδωσαν καὶ οὕτως αὐτὸν ἄφησαν
 λιποψυχοῦντα εἰς τὸ σκότος τὸ βαθύ,
 τὴν μοῖραν του νὰ κλαίῃ καὶ τὴν πείνάν του.
 Ἐκτοτε δὲ ἡμέρας τεσσαράκοντα,
 οὐχὶ δὲ μίαν πρὸς ταῖς τεσσαράκοντα,
 ἦ, ὅπερ χειρόν, ἄθεσμον, παράνομον,
 τριάκοντα κ' ἐννέα (διότ' ἱεροῦ
 καὶ παντελείου εἶναι χρεῖα ἀριθμοῦ,
 ἡ θεία χάρις, ἂν θὰ ἐνεργήσῃ τι,
 ἅτε ἰδίους νόμους μαθηματικὸς
 καὶ αὕτη ἔχουσ' ἀπαράλλακτα, καθὼς
 τὸ ἀστερόεν σύστημα τῶν οὐρανῶν.)
 Λοιπὸν ἡμέρας ὅλας τεσσαράκοντα
 ὁμοίως πρωτὶ βράδυ ἐκ περιτροπῆς
 τὸν Στράτην δύο μοναχοὶ ἐξύλιζαν,

μήπως, ἀφοῦ τὸ σῶμά του ἰσχνανθῇ ἱκανῶς,
 ἐξ ἀτροφίας πάσχοντες οἱ δαίμονες,
 ἀθρόοι ὅλοι φύγουν, ἐκζητοῦντές που
 ἀγέλην τινὰ χοίρων Γαδαρηνικὴν
 τῶν νεωτέρων χρόνων, ὁ δ' ἐξόριστος
 νοῦς πάλιν τὴν ἀρχαίαν κατοικίαν του
 ἰδὼν λεπτήν, ἀτμώδη, ὀρεχθῇ αὐτὴν
 καὶ μόνος ἐπιστρέψῃ 'ς τὸ κλωβίον του.

Νὰ παραδόσεις χάρες! νὰ τὸ ἄωτον
 τῆς θείας ἐπιστήμης, τῆς γραπτῆς ἡμῶν!
 Σὺ δέ, ὦ κακοδόξου ἱδρυμα ἀνδρὸς,
 ὦ 'Ασκληπιαδῶν σχολὴ 'Οθώνειος,
 βραδύνεις ἔτι καὶ τὰς παραδόσεις σου
 δὲν κλείεις, ἢ ἀνδρεία χαλκοκάρδιος
 σ' ἐμπνέει καὶ γενναίαν σύγκρουσιν ποθεῖς,
 στρατεύουσα μὲ λόγους φυσικοῦς, ἰσχνοῦς
 κατὰ τῶν ῥωμαλέων ὑπερφυσικῶν;
 Καλὰ προχώρει πλὴν φοβοῦμαί σε πολὺ,
 φοβοῦμαι, μὴ τὸ ἄρθρον βῆτα τὸ μνησιθὲν,
 ἀκόμη καὶ ὁ Τόμος ὁ χρυσόγραπτος,
 νικήσουν, ἢ δ' ἐσχάτη πλάνη ἔπειτα
 τῆς πρώτης γίνῃ χείρων. Εἴθ' ἐγὼ ψευσιθῶ!

'Αλλ' ὅτι καὶ ἂν γίνῃ, τὰ γενόμενα
 δὲν ἀπογίνοντ'. Εὐτυχεῖς παρ' Ἑλλήσι
 'ς τὸ μέλλον ἂν ὑπάρξουν δαιμονιακοί,
 τῆς ῥαβδοθεραπείας ὅλως ἄγευστοι,
 ὁ Στράτης ὅμως ὡς Ῥωμῖδς παλαιϊκός,
 ὑπέστη τότε τὸ ἀφόρητον κακόν,
 κ' ἐντὸς ἐκείνου τοῦ σκοτίου 'χάσματος
 ἐκοίτετο ἐν ἔτος ἀλυσόδετος
 ὀλόκληρον, κ' ἐκράτει τὴν ζωὴν αὐτοῦ,
 τὴν φεύγουσαν, μὲ ποίαν, λέγετε, τροφήν;
 μὲ βρεχτοκούκλια μοναχὰ κ' ἐκεῖνα δὲ
 πρασινομουχλιασμένα ὁ πανδάκρυτος.

Καὶ εἶχε μὲν ὁ θόλος ἐν παράθυρον
 ἄνευ ὑάλων, ἐννοεῖται, κηλαινικτόν,
 καθὼς παρὰ Ῥωμαίοις συνειθίζεται,
 κ' ἡδύνάτο πως δι' αὐτοῦ, ἂν ἤθελε,
 νὰ φέρῃ τις ἔς τὸν Στράτην κόραξ εὖσπλαγχνος
 φαγώσιμόν τι κάλλιον, καθὼς ποτε
 εἰς τὸν Θεσβίτην ἄνδρα, λέγουν, ἔφερεν·
 ἀλλ' ὁ Ἡλίας, φίλοι μου, Ἑβραῖος ὢν,
 βλαστὸς τοῦ ὑπὲρ πάντας ἐκλεκτοῦ λαοῦ,
 δικαίως ἔκαρποῦτο μόνος, πάμμονος
 τῆς κορακοφιλίας τὸ δικαίωμα,
 ὁ Στράτης δὲ ὢν Ἕλλην, τούτου ἄμοιρος,
 ὡς ἄλλος Διάκος κλέφτης ἔς τὸ κιβοῦρι του,
 μὲ τὰ πουλάκια εἶχε μόνον συντροφιὰν
 τοῦ γένους τῶν στρουθίων, ὅλως ἄκαρπον.

Ἐλθόντες δ' ἐπὶ τέλους οἱ δυνάσται του
 ἓνα σαββάτο βράδν Κυριακῇ πρωτῇ
 ἄββας καὶ εὐταξίας τὸν ἐξεβάλον
 ἐκεῖθεν, ὡς τὸν νοῦν μὲν αὐτοῦ ἔχοντα
 πανυγιῇ βεβαίως, ἄλλως δὲ πολὺν
 κακόβουλον καὶ ἄχρηστον ἀνδράριον,
 εἰς τὴν μονὴν ἐκείνην τὴν πανσέβαστον,
 καί, ἂν σημειωμένον ἀνθρωπὸν ποτε,
 ὁποῖος ἦν ὁ Στράτης, μετὰ ταῦτά τις
 ἀπὴντα ταύτης τῆς μονῆς καλόγηρος,
 ἐντρόμως τὸν σταυρόν του ἔκαμνεν εὐθύς,
 καὶ λέγων « ἀλλὰ ῥῦσαι » φεύγων ἔφευγε.

Ὡσὰν πουλὶ, νὰ εἴπω, ὅτι πέταξεν,
 (ἂν καὶ τὸ σῶμα εἶχε βαρυνκίνητον)
 ἦ ὅτι ὡσὰν βέλος ἐξετόξευσεν
 ἐκεῖθεν τότε ὁ Στράτης ἐξερχόμενος,
 ἦ ποίαν ἄλλην φράσιν τῶν ποιητικῶν
 ποθεῖτε, ἀναγνῶσται ; Ἀλλ' ὁ βδελυκτὸς
 εἰς πλείστους ποιητὰς μας κ' εἰς τὴν Ῥάλλειον

ἐπιτροπείαν ὀλοβδέλυκτος λαός,
 ἐκεῖνο τὸ ἀχρεῖον σκυλολόγιον,
 καὶ τὰς ῥηθείσας ταύτας φράσεις ἔλαβε
 τῶν ποιητῶν 'ς τὸ στόμ' ἀπὸ πολλοῦ καιροῦ,
 καὶ μάλιστα φοβοῦμαι, μὴ ὁ ἴδιος
 αὐτὸς τὰς ἔχη κάμει' ὅπωςδήποτε,
 ἀφοῦ συχνάκις τὰς μετεχειρίζετο,
 ὡς ῥοῦχον τὰς ἀθλίας τὰς κατέτρυψε,
 τὸ χνοῦδι ἀφαιρέσας καὶ τὴν λάμπιν των.
 Πλὴν τί νὰ γένη; Νέας φράσεις ἔχομεν,
 διὰ νὰ λάμπῃ αὕτη μου ἡ ποίησις; —

Ἄκοῦς; « σὰν ἀστραπή. » — Κι αὐτὴ παμπάλαιος,
 καὶ δὲν εὗρίσκει χάριν, εἰς τ' ἀκουστικὸν
 ἔαν εἰσδύσῃ τύμπανον τῶν μαλθακῶν,
 διότι συνεπάγει πως τὸ τῆς βροντῆς
 αἴσθημ' ἀμέσως, ὡς κατὰ συμπάθειαν,
 ὁ κόσμος δὲ (τίς τοῦτο ν' ἀρνηθῇ 'μπορεῖ;)
 νὰ ναναρίζετ' ἔκπαλαι ἠγάπησε.
 Λοιπὸν τί ποιητέον; Ἄλλ' ἰδοὺ φωνὴν
 ἀκούω τυπογράφου συνειδίσαντος
 εἰς Γάλλων φράσεις καὶ πλουτίσαντος πολὺ
 μ' ἐκτύπωσιν τοιούτων « Γαλλικὴν τινα
 καὶ μένε, πῶς δὲν σύρεις ἀπὸ τὰ μαλλιά,
 χωρὶς θρησκευτικὴν πολλὴν ἀκρίβειαν,
 ὡς κάμνουν τόσοι ἄλλοι εὐσυνείδητοι,
 ἵνα καὶ σύ, ὡς θέλεις, δουλευθῇς καλῶς,
 καὶ ἡμεῖς συγχρόνως ἐκ τῶν στίχων σου καλὸν
 νὰ ἴδωμεν. Βραδύνεις ἔτι, ποιητά; » —

Σκασμός σου! Ὡσὰν ἰψάρι προτιμῶ ἐγὼ
 νὰ σπαρταρίζω ἄλλον 'ς τὸ πέλαγος
 τῆς γλωσσικῆς πενίας τὸ ἀτρύγητον,
 παρὰ Γαλάτιδα ἔξωθεν εὐσύντευκτον
 νὰ εἰσποιήσω κόρην 'ς τὴν μητέρα μας,
 τὴν Ἑλληνίδα γλῶσσαν, τὴν καλλιτέκνον.

Ἐν τούτοις ἐκ τῶν ἄνω τριῶν φράσεων
 ἃς μῖξω τώρα μίγμα συνταγόμενον
 διὰ τὸν ἀσθενοῦντα Καλοπίχειρον·
 ὡς ἀστραπόρνις ἐξετοξεπέταξεν
 ἐκ τῆς ἀπεχθεστάτης φωλεᾶς αὐτοῦ,
 κ' ἰδὼν τὸ φῶς ἡλίου καὶ τοῦ οὐρανοῦ
 τὸν θόλον τὸν γλαυκόχρουν, ἀνεστέναξεν
 ἱλαρυνθεὶς ὁ τάλας καὶ εἰσέπνευσεν
 αἶρα εἰς τὸ στήθος καθαρὸν πολύν,
 κινῶν δὲ τὰ χλωμά του χεῖλη ἐδόξασε
 ἐκ βάθους τῆς ψυχῆς τὸν Παντοκράτορα,
 πλὴν ὅχι τῆς μονῆς τὸν Παντοκράτορα
 ἀνθρώπων ἔργον, μ' ἔθιμα ἀπάνθρωπα,
 ἀλλὰ τὸν ἄλλον, τὸν τῆς ὅλης φύσεως
 πλάστην, πατέρα καὶ θεὸν πανάγαθον.

Θ'.

Οὗτος λοιπὸν ὁ μόνος ἀληθὴς θεός,
 ὁ καὶ τὸν κάλαμόν μου ὀδηγῶν ἐδῶ,
 ὠδήγησε τοῦ Στράτη τὰ πατήματα
 εἰς ὑψωμα χλοῶδες, ὅπου πάνλευκος
 προβάτων ποίμνη ἔβασκε, κ' ἐφαίνετο
 μακρόθεν προσκαλοῦσα τὸν ὑπέρποτε
 διψῶντα καὶ πεινῶντα· καὶ ὡς ἔφθασε
 κατάκοπος τὴν μάνδραν τὴν κλαδοσκεπῇ,
 ποιμένας εὔρε τρεῖς, τὸν ἓνα γέροντα,
 τοὺς δύο δὲ εἰς τ' ἄνθος τῆς νεότητος.
 Ἐκεῖ στρωμένοι τότε, ἐνῶ ὁ ἥλιος
 πλησίαζε νὰ δύσῃ, τὸ ἑσπερινὸν
 ἐπὶ τῆς γλότης δεῖπνον αὐτῶν ἔτρωγαν.
 Καλῶς τὰ χαίρεσθ', εἶπεν ὁ βαρεόμοιρος,
 κ' εὐθὺς κιαντοὶ τὸν ξένον καλωσώρισαν,
 κ' ἐκάθησε κοντὰ των. Μὲ ἀπλότητα
 τῷ ἔδωκαν ὅτ' εἶχαν, καὶ ἐρώτησιν,

ἀφοῦ ἀπέφαγ', ἔπειτα τῷ ἔκαμεν
 ὁ γέρων ταύτην· Δέν μας λέγεις, ᾧ ὄρχεσαι
 ἀπὸ 'κεῖ κάτω, παλληκάρι, (γιατ' ἐμεῖς
 ἐδῶ 'ς τὰ μέρη τοῦτα καὶ ᾧ ἡλότερα
 πολὺ ἀκόμη, ᾧ βροσκοί, ἀπὸ καιροῦ
 καθόμαστε) ᾧ πῶς καλοπερνοῦν ἐκεῖ
 οἱ Χριστιανοί, καὶ ᾧ φέτος τί ἀκούετε;
 Τουρκιὰ ᾧ ἀνήκε πάλι, ᾧ τοὺς ἔδωκαν
 καλὰ οἱ καπετάνιοι μας μαθήματα
 καὶ πλέον δὲν ζυγώνουν; ᾧ ἔλα, λέγε μας,
 ᾧ ᾧ σήκωσαν μπαῖράκι καὶ οἱ ᾧ ἄνθρωποι
 τοῦ κάμπου οἱ δειλιασμένοι, ᾧ ᾧ πρῶτ' ᾧ ἄργοῦν
 μὲ σταυρωμένα χέρια καὶ κλαψίματα;
 Τί στέκεσ' ἔτσι μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό,
 καὶ μᾶς κυττάζεις; Μὴ φοβᾶσαι δά' κ' ἐμεῖς
 πιστοὶ τοῦ γένους φίλοι ἐδῶ εἴμαστε,
 καὶ τὸ καλὸ του θέλομε ν' ἀκούωμε. —

Τί γένος μὲ μηνᾶτε, ἀδελφάκια μου,
 καὶ τί μπαῖράκια; ποῦ νὰ ᾧ ξέρω ὁ φτωχὸς
 ἐγὼ ποῦ ᾧ ἕνα χρόνον τώρα ᾧ σάπιζα
 ᾧ τὴν φυλακὴν, κ' ἐβγῆκα μόλις σήμερα,
 καὶ τὰ βουνὰ ἐπῆρα, καὶ ᾧ ἄλλον ᾧ ἄνθρωπον
 ἔξ' ἀπὸ σᾶς δὲν εἶδα; — «Πῶς» ᾧ ἀνύψωσεν
 ὁ γέρων τὴν φωνὴν του· «πῶς; δὲν ᾧ ἀκουσες
 τὴν δόξαν τῶν ᾧ Ῥωμίων ἐσύ; δὲν ᾧ μαθες
 πῶς σήκωσαν κεφάλι; τῆς Τριπολιτσᾶς
 τὸ κάστρο πῶς ἐπῆραν κάτω ᾧ τὸ Μωριᾶ;
 θαρρῶ βαρεῖα νὰ σοῦρθε συμφορὰ καὶ σέ,
 ᾧ τὸν τόσους ᾧ ἄλλους, μέσα ᾧ κεῖ ᾧ τὰ Τούρκικα,
 καὶ δὲν ᾧ ἔξέρεις τίποτα, κακόμοιρε! . . .
 Παιδί μου, ἔλ' ᾧ ἀρχίνα σὺ τραγοῦδα μας
 μὲ τὴν ψιλὴ φωνήτσα κείνο τὸ καλὸ
 τραγοῦδί σου ποῦ τόσο τὸ ᾧ ἄρῃζομε,
 πῶς ὁ Κολοκοτρώνης μὲ τ' ᾧ σκέρι του

ἔκαμε τὸ γιουροῦσι 'ς τὴν Τριπολιτσά.
 'Αρχίνα, νιέ μου, μὲ τὴν λύρα, νὰ σέ ἰδῶ,
 ν' ἀκούσῃ ἔδῶ κιὸ ξένος, καὶ τ' ἀχειλί του
 κομμάτι νὰ γελάσῃ. — Τότε ἄρχισεν
 ὁ νέος τὸ τραγοῦδι, ἀναγνώσταί μου,
 ἐκεῖνο τὸ γνωστόν σας, ὅπου λέγει, πῶς
 «εἰς τὴν μεγάλη τάμπια τῆς Τριπολιτσᾶς
 ὁ Κεχαγιᾶς ὁ Τοῦρκος 'σάν τὸν 'στρίμμωξαν
 πολὺ ἐκεῖνοι 'ποῦχαν ἔμβη μέσα κ' ἔσφαζαν,
 ἐφώναζεν ἰνσάφι κάμε 'ς τὴν Τουρκιά,
 Κολοκοτρώνη Θόδωρε, παρακαλῶ
 κόψε, μόν' ἄφσε κιόλας! κιὰποκρίνεται
 Κολοκοτρώνης· ἔκαμες ἰνσάφι ἐσὺ
 παλζότουρκε, 'ποῦ ἀλύπητα τ' ἀδέρφημα μας
 'κεῖ εἰς τὴν πικρὴ Βοστίτσα ἐκατάσφαξες;
 'Εμπρός, παιδιά· ρουθοῦνι μὴν ἀφήσετε!»

Αὐτὰ καὶ ἄλλα τὸ τραγοῦδι ἔλεγε
 μὲ μελωδίαν συχαρολυπητερήν,
 συρτὴν καὶ τεντωμένην, 'ποῦ μ' ἀντίλαλον
 ἀπὸ μακρὰν οἱ βράχοι τὴν 'ξανάστελναν
 'ς τὴν μέσην κάθε στίχου, 'κεῖ 'ποῦ τεχνικά
 ὁ μαθημένος σταματᾷ τραγουδιστής,
 καὶ 'ξαναρχίζει πάλιν μὲ δευτέρωσιν
 τοῦ 'πίσω μέρους, κ' ἔτση ὅλο παρεμπρός.

Εἰς τὸν τοιοῦτον ἦχον τότε δάκρυα
 σιγὰ σιγὰ τοῦ Στράτη καὶ τοῦ γέροντος
 ὥς μαργαῖται ῥέοντα ἑδρόσιζαν
 τὰς παρειάς των, καὶ οὐράνιος χαρὰ
 'ς τὰ πρόσωπά των 'χύνετο. Πῶς ἦκουαν
 κ' οἱ τρεῖς των καὶ ν' ἀκούουν δὲν ἐχόρταιναν!
 'Αφοῦ δὲ τὸ τραγοῦδι ἐτελείωσε
 κιὸ ἥλιος μὲ δόξαν ἐβασίλευεν,
 ὀλόγυρά του νέφελα λαμπρόχροα
 'ς τὴν κάθοδον συνάγων, «'Ε, παιδιά, φωτῶν

καλήν,» ὁ γέρων ἔκραξε, «ν' ἀνάψετε,
καὶ γύρω νὰ καθήσωμε. Δημήτρη μου,
γὰ φέρ' ἐκείνην τὴν σακκοῦλαν τοῦ καπνοῦ,
ποῦ ἀπ' τὸ κεμέρι κρέμεται 'ς τὸ ξύλο ἐκεῖ,
φέρε καὶ τὴν καινούρια τσιμπουκόβεργα,
καὶ νὰ τὰ εἰποῦμε τώρα, καθὼς 'σμίξαμε
μὲ τοῦτον τὸν παθιάρη... Χάρισέ μας δὰ
τὸ ὄνομά σου, 'πές μας καὶ τί φταίξιμο
σοῦ ἔβρῃκαν τὰ σκυλιὰ καὶ σ' ἐφυλάκωσαν; —

Πῶς νὰ σοῦ εἰπῶ, πατέρα, γὼ τὰ πάθια μου;...
Τῆς πίστεώς μας ἄνθρωποι μὲ ἤφεραν
'ς τὴν στάσιν 'ποῦ μὲ βλέπεις, καὶ ἃς ὄψωνται.
Τὸ ὄνομά μου Στράτης. Μὴ τὰμέτρητα
νὰ μάθης βάσανά μου ἀπ' ἐμὲ ζητῆς,
πατέρ', αὐτὴν τὴν ὥρα. Κάλλιο 'πές μας σὺ
κάνεναν χρυσὸν λόγον ἀπ' τὸ στόμα σου,
'ποῦ φαίνεσαι νὰ εἶδες καὶ νὰ γνώρισες
τὸν ψεύτικον τὸν κόσμον. 'Πές μας, γέροντα,
'σάν τί ἐλπίδες ἔχεις; θὰ γλυτώσωμε
τὰ κίνδυνα; θὰ λάμψη πάλ' ἡ πίστις μας;
γιατὶ καθὼς ἔδῳ τὸ παλληκάρι σου
'τραγούδαεν, ἐπήδα ἡ καρδοῦλά μου,
καὶ πάλι νὰ τ' ἀκούω ἔχω 'πιθυμιά.

Ὁ γέρων δὲ τοιαῦτα τῷ ἀπῆντησε·
Τὸ 'νοιώθῳ, υἱέ μου, ἔπαθες πολλὰ κακά,
καὶ σ' ἔρχεται τρομάρα νὰ τ' ἀφηγηθῇς.
Μὰ ὅλα περνοῦν', Στράτη, καὶ παρηγοριὰ
'ς τοὺς νέους στέλνει εὐκόλα ὁ Κύριος.
Καλομελέτα, λέγει ὁ λόγος, κ' ἔρχεται.
Μὴ χάνης τὴν ἐλπίδα. Σὺ κι αὐτοὶ οἱ δυὸ
οἱ υἱοί μου χρόνους ἔχετε νὰ ζήσετε,
κ' ἐλευθεριὰ θὰ ἰδῇτε· ἄμμ' ἐγώ; ἐγώ
ἐπῆρα πλέον τώρα τὸν κατήφορο...
Μὰ ἃς εἶναι δοξασμένος ὁ Θεός! κ' ἐγὼ

δὲν ἔζησα τοῦ κάκου κιάνωφέλευτα.
 Ὅσα τὰ νεάτα μου τουφέκι βάσταξα βαρύ
 σωστά πενήντα χρόνι τώρ' ἀπέρασαν
 ὁποῦ τὸ 'σπίτι μ' ἄφηκα καὶ 'πέταξα
 ὥσάν ξιφτέρι, ἔξω 'ς τὰ ψηλὰ βουνὰ
 κ' εἶχα, μὰ τὴν ἀλήθεια κοφτερὸ σπαθί
 τοῦ καπετὰν Ἀνδρούτσου ἂν τὸν ἄκουσες,
 κ' ἐγὼ ἤμουν παλληκάρι, καὶ μαζὶ μ' αὐτὸν
 κ' ἐγὼ μὲ τόσους ἄλλους ἐπολέμησα
 ἐκεῖ 'ς τὰ Ἑξαμίλια, 'ποῦ μᾶς 'πλάκωσαν
 Τουρκῶν χιλιάδες δέκα, καὶ 'θερίσαμε
 ἐχθροὺς ὥσάν ἀστάχια καὶ τοὺς 'φύγαμε,
 καὶ 'ς τὴ Βοστίτσα πάλι τοὺς 'χτυπήσαμε,
 καὶ τρεῖς χιλιάδες 'σφάξαμε καὶ 'φθάσαμε
 τὴ θάλασσα τοῦ κόρφου. Ἐκεῖ 'μπαίνομε
 σὲ τρεχαντήρι ὅλοι, κ' ἔδωκε ὁ Θεός,
 ἐσώσαμεν ἀντίκρυ μὲ καλὸν καιρὸ
 'ς τὴν Πρέβεζα, 'ποῦ αὐτοὶ ἐκεῖ δὲν ὠρίζαν.
 Ὁ κόσμος ὅλος τότε μᾶς ἐθαύμασε
 μά, φαίνεται, δὲν ἦταν θέλημα Θεοῦ
 ἀκόμα τότε, νὰ χαθῇ ἡ ἄνομη
 σπορά τῶν Τούρκων, καί, λογιᾶζω, εἶχαμε
 ἀκόμα ἁμαρτίες. Ἐ, παιδιά, 'σὲ σᾶς
 θὰ φέξῃ ἄσπρη 'μέρα. Νὰ 'ποῦ φαίνονται
 οἱ γλυκοχαραγές της, καὶ καλότυχοι
 'ποῦ ἔχετ' ἡλικία νὰ βαστάξετε
 τουφέκι 'ς τοὺς πολέμους. Μόνος του κανεῖς
 ἂν δὲν κοπιᾷ καὶ δὲν πάθῃ βάσανα,
 χαρὰ δὲ δοκιμάζει 'ς τὴν ἀνάπαυσι.
 Γιαυτὸ καὶ τοῦτος γιὰ ἐδῶ ὁ Δημήτρης μου,
 (τὸν βλέπεις, Στράτη;) τῶχει πλεὰ ἀπόφασι,
 ν' ἀφήσῃ τὰ βουνὰ μας καὶ τὰ πρόβατα
 καὶ νὰ παγαίνει κάτω μὲ τοὺς Ἑλληνας
 ῥαγιᾶς νὰ ζήσῃ δὲν τὸ καταδέχεται

διψᾷ κι αὐτὸς γὰρ αἷμα, λέγει, Τούρκικο,
 'σάν τόσοι ἄλλοι νέοι, καὶ δὲν τον κρατῶ
 ἐγὼ καθόλου, μάρτυς μου ὁ Κύριος
 μάλιστα καὶ τὸ χαίρομαι, ὅπως βαλε
 βουλή ν' ἀδράξῃ τ' ἄρματα μὲ τὸ καλὸ,
 κι ἄς ἔχῃ τὴν εὐχή μου. Μὰ στοχάζομαι,
 εἶναι καλὸ κι ὁ Γεώργης μ', ὁ μικρότερος,
 ἀντάμα του νὰ πάγῃ γὰρ βοήθεια.
 Ὁ πόλεμος τὴ θέλει. Ποῦ καλλίτερον
 τινὰς νὰ εὖρῃ σύντροφον ἀπ' ἀδερφόν,
 'σάν εὐρεθῇ 'ς ἀνάγκην εἰς τὴν ξένην γῇ;
 Μὰ ἔλα 'ποῦ ὁ Γεώργης 'μάτι ἐρῶξε
 'σὲ μιὰν κοπέλλα;... (τί ξεροκοκκίνισες;
 καλὴ καὶ τιμημένη· μὰ δὲν εἶν' καιρὸς)
 καὶ 'σάν νὰ μὴν του ἔρχεται τόσον καλὰ
 κι αὐτὸς νὰ πάγῃ. Ἐγὼ πάλι ἔλεγα
 καὶ λέγω, πῶς τὰ δυὸ νὰ μὴ χωρίσουνε,
 κι ἄς μείνω ἐγὼ ἔρμος. Τοὺς ἐγέννησα,
 ἀλήθεια, ἐγὼ, καὶ λέγομαι πατέρας τους
 ὥς τόσο ποιὸς τοὺς ἔχει θρέψῃ; τοῦτ' ἢ γῇ!
 Ἄς τὴν ἐλευθερώσουν τὸ λοιπὸν κι αὐτοί·
 κι ἂν ὁ Θεὸς τοὺς φέρῃ ζωντανούς, γερούς
 ποτὲ 'ς τὴν ἀγκαλιὰ μου, νὰ τοὺς χαίρωμαι
 καλοὺς καὶ τιμημένους ὥς τὰ τέλη μου.

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ γενναίου γέροντος
 εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Στράτη τὴν παντὸς καλοῦ
 δεκτικωτάτην, τότε ὥσάν πύρινοι
 εἰσέδυσαν σπινθῆρες. Αἴσθημ' ἄγνωστον
 μέχρι τῆς ὥρας ὅλα προσβαλὼν αὐτοῦ
 τὰ νεῦρα κατεκέντα· δὲν ἠδύνατο
 νὰ μένῃ 'ς ἓνα τόπον, ἀλλ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ
 ἐσκίρτα φλογισμένος. Ἀνηρώτα δὲ
 παράμερ' ἀκορέστως καὶ τοῦ τραγουδιοῦ
 τοῦ λαϊκοῦ τὸν ψάλτην, τὸν Δημήτριον,

νὰ μάθῃ θέλων τῆς ἐπαναστάσεως
 ὅλα τὰ πάντα, πῶς καὶ πόθεν ἤρχισε
 τὸ κίνημα τοῦ γένους τὸ ἀνέλπιστον,
 καὶ πόσον ἐπροχώρει στὰ διάφορα
 Ἑλλάδος μέρη, καὶ ὁ γέρον ἔχαιρεν,
 ἐλπίζων, πῶς θὰ κλίνη κ' ὁ Γεώργιος,
 ν' ἀπέλθουν ὁμοῦ ὅλοι εἰς τὸ στάδιον
 τῆς δόξης... ὦ τί χρόνοι! ποῖον εὐγενὲς
 ἐκλόνει τότε αἶσθημα τοῦ ἔθνους μας
 τοὺς ἄνδρας ὅλους! πῶς μὲ θεικὴν πνοὴν
 εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τότε ἀπεσβύνετο
 πᾶν φίλτρον συγγενείας ἰδιαίτερον,
 πᾶς συμφερόντων λογισμός, κ' ἐξέλαμπε
 τὸ τῆς φιλοπατρίας πῦρ λαμπρότατον!
 Ἄγνὸν πῶς τότε δὲν ἀνέπνευσα κ' ἐγὼ
 ζωῆς ἁέρ', ἀλλ' ἦλθον εἰς τὸ φῶς αὐτὸ
 ἄργά, πολὺ ἄργά, κ' εἰς πνιγερὰν, πυκνὴν
 ἀτμόσφαιραν τοῦ ἔθνους πλέων μόλις ζῶ!

Ὁ Στράτης τότε ἀκούων τὸν Δημήτριον
 καὶ νέα πολεμάρχων εὐκλεέστατα
 ὀνόματα καὶ πράξεις, καὶ ἰδὼν λαμπρὰ
 τοῦ γέροντος τὰ ὅπλα παρακείμενα,
 καὶ τὴν εἰκοσαέτη λογιζόμενος
 εὐθύμως ἡλικίαν του, χωρὶς ποσῶς
 εἰς τὴν τοῦ σωματίου του κατάστασιν
 τὴν τότε νὰ προσέχῃ, οὔτ' ἐνθυμηθεὶς,
 ὅτι οὐδὲ σπουργίτην, τὸ λεγόμενον,
 ὥς τότε εἶχε κτυπήσῃ (καθὼς πάμπλειστοι
 τῶν τοῦ καιροῦ του νέων) ἐθερμαίνεται
 κ' ἐφλέγετο ἐκ πόθου νὰ ῥιφθῇ κι αὐτὸς
 εἰς τῶν μαχῶν τὰς δίνας, καὶ γενναῖόν τι
 νὰ πράξῃ, ἐνταυτῷ δὲ καὶ θεάρεστον.
 Τὸ « μάχου, Ἑλλήν δοῦλε, ὑπὲρ πίστεως
 κ' ὑπὲρ πατρίδος » τῷ ἐφαίνετο πολὺ

τῶν ἄλλων καθηκόντων ὁσιώτερον.
 Ἐναπολῶν δὲ τοῦτο ἕως οὗ οἱ τρεῖς
 αὐτὸν φιλοξενοῦντες κατεκλίθησαν
 ν' ἀναπαυθῶσι, καὶ αὐτὸς δὲ μετ' αὐτῶν
 ἀφοῦ ἡ νύξ προέβη δὲν ἠμπόρεσε
 ἡσύχως νὰ ὑπνώσῃ, ἀλλ' ὀνειράτα
 μαχῶν παντοῖα πλεῖστα τῷ ἀνέπλασεν
 ἡ λῖαν πυρωθεῖσα φαντασία του.

Εἰς φρούριόν τι ἔβλεπε νεόκτιστον
 τῶν Τούρκων, ὡς ἐκεῖνο, ὅπου καὶ αὐτὸς
 εἰργάσθη, ὅτι ὕψωνε τὴν τοῦ σταυροῦ
 σημαίαν αὐτὸς πρῶτος καὶ ἐκρήμνιζε
 πρασινοφόρους ἄνδρας ἔξ ἐπάλλεων,
 ῥοφῶν καπνὸν πνιγώδη ἐκ πυρίτιδος,
 καὶ μόλις εἰς τοὺς πόδας του ἐστηρίζετο,
 πατῶν ἐχθροῦ ἐν πτώμα αἱματόφυρτον.

Τὸν ὕπνον δ' ἀποσείσας τέλος ἄνοιξε
 τὰ βλέφαρα 'ς τοὺς πρώτους τῶν μικρῶν πτηνῶν
 ψαλμούς, ἐνῶ ἀκόμη καὶ πατὴρ κ' υἱοὶ
 βαθέως ἐκοιμῶντο. Τότε, ὦ στιγμή,
 Θεέ μου, ἀπενυκταία! Εἰς τὸ λυκαυγὲς
 παρατηρεῖ πλησίον εἰς τὸν γέροντα
 τ' ἄλατοχάρτι, ὅτι εἶχε γράμματα,
 γραμμένον κιᾶλλο ἐν παρέκει, ὅπου τρεῖς
 ἡ τέσσαρες ἐλαῖαι ἦσαν λείψανον
 τοῦ χθεσινοῦ των δείπνου. Ἐπλησίασε,
 καί, ὡς φιLANαγνώστης καὶ περίεργος,
 εἰς χεῖρας τὰ λαμβάνει καὶ ἀνέγνωσε...

Τοῦ Ἱεροσολύμων Πατριάρχου, φεῦ,
 ἐκείνου τοῦ Ἀνθίμου ἦν ἡ Πατρικὴ
 διδασκαλία, μία κακοῤῥῆϊκη
 φυλλάδα, τυπωμένη εἰς δωδέκατον
 ἐν Βυζαντίῳ μὲ προοίμιον πεζὸν
 κ' ἔπειτα στίχους. Εἶχε δ', ὡς μὴ ὦφελε,

παραίνεσίν τιν' αὕτη Ἰησουϊτικὴν
 κατὰ ἐλευθερίας, καὶ ἀνέπτυσσεν,
 ὅτ' εἶναι ἡ ἰδέα αὕτη εὖρημα
 Σατὰν τοῦ ἀρχεκάκον, τοῦ θελήσαντος
 ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις νῦν καινοπρεπῶς
 ν' ἀποπλανήσῃ τῶν πιστῶν τὸ πλήρωμα
 ἐκ τῆς εὐθείας τρίβου καὶ εἰς βάραθρον
 αὐτὸ νὰ ῥίψῃ ἀπωλείας ψυχικῆς,
 καθ' ὅσον μέσον τώρα τὰ ἐλεύθερα
 ἐξέλεξε φρονήματ', ἀφοῦ πρότερον
 ἡ εἰδωλολατρεία καὶ αἱ ἄπειροι
 Χριστιανῶν αἱρέσεις δὲν ἐπέτυχαν
 τὰ δ' ἐλευθέρων σκέψεων φρονήματα
 δι' ὑπερηφανείας εἰς ἀσέβειαν
 τοῦ θείου φέρουν τοὺς ἀνθρώπους, ὡς γνωστόν
 ἡ δὲ δουλεία, ἔλεγε, καθ' ἧς σφοδρὸν
 οἱ τοῦ συρμοῦ Γαλάται ἐγείρουν πόλεμον,
 κακὸν δὲν εἶναι, μᾶλλον δὲ τὸ μέγιστον
 τῶν ἀγαθῶν, ὡς σώζουσ' ἀγκραιώτατον
 τὸ τῆς ταπεινοσύνης καλὸν αἴσθημα,
 τὸ μάλιστα ἐμπρέπον εἰς Χριστιανούς·
 δι' ὃ καὶ πρέπει πᾶς Χριστιανὸς καλὸς
 εἰς οἶαν βασιλείαν τύχῃ ὑπήκοος,
 ποσῶς νὰ μὴ γογγύζῃ, ἀλλ' αὐτῆς πιστῶς
 νὰ μένῃ δοῦλος αἰωνίως, ἐπειδὴ
 καὶ « πᾶσα ἐξουσία ἐκ θεοῦ ἐστι, »
 καθὼς τὸ εἶπε Παῦλος ὁ ἀπόστολος.

Ἐλλοίμονόν σου, Στράτη· ὦ παντάθλιε,
 ἐφαρμακώθης! ἀλλὰ ποῦ τὸ ἀντίδοτον
 νὰ εὕρῃς τότε, ὅπερ ἱατρὸς ἀνὴρ
 τοῦ ἔθνους μέγας ἔγραψεν, ὁ Κοραῖς,
 ἐκδούς Διδασκαλίαν τὴν ἀδελφικὴν
 κ' εὐτόλμως ἀναιρέσας ὁ φιλόπατρις
 ὅσα παρὰ δειλοῦ ἀνδρὸς ἐγράφησαν

καὶ εἰς τυράννου θέλησιν ὑπεῖξαντος;
 πλὴν βέβαια φυλλάδες αἱ τοῦ Κοραῆ
 εἰς ἀγραμμάτους πῶς θὰ ἤρχοντο βοσκούς,
 ἢ τίς τὰς κατεφρόνει τόσον τοὺς καιροὺς
 ἐκείνους τότε Ἑλλήν, ὥστε εἰς αὐτὰς
 νὰ βάλλῃ ἄλλας καὶ νὰ τύχωσιν ἐκεῖ;
 ἀλλ' ὅσα ληρογράφος, ὡς ὁ Ἀνθιμος
 κατὰ τὴν τοῦ Ἰβελίαρ ὑπαγόρευσιν
 κατέγραψε χαρτία, ἦτο δίκαιον
 νὰ μεταβαίνουν ἀνανάγνωστα εὐθὺς
 εἰς τὰ παντοπωλεῖα. Ναί, ἀλλ' ὁ ἐμὸς
 πολὺτλας ἦρως ἔπρεπε νὰ εὐρεθῇ
 σωστὰ σωστὰ ἐκείνην τὴν στιγμήν ἐκεῖ;

Ὁ Στράτης τελειώσας τὴν ἀνάγνωσιν,
 ὡς νὰ ἐπεριχύθῃ μὲ ψυχρὸν νερόν,
 τὴν φλόγα σβύνει τῆς φιλοπατρίας του
 τῆς μὴ ἐχούσης ἔναυσμά τι ἐπαρκές
 ἐκ τοῦ προτέρου χρόνου καὶ τῆς ἀγωγῆς,
 ὅθεν ἐπιπολαίας· κ' εἰς τὴν πλάστιγγα
 τοῦ νοῦ τοῦ Σαλωνίτου τότε ἐπεισπесὸν
 τὸ «πᾶσα ἐξουσία ἐκ Θεοῦ» βαρὺ,
 ἔξετίναξεν εὐκόλως τὸ κακόμοιρον
 τὸ «μάχου ὑπὲρ πίστεως πατρίδος τε».
 ἴσως καὶ τοῦτο εἶναι ἱερὸν ῥητόν,
 ὡς ὀλοκλήρως λέγεται καὶ γράφεται,
 παρὰ τοσοῦτων σήμερον, ἂν καὶ ποσῶς
 ἐγὼ νὰ βεβαιώσω τὴν πηγὴν αὐτοῦ
 νῦν δὲν ἰσχύω· πλὴν καὶ ἂν ἀμφοτέρω
 ὁμοῦ πηγάζουν ἐξ ἀποκαλύψεως,
 μὲ τοῦτο τί; Καμμία χρῆσις! ἐπειδὴ
 ἀντισταθμίζουν ἄλληλα ἢ μάχονται
 τὸ ἓν κατὰ τοῦ ἄλλου, ὡς πολὺ συχνὰ
 συμβαίνει τοῦτο τὸ κονταροκτύπημα.
 Καὶ ναὶ μὲν ἦτο δυνατόν καὶ πιθανόν

νὰ γίνη ἡ μάχη τότε ἡ παρὰ σκηναῖς
 τοῦ ποιμνιοστασίου ὄχι κρίσιμος
 διὰ τὸν Σαλωνίτην, ὥς ἐγένετο
 ἡ ἐν Ἀρβήλοις διὰ τὸν Κοδομανὸν
 ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις, ἀλλ' ἐγένετο
 ἐν τούτοις κατὰ θείαν παραχώρησιν,
 καὶ ἅς μὴ τὸ ἐπεθύμουν παντελῶς ἐγώ·
 καὶ στίχοι τότε ἄνοστοι πολιτικοὶ
 ἐξήλειψαν ἐκείνην τὴν ἐντύπωσιν,
 εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Στράτη, τὴν ἀστήρικτον
 ἦν εἶχε κάμη τὸ τραγοῦδι τοῦ βουνοῦ.
 Λοιπὸν ἰδέτε, φίλοι, καὶ νοήσατε
 πῶς, φεῦ, καὶ τότε, καθὼς τώρα, νερούλη
 νωθρὴ στιχοπλοκία μὲ κακότεχνα
 καὶ νόθα δελεάσματ' ἀπесόβησε
 καλὴν καὶ στιβαρὰν δημώδη ποιήσιν·
 δη μὴ δὴ λέγω καὶ κολλᾷ ἡ γλῶσσά μου!

*Α, ῥάλλειοι κριταί, πῶς ἡ καρδιά σας
 τοσοῦτον ἐπωρώθη, καὶ τὶ μέλλετε
 εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἀπολόγημα
 νὰ φέρετε δι' ὅσων εἰς τοὺς νέους μας
 ἐμβάλλετε ἀπέχθειαν πρὸς πᾶν ἀπλοῦν
 καὶ πᾶν καρδιακόν; ὦ λύπη ἄμετρος!...
 Ἄλλ' ἴσως τις μοὶ εἶπη· «Ἐδῶ χάνεται
 τὸ μέλλον ὄντος λογικοῦ, καὶ εἰς αἰσχρὸν
 ἐμπίπτει ἀστρατείας ἔγκλημ' ἄνθρωπος,
 δυνάμενος νὰ σώσῃ τὴν πατρίδα του,
 ἂν ἦγωνε μετ' ἄλλων τὰς δυνάμεις του,
 καὶ σὺ τὴν ἤτιαν τῆς ποιήσεως θρηνεῖς; »
 Δὲν εἶναι μὲν ὁ λόγος σας πολὺ ὀρθός·
 διότι τίς τὸ φρόνημα τὸ σωστικόν
 ἐθνῶν, πατριδῶν ἐν τοῖς χαλεποῖς καιροῖς
 καὶ τρέφει κ' ἐνισχύει, εἰμὴ ποιήσας,
 ἡ ἀγαθὴ κτᾶξία τοῦ ὀνόματος;

Τυρταῖοι δὲ καὶ Ῥῆγαι καὶ Ῥουζιᾷ Δελίλλ
καὶ Ἄρνδτ καὶ Μπέκερ διὰ τί δοξάζονται;
ἀλλ' ἔστω· σιωπήσας προχωρῶ ἐμπρός.

Ὁ πλανημένος οὕτω ἥρως παρευθὺς
μισόπατρις μᾶς γίνετ' ἐκ συστήματος,
καὶ, ἀνιπτος ἀκόμη μελετᾷ φυγὴν
ταχεῖαν ἐκ τῶν τόπων, πρὶν ἔξυπνήσωσι
πρωῖ οἱ τρεῖς ποιμένες καὶ κλονήσωσι
τὸ δόγμα του τὸ νέον μὲ τοὺς λόγους των.
Ἀέρας τὸ νερὸν, λόγοι τὸν ἄνθρωπον
ὅτι γυρίζουν, καὶ ὁ Στράτης ἤξευρεν
ὅθεν μετὰ μεγάλης προφυλάξεως
σιγὰ πατεῖ προβαίνων ἕως ἔθεσε
τὸν πόδα ἐκτὸς τῆς μάνδρας, καὶ ὀπίσω του
ποσῶς δὲν βλέπει, τὰ ἐμπρὸς ταχύτατα
νὰ φθάσ' ὑπερσπουδάζων μὲ τὸ γλυκὺ φῶς
τῆς ἤδη προβαινούσης 'ς τὸν ὀρίζοντα
αὐγῆς, χωρὶς οὐδόλως ὁ πανδάκρυτος,
ὁ κατεξοφωμένος νὰ κατανοῇ,
ὁπόσον τότε τὴν αὐγὴν ἀτίμαζε
φυγὴν τοιαύτην φεύγων. Ἦδη τοὺς χλωροὺς
κατέβαινε γηλόφους, καὶ ἀπέναντι
αὐτοῦ ἡ λάμπουσ' ἄκρα τοῦ ἡλιακοῦ
ὑψοῦτο δίσκου ἀπὸ λόφων χθαμαλῶν,
χρυσοῦν ἀκτίνων πέλαγος προχέουσα
εἰς τὰς πρὸς δύσιν τῶν ὀρέων κορυφάς,
αὐτὸς δ' ἐν ὥρᾳ ἱερᾷ τῆς φύσεως,
ἐν ἣ τὸ θρησκον ὥς καὶ ἄγριοι λαοὶ
καὶ ζῶα ἔτι ἄλογα ἐκφαίνουσιν,
κατὰ οἰκείους τρόπους, μορφασμούς, αὐτὸς
ἐκ τῆς πολλῆς του ζάλης οὐδὲ κἂν μικρὰν
εὐχὴν νὰ κάμῃ ἐνθυμεῖτ' ἑωθινὴν
εἰς δόξαν τοῦ δοτῆρος τοῦ φωτὸς Θεοῦ,
ἰχνεύων μόνον μονοπάτια φυγῆς.

Ἐνῷ πλὴν πρὸς τὰ κάτω προχωρῶν μακρὰν
 τὴν πεδιάδα βλέπει τὴν ἀχνίζουσαν
 τῆς γῆς τῶν Μακεδόνων, τῆς τὸ πάλαι μὲν
 εὐδαίμονος κ' ἐνδόξου, νῦν δὲ τὸν ζυγὸν
 τὸν ἄτιμον φερούσης τοῦ Ἀγαθηνοῦ,
 σχίζεται εἰς τὴν θεάν τὴν ὀδυνηρὰν
 ἢ τάλαινα καρδιά του ἐν ἄκαρεϊ,
 οἱ στοχασμοὶ του πάλιν μεταβάλλονται
 κ' εἰς τοὺς βοσκοὺς ὀπίσω τὴν ἐπιστροφὴν
 ποθεῖ νὰ κάμῃ· πάντα λογισμὸν ὠθεῖ
 μακρὰν τῆς κεφαλῆς του, ἐκπηγάζοντα
 ἐκ τοῦ χαρτίου, ὃ ἀνέγνω, τοῦ κακοῦ,
 ν' ἀκούσῃ θέλων μόνον τὴν ἀγνὴν ὁρμὴν
 καὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς καρδιάς του,
 καὶ μὲ ἀγλὴν ὁμιμάτων καὶ νοδὸς στραφεῖς
 τὸν βράχον πάλιν, τὸν αὐτὸν ὃν πρὸ μικροῦ
 κατέβη, ἐπροσπάθει ν' ἀναδύχῃ,
 ἵνα ὀπίσω εἰς τὴν μάνδραν πορευθῇ·
 ἀλλὰ... τὸν συμποδίζει ὁ χολὸς του πούς,
 καὶ πίπτων κραῖζει μέγα καὶ ἀλλόκοτον
 μούγκρισμα ταύρου· «ῶφ! ἀκόμ' ἀκόμα; νά,
 Θεοῦ σημεῖον! τρέμε, Στράτη, τὴν ὀργὴν
 τοῦ Σαβαώθ! ἦ, διὰ σέ ὁ πόλεμος
 δὲν εἶναι κάτω, κάτω!» καὶ αἱ πρότεραι
 Ἀνθιμικαὶ ἰδέαι τὸν κατέλαβον
 ἀμέσως, καὶ μὲ ἄπιστον ἰσχὺν μελῶν
 ὀρμαῖ, καὶ οὔτε πέτρα οὔτε ἄκανθα
 τὸν ἐμποδίζει πλέον· κάτω φέρεται...
 Διὰ μονοπατίων τέλος ἔρχεται
 εἰς μίαν λεωφόρον, ἣγε δὲ αὕτη
 εἰς Σέβδας, ὅπως τὸν ἐπληροφόρησαν
 τινὲς ὁδοιποροῦντες, οὓς κατέφθασε·
 καὶ μετὰ τούτων κρίνας τὴν αὐτὴν ὁδὸν
 ν' ἀκολουθήσῃ, σιωπῶν ἐβάδιζεν.

Ἄν δέ τις τὸν ἡρώτα τι, μικρὰν ξηρὰν
 μὲ δυστροπίαν ἔδιδεν ἀπάντησιν,
 σχεδὸν καὶ ἄλλ' ἄντ' ἄλλων ἀπεκρίνετο.

Ἐν τούτοις τῆς πορείας τὸ μονότονον
 τὸν νοῦν του κατ' ὀλίγον διεδῶθύμισε,
 ποιάν τιν' ἁρμονίαν εἰς τ' ἀντίθετα
 τῶν λογισμῶν του φέρων, ὥστε νὰ φρονῇ,
 ὅτ' ἴσως ἦτο ἄμεμπτον τὸ δόγμα του,
 τὸ τελευταῖον. Καί, νὰ τὸ εἰπῶ, ἦ μή;
 Γραφίς μου, γράψον γράψον, ἂν καὶ ἄπιστα,
 ἀλλ' ὅμως ἀληθέστατα ἦλθε σύμμαχος
 καὶ ἡ καρδιά τότε εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ
 μὲ τὴν ἰσχὺν τοῦ πάθους τὴν σοφιστικὴν.
 Ἄν καὶ χολὸς καὶ ἄλλως τόσον ἄθλιος,
 ἐπήλπισεν ὁ Στράτης, ναί, ἐπήλπισε
 νὰ εὔρη ποτ' ἐκείνην του τὴν σώτειραν,
 τὴν σπλαγχνικὴν Ἑλένην, τὴν οὐδέποτε
 φηγοῦσαν ἕως τότε ἐκ τῆς μνήμης του
 καὶ μετ' αὐτῆς νὰ ζήσῃ εὐτυχῇ ζωὴν,
 εἰς ἄλλους καταλείπων καὶ τὸν πόλεμον
 καὶ τὰς μεγαλοδόξους ἔτι δάφνας του.
 Ἐπῆλθε δ' εἰς τὸν νοῦν του καὶ ὁ Γεώργιος
 τοῦ γέροντος ποιμένος ὁ ἀγαπητὸς
 υἱός. «Ἴδου κ' ἐκεῖνος» εἶπ' ἐμφαντικῶς,
 «κωλύεται νὰ τρέξῃ εἰς τὸν πόλεμον,
 πληγὴν καρδίας φέρων. Πῶς ἐτόλμησα
 νὰ τὸν καταδικάσω χθὲς ἔς τὴν σκέψιν μου,
 θαυμάζομαι τῷ ὄντι. Ἄ, φτωχούλη μου!
 Τὴν ἥσυχον καλύβην τοῦ τερπνοῦ ἀγροῦ
 μετ' ἐρασμοῦ ὄντος, ὅταν μάλιστα
 εἰρηνικὴ θρησκεία συνιστᾷ αὐτό,
 ἐγὼ νὰ μὴ ποθήσω; Τόσον ἄκαρδος
 καὶ ἅμα ἐπιλήσιμον τῶν δογμάτων μας
 ἄς μὴ φανῶ τῶν θείων. Ναί, διὰ παντὸς

βουλῶν μου τέλος τοῦτο θέτων ἱερόν,
ἐλπίζω, μᾶλλον δ' εἶμαι ὀλοβέβαιος,
τῆς συνειδήσεώς μου τὴν ἀνάπαυσιν
ὅτι θὰ εὖρω, καὶ ἂν ἄκρως δυστυχῶ».

Ταῦτα ὁ ἦρως τότε ἔμονολόγησε.
Περὶ δὲ μεσημβρίαν συγκαθίσαντες
οἱ ὁδοιπόροι παρὰ κρυερὰν πηγὴν
καὶ ὑπὸ γιγαντώδη καὶ πλατύσκιον
καρύαν νὰ γευθῶσι, προσεκάλεσαν
καὶ τὸν σιγῶντα Στράτην, ὥς μὴ ἔχοντα
ἐφόδιον διόλου. Τὸ λοιπὸν νιφθεῖς
εἰς τὴν πηγὴν καὶ οὗτος παρεκάθησεν
ἐκεῖ εἰς μίαν ἄκραν. Τότε εἰς αὐτῶν
Ἀνατολίτης, ὅστις τὴν χρονιὰν αὐτὴν
βαμβάκη εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἔκαμνε,
πολυκερδῇ πραγμάτειαν κατὰ τοὺς καιροὺς
τοῦ πρώτου τῆς Γαλλίας Ναπολέοντος
κ' εἰσέτι διαρκοῦσαν, ἀγαποῦσε δὲ
ὥς οὐδὲν ἄλλο καὶ τὴν καλοπέρασιν,
καὶ δι' αὐτὴν ὥς ἡδὴ καὶ προβεβηκώς,
παρήτησε τὸ πρῶτόν του ἐπάγγελμα,
τὸ τοῦ βδελλοσυνάκτου εἰς τὰς παμπληθεῖς
τοῦ τόπου λίμνας, οὗτος, λέγω, ἄπλωσε
ᾧ τὸ πλάγι του τὰς δύο χεῖρας καὶ λαβὼν
σοφρᾶν ὃν εἶχ' ἐκ δέρματος, μὲ σιδηροῦς
συνεσφιγμένον κρίκους, οὐ μετρίως δὲ
ἐξωγκωμένον, καὶ εἰπὼν· «ἄς ἴδωμεν
τί ἔχει αὐτὸς ὁ μαῦρος ἔγγαστρωμένος μου,
ἀγόρι ἢ κορίτσι;» τὸν ξεσούφρωσε
ἐν μέσῳ τῶν παρόντων μὲ ταπείνωσιν
παράξενον καὶ ὅλως πρὸς τὸν πλοῦτόν του
ἀντίθετον· διότι αἶφνης ἔδειξε
πλὴν ἄρτου καὶ τυρίου βουτυροσταγοῦς,
χιοφτέδες μάλιστα, ἀπαραίτητον φαγὶ

εἰς τὰ ταξειῖδια, ὄχι μαλακούς, ἀλλὰ
 σφικτοψημένους, παστουρμῶν ἑξαίσιον
 τῆς Καισαρείας, γλώσσας ἔτι καπνιστὰς
 τὰς πολυφημισμένας τῆς Ἀδριανοῦς
 καὶ πρόσφατον χρυσόχρουν αὐγοτάραχον,
 Μεσολογγίου προῖον ἐπαινετόν,
 παροξυντήν τῆς δίψης θυμηδέστατον,
 κ' ἡ συνοδία ὅλη ἀφθονώτατα
 μετέλαβε τῶν δώρων τῶν τῆς Δήμητρος
 πολὺ ποικιλωτέρως τότε βέβαια
 ἐσκευασμένων ἢ ὥς ἡ σεμνὴ θεὰ
 αὐτὰ παρεῖχεν εἰς τοὺς μυθικοὺς καιρούς.
 Ἦλθε κατόπι καὶ τῆς μεταλήψεως
 τοῦ παρὰ Διονύσου δώρου ἡ σειρὰ
 ὡσαύτως κατὰ τρόπον νεωτερικόν,
 οὐχὶ ἀρχαῖον· πλώσκα πολυχρώματος
 ξυλίνη, σταυρωμένη μὲ ἱμάντια
 ἐγύρισεν εἰς ὅλους μὲ τοῦ κλονικλουκλὸν
 τὸν ἦχον, τὰ τε ὦτα καὶ τοὺς φάρυγγας
 εὐφράνασα τὴν πρώτην τὴν φορὰν ἐκεῖ,
 καὶ πᾶς πῶν ἐκ ταύτης συνεῤῥόφησε
 τὰ βεβρεγμένα χεῖλη καὶ τοὺς μύστακας
 μεθ' ἡδονῆς πολλῆς. Ἀλλὰ τὸ δεύτερον
 ἐφάνη ἄλλη Ἀρτηνοῦ πραγματευτοῦ
 πολὺ τεχνικώτερα πλώσκα. Αὕτη δέ,
 χωρὶς νὰ φαίνεται ἔκρυπτεν εἰς ὀμφαλὸν
 κεκοιλωμένον ἐν κανκί δερμάτινον
 μικροῦ μεγέθους, κ' ἀπ' ἐκεῖ αὐτὸ λαβὼν
 ὁ κύριος τῆς πλώσκας μετὰ προσοχῆς
 ἀπὸ λιγάκι 'ς ὅλους τότε ἐκέρρασεν
 ἐκ τοῦ ἐντὸς γενναίου ξανθοῦ πόματος
 κ' ἀφοῦ τοὺς εἶπε τὸ « μὲ τὲς ὑγείες σας »,
 ἐπρόσθεσε καὶ ταῦτα ὡς ἐπίλογον·
 « Δέν με 'ταιριάζει, φίλοι, ν' ἀκριβεύωμαι

εἰς τούτην τὴν παρέα τὴν εὐφρόσυνον
 ὁποῦ ἡ ὥρα ἦ καλὴ μᾶς ἔσιμξε·
 πλὴν τί νὰ κάμω; ἔτση θέλουν οἱ καιροὶ
 οἱ δύσκολοι. Αὐτό 'ναι κράσος θαυμαστός,
 ἀδέρφια, 'πὸ τὴν Κύπρο, καὶ τὸ ξεύρετε,
 πῶς τώρα τ' ἀγοράζομε ἀκριβὰ πολὺ,
 ἀφοῦ τὴν ἡσυχίαν μας πρῶτα θάλασσα
 Ἑλληνικὰ καράβια τῶν ἀποστατῶν
 ἀπὸ τὰ πέρσι τὴν ἑκατατάραξαν,
 καὶ 'ς τὴν σκιὰν τοῦ πολυχρονημένου μας
 Σουλτάνου οἱ ῥαγιαδες οἱ εἰρηνικοὶ
 δὲ ζοῦμε πλεὸ μ' εὐτήνια 'σὰν πρωτίτερα.
 Ἐλπίζω ὅμως νὰ περάσῃ τὸ κακό,
 καὶ ἀπλοχέρης πάλι εἰς τοὺς φίλους μου,
 νὰ γένω, 'σὰν ὁ πάππος κι ὁ προπάππος μου.»

Τοιαῦτα ὁ ἔξ' Ἀρτης ἐβδιδτόρευσε
 μὲ νοῦν, καρδίαν, στόμ' ἀνομοιότατα
 πολλῶν συντοπιτῶν του, ὅσοι πρόθυμοι
 εἰς τοὺς καιροὺς τοὺς τότε ἡγωνίζοντο
 καὶ χρήμασι καὶ σώμασιν, οἱ εὐγενεῖς,
 γνωρίζοντες καὶ ἄλλα τῆς ζωῆς καλὰ
 παρὰ τὴν εὐθηνίαν τῶν καλῶν κρασιῶν.

Ὁ Στράτης δ' ὄχι μόνον ἐσιώπα ἐκεῖ,
 ἀλλὰ καὶ σκέψιν νὰ κινήσῃ ἔτρεμεν
 εἰς τὸν ἐγκέφαλόν του ὁ κακόμοιρος.
 Ἐν μόνον παρεδέχετ' ὥς ἀλάνθαστον,
 ὅπως τὸ εἶχε μάθῃ πρὸ πολλοῦ καιροῦ,
 τὸ ὅτι χάριν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν
 τοῦ Τούρκου μᾶς ἐδόθη ὁ βαρὺς ζυγὸς
 παρὰ Θεοῦ, δι' ὃ νὰ ὑπακούωμεν
 καθήκον πάντες ἔχομεν, ἕως αὐτὸς
 μᾶς σώσῃ, ἂν θελήσῃ, διὰ θαύματος.
 Ἀμσρτωλῶν δὲ τόσων τοῦ πλανήτου μας
 ἔθνων ἡ ἐλευθέρια τότε ὑπαρξίς

δὲν ἤρχετο νὰ ῥίψη εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ
 ἀμφιβολίας στάλαν, οὐτ' ἐγνώριζεν
 ὁ Σαλωνίτης Στράτης ἐν σοφὸν ῥητόν,
 πλήν, κατὰ δυστυχίαν, εἰς τοὺς κύκλους του
 σπανίως ὑπ' ὀλίγων προφερόμενον,
 ὡς εἰδωλολατρύσεως προῖον φρενός·
 «Σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει» ἂν δὲ σεῖς,
 ὦ ἀναγνώσται, τῷ ὑπενθυμίζετε
 τὴν ῥῆσιν ταύτην, ἥ, ὅπερ καὶ κάλλιον,
 τοὺς κακοδόξους Γάλλους καὶ τοὺς Βρεττανοὺς
 ἐλευθεροβιοῦντας, ἴσως τὰ ἐξῆς
 ἀμέσως σᾶς ἀπῆντα Φίλοι, ἀπ' αὐτῶν
 τῶν κακοδόξων ὁ Θεὸς ἐσήκωσε
 τὴν χεῖρά του βεβαίως καὶ μὴ σεῖς αὐτοὺς
 ζηλεύετε εἰς δουλείαν εὐρισκόμενοι,
 ἀλλὰ παρηγορεῖσθε. Δὲν ἤξεύρετε,
 ὅτι παιδεύει Κύριος ὃν ἀγαπᾷ; —
 «Ἀγάπησον καὶ ἄλλους, πολυεύσπλαγχνε!»
 ἐνταῦθα ὑποκρούει ἀναγνώστης τις.
 Ἀλλὰ ἡμεῖς τὴν φράσιν καθὼ βλάβημον,
 ἀποδιοπομπούμενοι ὑπολέγομεν
 τοῦ Κυρίου, τῷ στόματί του φυλακὴν,
 καὶ θύραν περιοχῆς περὶ τὰ χεῖλη του.
 Εἰς δὲ τὴν ῥῆσιν τῆς Γραφῆς ὡς σχόλιον
 τὰ ἐφεξῆς ἄλλοῖα ἐπιλέγομεν,
 πολὺ βεβαίως ὄντα μετριώτερα·

Σανίδα ὅστις εἶδεν ὀριζόντειον
 ἐφαπτομένην ἐν τῷ μέσῳ ἑαυτῆς
 ἢ τινος λίθου κάτωθεν ἢ καὶ δοκοῦ,
 ἐπὶ τῶν δύο δ' ἄκρων τῆς σανίδος ἂν
 παιδάρια παιγνίου χάριν ἔτυχε
 καθήμενα νὰ ἴδῃ ἢ ἰστάμενα
 καὶ οὕτω ἀμοιβαίως ἀνυψούμενα
 ἢ ἀφ' ἐτέρου καταβιβαζόμενα,

αὐτὸς καὶ τῶν ρητῶν μας τῶν δογματικῶν
 ἐγνώρισεν ἀρκούντως τὴν ἰσοβαρῇ
 καὶ παιγνιώδη φύσιν, ἅπερ κάλλιστα
 ἐν πάσῃ περιστάσει ἐφαρμόζονται
 τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ χωρὶς πολλῆς
 τῷ ὄντι εὐφυΐας τοῦ ἐκάστοτε
 νὰ κάμῃ βουλομένου τὴν ἐφαρμογὴν.
 Διαβολεμμένας εἶχαν ἀναμφίβολα
 εἰς τὴν σχολὴν τῆς Ἐπιτηδειότητος
 προόδους κάμῃ ὅσοι ταῦτα τὰ ρητὰ
 κατέστρωσαν. Τί; ὄχι;— Πρὸς τὸν Ἀρτηνὸν
 κανεῖς τῆς συνοδίας δὲν ἐξέφρασε
 καμμίαν γνώμην· εἷς δὲ μόνος ἐξ αὐτῶν,
 κακεντρεχείας πρότυπον, ἀπόπαππας
 γενόμενος πρὸ χρόνων, ὅστις δ' ἤθελεν,
 εὐσέβειαν καὶ ζῆλον προσποιούμενος,
 ἐκ νέου νὰ κερδήσῃ τὴν ἣν ἔχασε
 προσοδοφόρον λίαν ἐνορίαν του,
 τυχῶν συγγνώμης παρὰ τοῦ δεσπότου του,
 αὐτὸς ἐκείνην ἔκρινε κατάλληλον
 τὴν ὥραν τότε, κ' ἐκ τοῦ κόλπου του λαβὼν
 λευκοσιδήρου θήκην, καί, τὸ πῶμά της
 ἀργὰ ἀνοίξας μὲ σχηματισμοὺς πολλοὺς,
 ἐξήγαγε χαρτίον ἐξ αὐτῆς ὥχρόν,
 καὶ ἀνέγνω· τί δὲ ἦτο; ὁ νεώτατος
 ἀφορισμὸς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως
 τοῦτο ἀνέγνω τότε ὁ ἀπόπαππας
 τὸ κίτρινον χαρτίον καὶ κατασπασθεὶς
 τὸ προσεγγίζει χάριν πλείονος τιμῆς
 'ς τὸ μέτωπόν του τὸ κακοῤῥυτίδωτον,
 καὶ τὴν εἰς τοὺς παρόντας κατεσχόπευεν
 ἐντύπωσιν τοῦ φοβεροῦ ἀναγνώσματος.
 Ὁ Στράτης κάτω ἔκλινε τὴν κεφαλὴν,
 τὸ εἰδεχθὲς μὴ φέρων τοῦ ἀπόπαππα

πρόσωπον ν' ἀντικρύσῃ· πλήν, ὥς φαίνεται,
καταπλαγείς εἰς τὴν ψυχὴν του κάλλιστα
τοὺς ἀκουσθέντας λόγους ἐνετύπωσεν.

Ἡ ὅλη συνοδία δὲ τὸ μέτριον
κατόπι τῆς γλυκείας ἀναπαύσεως
ἐπὶ πρασίνης πόας ἀπολαύσαντες,
μετὰ καφοποσίας καὶ καπνίσματος
εἰς δρόμον πάλιν κατὰ τὴν τοῦ Ἀρτηνοῦ
εἰσήγησιν κινουῖσιν, οὕτω φεύγοντες
τὴν διὰ τοὺς ὑπνοῦντας βλαπτικὴν σκιὰν
τοῦ δένδρου τῆς καρύας, ὥς καρωτικὴν,
καὶ τρέψαντες εἰς εὐθυμ' ἀντικείμενα
τὸν λόγον, ἐπροχώρουν εἰς τὸν δρόμον των.

Τοῦ δὲ Ἠλίου ἤδη παραδίδοντος
τῶν οὐρανῶν τὸ κράτος εἰς τὴν ἄνασσαν
Σελήνην ἀδελφὴν του, καταφθάσαντες
τῆς πόλεως τὴν πύλην, συνεισέβαινον
οἱ συνοδῖται πάντες καὶ κατέλυνον
ἄλλος εἰς ἄλλο μέρος. Τὸν δὲ Στράτην μου,
πλησίον εἰς ξενῶν' ἀναποφάσιστον
ἱστάμενον ἀκόμη, ἀπαντᾷ ἀνὴρ
φαιδρὸς τὸ ἦθος κ' εὐπορος τὰ μάλιστα,
ὥς τὸν ἐδήλου ἢ λαμπρὰ περιβολή.
Αὐτὸς τὴν λίαν ἀγαστὴν τοῦ παλαιοῦ
Τωβίτ ἐκείνου ἔσωζε συνήθειαν,
καὶ ξένους ἀνεζήτει καθημερινῶς·
νὰ τοὺς περιποιῇται ἦτο πάθος του.
(Πλὴν ἔλα τὼρ' ἂν θέλῃς σὺ δοκίμασε,
ὁ ἀναγνώστης, τὸν Τωβίτ νὰ μιμηθῇς,
καὶ βλέπεις, τί λουλούδια εἰς τὸν οἶκόν σου
θὰ συμμαζώξῃς, ἂν ἔξυπνήσῃς ζωντανὸς
τὴν αὐριον ἡμέραν εἰς τὸ στρῶμά σου.
Ἀλλ' ὁ Σεῦράϊος πρόκριτος μόνον αὐτὸ
δὲν ἐφοβεῖτο. Ἄλλοι τότε ἦσαν καιροί,

καὶ περιστροφῶν ὄπλων οὔτε τ' ὄνομα
οὔτε τὸ πρᾶγμ' ἀκόμη ἐγνωρίζετο,
ἄτε κρυμμένον εἰς τοῦ χρόνου τὸν βυθὸν
τοῦ μέλλοντος, τίς οἶδε, πόσον μακρινοῦ,
εἰς ὃν δὲν ἦτο ἔτι ὥρα, βλέμματα
νὰ φθάσουν εὐτυχοῦς ἀνακαλύπτορος·
διὸ καὶ εἰς ἀργίαν ἀνελεύθερον
αἱ τῶν παλληκαρίων χεῖρες μένουσαι
ἔφθινον, φεῦ, ἀδόξως μὲν δι' ἑαυτάς,
διὰ τὰ στήθη ὅμως καὶ τὰς κεφαλὰς
τοῦ φιλησύχου κόσμου ὃχι καὶ κακῶς.)
Ταῦτα ἐν παρενθέσει. Ὁ Σεῦρδαῖος δὲ
ἀφοῦ τὸν Στράτην εἶδεν, ἐπλησίασε
χωρὶς διόλου νὰ προσκρούσ' εἰς τὴν αὐτοῦ
χωλότητα, ὥς πόρῳ τῶν προλήψεων
τοῦ ὅχλου ὦν. Τὸν χαιρετίζει προσηνῶς
καί, πόθεν, ἄρά γ' ἔρχεται, τὸν ἐρωτᾷ,
κοπιασμένος τόσον. Ἄνευ δισταγμοῦ
ὁ Στράτης εἶπε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν,
διασαφήσας πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ποῦ
ἐψὲς τὴν νύκτα εἶχε φιλοξενηθῇ.
Ἐκεῖνος δ' εὐχαρίστως ἐξ αὐτοῦ μαθὼν
περὶ τῆς μάνδρας, ἥτις κτῆμ' αὐτοῦ καλὸν
καὶ ἐκ προγόνων ἦτο, δεδομένη δὲ
ἐξ ἡμισείας τότε εἰς τὸν γέροντα
ἐκείνον τὸν ποιμένα χρονικῶς, καλεῖ
τὸν Στράτην τὴν ἐσπέραν εἰς τὸν οἶκόν του,
νὰ τὸν φιλοξενήσῃ. Δὲν ἀπέκρουσεν
ὁ Στράτης τοῦτο, ἀλλὰ κ' ἐντρεπόμενος
νὰ συμβαδίζῃ μὲ τοιοῦτον ἄρχοντα
σεμνοπρέπειας τύπον, ὦν χωλὸς αὐτὸς
καὶ κακοφορεμένος καὶ ἀξύριστος
πολὺ αὐτοῦ κατόπιν ἠκολούθησεν,
ὅμως δὲ πάλιν ἔφθασαν σχεδὸν ὁμοῦ

οἱ δύο εἰς τὸν οἶκον τὸν φιλόξενον.

Ἄφ' οὗ δ' ἐμβάντες ἔσω κατεκλίθησαν,
 ὁ κτηματίας λέγει ἑς τὴν γυναῖκά του
 εὐθὺς νὰ βάλουν τράπεζαν. Στρώνουν λοιπὸν
 τραπεζοπάνι χάμου κυανόλευκον,
 ἐπὶ δὲ τούτου χαμηλὸν σιδήρειον
 εἰς σχῆμα χι̇ σκαμνίον καλοδοῦλευτον
 ἀνοίξαντες τὸ στήνουν κ' ἐπ' αὐτοῦ σινὶ
 κυκλοτερεῖς ἰδρύουν ἀνθοχάρακτον·
 τὸ δὲ κοινὸν δι' ὅλους χειρομέσσαλον,
 τὸ τέως σουφρωμένον καὶ κρεμάμενον
 εἰς τὸ καρφὶ τοῦ τοίχου, ἀπ' ἐκεῖ λαβὼν
 κ' ἐπιτηδείως λίαν ξετυλίξας τις,
 τινάζει γύρω, ὥστε νᾶλθῃ καθιστὸν
 ἑς τὸ χεῖλος τοῦ σινίου, κ' εὐκολ' ἀπ' ἐκεῖ
 αὐτὸ νὰ σύρουν πάντες οἱ συντράπεζοι
 ἑς τὰ γόνατά των· ἐνῶ δ' ἔτι θέτονται
 καὶ τᾶλλα τῆς τραπέζης, νά, εἰσέρχεται
 καὶ μία δούλα, νέα κορασὶς, νερὸν
 νὰ χύσῃ ἑς τοὺς παρόντας διὰ νύψιμον.
 Μὲ τὴν δεξιὰν χαλκὴν ἐκράτει πρόχουν
 προσφάτως γανωμένην, τῇ δ' ἄριστερᾳ
 πλατύχειλον λεκάνην καὶ αὐτὴν χαλκῇν,
 τὸ σκέπασμά της ἔχουσαν διάτρητον,
 οὗ ἐν τῷ μέσῳ ἦν τὸ μοσχοσάπωνον
 ἐνθρονισμένον· ἔτι δὲ ἡ κορασὶς
 λεπτὸν ἐπ' ὧμου ἔφερε προσόψιον
 ἵνα τὸ δίδῃ κύπτουσα εἰς ἕκαστον
 τῶν νικτομένων εὐπρεπῶς κατὰ σειράν.
 Οὕτω ἐμβᾶσα πρῶτον διευθύνεται
 πρὸς τὸν οἰκοδεσπότην, ἐπειδὴ εὐθὺς
 προσέξασα κ' εἰς μόνα τὰ ἐνδύματα,
 διέκρινε τὸν ξένον ὥς κατώτερον·
 ἐνῶ πλὴν χύνει τὸ νερὸν ὀκλάζουσα

πρὸ τοῦ ἀφεντικοῦ της, κἀπως ἤρπασε
 τὸ ὄμμα της τὸν Στράτην ἐπὶ πλέον, καὶ ..
 ἀρχαὶ ὠδίνων τώρα ! ἔκταράσσεται,
 καὶ λησμονεῖ νὰ δώσῃ τὸ προσόψιον
 εἰς τὸ ἀφεντικόν της. Καὶ εἰς τοῦτο μὲν
 τὸ γεγονὸς διόλου δὲν ἐπρόσεξεν
 ὁ Στράτης, καθὼς δίδων τιν' ἀπάντησιν
 πρὸς τὴν οἰκοκυρίαν τὴν στιγμὴν αὐτήν·
 ἀλλ' ὁ οἰκοδεσπότης, ὡς τὰς χεῖράς του
 κρατήσας βεβρεγμένας ἕως ἡμισυ
 δευτερολέπτου, λίαν δι' αὐτὸν μακροῦ,
 εἰς ἄκομψόν πως θέσιν ὀριζόντειον,
 Ἄ, ὄλα κῆῶλα ! εἶπε, πειραχθεὶς πολὺ,
 κ' ἐπλήγωσε τὴν δούλαν μὲ λεξείδια
 τοιαῦτα, ὥστε ὅλη κατακόκκινη
 ἐξέρχεται ἀμέσως, πρὶν καλῶς ἰδῇ
 τὸ πρόσωπόν της ὁ φιλοξενούμενος.
 Ὁ δὲ Σεῶρδαῖος ἀρχὼν δὲν ἠσύχασε,
 τὸν λόγον δ' ἀποτείνας πρὸς τὴν σύνευνον
 Καλὲ γυναῖκα, εἶπε, πῶς σὲ φαίνεται;
 Τὸν Γερογκῶγκον λέγω ἐγὼ νὰ κράζωμεν,
 νὰ χύσῃ καὶ 'ς τὸν ξένον, ἐπειδὴ θαρῶν,
 'μάτι ἐδῶ βασκαίνει τὰ κοράσια,
 καθὼς εἰς τὴν Ἑλένην παρετήρησα.—
 « Καὺμένη Λεβαδεΐτισσα ! δὲν σ' ἔφθασαν
 τὰ τόσα σου τὰ πάθη, λέγ' ἡ δέσποινα·
 μόν' ἔτυχες κῆῶφέντην, 'ποῦ συχνὰ πυκνὰ
 νὰ σὲ πειράζῃ θέλει. Φέρε, κόρη μου,
 κ' ἐδῶ 'ς τὴν ἀφεντιάν του νὰ νιφθῇ νερόν,
 καὶ μὴν ἀκούῃς λόγια Ναί ! Νὰ σ' εὗρω γὼ
 γαμβρόν, 'ποῦ νὰ ζηλεύουν ὄλα τῶν Σεῶρδων
 τὰ νοικοκυροκόριτσα !... Δὲν ἔρχεσαι ; »
 Ἄλλ' ἡ Ἑλένη δὲν ἔμεταφάνηκεν.
 Λοιπὸν ὁ Γκῶγκος τὴν λεκάνην ἔφερε

πρεσβύτης ἀσπρομάλλης, ταυρομέτωπος
 βαστάζων καὶ τῶν νώτων του τὸ κύρτωμα
 μὲ σοβαρότητ' ἄκραν Ἀλβανῶν φυλῆς·
 κ' ἐγέννηκεν ὁ λόγος τοῦ ἀφεντικοῦ,
 ἐνίφθη καὶ ὁ Στράτης καὶ ἐκάθησαν
 εἰς δεῖπνον· αἱ δὲ χεῖρες πρὸς τὰ ἐκλεκτὰ
 ἐδέσματ' ἀθελήτως δὲν ἐφέροντο,
 ἀλλὰ πολὺ προθύμως ἀλλεπάλληλοι,
 τοῦθ' ὕπερ ἐπροξένει οὐ μικρὰν χαρὰν
 εἰς τὴν τοῦ οἴκου δέσποιναν, ἥτις καλῶς
 τὰ πάντα παρετήρει· ἀλλὰ βλέπουσα
 σιωπηλὸν πῶς τὸν φιλοξενούμενον,
 ἐπρόσφερεν εἰς τοῦτον τὸ ποτήριον
 τὸ πρῶτον καὶ τῷ λέγει· Μήπως, ξένε μου,
 οἱ λόγοι τοῦ ἀνδρός μου σὲ ἐπείραξαν,
 καθὼς καὶ τὴν Ἑλένην; μὴ ψηφᾶς ποσῶς
 τοὺς χωρατάδες, νέε· ἀπόψ' εὐθυμος
 νὰ εἶσαι ἐγὼ θέλω εἰς τὸν οἶκόν μας.
 Οἱ Σπανδονῆδες ἔχουν τὸ ἰδίωμα
 κομμάτι νὰ πειράζουν κάθε ἀνθρώπον·
 ἀλλὰ σὲ βεβαιώνω (μὲ τὸ ἔμαθε
 ζωὴ τριάντα χρόνων) τοὺς ἐχάρισε
 πολλὰ καλὴν καρδίαν εἰς τὴν γένναν των
 ἢ Μοῖρα. Λάβε τώρα ἀπὸ 'μὲ αὐτὸ
 τὸ ἄδολον· τὸ ἔχουν κάμη κλήματα
 τοῦ ἀμπελιοῦ μας· σήμερα τ' ἀνοίξαμεν·
 καὶ πίνω, νά, κ' ἐγώ. Καλῶς μᾶς ὤρισες.
 Ὁ Στράτης τότε εἶπε· Τὸ λοιπὸν ἐδῶ
 εὐρίσκομαι 'ς τὸν οἶκον τοῦ κυρ Σπανδονῆ;
 Τὸ ὄνομά του δὲν μὲ εἶναι ἄγνωστον.
 Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἤδη ἄκουσα
 πρὸ ἐξέτων τὴν φήμην του, καὶ ὁ Θεὸς
 εἰς ἐντιμον οἰκίαν, βλέπω, μ' ἔφερε.
 Καλῶς σᾶς ἡῦρα· πίνω εἰς ὑγίαν σας.

Καὶ ἔπιε μετρίως. Μετὰ τοῦτο δὲ
καὶ ταῦτ' ἀκόμῃ μετ' αἰδοῦς ἐπρόσθεσε·
Κυρά μου, ὅτ' εἰς ξένον φιλευόμενον
δὲν πρέπ' ἡ σκυθρωπότης, τὸ νοῶ καλῶς·
οὐδὲ κ' ἐγὼ ὥς τώρα ἐσυνείημισα
ἀπὸ ἀστείους λόγους νὰ πειράζωμαι.
Μηγὰρ ἡ ἀγαθότης κ' εἰλικρίνεια
ἔδῳ δὲν λάμπει 'ς τ' ἄρχοντος τὸ πρόσωπον;
'Αλλ' ἔχω τόσα ἄλλα λύπης αἷτια
καὶ βάσανα μεγάλα, καθὼς μόνοι σας
θὰ τὸ νοεῖτ' εὐκόλως, 'ς τοὺς καιροὺς αὐτούς,
'ποῦ ζοῦμεν τοὺς ἀθλίους. Πλὴν αἰσθάνομαι
ἔδῳ 'ς τ' ἀρχοντικόν σας, πῶς κατὰ μικρὸν
ἐν μέσῳ φιλοξένων ἡ καρδία μου
ἀνοίγει πάλιν κ' ἔρχεται τὸ θάρρος μου
εἰς νέαν φαιδροτέρας ζωῆς ὑπαρξιν.

Καὶ τότε ὁ Σεῦρδαῖος πάλιν ἔλαβε
τὸν λόγον κ' εἶπε μὲ προσήγειαν πολλήν·
Εὐγέ σου, παλληκάρι, ἔτση σ' ἀγαπῶ.
Τὸ σχῆμά σου μ' ἐφάνη ἐξ ἀρχῆς καλόν,
καὶ ψυχικῆς ἀνδρείας, εἶπα, ἄμοιρος
θὰ εἶσαι;... ἔ, νὰ εἶχα ἴγῳ τοὺς χρόνους σου!
Τὰ γένειά σου μόνον θέλω αὔριον
ταχὺ νὰ ξυραφίσης. Στέργεις;— Μάλιστα.—
Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην πῶς κατήντησες
εἶπέ με τῶρ', ἂν θέλῃς, κιὰπὸ τοὺς ἐκεῖ
κατοίκους ποῖον ἠγνώρισες;... Πλὴν στάσου· μή!
Θὰ σ' ἐρωτήσω· ἤκουσες τὸ ὄνομα
ποτέ σου τοῦ Ὀμήρου;— Πῶς καὶ δέν! αὐτὸς
ὑπῆρξε, καθὼς λέγουν, ποιητῆς σοφός.—
Σοφώτατος· ἀλλ' ἐν αὐτοῦ ἰδίωμα
ποιητικὸν μὲν ἄλλως, εἰς ἐμέ, νὰ ἰδῇς,
δὲν παραρέσκει τώρα. Ὅθεν ὡς πρὸς σέ
θὰ παραβῶ τὸν σφόδρ' ἀρχαῖον τρόπον του.

Ἐκεῖνος ὅταν ξένων περιποίησιν
βαλθῇ νὰ περιγράψῃ εἰς τὰ ἔπη του
ἐννέα, λέγει, ὅτι τοὺς ἐφίλευαν
κατὰ σειρὰν ἡμέρας μὲ φαγί, πιτό, καὶ
μετὰ ταῦτα τοὺς ῥωτοῦσαν νὰ ἰδοῦν,
ποῖοι καὶ πόθεν εἶναι καὶ τί θέλουσι.
Ἐγὼ ὄχι ἐννέα εἰς τὸν οἶκόν μου,
δεκαεννὲ' ἂν μείνης, δὲν βαρύνομαι
ἀλλ' ἤθελα (τὸ λέγω) ὥς περίεργος
καὶ σήμερον ἀκόμη ἀπὸ σέ, ἂν θές,
νὰ μάθω ὅσα πρὸ μικροῦ σ' ἐρώτησα.

Ὁ Στράτης δὲ συντόμως ταῦτ' ἀπήντησεν·
Ἐγὼμαι Σαλωνίτης καὶ υἱὸς βαφεᾶ,
καί, γράμματα ὀλίγα ἀφοῦ ἔμαθα
εἰς τὸ κοινὸν σχολεῖον τῆς πατρίδος μου,
ἐπῆγα διὰ τέχνην εἰς τὴν Λεβαδειάν.
Ἀπὸ ἐκεῖ ἀδίκως ἐδιώχθηκα,
καθὼς νομίζω, καὶ 'σὲ λίγο ὕστερα
εἰς τοῦ Χατζῆ Σωτήρ' ἡ τύχη μ' ἔφερε
τὰς χεῖρας, ὅστις ἔτυχε νὰ μὲ ἰδῇ
εἰς κίνδυνον μεγάλον ὅπου ἔμπλεξα
κοντὰ εἰς τὸ Ζητοῦνι καὶ μ' ἐγλύτωσε
καὶ 'ς τὴν Θεσσαλονίκην μ' ἐκουβάλησε,
εἰς τὸ κατὰστημά του νὰ ἐργάζωμαι.
Καλὸς μ' ἐφάνη ἄνθρωπος τὸ κατ' ἀρχάς,
ἀλλὰ... — « Ἀλλά, υἱέ μου, » τὸν διέκοψεν
ὁ Σπανδονῆς· « Δὲν εἶπε παλαιὸς σοφός·
Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους του μακάριζε;
καὶ ἄλλος πάλιν Χοίνικα ὀλόκληρον
ἂν δὲν συμφάγῃς ἄλατος μὲ ἄνθρωπον,
καλῶς δὲν τὸν γνωρίζεις; Ἀληθέστατον!
Τί νὰ εἰπῇ τῷ ὄντι τις κ' ἐγὼ αὐτὸς
κατελυπήθην εἰς τὴν τὴν σύμφωρὰν
ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου, ὥς τὴν ἔμαθα

ἔδῳ καὶ ἔξη χρόνια· πλὴν τὸ ἄξιζε·
 κ' ἐφάνη δὰ ᾿ς ἐκείνην τὴν περίστασιν
 ἀληθινὸν κ' ἐκείνο τὸ λεγόμενον,
 οἱ φρόνιμοι πῶς βάνουν τὸν τρελλὸν συχὰ
 τὸ φίδι νὰ ἐβγάλη ἀπ' τὴν τρυπά του.
 Ἐκεῖ τρελλὸς εὐρέθη, καθὼς ἤκουσα,
 ἀλλὰ τίς ἦτ' ὁ φρόνιμος, δὲν ἔμαθα·
 ἴσως κἀνένας παλαιὸς αὐτοῦ ἐχθρός,
 φθονῶν τὴν εἰς τὰ πράγματα τῆς πόλεως
 ἐπιρροήν του, ὥσάν ἄρχοντος τρανοῦ.
 Ἄλλ' ἄς τ' ἀφήσω τώρ' αὐτὰ τὰ ἄχαρα...
 Νικόλα, ποῦσαι; τοίμασε τὴν πίπα μου!

Ὁ Στράτης ὑπερμέτρως ἐκοκκίνισεν.
 Ὡσὰν διὰ τὴν γοῦνάν του κλωσταὶ αὐτοὶ
 οἱ τοῦ Σεβρδαίου λόγοι περὶ τοῦ τρελλοῦ
 (δίφθεντες καὶ ἀθώως) τῷ ἐφάνησαν.
 Ἄλλ' ἐν τῷ ἅμα πάλιν ἐν παρήγορον
 ἀγγίνως ἐπορίσθη διανόημα
 ἐν ὥρᾳ χρείας. Εὔρε καὶ τὸν φρόνιμον
 αὐτὸς τὸν εἰς τοὺς ἄλλους μείναντ' ἄγνωστον
 «Εἶναι... τίς ἄλλος;» εἶπεν· «εἶναι ὁ Θεός!
 κ' ἐγὼ τιμὴν μου πρέπει νὰ τὸ θεωρῶ,
 ἂν ὡς τρελλὸς του εἴς τι ἐχρησίμευσα.»

Ἐν τούτοις, καὶ τοι πλήρης ἰδεῶν ἀδρῶν
 τοιούτων, εὐχαρίστως εἶδε λήγοντα
 τὸν περὶ Χατζῆ λόγον, καὶ ἀνέπνευσε
 ὀλίγον ἐλευθέρως. Ἐν τῷ μεταξὺ
 τὰ τοῦ κυρ Σπανδονῆ καπνοῤῥοφήματα
 διὰ τῆς πίπας, ἦν ἥδ' εἶχεν ἐν χερσὶ
 καὶ πρὶν ἀκόμ' οἱ ἄλλοι ἀποφάγωσι,
 καλῶς ποιῶντα κἄπως ἀπειμάραναν
 ἐκείνην του τὴν πρώτην περιέργειαν·
 κ' ἐνῶ τινες τὴν τράπεζαν ἐσήκωναν,
 ἐβγαίνει μόνος ἔξω, καὶ μὲ λόγια

πραέα τάχα, ὅπως τὸ εὐτράπελον
 πνεῦμά του τὰ ἐγέννα, τὴν νεάνίδα
 καθησυχάζει· «Πῶς; δὲν εἶναι ἄπρεπον,
 μικροῦλα, καὶ δὲν εἶναι διὰ γέλιον,
 καμπούρης Γερογκῶγκος εἰς κουτσοὺς νερὸν
 νὰ χύνῃ; κάμε τὴν τιμὴν σου, κόρη μου,
 καὶ τὴν λεκάνην πάλιν μέσα φέρε μας.»

Ἐσφάχθηκε ἡ Ἑλένη εἰς τὰ μέσα της,
 τοιουτοτρόπως ἅμα τὴν χωλότητα
 τοῦ νέου ξένου χλευασθεῖσαν ἤκουσεν·
 ἀλλὰ τὴν τοῦ Σεῦρδαίου αὐτοπρόσωπον
 ἐντράπη παρουσίαν καὶ ὑπήκουσε,
 κ' ἐλπίζουσα νὰ ἔχῃ ἔσω σύμμαχον
 τὴν ἀγαθὴν της δέσποιναν, εἰσέρχεται.

Εὐθύς ὁ Στράτης, ἅμ' αὐτὴν προσέβλεψε,
 «Θεέ, τί βλέπω;» λέγει καθ' αὐτὸν σιγά·
 «δὲν σφάλλω· εἶναι ἀπαράλλακτος αὐτή,
 καθὼς πρὸ χρόνων τότε· ἐκείνην τὴν αὐγὴν
 μὲ τὸ ποτὸν εἰς χεῖρας μ' ἐπλησίασε,
 τὸ πάθος μου τὸ μέγα ἐλαφρύνουσα,
 ὑψηλότερα μόνον καὶ νεότητος
 τὸ ἄνθος τώρα ἔχουσ' ἀκμαιότερον.»
 καὶ τὴν φωνὴν ὑψώσας τέλος ἔκραξε·
 «Τὸν γείτονά σου Στράτην εἰς τὴν Λεβαδειάν,
 Ἑλένη, δὲν γνωρίζεις; — «Σὲ ἐγνώρισα»
 μ' εὐστάθειαν ἐκείνη ἀποκρίνεται
 τὸ πρῶτον, προϊῶσα δέ, μὲ τρέμουσαν
 φωνὴν ἀρθρώνει μόλις πῶς καὶ τὰ ἐξῆς·
 «Ἄχ, μ' ἔρχεται, πῶς βλέπω τὴν πατρίδα μου,
 καθὼς τὴν εἶδα καὶ εἰς τ' ὄνειρόν μου ἔψες·
 ἀλλ' ὅπως ἐγὼ τότε ἐσκλαβώθηκα,
 μήπως καὶ σύ, καϋμένε, τώρα ὅμοια
 μᾶς ἤλθες ἐδῶ σκλάβος;» καὶ τὰ δάκρυα
 τοὺς περαιτέρω λόγους της κατέπνιξαν.

«Τί τρέχει;» ὁ Σεῦρῆαῖος ἐρωτᾷ. — «Καλέ,» λέγ' ἡ γυνή του· «τί νὰ τρέχῃ; Γνώριμον τοῦ τόπου της ἡ κόρη βλέπει, κι ὅμοιον φαντάζεται τον εἰς τὰ πάθη, κ' ἐρωτᾷς; Ἄς μὴ τὴν τυραννοῦμεν πλέον! Ὑπαγε, ὕπαγ' ἐπάνω, κόρη μου, καὶ πλάγιασε, νὰ σ' εὖρη ἡσυχία. Μὴ λυπῆσαι δά' πατέρα καὶ μητέρα, ὅχι ἀφεντικά, σὲ λέγω πάντα νὰ μᾶς θεωρῇς. Ἀκοῦς; καὶ τὸ ταχὺ 'μιλεῖς αὐτὸν τὸν ξένον μας.»

Ἐβγαίν' ἡ κόρη, μόλις πρὸς τὴν ἔξοδον τοὺς κλονουμένους πόδας της εὐθύνουσα κ' ἐγγὺς λιποθυμίας ἡ ταλαίπωρος!

Ὁ Στράτης τότε πρῶτον εἰς ἓν θέαμα τοιοῦτον, ὅλον φρίσσειν τὸ νεανικὸν ἡσθάνθη αὐτοῦ σῶμα. Ἡ ἐντὸς ἰσχύς ἡ τέως κοιμωμένη κ' εἰς αὐτὸν κρυφὴ τοῦ σφοδροτάτου πάθους εἰς τὴν ἄπειρον Θεοῦ δημιουργίαν, τότε ἐξύπνησεν. Ἀπαραλλάκτως οὕτως εἰς τὸ πέλαγος ἐπὶ τῶν λείων τέως νότων τοῦ ὕγρου πνοῇ δριμεῖ ἄερος αἴφνης πίπτουσα κ' ἐγείρουσα ἀλλεπάλληλα κυμάτια καὶ τὸ τοῦ φόβου συνεγείρει κρυερὸν εἰς ἄπειρον ναυτίλον νέον αἶσθημα.

Ἀμχανῶν ὁ Στράτης καὶ ἐν ταραχῇ μεγαλωτάτῃ ἐρωτᾷ τὴν δέσποιναν· «Πῶς δούλα ἡ Ἑλένη, δέν με λέγετε; Ἐγὼ τοὺς συγγενεῖς της πρὶν ἐγνώρισα καλοκυβερνημένους.» Ἡ κυρία δέ· «Καὶ τί δέν φέρει, τέκνον μου, ὁ πόλεμος; Καθὼς θὰ τῶχεις μάθη, ὅλ' οἱ Ἕλληνες τοῦ τόπου της οἱ πρῶτοι γιὰ τὴν ἑλευθερίαν ἐσήκωσαν μεγάλην ἐπανάστασιν·

καὶ τότε εὐρέθη ἀναμεταξὺ αὐτῇ
 τῶν Τούρκων, 'ποῦ μὲ φόβον ἐνῶ ἔφευγαν
 'ς τὸ Γριπονῆσι εἰς τὸ κάστρο νὰ κλεισθοῦν,
 χωρὶς νὰ θέλουν, ἔσυραν κι'αὐτὴν μαζί.
 'Αλλ' ἓνας Ἀρβανίτης ἔτυχεν ἐκεῖ,
 Χριστιανὸς τὴν πίστιν καὶ ἀγνώριστος
 ἀνάμεσά τους, χρήσιμος πολεμιστῆς
 καὶ φύλακας των εἰς τοῦ δρόμου τὰ κακά,
 ὅτ' ἦσαν λίγ' οἱ ἄνδρες καὶ ἀδύνατοι,
 τὸ πλειότερο χαρέμι καὶ 'ς αὐτὰ κι'αὐτή.
 Αὐτὸς ἅμα τὴν εἶδεν ὅταν ἔφθασαν
 εἰς τοῦ νησιοῦ τὸ κάστρο, δῶρο τὴν ζητεῖ
 ἀπ' τοὺς ἀγάδες, τοὺς παραφεντάδες του,
 κ' ἐκεῖνοι τοῦ τὴν δίδουν, ὥσ' ἄν φόρτωμα
 βαρὺ ὅπου τοὺς ἦτον, κ' ἔτση ἔπειτα
 αὐτὸς διὰ μισθὸν του τῆς ψυχῆς 'ς ἑμᾶς,
 μετὰ καιρὸν ὀλίγον ἀφοῦ ἦλθ' ἐδῶ,
 τὴν παραδίδει, καὶ χωρὶς ἔξαγοράν,
 μ' αὐτοὺς τοὺς λόγους, ὅπου δέν τους λησμονῶ.

«Λάβει αὐτήν. Ἀφοῦ τὸ κοῖμα ἔκαμα
 τὸ μέγα καὶ τὴ σπάθα δέν ἐσήκωσα
 νὰ πολεμήσω μὲ τ' ἀδέρφια μου κ' ἐγὼ
 τοὺς ἄλλοπίστους τότε 'ς τὴν πατρίδα της,
 αὐτὸ αἷς κάμω κ' ἂν τὸ εὐκολώτερο
 καλὸ, καὶ ὅπως τῶρ' αὐτὴν ἐγὼ 'ς ἐσᾶς
 τὴν κορασίδα δίδω, δίχως δι' αὐτὴν
 ἔξαγορὰ νὰ λάβω, ὅμοια κ' ἐσεῖς,
 ἂν τὸν Θεὸν φοβᾶσθε, ὅποτε φανοῦν
 οἱ ἐδικοὶ της, νὰ τὴν παραδώσετε.

Τὰ πάθη της αὐτά 'ναι. Τώρα 'δῶ ἐμὲ
 ἀντὶς μητέρα ἔχει, ἀφοῦ μάλιστα
 καὶ μίαν γραῖαν θείαν της ἔξαφνικὸς
 εἰς ὥραν τρόμου θάνατος τὴν ἄρπαξεν.»

'Εδῶ τοὺς διακόπτει ὁ κύρ Σπανδονῆς

καὶ λέγει πρὸς τὸν Στράτην Καλοπείχειρον,
τὴν ταραχὴν τοῦ βλέπων ὀλοφάνερον·

«Ἐλα μαζί μου, ξένε, εἰς τὸ δῶμά μας
ἐπάνω ν' ἀνεβοῦμεν· ὕπνου ἔφθασε
γὰρ σὲ ἡ ὥρα, ἀφοῦ καὶ ἀπόστασες,
ἕως ἀπὸ τὴν μάνδραν πορευθεὶς πεζός.
Ἀπόψε θὰ πλαγιάσω ὑψηλὰ κ' ἐγὼ
εἰς δροσερὸν ἄερα, καὶ τὰ λέγομεν,
ὥς ν' ἀποκοιμηθοῦμεν.—Ἀκολούθει με!»

Εἰπὼν ὁ Στράτης εἰς τὴν οἰκοδόσποιναν
τὴν καληνύκτ' ἀμέσως, ἠκολούθησε
τὸν ἄρχοντα μὲ ὄχι τόσον πρόθυμον
βηματισμόν. Τὴν πρώτην δ' ὅτ' ἐπάτησαν
τῆς κλίμακος βαθμίδα, ὁ κύρ Σπανδονῆς
κοντοσταθεὶς, τὸν ξένον ἐρωτᾷ σιγά·
Αὐτὴν τὴν κόρην, πές μ' ἐδῶ, τὴν ἀγαπᾷς;—
Ἐεύρω κ' ἐγὼ, ἀφέντη; ἡ καρδούλα μου...—
Χορεύει μέσα; ... ἀντὶ σοῦ ἡξεύρω ἐγὼ.
Δευτέραν τρίτην καὶ τὰς ἄλλας ἐφεξῆς
ἐν σιωπῇ βαθμίδας ἀναβαίνουνσιν,
εἰς τὴν προτελευταίαν δὲ ὁ Σπανδονῆς
σταθεὶς, τὸν Στράτην πάλιν ἐρωτᾷ σιγά·
Λογαριασμόν ἡξεύρεις καὶ κατάστιχα;—
(Θεέ μου, σῶσε, πρόφθασε! Τὰ τοῦ Χατζῆ
μήπως μὲ ἤϊραν πάλιν;)—Ὁ δὲ Σπανδονῆς·
Τί μουρμουρίζεις, Στράτη; ἀποκρίσου με.—
Λογαριασμόν ἡξεύρω μόνον. (Καὶ αὐτὸς
νὰ εἶναι ἄρά γ' ὥς ἐκεῖνος, ὦ Θεέ!)—
Μὲ τὸν σουγιᾶ κἄν τσέτουλας κατάστιχον;—
Ἐ, κἄτι δὰ καὶ πλεϊότερο.—Καλὰ, καλὰ.—
Καὶ τότε πλεόν ὑπερβὰς ὁ Σπανδονῆς
καὶ τὴν παντελευταίαν τῶν τῆς κλίμακος
βαθμίδων λέγει· Τώρα σύ 'ς ἐκεῖνο 'κεῖ,
κ' ἐγὼ 'ς τὸ στῶμα τοῦτο.—Καὶ εἰπὼν αὐτά,

ἀμέσως διευθύνθη πρὸς τὴν κοίτην του
ὁ ἄρχων, ὅπου μόλις δύο τρεῖς ἄργα
ἀκόμη λέξεις εἶπε, τὴν ἀστροφεγγιὰν
θαυμάζων τὴν καλὴν εἰς τὸν οὐράνιον
ἐπάνωθεν του θόλον, ὥς 'συνεΐθιζεν,
εὐθὺς δὲ μετ' ὀλίγον ἀποκοιμηθεὶς
τοῦ ὕπνου τοῦ δικαίου, καὶ ῥοχαλητὸν
ἤρχισε ν' ἀναδίδῃ τακτικώτατον.

Ὁ Στράτης... ὦ, σᾶς θέτω εἰς τὴν θέσιν του,
ὅσ' εἶσθε νέοι, νέαι, ὅσοι ἐπάθετε
καὶ εἰς ἀπελπισίαν κατηντήσατε
ποτὲ εἰς μίαν τῆς ζωῆς σας ἐποχὴν,
κ' ἐξαίφνης φῶς ἐλπίδος ἀγλαὸν φανέν
τὴν νύκτα τῶν παθῶν σας κατελάμπρυνε·
τὸ ὄμμα μήπως ἔκλεισεν ὁ ἥρωας μου
τὴν νύκτα ὅλην, ἢ, καὶ ἂν τὸ ἔκλεισε,
τοῦ ἦλθε μήπως ὕπνος εἰς τὰ βλέφαρα; ...
Πολλὰ διενоеῖτο ὁ πολυκλόνητος,
κ' εἰς μίαν τέλος ἔσταμάτησ' ἔννοιαν
ἀπλῆν, φυσικωτάτην, εἰς σᾶς μάλιστα,
εἰς σᾶς, τοὺς τῶν τοσούτων μυθιστοριῶν
συντόνους ἀναγνώστας Πῶς ὁσφραίνεσθε
ἀπὸ πολλῶν σταδίων σεῖς ἀπόστασιν,
ὁπότεν μέλλῃ σύνδεσμος ἔρωτικὸς
τοὺς ἥρωας νὰ δέσῃ τοῦ Δυμᾶ ἢ Σύη·
οὕτω καὶ ὁ ἐν Σέρῳ ξενιζόμενος
υἱὸς τοῦ ἐκ Σαλώνων Ἀγγελῆ βαφεᾶ
τὴν αἴσθησίν του μόνον τὴν ἐνδόμυχον
ὥς δείκτην ἔχων, ἐκ τῶν ἐρωτήσεων
τοῦ Σπανδονῆ ἐξάγει τὸ συμπέρασμα,
ὅτι τῷ πλέκουν δίκτυον εὐφρόσυνον
συννοικεσίου μετὰ τῆς Ἑλένης του,
καὶ σιγανὰ ἠρώτα τὴν καρδίαν του,
καθὸ εἰς ταῦτα πάντα ὦν πρωτόπειρος,

ἄν ἀγαπᾷ τῷ ὄντι, ὥς ἐμάντευσεν
ὁ πλείστης πείρας ἄρχων, καί, ὦ, τί χαρά!
παλμώδεις αὐτῆς κτύποι ἀπεκρίνοντο
κατ' ἔφεσιν αὐτοῦ τε καὶ ὑμῶν κ' ἑμοῦ.

Ὡς ἔρως, ἔρως, πάθος ἱερώτατον
καὶ παρ' ἀνθρώποις (ἄν τι καὶ ἐγὼ νοῶ)
σπανίως κατὰ φύσιν ἐκφαινόμενον,
μεθ' ὅλης του τῆς αἵγλης καὶ δυνάμεως,
πλὴν καταντῆσαν βέβηλον εἰς τὴν συχὴν
τῶν Ῥωμαντείων ποιητῶν κατάχρησιν
ὦ, πόσοι ὄντως τῶν θνητῶν ἀνατολὴν
καὶ μεσημβρίαν εἶδαν βίου καὶ δυσμᾶς
καὶ τέκνων τέκνα ἠσπασθήσαν, χωρὶς ποσῶς
τοῦ γλυκυτάτου πόνων τε καὶ ἡδονῶν
ἔρωτικοῦ νὰ πῶσι συγκράματος
τὴν οὐρανίαν κύλικα! Ἀλήθειαν
σᾶς ἐκφοιβάξω ταύτην, μὰ τῆς φύσεως
τὸ πνεῦμα, ἢ εἰσέτι ὅλως ἄγραπτον,
ἢ ἂν, ὥς μὴ χρησίμην ἔς τοὺς συγγραφοντας,
σπανίαν διὰ τοῦτο. Ὡς μακάριος
ὁ Στράτης, ὅτι τοὺς παναληθεῖς παλμοὺς
τοῦ πάθους τούτου ὄντως ἐδοκίμασεν
ἀπὸ τῆς πρώτης ἡβης μέχρι γήρατος
κ' ἐβίωσ' ἐπὶ γῆς καθ' ὅλα τέλειος!

Ἐν δὲ τῇ κλίνῃ τότε μένων ἔξυπνος
πολλάς του ὑποψίας ἀπεδίωξε
καὶ φόβους, ὅσους πρότερον συνέλαβε
τὴν κλίμακ' ἀναβαίνων, ὅτε καθ' αὐτὸν
εἶχε προφέρειν τοῦ Χατζῆ τὸ ὄνομα.
Αὐτός δα μόνος, εἰς τὸ δεῖπνον ὁμιλῶν,
μήπως δὲν εἶπεν, ὅτι εἰς τὸ πρόσωπον
ἐξεδηλοῦτο ἐκλαμπρος τοῦ Σπανδονῆ
ἡ ἀγαθότης; κ' εἶχε μέγα δίκαιον!
Ὁ ἄρχων ὁ Σεῖρδαῖος κ' εἰς τὸν ὕπνον του

τὴν μέλλουσαν τοῦ Στράτη διεσκέπτετο
 εὐδαιμονίαν. Οὗτος δὲ στιγμάς τινας,
 πρὶν ἢ τὰ ῥόδα τῆς Ἡοῦς εἰς τὸν γλαυκὸν
 αἰθέρα σκορπισθῶσιν, ἐπλησίασε
 μὲ τὰς ταχείας πτέρυγας τοῦ νοῦ αὐτοῦ
 ἐν ζήτημα σπουδαῖον δι' αὐτὸν πολὺ,
 καὶ ἕως τοῦ ἡλίου τὴν ἀνατολὴν
 μετ' ἀκριβείας κατατέμνων τὰ αὐτοῦ
 πολλὰ στοιχεῖα, τὸ κατεβασάνιζεν,
 ὡς διαλύτωρ χημικὸς τῶν νῦν καιρῶν,
 τὰς ἀκολούθους σκέψεις συναρμολογῶν.
 Ἰδοὺ ἐγὼ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα
 εὐρίσκομαι εἰς γάμου τὰ προοίμια.
 Πλὴν δὲν ἐμπίπτω τάχα εἰς ἀμάρτημα,
 γυναικ' ἂν λάβω, ὅστις πρώην εἰς μονὴν
 ὡς δόκιμος εἰσέβην;... ἀλλὰ ἔμεινα
 ἄνευ κουρᾶς καὶ ἄνευ τελετῆς ἐκεῖ.
 Ἐντεῦθεν ἄρα ἴσως εἴμ' ἐλεύθερος.
 Πλὴν πάλιν πῶς, ἂν εἶναι ὁ γάμος τίμιος
 καὶ ὀνομάσθῃ μάλιστα μυστήριον,
 πῶς, λέγω, τόσοι ἄνδρες θεοφώτιστοι
 ἐντὸς τοῦ κόσμου ζήσαντες, ποιμάναντες
 τῶν εὐσεβῶν τὴν ποίμνην, τόσα ἔγραψαν
 ὑπὲρ τῆς παρθενίας καὶ τὴν ὑψωσαν
 μέχρι τῶν ἄστρον, λέγοντες ἰσάγγελον
 τὸν κατὰ ταύτην βίον κ' εἰς τὰ δύο ὁμοῦ
 ἐπίσης γένη τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν,
 καὶ συνιστῶντες σφόδρα ὡς τὸ κάλλιστον
 τῶν ἃ τις ἔχει νὰ ἐκλέξῃ ἀγαθῶν;
 Νομίζω καὶ πιστεύω ὁ πτωχὸς ἐγὼ
 τῷ πνεύματι, ὡς εἶμαι, φιλαλήθης δέ,
 ὅτ' εἰς τοὺς λόγους ἂν ἐπείθετο αὐτῶν
 ἢ ἀνθρωπότης ὅλη (καὶ ἀδύνατον
 δὲν εἶναι πάντως τοῦτο) ἂν ἐξέλεγε

τὸ κάλλιστον δὰ τοῦτο, καθὼς καὶ τροφὰς
 ἐκλέγει πᾶς καλλίστας καὶ φορέματα
 καὶ οἴκους καὶ βιβλία κ' εἰκονίσματα,
 νομίζω, ὅτι τότε τὸ ἀριστούργημα
 τὸ σόν, ὦ πλάστα, ἐπὶ γῆς, ὁ ἄνθρωπος
 ἐντὸς βραχέος χρόνου θ' ἀπεσβύνετο
 παρὰ τὴν θέλησίν σου τὴν προστακτικὴν,
 ἣν ἔχει γράψει ἑξάστερα ὁ Μωϋσῆς
 ἐν τῇ Γενέσει· «αὐξάνεσθε, πληθύνεσθε!»
 καὶ ἂν ὁ γάμος ὄντως εἶναι πάνταγνος,
 καθὼς θεοῦ πανάγνου νομοθέτημα,
 πῶς καὶ ἐκείνον τὸν Ἀλέξιον ὑμνεῖ
 ἡ ἐκκλησία πανεξόχως τῶν πιστῶν
 καὶ μόνον ὀνομάζει ἄνθρωπον θεοῦ,
 διότι ἐκ μεγάλης πρὸς τὸν ὕψιστον
 φλεγόμενος ἀγάπης τὴν νεόνυμφον
 καλλίστην σύμβιον του ἐξαπαρνηθεὶς
 ἢ ἐγκαταλείψας ἄφαντος ἐγένετο
 ἀνήμερα τοῦ γάμου, μετὰ ταῦτα δὲ
 ἀλύπητα ἐφ' ὅλους δεκαεῖς μακρὸς
 ἐνιαυτοὺς αὐτὴν καὶ τὴν μητέρα του
 καὶ τὸν πατέρα ἤκουε στεναῶντας,
 καὶ συνθρηνοῦντας τὴν πικράν του στέρησιν
 ἐντὸς τῆς πατρικῆς του κεκρυμμένος ὢν
 οἰκίας κ' ἕως τέλους ἀγνοούμενος;
 Ἰλιγγιῶ εἰς ταῦτα τ' ἀκατάληπτα!
 Ὡς ἄγκυραν δὲ μόνην τοῦ σαλεύοντος
 δεινῶς τοῦ νοῦ μου σκάφους τὸν θεσμόν ἐγὼ
 τῆς Ἐκκλησίας λέγω νὰ δεχθῶ ἀπλῶς,
 καθ' ὃν ὁ γάμος λέγεται μυστήριον.
 Αἱ σύνοδοι δὲν εἶναι πνευματέμφοροι;
 Αὐταὶ τὸν ἀγιάζουν, ὥς καὶ πρὸ αὐτῶν
 ὁ Παῦλος, ὅστις εἶπε καὶ ἀμίαντον
 τὴν ἐν τῷ γάμῳ κοίτην.... Παῦλος; ὁ Χριστὸς

αὐτὸς ἡξίωσ' ἐν Κανᾷ γαμήλιον
 νὰ φάγῃ δεῖπνον καὶ τὸ πρῶτόν του ἐκεῖ
 νὰ κάμῃ θεῖον θαῦμα. Ναί... πλὴν τὴν λεχώ.
 τὴν κατὰ φύσιν καὶ κατ' ἐντολὴν Θεοῦ
 γεννήσασαν τεκνίον, πάλιν αἱ αὐταὶ
 πατέρων θεοφόρων θείαι σύνοδοι
 ἀκάθαρτον τὴν θέλουν, κ' εἰς ναὸν θεοῦ
 δὲν τὴν εἰσάγουν τεσσαράκοντα σωστάς
 ἡμέρας, Στράτη τοῦτο;... Ἄ, καλῶς, κακῶς,
 ἅς μὴ τὸ ἐξετάζω καὶ ἅς μὴ ζητῶ,
 συμβιβασμὸν νὰ φέρω, ἄσοφος ἐγώ,
 εἰς ὅσα τόσοι διεφώνησαν σοφοί.
 Καὶ τοῦτο δ' ἴσως εἶναι θέλημα θεοῦ,
 νὰ κῆται εἰς τὰ θεῖα τὸ ἀκατάληπτον
 ὡς γνήσιον δ' ἐκεῖνος νὰ γνωρίζεται
 τῆς ἐκκλησίας τέκνον, ὅστις ὅλ' αὐτὰ
 ἀνεξετάστως δέχεται καὶ στέργει τα.
 «Ἀγάπη μου, Ἑλένη χάριν σοῦ ἐγὼ
 τοιαῦτα τώρα σκέπτομ' ἐπικίνδυνα,
 καὶ σὺ μυστηριώδη τὴν βοήθειαν
 εἰς ταῦτα φέρεις ναί, αὐτὸ αἰσθάνομαι,
 καὶ ἄλλο τοῦτο ἔτι· ὅτ' ἡ σὴ ψυχὴ
 ἀθώα οὕσα, ὅλως εἶν' ἀδύνατον
 κακόν τι νὰ ἐμβάλῃ εἰς τὸ στήθος μου.
 Ἄλλ' ἂν τι ὑποκρύπτεται εἰς ἐμὲ καὶ σὲ
 ἀπαίσιον, ὃ τότε (ἡ καρδιά μου
 φωνάζει) καὶ οἱ δύο ἅς τὸ πάθωμεν
 κ' ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ κ' ἐν τῷ μέλλοντι!»
 Ὁ Στράτης ταῦτα οὕτω πως διασκεφθεὶς
 καὶ τούτων ἔτι πλείονα, κατάπονος
 εἰς ὕπνον τέλος παρεδόθη, ὅτε φῶς
 ἡμέρας λάμπαν ἄνοιξε τὰ βλέφαρα
 τοῦ Σπανδονῆ. Ἠγέρθη οὗτος ἐλαφρὸς
 εἰς δροσοβόλους αὔρας, περιέδραμε

τοῦ δώματος τὸν κύκλον, ἦλθαν κάτωθεν
 γυναῖκες ἄνδρες ἐκ τῶν τῆς οἰκιακῆς
 ὑπηρεσίας· νύφημον, γλυκόν, καφές,
 τσιμποῦκι κατεπόθη ἐν καὶ δεύτερον,
 διὰ τὸν ψοῦνον τῆς ἡμέρας προσταγαί
 εἰς ὑπηρετάς ὀδόθησαν, ἐλήφθησαν,
 χρήματ' ἀριθμηθέντα ἐκουδούνισαν,
 ὁ Στράτης ἐκοιμᾶτο τὸν βαθύτατον
 τῶν ὕπνων ὕπνον. Τοῦτ' ὁ ἄρχων θεωρῶν
 δυσηρεστήθη λίαν καὶ ἀνέκραξεν·
 "Ε, Σαλωνίτη, ἔρμαιόν μου χθесινόν,
 'σὰν κᾶπως κρυαρίτις σὺ μὲ φαίνεσαι
 εἰς τὰ ἐρωτικά σου συναισθήματα!
 Νὰ εὔρης ἀνελπίστως τὴν ἀγάπην σου
 μετὰ τοσοῦτον χρόνον εἰς ἡμᾶς ἐψές,
 κιᾶπαὶ νὰ ῥοχαλίζης ὥρας δώδεκα;
 ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἄς τὸ σημειώσωμεν
 εἰς τῆς ζωῆς μας ταύτης τὰ παράξενα.
 Πλὴν στάσου, σὲ παιδεύω, ὥς σοῦ πρέπει ἐγώ,
 καὶ νὰ σὲ κάμω δι' αὐτὴν ὥς μῆνας ἔξ
 νὰ λαχταρίζης ἔτση! Εἶπε κ' ὕψωσε
 κατὰ τοῦ κοιμωμένου ἐκεῖ ἥρωος
 τὸν δείκτην δάκτυλόν του ἀπειλητικῶς·
 κινῶν δ' αὐτόν τε καὶ τοὺς πόδας του δις τρίς,
 τοῦ δώματος τὴν κλίμακ' ἀνεξήτησεν,
 ἵνα κατέλθῃ 'ς τὸ χαμόγαιον. Ἐκεῖ
 προσβλέψας τὴν ὡραίαν Λεβαδείτισσαν
 σκυπτὴν ἐπὶ τὰ ἔργα της βαδίζουσας,
 τὴν ἐρωτᾷ τί ἔχει καὶ μαθὼν, σφοδρὰ
 κεφαλαλγία ὅτι τῆς ἐπῆλθ' ἐψές
 καὶ διαρκεῖ ἀκόμη, (ἦτο δ' ἀληθές·)
 ἀμέσως διατάσσει τὴν γυναῖκά του,
 νὰ τὴν μετατοπίσουν πρὸς καιρόν τινα
 εἰς τὸν τῆς ἀδελφῆς του οἶκον, ὥστ' ἐκεῖ

διάγουσα ἡσύχως καὶ τὸν πόνον της
 ν' ἀποσκεδάσῃ. Τὸν δὲ Στράτην ἀναβάς
 εὐθύς ἔξυπνίζει, καὶ τὴν ἀπειλήν του μέν,
 τὴν πρόην, ὡς ἐγράφη, κρίνει ἄσκοπον
 'ς τὸν γρηγοροῦντα νὰ ἐπαναλάβῃ νῦν,
 μόνον δὲ τοῦτο ἐνθυμίζει τον, τὴν χθὲς
 νὰ ἐκτελέσῃ πάραντα ὑπόσχεσιν.

Κουρεὺς λοιπὸν παρέστη ἄθυρόστομος,
 κομίζων γλῶσσαν, ὡς τὸ κυριώτατον
 τῶν ἄλλων τῶν τῆς τέχνης ἐργαλείων του,
 κ' ἐντὸς τετάρτου τῆς ὥρας θαυμαστά τινα
 τῆς χθὲς νυκτὸς συμβάντα διηγούμενος
 ἐκ τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ ἀγορᾷ Σεῦρῶν,
 καὶ ἅμα, ὡς πρὸς ἄμαθον ξυρίσματος,
 συχνὰ τὸ «κάμε μῆλο, κάμε 'μύγδαλο!»
 ἐπιφωνῶν μὲ ὕφος διδασκαλικόν,
 τοῦ Σαλωνίτου ἥρωος τὰς παρειὰς
 ἀνέδειξεν ὡς μήλου ἐπιφάνειαν
 χωρὶς χνουδίου λείας, κτάνεχώρησε,
 τὰ λεπταλέα ἀριθμῶν κερμάτια
 μισθὸν ἀγαπητὸν τῆς ἐργασίας του
 παράδες εἴκοσ', ἵνα ἴδῃ, ἂν σωστά,
 κ' ἐρῶνως μουρμουρίζων ἐν ἄσμάτιον
 ἐκ τῶν προσφάτων εἰς τὸν μαχαλᾶν αὐτοῦ
 ὃ ἠῦχετο κ' ἐλπίδα εἶχε νὰ τὸ ἴδῃ
 κ' εἰς ἄλλους μαχαλάδες εἰσαγόμενον
 καὶ νὰ εὐδοκίμησῃ καὶ αὐτὸς μ' αὐτό.

Μετὰ δὲ ταῦτ' ὁ ἄρχων Σπανδονῆς ἐλθὼν
 καλεῖ τὸν Στράτην εὐμενῶς πλησίον του
 καὶ τῶν λοιπῶν τυχῶν του τὴν διήγησιν
 ζητεῖ ν' ἀκούσῃ, ἵνα κρίνῃ ἀσφαλῶς
 περὶ ἀνθρώπου, ὃν νὰ λάβῃ ἔμελλε
 εἰς ὑπουργίαν ἐμπιστον τοῦ οἴκου του,
 ἂν καὶ τὸν εἶχ' ἐκλάβῃ ἤδη ἄριστον,

Ὁ Στράτης ἀνελπίστως εἰς δυσχέρειαν
 πεσὼν μεγάλην, καθὼς μέλλων βέβαια
 νὰ ἐκτυλίξῃ πάσας τὰς πομπὰς αὐτοῦ,
 καὶ θέλων καὶ μὴ θέλων, ἀνεσῆκωσε
 τὴν δεξιάν του κατ' αὐτόματον φορὰν
 πρὸς τὸ ἀρτίως γυμνωθὲν πηγούνιον,
 ἢ δὲ λειότης τούτου καὶ τ' ὀλισθηρόν,
 ὥς νὰ παρέσχον εὐκαιρον βοήθειαν
 εἰς τὰς πολλὰς του καὶ δεινὰς περιπλοκάς,
 τὸν ἔκαμαν σοφόν, καί, (τί τὰ θέλετε;)
 χωρὶς νὰ ἐνδοιάσῃ, οἰκονόμησεν
 ἐπιτυχῶς τὸ πρᾶγμα, οὕτω· ψευδὸς μὲν
 οὐδὲ μικρὸν νὰ εἴπῃ δὲν ἐτόλμησεν,
 ἀλλ' οὔτε πάλιν ὄλων του τῶν πράξεων
 τοὺς ἐνδομύχους λόγους διεσάφησε,
 νομίσας τοῦτο θεμιτόν, καθὼς πολλοὶ
 τῶν ἱστοριογράφων δὲν ζαλιῖζονται
 τὰ ἀπωτάτω αἷτια ἐκθέτοντες,
 μόλις δὲ ἀξιοῦντες ν' ἀναφέρωσι
 τὰς ἀφορμὰς ἐνίοτε τῶν πράξεων,
 ἀρέσκονται τὸ πλεῖστον οἱ καλότυχοι
 ξηρὰν νὰ δίδουν μόνον τὴν ἀναγραφὴν
 τῶν γεγονότων. Μετὰ προσοχῆς πολλῆς
 ἐν τούτοις ὁ Σεῦρδαῖος ἀκροώμενος
 τὰ ὅχι ἄνευ τέχνης ἐκτεθέντ' αὐτῷ,
 κατῳρθῶσε, μαντεύων τὰ διάμεσα,
 τινὰς ν' ἀνακαλύψῃ τῶν τρωτῶν πλευρῶν
 τοῦ ἥρωός μου, ὥς αὐτὸς ἐνόμιζε,
 καὶ ὦν τοῦ κόσμου, καθὼς λέγουν, ἄνθρωπος
 κ' ἐκεῖνο τὸ «Μὴ κίνει τὴν Καμάριναν»
 ἀνέκαθεν πρεσβεύων, ὥς ὀρθῶς ῥηθέν,
 (χωρὶς νὰ τὸν ζηλεύω δι' αὐτὴν ἐγὼ
 τῶν ῥωθωνίων τὴν εὐαισθησίαν του)
 τὸν ξένον του μὲ τρόπον ἐχειρόπιασε

καὶ νουθεσίαν μίαν αὐτῷ ἔδωκε
 κρατίστην ταύτην· Μῆ, υἱέ μου, αὐστηρῶς
 καθ' ἃ ὁ νοῦς σου εὖλογα ἐπινοεῖ,
 νὰ ζήσης μόνον τόλμα, ἀλλὰ πρόσεχε,
 πῶς ζοῦν καὶ ἄλλοι ᾗ τὸν ψευδόκοσμον αὐτόν,
 καὶ μάλιστ' ἄνδρες συνετοί, πολυμαθεῖς.
 Σὺ εἶσαι νέος· τοὺς γεροντοτέρους σου,
 τοὺς προᾶξιν βίου πλείον' ἀποκτήσαντας
 μελέτ' ἀπαύστως, καί, ἂν κατὰ γράμμ' αὐτοὶ
 δὲν ἐκλαμβάνουν πάντα ὅσ' ἀνέγνωσαν,
 καὶ σὺ ὁμοίως προᾶττε. Μὴ φοβῆσαι δὲ
 ἀνόσιος νὰ γένῃς. Ἔχεις ἱκανῶς
 βαθὺ τῆς ἀρετῆς σὺ τὸ θεμέλιον.

Ὁ Στράτης ταῦτ' ἀκούσας τότε ἐκούνησε
 τὴν κεφαλὴν ὀλίγον, σχῆμα βέβαια
 ὄχι ὀλίγην ἔχον τὴν ἀσάφειαν
 διὰ τὸν Σπανδονῆν μας, ἥγουν ἂν αὐτὰ
 τὰ νουθετήματά του τὰ ἐδέχθη ἢ οὔ.
 Ἄλλ' ὅμως τότε ὁ ἐχέφρων πρόκριτος
 ἀφίνων εἰς τὸν χρόνον τὴν ἐνέργειαν
 τῶν περαιτέρω, οὔτε φαντασθεῖς ποτε,
 ὅτ' ἦρωα ἐμπρός του ἀδιάτρεπτον
 ἐν πᾶσιν ἔχει, ἐφανέρωσεν αὐτῷ
 τὴν εὐγενῆ του πρόθεσιν, κ' εὐθὺς αὐτὸν
 ὥς οἰκονόμον ἥγουν ἐπιμελητὴν
 τῆς ὅλης του οἰκίας ἐγκατέστησε
 καὶ ὁδηγίας ἔτι τῷ διέγραψε
 τὸ πῶς νὰ σημειώνη πάντα ἐν πρὸς ἐν,
 τὰ ἔσοδά τε κ' ἔξοδα καὶ δάνεια
 καὶ ἀπολήψεις καθ' ἀπλοῦν τι σχέδιον,
 εἰπὼν αὐτῷ καὶ τοῦτο, ὥς προπληρωμὴν
 τῶν κόπων του ἐξαίφνης· Μετὰ μῆνας ἔξ,
 υἱέ μου, βλέπεις πάλιν τὴν Ἑλένην σου
 καὶ ὥς εὐλογητὴν τὴν στεφανώνεσαι,

καθώς, νομίζω, θέλεις... Τί ἐσκυθρώπασες; —
 Ἡ θέλησίς σου θέλησίς μου, πάτερ μου
 πλὴν διὰ τί, ἀφοῦ δὲ τόσον εὐμενὴς
 ἔς ἐμέ κταῦτήν ἐφάνης, δέν μοι συγχωρεῖς
 κἂν ἅπαξ νὰ τὴν ἴδω, κ' ἐκ τοῦ στόματος
 αὐτῆς ν' ἀκούσω, ἂν ἀπὸ τὰ Σάλωνα
 ἤξεύρει τι νὰ μ' εἴπῃ περὶ τοῦ πατρός,
 τοῦ ποθητοῦ μου; — Ψεῦμα τοῦτο κἄπως, ναί·
 δλόψευμα δέν ἦτο. Ὅτε δηλαδὴ
 ἀγγέλων νὰ βαδίσῃ ἐβουλεύετο
 ὁδὸν ὁ Στράτης, χυδαιότερον εἰπεῖν,
 καλόγερος νὰ γένη, τότε, μάλιστα
 τὰ τῆς στοργῆς αἰσθήματ' ἀπεδίωκε,
 τῆς πέμπτης ὅλως ἐντολῆς ἀφροντιστῶν,
 τῆς κελευούσης «τίμα τὸν πατέρα σου»,
 ἀλλ' εἰς τὸν κόσμον πάλιν ὅτ' ἐπέστρεψε,
 κρυφὴ φωνή τις τοῦλεγε, νὰ σέβεται
 τῆς φύσεως τοὺς νόμους καὶ τὴν τοῦ θεοῦ
 ἐπιταγὴν ἐκείνην, οὐδαμῶς φωνὴ
 προερχομένη ἐξ ἐκείνου τοῦ κακοῦ
 τοῦ κόσμου τούτου ἄρχοντος. Κι' ὁ Σπανδονῆς
 ἀκροασθεὶς τοῦ προστατευομένου του
 τοὺς λόγους, εἶπεν εἰς ἀπάντησιν αὐτά,
 τὰ ὅλως παρ' ἐλπίδα· Στράτη, ἄκουσον·
 ἂν ταῦτα σὺ ἐπόθεις, τόσον ἔπρεπεν
 ἀργὰ νὰ ἐξυπνήσης; Ἡ Ἑλένη σου,
 ὥς φαίνεται, τὴν νύκτα ἀγρυπνήσασα
 κεφαλαλγίαν εἶχε σήμερον πρωῒ,
 κ' ἐγὼ ὀστοχάσθην νὰ τὴν στεῖλω ἅπ' ἐδῶ
 εἰς ἄλλην κατοικίαν, τὸν ἄερα της
 διὰ ν' ἀλλάξῃ πρὸς καιρόν. Ἄν δὲ καὶ σὺ
 ἐξ ἀγρυπνίας, Στράτη, ἐσηκόνεσο
 κεφαλαλγῶν ὀλίγον, θὲ νὰ ἔστειλα
 καὶ σὲ ἐκεῖ. Σὺ ὅμως ἄλλως ἔπραξας.

Λοιπὸν τὸ εἶπα ἅπαξ· μετὰ μῆνας ἕξ
καλὴν καὶ αἰωνίαν σας ἀντάμωσιν.

Ὡς τότε, ἃς δουλεύουν τὰ ραβάνια.

Ταῦτα εἰπὼν ἐξῆλθε μὲ μειδίαμα
πανουργικὸν ὁ ἄρχων. Ἐκατάλαβεν
ἀμέσως τοῦ ἀνδρὸς τὸν ιδιότροπον
ὁ Στράτης χαρακτῆρα καὶ ὑπέκλυψε,
(κιᾶς ἔκαμνεν ἄλλέως!) Καὶ τί ἄλλο δέ;
Ἐβάλλθη ἀπὸ τότε μὲ ἀπόφασιν
ἐπαινετὴν βεβαίως, εἵπερ ἄλλη τις,
τὴν γραφικὴν τοῦ τέχνην, τὴν πανάκαρπον
μέχρι τῆς ὥρας, τώρα εἰς ὠφέλιμον
νὰ τρέψῃ ἔργον, καὶ ἡρώων ὅμοιος
Ῥωμαντικῶν νὰ γένῃ, ὅπερ κ' ἔπραξεν
εἰς ὅλον τοῦτο τὸ μακρὸν διάστημα.
Πλὴν τὰ ἐν οἴκῳ μὴ ἐν δήμῳ, φίλοι μου,
κελεύει παροιμία. Καὶ ὁ Στράτης δέ,
αὐτὴν ἀκολουθήσας οὐδὲ εἰς ἑμὲ
ἐκεῖνα τὰ γραμματί' ἀνεκοίνωσεν,
ὅσα εἰς τὴν Ἑλένην γράφων ἔστελλε.
Πρωτότυπα δὲ λίαν τὰ φαντάζομαι
ἐγὼ ὅτι θὰ ἦσαν. Ὅθεν θλίβομαι
μεγάλως, ὅτι δὲν ἐδημοσίευσεν
αὐτὰ εἰς χρῆσιν ὅλων καὶ ὠφέλειαν,
καὶ τώρα τυπικώτατ' ἀναγκάζονται
καὶ ἄνοστα τῶν Γάλλων ν' ἀντιγράφωσι
τοὺς ἔρωτάς των ὅσοι ἐπιστέλλουσι.
Καλὰ ὅμως καὶ δίκαια θὰ πάσχωσιν,
ἐν ὅσῳ λίαν φυσικὰ τῶν καρδιῶν
αἰσθήματα ζητοῦσι νὰ ἐκφράζωσι
διὰ στομάτων ξένων, ὥς ἀνίκανοι,
κιᾶντ' ἔς τῶν νεανίδων τὸν δροσόκολπον
ν' ἀπλώνωσι τὰς χεῖρας πρὸς ἀπόδρεψιν
τῶν τοῦ Μαΐου κι' Ἀπριλίου λουλουδιῶν,

καθὼς μᾶς συμβουλεύει ἐν ἁσμάτιον
 δημοτικὸν εἰς γλῶσσαν καρδιόπλαστον,
 αὐτοὶ πανταλονίων τὰ γονάτια
 τῆς τσόχας μέρη, ἐπ' ἐδάφους τοῦ σκληροῦ
 προσπίπτοντες ἔς τὰς νέας, κατατρίβουσι,
 χωρὶς τινος ἀνάγκης οἱ ἀνόητοι,
 ζημίαν οὕτως, ὅχι κέρδος ἀσπαστόν,
 ὥς ἔπρεπεν εἰς Ἑλληνας, καρπούμενοι.
 Ἄλλ' ἄς στραφῶμεν ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Ὁ Σαλωνίτης, καὶ τοι ἐρωτόληπτος
 εἰς τὰ γεμάτα πλέον, ὅμως πάραυτα
 μετ' ἄκρας προθυμίας ὅλ' ἀνέλαβε
 τὰ ἐν τῷ Σπανδονεΐῳ οἴκῳ ἔργα του,
 κ' ἐλάφρυν' ἐν πολλοῖς τὸν ἀξιώτιμον
 πρεσβύτην Γκῶγκον, μάλιστα ἔς τὸ γράφημον,
 ὅπερ ὁ δόλιος, ὅσον κηλὶν οἱ δάκτυλοι
 τῆς δεξιᾶς του προσεπάθουν, δεξιῶς
 νὰ καταφέρῃ πλέον δὲν ἡδύνατο,
 ἀφοῦ καὶ νέος δὲν παράητο δυνατὸς
 ἔς τὸ ἔργον τοῦτο, τὸ οὐχὶ Ἀλβανικόν.
 Ὁ δ' Ἀγγελίδης Στράτης Καλοπύχειρος
 κ' εἰς τοῦτο καὶ εἰς ἄλλα ἐπιτήδειος,
 πρὸ πάντων ὅμως τίμιος ἐφαίνετο
 καὶ ἀκριβὴς ἐξόχως. Διὰ ταῦτα δὲ
 τὰ πανταχοῦ τοῦ κόσμου ὅχι καθ' ὁδὸν
 εὐκόλως καὶ συνήθως εὐρισκόμενα
 χαρίσματά του, ἔμελλε μετ' οὐ πολὺ
 ἀξίως του νὰ γένῃ, ὥς κ' ἐγένετο,
 τὸ δεξιὸ χέρι τοῦ ἐν Σέρῳ Σπανδονῆ.
 Ἡ δὲ χωλότης (ἄς μὴ λησμονήσωμεν
 ἐδῶ καὶ ταύτην) κατ' οὐδὲν τὸν ἔβλαπτε
 διότ' οἱ ἐν τῷ οἴκῳ ὄντες ἄνθρωποι
 μετεῖχον τοῦ ἡπίου ιδιώματος
 τοῦ τῆς οἰκοδεσποίνης, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν

νὰ ῥίψη λόγον κατ' αὐτοῦ χλευαστικόν
 ἢ καὶ μόνον πλάγιον, ἀμφίβολον,
 ἐτόλμα οὔτε ἠθέλεν, ἀλλ' ἅπαντες
 τὴν εὐνοϊάν του μάλιστα ἐθήρευν,
 ὥσάν ἐμπίστου τοῦ κοινοῦ αὐθέντου των.
 Ποτὲ εἰς βουλευτείαν νεοψήφιστος
 ἐπαρχιώτης τὴν κλεινὴν τῶν Ἀθηνῶν
 πατήσας πόλιν καὶ παντοῦ ἐξαίρετον
 ὑποδοχὴν εὐρίσκων παρὰ ὑπουργοῖς
 καὶ πρεσβευταῖς ἀκόμη τῶν δυνάμεων,
 (διὰ τινὰς ἀθώους λόγους βέβαια,)
 δὲν σοβαρεύεται οὔτε σεμνοπροσωπεῖ
 τοσοῦτον, ὅσον τότε ὁ Καλοπίχειρος
 ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Σεῦρδαίου, ἀλλὰ καὶ
 καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν. Οὕτω ζῶν λοιπὸν
 τιμῆεις παρὰ πᾶσι καὶ ἠνδρίζετο
 κ' ἐκραταιοῦτο, ὁσημέρ' ἐλεύθερον
 λαμβάνων ἦθος καὶ παράστημα καλὸν
 καὶ μελλονύμφου κατὰ πάντα ἄξιον.

Τοῦ ἑξαμήνου χρόνου τελευταία ἦν
 ἡ πρώτη Νοεμβρίου. Ἀφ' ἐσπέρας δὲ
 ὁ Σπανδονῆς ἀπῆλθεν αὐτοπρόσωπος
 'ς τῆς ἀδελφῆς τὸν οἶκον, εἰς τὸ ὑψίλωμα,
 νὰ ἴδῃ τὴν Ἑλένην καὶ τὸ μήνυμα
 νὰ τῆς μηνύσῃ μόνος τὸ χαρμόσυνον.

Εὐγνώμων ἡ πρὶν δούλη ἀποδέχεται
 τὸ μήνυμα, κ' ἐν πάσῃ ἀθωότητι
 ἐχάρη λίαν. Χαίρουσι μὲν βέβαια
 κ' εὐγνωμονοῦσι καὶ οἱ μελλαρχιερεῖς
 ἐν τῷ ὀρθοδοξοῦντι βασιλείῳ μας,
 τὸ μέγα ὅταν μήνυμα καὶ τὸ μικρὸν
 τοὺς ἔρχετ' ἐπισήμως ἐκ τῆς ἱερᾶς

Συνόδου, ναί· ἄλλ' ἄράγε ἀκούουσιν
 αὐτὸ καὶ ἄθῳι; ἡ δ' εὐγνωμοσύνη των
 δὲν προηγείται τάχα Σιμωνότροπος;
 Πλὴν τί ἡμῖν καὶ τούτοις; Τὶ κερδαίνομεν
 μνεῖαν αὐτῶν ποιοῦντες; Εἶναι βέβαιον,
 δὲν θὰ προσκομισθῶσι καινουργῇ ποτὲ
 ἀργυροκηροπήγια ἕς τὸν οἶκόν μας
 ἵνα λαμποκοπῶσι καὶ μᾶς πείθωσι
 νὰ γράφωμεν ἄλλοῖα, ἐπειδὴ καλῶς
 ἐκεῖνοι ἔξούρουν, ἦθος ὅτι ἔχομεν
 πιπέρινον, εἰς λύχνον ἀπὸ πάφυλαν
 πανευτελῇ ἀρκούμεθ'· ἀλλὰ πάμπολυ
 ὁ λύχνος οὗτος θὲ νὰ ἔχη δίκαιον
 νὰ μᾶς μαλλώνῃ, ὅτι ἀνωφέλευτα
 τὸ ἔλαιόν του καίομεν. Μηγάρ ποτε
 αὐτοὶ θὰ ἐξωσθῶσι; μήπως τῶν πολλῶν
 θὰ στερηθῶσιν ἄλλων των ἀποδοχῶν,
 διότι τὰς πομπὰς των ὑπεδήλωσεν
 ἱαμβογράφου στίχος, παραφράσαντος
 πιστῶς τὴν κοινὴν γνώμην; Εἶν' ἀδύνατον!
 Λοιπὸν τὰ σκανδαλώδη παρατρέχοντες
 τῶν μελλαρχιερέων, διαλάβωμεν
 περὶ χαριεστέρως ὑποθέσεως
 περὶ τῶν τῆς Ἑλένης.—Τὸ ἐπίσημον
 τοῦ Σπανδονείου λόγου ἅμα ἔμαθαν
 οἱ κατὰ τὴν οἰκίαν, καί, ὥς εἶπετο,
 διέδωκαν εἰς πάντας, αὐθωρεὶ πολλαὶ
 τῆς γειτονίας νέαι συνηθροίσθησαν
 καλοσυγυρισμέναι, νὰ παρασταθοῦν,
 καὶ τὰ λουτρά τῆς νύμφης παρεσκευάζον
 καὶ τᾶλλα πάντα, τὰ κατ' ἔθος παλαιόν·
 ἐν πλήρει δ' ἀναρχίᾳ δημοκρατικῇ
 ἄνω καὶ κάτω ὅλοι συνωστίζοντο,
 χωρὶς τῆς Σπανδονίδος ἀδελφῆς ποσῶς

ν' ἀκούουν τὰ γραώδη ἐπιτάγματα
καὶ τὸν ἐξάψαλμόν της, ὃν μετὰ πολλῆς
δεινοπαθείας ὥς ἐξῆς ταῖς ἔψαλλε·

«Μαριώρα, (ποῦ νὰ μὴν εἶχ' εὐρεθῆς ἐδῶ!)
κατακαῦμένη, μὴ ἀπὸ τ' ἀριστερὰ
τὸ ξέπλεγμα ἀρχίσῃς... Φρόσω, πιάσ' ἐσύ,
'σὰν φρόνιμη ποῦ εἶσαι, μὲ τὰ δύο σου
αὐτὸ τ' ἀργυρὸ τάσι μὲ τὸ χλιδὸ νερό,
τὴ χτένα νὰ βουτοῦμε· καλὰ κράτει το·
κ' ἐσὺ, ποῦ εἶσαι κόρη πρωτοστέφανης
μὴ χαχλανιέσαι, Εἰρήνη, μόνε πρόσεχε,
ἅμα σὲ κάμω νεῦμα, τὸ καρφαῖκι αὐτὸ
εἰς τὴν κορφή ἐδῶ τῆς καλομοίρας μας
νὰ τ' ἀπιθώσῃς ἀπὸ τὴ δεξιὰ μεριά,
ποτές νὰ μὴν τῆς πέσουν τὰ χρυσὰ μαλλιά...
Μὲ 'χώθηκες κ' ἐσὺ; μπᾶ, Παναγία μου!
τραβήξου, κακομουτσουνη, φιδιοῦ γεννεά,
ἀμμή; 'σὰν τ' ὄνομά σου 'Ιφιγένεα!
κ' ἡ ἄλλη, δέν την βλέπεις; ποιὸς μὲ τὴν κρατεῖ!
ἡ Πανε-Πενελόπη, Καλλεόπη, φτού!
Αὐτὰ 'ναι δά, αὐτὰ 'ναι, ποῦ μὰς 'ζούρλαναν
ὅλους μικροὺς μεγάλους, τὰ Ἑλληνικὰ
'περήφαν', ἄθεα, ἄνοστα ὀνόματα!
Μωρ' καρακάξες, μ' ἐσταυρώσετε ἐδῶ,
κ' ἡ γλῶσσά μου δέν 'ξεύρει, τί νὰ σᾶς εἰπῇ·
μωρ' ποιὸς σᾶς συλλογίζεται ἢ ποιὸς σᾶς φιλεῖ,
καὶ σεῖς ξεροτσακίεσθε καὶ σφογγίζεσθε;...
'Εκεῖνη πάλι, τήρα, ποιὸ μ' ἀρχίνησε
κουτσάκι νὰ σὺρλιάζῃ, τὸ ξεθέωμα!
Μωρή, 'σὲ μυρολόγι λὲς καὶ σ' ἔκραξαν;
'Εδῶ 'ναι γάμος, κιᾶλλο 'ν' τὸ πρεπούμενο...
'Αχ, τί καιροί, Θεὲ μεγαλοδύναμε!
Τραγούδια καὶ φερσήματα κιθνόμενα,
ὄλ' ἄλλαξαν καὶ 'πάγουν κατ' ἀνέμου πλεά·

νὰ μὴν τ' ἀκούῃ μηδὲ νὰ τὰ βλέπῃ τις!
 Μὴ γὰρ σ' ἀκούουν, κιᾶν ξελαρυγγίζεσαι
 γρηᾷ γυναιῖκα τώρα, μὲ δισέγγονα;
 τ' αὐτί τοὺς δὲν ἰδρώνει· πέρα βρέχει, ἰδές!...
 Μπα νὰ χαθῇτ', ἀλήθεια! Γιατ' ἐσᾶς ἐγὼ
 νὰ χολοσκάνω; κάμετ' ὅ τι θέλετε.
 Ἐλέγκω μου, νυφοῦλά μ', μόν' ἐσὺ δὲ φταῖς!»

Καὶ ταύτης μὲν τοιαύτ' ἡ ἀγανάκτησις
 διὰ τὴν ἀταξίαν τὴν ἀθέμιτον,
 τὴν τότε ἔν γένει κατεπικρατήσασαν
 ἐπὶ τῆς πρώτης 'ς τὴν Ἑλλάδα εἰσβολῆς
 τοῦ νεωτέρου βίου, τοῦ ἐκ Δύσεως
 ἂν δ', ἀναγνώστα, ἐρωτήσης· «τώρα ποῦ
 τ' ἀρχαῖα μένουν ἔθιμα, μετὰ ἐτῶν
 παρέλευσιν τοσούτων;» βάλ' τα ῥίγανη!

Ἐν μόνον δέ, ἀρχαῖον ἴσως, ἔθιμον,
 ἃς εἶπω, ἐτηρήθη ἀπαράλλακτον
 κ' ἐν τάξει, ὥς παρέχον οἰωνοὺς καλοὺς.
 Τὸ κτένιον τῆς νύμφης τὸ ἐλεφάντινον,
 δι' οὗ αὐτῆς τὴν κόμην τότε ἐκτένισαν
 ἄργα ἄργα μὲ ῥῆμα νεοσύνθετον,
 αὐτὸ ἅμ' ἀπετέθη εἰς τὴν θέσιν του,
 εἰς ἓν προσκεφαλᾷ χρυσοκέντητον,
 ὀρμήσασαι αἱ νέαι, αἱ ἀνύπανδροι,
 ὥς ἐν ῥυθμῷ μὲ πόδα πηδηκτόν, πτηνόν,
 νὰ τὸ ἀρπάσῃ πᾶσα μία ἥθιλε
 καὶ πρώτη πρώτη μὲ αὐτὸ νὰ κτενισθῇ·
 διότι τοῦτο χάριν εἶχεν ἄφρευκτον,
 νὰ προμηθεύῃ ὅσον τάχιστα γαμβρὸν
 εἰς τὴν ἐρωτοκίνητον ἀρπάκτριαν,
 μετὰ τὴν τότε νύμφην, τὴν εὐδαίμονα.

Ἐνῶ δὲ ταῦτα οὕτως εἰς τῆς ἀδελφῆς
 τοῦ Σπανδονῆ τὸν οἶκον ἐπεραίνοντο,
 ὁμοίως ἅφ' ἐτέρου συνομήλικες

ἐν Σεῖρῃαις νέοι ἄνδρες συμφωνήσαντες
 ἐντὸς τοῦ δημοσίου θολωτοῦ λουτροῦ
 τὰς φιλικὰς μὲ τρόπον ἀφελέστερον
 περιποιήσεις εἰς τὸν Στράτην ἔκαμαν,
 διαμορφώσαντές τον εἰς νεόγαμβρον
 τελειοτάτου τύπου, ὅπως ἤξευραν·
 καὶ μόνον ὁ καὶ ἀπὸ πρῶτα εἰς ἡμᾶς
 γνωστὸς κουρεὺς, ὥσάν κατ' ἀρχαιότητος
 προτίμησιν παρ' ἄλλους ὁμοτέχνους του,
 ὑπὸ τοῦ Γκώγκου τότε προσκληθεὶς ἐκεῖ,
 ὡς τῶν τοιούτων κύκλων μέλος ἀφεικτον,
 περιεργότερόν τι ἐπενόησε
 νὰ κάμῃ· (ἀποκρεῶδες εἶπατέ το σεῖς·)
 ἀφοῦ ἐπὶ τῆς κάρας τοῦ γαμβροῦ σεμνῶς
 τὸ ξύρισμα κ' ἐντέχνως ἐτελείωσε,
 καὶ ἔπιαν οἱ πάντες τὰ δροσιστικά,
 τινὲς δ' ὀλίγοι καὶ τινα ἐξαπτικά,
 εὐθύμως προπηθήσας ἀπετόλμησε
 πρὸ τῆς παρέας καὶ τὸν μιμικὸν χορὸν
 ἐκείνον τὸν γνωστόν σας νὰ χορεύσῃ· « Ἴδές,
 φίλε γαμβρέ, καὶ ἄκου » μέλπων· « Πῶς καὶ πῶς
 τὸ τρίβουν τὸ πιτέρι 'ς τὰ κελλιά τους οἱ
 διαβόλου καλογέροι, μὲ τὸ γόνα τους,
 ἢ μὲ τὸ χέρι, ἢ μὲ τὸ λεγάμενο... ! »
 καὶ τόσον 'ς ὅλους γέλωτα ἐκίνησε
 σφοδρόν, ὥστε τὰ ἴματτα των ἐδάκρυσαν,
 πλὴν τῶν τοῦ Στράτη ὅμως, ὅστις ἐξ αἰδοῦς
 ἄλλοιόν ὅλως εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
 ἔπαθε πάθος, ἐκατακοκκίνισε!

Καὶ ἤδη ἀφοῦ πάντα ἐτελείωσαν
 τὰ προεισοδιώδη, ὡς τὰ εἶπαμεν,
 καὶ ὁ Σεῖρῃαῖος ἄρχων κ' ἡ ἀρχόντισσα
 πρὸ φίλων συγκληθέντων ἐν τῷ οἴκῳ των
 ἀφοῦ ἐν ἐσπερίδι πανηγυρικῇ

τὸν Σαλωνίτην νέον ὡς ἐσώγαμβρον
παρέστησαν μετὰ καὶ τῆς μνηστῆς αὐτοῦ,
καὶ ἦλθε καὶ ἡ αὖριον Κυριακή.
ὁ γάμος ἐτελεῖτο ὁ παράδοξος.

Ὁ Στράτης χαρὰ ὅλος, ὅμως ἔσωζε
καὶ κρίσεως μερίδα ὅχι ἄσημον.
Τὰ δὲ τελούμεν' ἅπαντα ἐπισκοπῶν,
καθὸ ποτὲ ὡς τότε στεφανώματα
μὴ εὐτυχήσας ἢ θελήσας νὰ ἰδῇ,
ἀνεύρισκε τὰ πλεῖστ' αὐτῶν κατάλληλα
πρὸς τὸν σκοπόν, τινὰ δὲ κ' εὐπρεπῇ, καλὰ,
ἢ ἀβλαβῇ κἄν. Πλὴν (πολὺ περιέργον!)
προσέκρουσεν εἰς μόνον ἓν, εἰς τὰς μακρὰς
εὐχὰς καὶ παρευχὰς τοῦ στεφανώματος
αὐτὸς ὁ τόσον μέγας ἐραστής μακρῶν
λιτανειῶν. Τί δ' ἔλεγε καθ' ἑαυτόν,
ἐνῶ τὸν περιῆγον κύκλῳ ψάλλοντες
τὸ « Ἡσαΐα χόρευε », ἀκούσατε.

Χορὸς ἢ βαλλισμὸς ὅτι σαφέστατα
εἶν' ἀπηγορευμένος 'ς τοὺς Χριστιανούς,
κανόνα περὶ τούτου ἐνθυμοῦμ' ἐγὼ
ν' ἀνέγνωσα εἰς ἓν μας ὥρολόγιον·
πλὴν μόνον ἴσως ὁ κοινός, ὁ κοσμικός·
διὸ καὶ μετὰ ταῦτα (τ' ἀποφάσισα!)
ἐγὼ δὲν θὰ χορεύσω. Τί, χειρότεροι
εἰς τὰ τοιαῦτα πράγματα νὰ εἴμεθα
τῶν Τούρκων κ' Ἀρμενίων οἱ πιστοὶ ἡμεῖς;
παρ' οἷς οὐδεὶς χορεύει σοβαρὸς ἀνὴρ;
ἡ δὲ παροῦσα λαμπαδοπερίακτος
χορεία φαίνεται μοι θρησκὸς τελετὴ
ὅτ' εἶναι. Ναὶ μὲν ἤκουσα, κ' οἱ ἱερεῖς
τῶν εἰδωλολατρούντων Ἰνδικῆς λαῶν
χορεύουν ἐν παγόδαις συνερχόμενοι
ἀλλὰ ἐκεῖνοι βέβαια τοὺς δαίμονας

χαροποιούσι, τὸν δ' αἰώνιον ἡμεῖς
 τοῦ κόσμου τούτου πλάστην καὶ θεὸν ἡμῶν.
 Παράδειγμ' ἄλλως ἔδωκεν ἡμῖν ποτε
 χορείας θεαρέστου περιάλητον
 ἢ τοῦ Μωσέως αὐταδέλφη Μαριάμ,
 καθὼς καὶ ὁ χαρίεις βασιλεὺς Δαβίδ.

Πλὴν αὐτ' αἱ πλήρεις ταυτολογιῶν εὐχαί,
 δὲν τὸ ἀρνοῦμαι, σκανδαλίζουν με πολὺ.
 Μ' ἔρχεται δὲ νὰ εἴπω, ὅτ' οἱ γράψαντες
 αὐτὰς πατέρες, ὁ καθεὶς 'ς τὸν τόπον του
 τὰς ἔγραψαν τοιαύτας, μὴ ἡξεύροντες,
 τί ἄλλος εἶχε κάμῃ ἄλλοῦ ὁμοιον,
 καὶ ὕστερον ἐλθόντες ἄκριτοί τινες
 (θεέ, συγχώρησόν με!) τὰς ἐσώρευσαν
 εἰς ἓν ἀπανταχόθεν. Δὲν τοὺς ἦλθε δὲ
 'ς τὸν νοῦν διόλου τὸ ἀπλούστατον αὐτό,
 πῶς κηδὶ παπᾶς, ὡς λέγει ὁ κοινὸς λαός,
 βαρεῖται τὸ πολὺ τὸ Κύριε ἐλέησον,
 πολὺ δὲ πλεόν τὸ βαρύνει' ὁ θεός,
 ὁ διὰ τοῦ υἱοῦ του εἰς ἡμᾶς ποτε
 ῥητῶς ἀπαγορεύσας τὸ βαπτολογεῖν
 καὶ τὴν πολυλογίαν ἐν τῇ προσευχῇ.
 Ἔτι καὶ ἄλλο μὲ ζαλίζει διὰ τί,
 παρακαλῶ, Ἑβραίων πααδείγματα
 συζύγων μόνον νὰ μᾶς ἐνθυμίζωσι,
 καὶ τούτων πολυγάμων, αἱ εὐχαὶ αὐταὶ
 καὶ νὰ τὰ συνιστῶσι κ' ἐκθειάζωσιν,
 ὡς πρότυπα τοῦ βίου τοῦ κατ' ἀρετήν;
 Πῶς καὶ κατακαυμένου τινὸς Ἑλλήνος
 δὲν εὗρον ἓνα κἂν ἀξιούστατον
 νὰ μνημονεύσουν γάμον; Ὁ σωτὴρ ἡμῶν
 δὲν εἶπεν, ὅτε ἦλθαν Ἑλληνές τινες
 κ' ἐζήτουν νὰ τὸν ἴδουν· «Νῦν δεδόξασμαι;»
 Ὡ, ἐπεθύμουν ἐκ ψυχῆς καὶ ἄλλο τι

Τινὲς τοῦ γάμου ἔτι δὲ καὶ ἄλλ' εὐχαὶ
 τῆς ἐκκλησίας, οἷον οἱ Χαιρετισμοὶ
 τῆς Παναγίας, νὰ ἐκαθαρίζοντο,
 νὰ ἔλεγον ἄλλοῖα καὶ σεμνότερα,
 οὐχὶ τὰ σῦκα σῦκα. Ἄλλ' ἐκύρωσαν
 πατέρες ταῦτα οἱ πνευματοκίνητοι
 καὶ τὰς ἀκολουθίας μᾶς παρέδωκαν;
 πῶς καὶ ἰῶτα ἐν αὐτῶν μονώτατον,
 χωρὶς μεγίστης βλάβης τοῦ συστήματος
 ἐν τῇ ὁλότητί του θὰ παραβαθῇ; ...
 Ἐγκέφαλέ μου, παῦσαι λογιζόμενος,
 μὴ ταραχθῇς. Ἄ, ἄλλα, ἄλλα! Στράτ', ἰδὲ
 τὴν νῦν σου εὐτυχίαν. Τὴν γαλήνιον
 ἰδὲ Ἑλένης ὄψιν καὶ γενοῦ καὶ σὺ
 ἀπλοῦν παιδίον, ὥς αὐτή, ἵνα χαρῆς
 τὸν κόσμον τοῦτον μετ' αὐτῆς. Ἀτάρακτος
 τὰ πάντα δέξου. — Ταῦτ' ἀπέσωνεν αὐτὸς
 τὰ σκέμμαι' ἄηχ', ἄφθεγκτα ἐν σιωπῇ,
 καὶ τὸ τοῦ «Δι' εὐχῶν» ἀκροτελεύτιον
 «ἄμην» συγχρόνως εἰς τὰ χεῖλη τοῦ παπᾶ
 ἐξέπνεεν· ἐν ἥχῳ ἡσυχαστικῷ

Τὰ δὲ συνήθη ῥάσματα ἐνῶ βροχῇ
 ἐπὶ τὰς δύο στεφηφόρους κεφαλὰς
 τῶν νεονύμφων ἀπὸ δίσκου ἀργυροῦ
 ἐρῶραίνοντο μὲ κρότον εἰς τὸ ἔδαφος
 τοῦ δωματίου, καὶ οἱ παῖδες τ' ἄρπαζαν,
 σκυφτοὶ ὀρμῶντες μὲ συμποδισμοὺς πολλοὺς,
 ἰδοὺ ὁ ἄρχων Σπανδονῆς χαρούμενος
 μετὰ τῆς ὁμοζύγου του προσέρχεται,
 κ' ἐκ πάντων πρῶτοι, ὥς γονεῖς, τὰ ἱερά
 τοῦ νέου ζεύγους στέφανα φιλήσαντες,
 ὥς καὶ τὰ μέτωπά των, τοὺς εὐχήθησαν
 στερεωμένοι ἐν ὑγείᾳ καὶ χαρᾷ
 ὁμοῦ νὰ ζήσουν ἔτη Μαθουσάλεια,

κατόπι δὲ καὶ πάντες οἱ τῆς τελετῆς
 συμμάρτυρες προσήλθαν, κ' ἐπευχόμενοι
 τὰ αἷσια ᾗ τοὺς δύο, κατησπάσθησαν,
 καθὼς ἐκέλευ' ἔθνος ἀνατολικόν,
 τὴν νύμφην ὅχι, μόνον τὸν νεόγαμβρον.

Προῆλθε δ' εἰς τὸ μέσον μὲ ἀξιώσιν
 τῶν ἄλλων πλειότεραν ὁ ἀσπρόμαλλος
 ὁ Γερογκῶγκος, καὶ τινα προσφώνησιν
 ἀπήγγειλε ᾗ τοὺς δύο αὐτοσχέδιον
 κατὰ τὴν τῆς ψυχῆς του ὑπαγόρευσιν
 σαφῶς καὶ ἀπροκαλύπτως εὐχηθεῖς πολλὰ
 ᾗ αὐτοὺς παιδιά, «σερνικά καὶ θηλυκά
 διότι» ἔλεγ', «ἦτον μαλακόκαρδη
 ἢ καλομοῖρα νύφη μας ᾗ ἐμέ. Ποτὲ
 τ' ἀγαπητά μου σκόρδα, ὅταν ᾗ τύχαινε
 ᾗ ἄνθρωπος κ' ἐγὼ νὰ πέσω ἄρρωστος
 ἀπὸ τὸ μόνο πάθος μου, τοῦ ἀφαλοῦ,
 ποτὲ δέ με τ' ἀρνήθη, κιᾷς ἐφώναζε
 ὁ ἱατρὸς ὁ Λάζος! κ' ἐγὼ τᾗ τρωγα
 καὶ κάθε πόνος μ' ἔπανε καὶ ᾗ γάνισκα,
 (αὐτά, μαθὲ, ὁ ἀφαλός μου ᾗ γύρευε)
 θυμᾷς, Ἐλένη, εὐλογίεις τὸ σακκί
 ποῦ σ' ἔδινα; νά, τώρα ὅλες ἔπιασαν!
 Τὸ παλληκάρι τοῦτο ἐσύ, κόρη μου,
 ᾗ τὸν οὐρανὸ ἐπάνω τὸ ἐξήταες
 κ' ἐδῶ ᾗ τὴ γῇ τὸ ᾗ βρῆκες, γιατί τ' ᾗ ξιζες
 Καλότυχοι κ' οἱ δύο σας! ᾗ Καρδιακή εὐχή
 σᾷς δίνω, νὰ μοῦ ζῆστε, νὰ χιλιάσετε!»

Καὶ ταῦτα λέγων ᾗ φθονα τὰ δάκρυα
 ἔχυν' ἐκ τῆς χαρᾷς του, καὶ κατάνυξιν
 διέδιδεν εἰς πάντας τὸ ἀπλοῖκόν
 τοῦ γέροντος ἦθος, ὅστις ὅμως κ' ᾗ ξευρε
 καλῶς, τίς ἦτο καὶ πρὸς τίνας τὰς εὐχὰς
 παρεῖχε τῆς ψυχῆς του. ᾗ ὅσων ἔντιμον

τοῦ οἴκου μέλος τὸν πιστὸν θεράποντα
δεχόμενοι κατ' ἔθος ἀρχαιότατον
οἱ πάντες φιλοφρόνως, δὲν ἐνύττοντο,
καθὼς οἱ σύγχρονοί μας, ἀπὸ ἄστοργον,
ἀπρεπεστάτην ξυλοῦπερηφάνειαν.

Ἴδου ὁ Στράτης ἐν τελείοις τέλειος
ἀνὴρ· καὶ τότε πρῶτον ἐν ἐπίσημόν
εἰς τὴν Ἑλένην φίλημα συζυγικὸν
παρρησιαστικῶς ἐκεῖ ἠθέλησε
νὰ δώσῃ, καὶ τὸ ἔδωκ'. «Εὐγέ σου, γαμβρέ!»
ἐφώνησαν οἱ πάντες κ' ἐπεκρότησαν
τὸν νεωτερισμὸν ἀποδεξάμενοι.
Τοιοῦτον ἡ ἀρχαία Ἑλληνὶς θεά,
ἡ Ἥρα, λέγω ἡ τελεία, βλέπouσα
τὸν Στράτην τώρα, δὲν θὰ τὸν ἐχαίρετο
καὶ δὲν θὰ τὸν ἠϋλόγει, ἂν τὸν θεῖόν της
κατεῖχεν ἔτι θρόνον, διὰ τοῦτό του
τὸ πρωτοβούλως ἀνδροπραξικόπημα;
Βεβαίως· ἔτι δ' ὅτι καὶ ὁμοίαζε
μὲ τὴν χωλότητά του τὴν ἐπίκτητον
τὸν κλυτοτέχνην νῆϊκάν της, τὸν Ἡφαιστον
ἐκ πτώσεως ἂν ὄχι ἀπὸ τ' οὐρανοῦ
τὰ ὕψη πρὸς τὰ κάτω, ἐξ ἀλύσεως.

Αὐτά! τὰ περαιτέρω δὲ τὰ πομπικὰ
τῆς ἐορτώδους γαμηλίου τελετῆς
ἡμεῖς τὰ ξεπηδοῦμεν, καθὼς καὶ τινα
τῆς Ὀκτωήχου ξεπηδοῦσαν οἱ ποτὲ
εἰς τὰ κοινὰ σχολεῖα μαθητεύοντες,
φωνοῦντες ὅλοι ἐν χορῶ πανεύθυμοι
τὸ τυπικὸν ἐκεῖνο «δὲν διαβάξονται!»
διότι τούτων οὐδ' ὁ Καλοπίχειρος
μετέσχε πάντων, ἔχων καὶ τὴν δέσποιναν
τοῦ οἴκου μ' εὐγενείας συγκατάβασιν
ἐν πᾶσι συμμαχοῦσαν. Στεῖρο' αὐτή, μαθές,

οὐδέποτε ἰδοῦσα γόνον ἴδιον,
 δὲν ἦτο τόσον ἀκριβής, τηρητικὴ
 πολλῶν ἐθίμων, ὥς ἡ ἀνδραδέλφη τῆς
 ἡ Σπανδονὶς Ἑλσάβη, ἥτις εὖμορφα
 θήλεα πέντε καὶ ἑπτὰ ἀρσενικά
 ἐνύμφευσεν τοῦ κόλπου τῆς γεννήματα,
 μετὰ πομπῆς μεγάλης ἡ τρισόλβιος
 ἐν μέσαις Σέρραις. Εἶεν. Ἡ δὲ νύμφη πῶς
 πρὸς ταῦτα εἶχεν; Εἶναι χρεῖα νὰ ῥηθῇ;
 Αὐτὸν ἔς τὰ ὄμματα βλέπουσα, τὸν ἐκ θεοῦ
 αὐτῇ δοθέντα σύμβιον, ἐπέιθετο
 κ' ἐδέχετο ἀσμένως τὰς πανευπρεπεῖς
 καινοτομίας, ὅσαι τότε ἐγίνοντο.
 Τὴν ἀράν ὅμως ἔσειεν ὁ Σπανδονῆς,
 δυσσαρεστῶν εἰς ταῦτα, ὥς εὐθυμῶν
 ἐκτάκτων φίλος ἄκρος, κ' ἐπρομάντευε,
 χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ ἐπιεικὴς ἀνὴρ,
 ἔξ ἀνηκούστων τόσων παραλείψεων
 ἐξόχως ἀπαισίαν τὴν συνέπειαν.

I'.

Ἡ πρώτ' ἡμέρα ἐν τοσοῦτῳ ἥσυχος
 παρῆλθε κ' ἡ δευτέρα· τὸ δὲ πρόσωπον
 τοῦ ἔξω μέσα κινουμένου ἥρωος
 πολλὴν ἐδήλου τὴν συζυγιαὴν χαράν.
 Χαρίεσσα κ' ἡ τρίτ' ἡμέρ' ἀνέτελλε,
 καὶ εἰς τῆς Σπανδονίδος ἀδελφῆς (αὐτὴν
 ὥς παραπενθερὰν τὴν ἐθεώρησαν)
 ἀπῆλθον τότε τὴν οἰκίαν ὅλοι των,
 ὁμοῦ νὰ ἐορτάσουν μὲ λαλούμενα
 τῆς νύμφης τὰ ἑπιστρόφια, τὸν ἀντίγαμιον,
 ὅπως τὸν λέγουν κ' ἔτση. Τότε δηλαδὴ
 ἀκόμ' ἡ Ἑωμοσύνη, καλὴ ἢ κακὴ,
 δὲν ἔστεργ' ἔθιμ' ἄστοργα, βαρβαρικά,

τοὺς Φράγκους μιμουμένη, τοὺς ἐγαῖστιάς.
 Οἱ νεοσύζευκτοί μας, ἀφοῦ γίνοντο
 τὰ στεφανώματά των, δὲν ἀπέτρεχον
 ὥσάν ἀγρίμια, εἰς τὰ ὄρη, τὰ βουνά,
 ζητοῦντες μελιμήνων, σεληνιασμούς,
 κηλάκομη, δὲν ἤξεύρω, τί τὴν τύφλα τους,
 διὰ δὲ ταῦτα παραιτοῦντες τοὺς γονεῖς
 καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπρεπέστατα
 ἐν σκυθρωπῇ μονώσει, ἀλλὰ ἔμεναν
 πλησίον των καὶ πάντες συνευφραίνοντο,
 καθ' ἃ ἡ φύσις ἀπ' αἰῶνος ἀπαιτεῖ,
 ἢ τοὺς ἀνθρώπους πλάσασα κοινωνικούς,
 καὶ τὸ μετὰ χαιρόντων χαίρειν λέγουσα
 καλόν, ὥς καὶ τὸ ἄλλο τὸ ἀντίθετον
 μετὰ κλαιόντων κλαίειν· ὅθεν κατ' αὐτὰ
 τὰ πάλοι ἔθιμ' ἅπαντες οἱ κοινοὶ
 τοῦ τότ' ἐν Σέρραϊς γάμου ἐπορεύθησαν
 εἰς τῆς Ἑλσάβης τὴν οἰκίαν ἐν χαρᾷ,
 ὥς εἶπα ἤδη. Ἀλλά, κακοῖς κωπη
 ἐκεῖνη ἡ οἰκία! ὥσάν ἄβυσσος
 κατέπιε τοῦ Στράτη τὴν ἐγκόσμιον
 εὐδαιμονίαν ἅπασαν· διότ' ἰδοὺ
 τί ἄφραστον συνέβη. Ἐκεῖ φίλος τις,
 ὢν ἐξ ἐκείνων τῶν εὐθύμων τοῦ λουτροῦ
 ἑταίρων, ἄλλως χρήσιμος πραγματευτής,
 ἰδὼν τὸν Στράτην, τὸν προσεπλησίασε,
 καὶ λέγει ταῦτα· Στράτη μου, μετ' οὐ πολὺ
 κ' ἐγὼ εἰς τὴν χορείαν, τὴν εὐδαίμονα,
 ἐμβαίνω τῶν ἐγγάμων. Ἦδη ἔπεσε
 σχεδὸν ἡ ἐκλογή μου εἰς κοράσιον,
 ὃ κἄπως μοὶ ἀρέσκει πλὴν φοβοῦμαι, μὴ
 συγγενική τις σχέσις κώλυμα κανὲν
 μοὶ φέρῃ ἀπευκαῖον. Πές μ' ἐσὺ, νὰ ζῇς,
 καθὼ γράμματισμένος, ποῖοι λέγονται

οἱ κατὰ τοὺς κανόνας τῶν συνόδων μας
 ἢ τῶν πατέρων ἀπαγορευόμενοι
 βαθμοὶ τῆς συγγενείας, νὰ ἰδῶ κ' ἐγὼ
 πῶς ἔχω τώρα νὰ φερθῶ, νὰ στείλω, ἢ
 νὰ σταματήσω τοὺς προξενητάδες μου,
 ὅσο 'ν' καιρὸς ἀκόμα. Καὶ ἐκεῖνος μὲν
 λαλήσας οὕτω ἔστη, κ' ἐπερίμενεν
 ἀποκρισιν νὰ λάβῃ· ἐγὼ δὲ ὑμᾶς,
 ὦ ἀναγνώσται, φιλαλήθεις μάρτυρας
 ἐπικαλοῦμ' ἐνταῦθα, νὰ μοὶ εἴπητε,
 ἂν δύναταί τις, ὡς κιαρχιεπίσκοπος
 γηράσας ἐν τῇ πράξει, τοὺς βαθμούς ποτε
 ἀπ' ἔξω νὰ ἠξεύρῃ, τοὺς ὀλίγους μας
 εἰς ἀνιούσας, κατιούσας κλίμακας
 καὶ εἰς πλαγίους κλάδους, τοὺς ὀρίζοντας
 οὐ μόνον κατὰ σάρκα τὴν συγγένειαν,
 ἀλλὰ καὶ κατὰ πνεῦμα, ὥστε ξέμακτρα
 ὡς πρέπει, λόγῳ γάμου, νὰ κρατῶνται καὶ
 νουνοὶ νουναί, ἀναδεκτοὶ ἀναδεκταί.
 Λοιπὸν καθὼς εἰς ἄλλα, καὶ ἐδῶ ὀρθῶς
 σκεφθεῖς ὁ Στράτης, ὅπως τὸν γνωρίζετε,
 τὰ ὄμματά του ἀνυψώσας ἄπλωσε
 τὴν χεῖρα εἰς τὴν θίεσιν, ὅπου ἔκειτο
 μὲ ἄλλα τρία τέσσαρα πατερικὰ
 βιβλία, τῶν εἰκόνων πλησιέστατα,
 καὶ ἐν τῆς ἀληθείας στόμ' ἀλάνθαστον,
 Βενετικὴ πανθέκτη δερματόδετος,
 μὲ κόψας μεταλλίνας, συγκρατούσας τὰ
 σανιδωτά της ἔσωθεν κανάτια,
 κ' ἐντέχνως αὐτὴν σφίξας μὲ τὰ δάκτυλα,
 τικ τὰκ ἠκούσθη, κ' ἐν τῷ ἅμα ἄνοιξεν
 ἢ βιβλος, νέφος κόνεως σκορπίζουσα,
 ἐκεῖ, ὅπου σωστὰ καὶ πρᾶσινόχροος
 λεπτὴ ταινία ἔτυχε χωρίζουσα

εἰς δύο μέρη ἄνισα τὸ φύλλωμα,
 εἰς τῶν συνοικεσίων τὸ κεφάλαιον.
 Πλὴν φεῦ, βαβαὶ καὶ οἴμοι καὶ δις τρεῖς οὐαί!
 τί ὥρα κακὴ ἦτον ἀποτρόπαιος
 διὰ τὸν Στράτην, ὅτε εἰς τὰ ἐρυθρὰ
 στοιχεῖα τὰ γνωστά του τότε' ἐπέρριψε
 τὸ βλέμμα του ὀξέως, καί, ἄλλα ζητῶν,
 εὗρηκεν ὅλως ἄλλα καὶ ἀνέγνωσε
 διὰ γραφῆς πυρίνης ὡς ἑξῆς ἐκεῖ
 τὴν καταδίκην τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ·
 « Ἄνδρὸς καὶ γυναικὸς καλεῖται νόμιμος
 ὁ γάμος, ὅταν ἄμφω συζευχθῶν εἰς ἓν,
 χωρὶς ποτε νὰ εἶδεν ἢ ὠμίλησεν
 ὁ εἰς τὸν ἄλλον πρότερον. » Πρηνὴς εὐθὺς
 ὡς ἄψυχόν τι βάρος ἔπεσε βροντῶν
 χαμαὶ ὁ Στράτης, ὥστε τὸ σανίδωμα
 ἐσείσθη ὅλον· ὁ δὲ φίλος ἔντρομος
 εὐθὺς προφθάνει ὄξος διὰ ποτισμόν,
 κλάλαλαγμοῦ πληροῦται ἡ γαμήλιος
 οἰκία· σύρ' τα φέρ' τα, ὅλοι τᾶχασαν...
 Βαρὺν ᾗ ὀλίγον στεναγμόν ἐστέναξεν
 ὁ Στράτης, καὶ « Ἑλένη, ἄχ, Ἑλένη μου! »
 κραυγᾶσας λεοντείως, ἔξω ὥρμησε,
 τὸ πρόσωπον σκεπάζων μὲ τὰς χεῖράς του
 κ' ἐπῆρε τὰ βουνὰ καὶ τὰ λαγκάδια. —
 « Τί ἔγινε, τί τρέχει; » κράζ' ἡ θλιβερά
 Ἑλένη εἰσπεσοῦσα ἐκ τοῦ πλαγινοῦ
 ἐτέρου δωματίου· « Στράτη, Στράτη, ἄχ!...
 ὁ ἄνδρας μου ποῦ εἶναι; τί δὲν φαίνεται;
 ὦ συμφορὰ μου! χάνομαι! » καὶ βλέπουσα
 τοὺς πάντας ἐξορμῶντας πρὸς τὴν αὐλειὸν
 τοῦ οἴκου θύραν, καταπίπτει ἄτονος,
 λιποθυμοῦσα. Ταύτην περιέστησαν
 εὐθὺς γυναῖκες μὲ προμήθειαν πολλήν.

Τοῦ Στράτη δὲ κατόπιν ὁ δυσοίωνος
 ἐκεῖνος φίλος, τρέχων ἀνυποδητεῖ
 μ' ἀσθμαῖνον στήθος καὶ μὲ λάρυγγα ὀξύν
 ἐκραύγαζε· «ποῦ τρέχεις, Στράτη; ἄκουσε,
 φίλε μου, στάσου! τί κακὸν σ' εὗρηκε δά;
 Διαβάται, πιάσετέ τον! Στράτη!, ὦ κακόν!»

Ἐκεῖνος ποῦ ν' ἀκούσῃ, ποῦ τὸ βῆμά του
 μικρὸν νὰ σταματήσῃ! Στρουθοκάμηλος
 εἰς τὴν ἀμμώδη ἔρημον τῆς Ἀφρικῆς,
 ἀπὸ προσώπου ὅταν κυνηγῶν ἀνδρῶν
 ἐγγὺς θανάτου οὔσα, εἰς φυγὴν τραπῇ,
 δὲν τρέχει οὕτως, ὅπως τότε τὰς λοξὰς
 καὶ κάκιστα στρωμένας τῶν Σεῦρῶν ὁδοὺς
 διέδραμεν ὁ Στράτης ἐν μιᾷ στιγμῇ·
 διότ' εἰς τοῦτον καὶ συνέβη θαῦμά τι,
 (τὸ μόνον εἰσχωρῆσαν εἰς τὸ ἔπος μου,
 ὥς ἐν ἀθλίᾳ, ἀθανάμαστω ἐποχῇ!)
 θαῦμα συνέβη, λέγω, κατὰ τὴν στιγμὴν
 ἐκείνην, τὸ θαυμάτων σπανιώτατον
 εἰς τὰ σπουδαῖα χρονικὰ τῶν ἱατρῶν·
 ὁ μέγας αὐτοῦ τρόμος τὸν ὀργανισμόν
 ταράξας ὅλον, ἔλυσ' αἴφνης τοῦ ποδὸς
 τὰ τέως κατὰ τρόπον ἐμοὶ ἄγνωστον
 δεμένα ὄντα νεῦρα, τένοντας ἢ μῦς,
 καὶ οὕτω καταπαύσας τὴν χωλότητα,
 πτηνὸν αὐτὸν κατέστησεν ἐν ἀκαρεῖ,
 χωρὶς τὸ μέγα τοῦτό του εὐτύχημα
 νὰ καταλάβῃ οὐδ' αὐτὸς ὁ ἴδιος
 πολλὰ λεπτὰ τῆς ὥρας. Φυσικὰ λοιπὸν
 πολὺ ὀπίσω ἔμεινε ὁ φίλος του
 καὶ ὅσοι ἄλλοι τὸ κατόπιν ἔδραμαν.
 Ὁ Στράτης δ' ἀσπασίως ἔτι ἔφευγε
 τὴν ἀμαρτίαν, σπεύδων τῆς θεότητος
 τὴν ἄσπilon νὰ φθάσῃ πλησιότητα,

κι' ἄς ἄφινε μακρὰν τὴν ἀνθρωπότητα!
 καὶ ἀπνευστὶ τροχᾶζων δρόμον ἔλαβε
 πρὸς τὴν Καβάλλαν, τὴν παραθαλάσσιον,
 μεγάλην ὄντως συλλαβὼν ἀπόφασιν.
 Ἐκεῖ δὲ φθάσας περὶ δεῖλιν πνευστιῶν,
 ἐν πλοῖον βλέπει ἐτοιμόπλουτον, ὑψηλὰ
 τὰς χεῖρας αἶρει, τὸν θεὸν εὐχαριστῶν,
 κ' ἐμβὰς ἀμέσως, εἰς τὴν πρύμνην σιγηλὸς
 κωθίζει, καὶ οἱ ναῦται ἀνεκλύσαντες
 τὴν ἄγκυραν ἐν τάχει, ἐξανάγονται.

Εἰς τὴν Ῥωσσίαν πλέει τὴν ὀρθόδοξον
 τὸ πλοῖον ἔχον πλήρωμα Μυκόνιον.
 Ὁ ἥρωας καὶ πρὶν μάθῃ τοῦτο, ἤθελε
 μακρότατα νὰ φύγῃ· ὅτε δ' ἔμαθε
 καὶ ποῦ τὸ πλοῖον πλέει, ἐξανέτεινε
 τὸ ὄμμα του πρὸς ἄρκτον, καὶ καταλαβὼν
 εὐθὺς τῆς πρῶρας μέρος τὸ ἀκρότατον,
 κατευχαριστημένος ἠκολούθησε
 τὴν ἀτραπὸν τῶν τόσων αὐτοῦ σκέψεων·
 τί τάχ' αὐτός; ὁμοίως μήπως ἔφευγε
 καθὼς ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ ποτε
 ἀνήχθη ἐξ Ἰόππης εἰς τὴν θάλασσαν
 ὁ Ἰωνᾶς ἐκεῖνος; Ὅχι· ἔβλεπεν,
 ὅτ' εἰς ἀρεστοτάτην τῷ θεῷ ὁδὸν
 ἐπάτησε μὲ πόδα ὑγιάναντα
 ἐκ θαύματος. «Καὶ ἄλλοι» εἶπεν, «εἰς ἐμὲ
 τὴν χάριν του ἔχει δεῖξῃ ὁ πανάγαθος,
 πλὴν ὅχι τόσον, καθὼς τώρα, φανερά.
 Ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ ἦτο καὶ πολλὴ
 ἡ χρεία. Τάχα δὲν μ' ἐκαταπρόφθιναν,
 ἂν ἤθελα τοὺς φύγῃ ἀπ' ἐκεῖ χωλός;
 καὶ οὕτω πάλιν εἰς τὰς χεῖράς των ἐλθὼν,

τὴν ἁμαρτίαν δὲν θὰ εἶχα πάντοτε
 συγκατοικόν μου; ὦ πικρόγλυκον ποτὸν
 τῆς Λεβαδειᾶς σαλέπι! ὦ φαρμακερὰ
 νυκτὸς λογάκια σύμμικτα μὲ ἀπατηλὴν-
 ῥοὴν δακρύων! Ἀλλὰ πόθεν ἄρα γε
 ἢ ἐκ θεοῦ τοσαύτη ἐγκατάλειψις;...
 Ἐνόησα! τὸ πάθος μου τὸ ἄλογον
 ἐσυμβουλευθήν τοτε μόνον, κ' ἐπ' αὐτοῦ
 δὲν ἔχυσα τὸν κάδον τοῦ ψυχροῦ νεροῦ
 τῆς σκέψεως, ὥς ἔδει, οὐδ' ἐφρόντισα,
 πρὶν ἢ ἀποφασίσω συνοικέσιον,
 νὰ ἐρωτήσω καὶ τινα πνευματικόν,
 καθὼς οἱ πρόγονοί μας πάντοτ' ἐπρασσαν.
 Ἀλλὰ ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ θεοῦ ἰδοὺ
 μ' ἐλύτρωσ' ἐξ ἀβύσσου τῆς σατανικῆς,
 καὶ τώρα ἡ ἐμπρός μου αὕτη θάλασσα
 καὶ ἂν θυμώσῃ μὲ βουνώδη κύματα
 ὥς πρὸς ἐκείνην εἶναι ἀσφαλῆς λιμὴν·
 ἀλλ' ἂν καὶ αὕτη τώρα μ' ἐκατάπινε,
 τὰ ἄλμυρά της ῥεῖθρα ὥσάν βάπτισμα
 θὰ ἐδέχομην δεύτερον, τὴν μίανσιν
 ἐξαφανίζον τῆς ἀθλίας μου ψυχῆς.»

Τοιαύτας σκέψεις ἔχοντα τὸν ἥρωα
 ἐλθὼν ὁ ὕπνος μᾶς τὸν ἀπεκοίμισεν
 ἡσύχως, ὅτε οὐριος ὁ ἄνεμος
 ὅλην τὴν νύκτα κατὰ τύχην εὐμενῇ
 φουσῶν ἄλλοτε ἄλλως μὲ μικρὰς καμπὰς
 πρὸς τὸ τοῦ Ἑλλησπόντου στόμα ἔφερε
 πλησίστιον τὸ πλοῖον τὸ Μυκόνιον.
 Ἀλλ' ὅτε ἀφύπνισθη τὴν ἀκόλουθον
 αὐγὴν, καὶ τ' ὅμμι' ἀνοίξας, εἰς τὸ πλάγι του
 δὲν εὔρε τὴν Ἑλένην, στεναγμὸς βαθὺς
 ἐκ τῶν μυχιαιτάτων τῆς καρδίας του
 ἐξηλθεν ἀκουσίως κ' ἐφάνέρωσε

τὴν ἄχαρὶν τοῦ Μοῦραν. Τὸ ἡλιακὸν
ἐκεῖνο φῶς, τὸ τότε τὸν ὀρίζοντα
φωτίσαν πανεκλάμπρως, ὁμιχλώδης νῦξ
αὐτῷ ἐφάνη κ' ἐντελῶς ἐσκίασε
τὰ τῆς ψυχῆς τοῦ ὄμματα καὶ τοῦ νοός.

Ἔχε ὑγείαν πλεόν, εὐθυμία του
καὶ σὺ ἔχε ὑγείαν, εὐχαρίστησις,
ἢ ἔξαλλος, ἢ χθὲς αὐτὸν ὀλόκληρον
ἐν ἐπιγνώσει κατακυριεύσασα
δι' ἣν αἰσίως ἐπετέλεσε φυγὴν.
Τοῦντεῦθεν ζοφερά τις, δυσπερίγραπτος
μελαγχολία τὸν κατέσχευ. Ὁ αὐχὴν
εἰς τὸ πονοῦν τοῦ στήθους κατεκλίνετο
ἡμέρας ὅλας, οὐδ' αἱ τῶν ναυτῶν φαιδραὶ
συνομιλίας ἔσυρον μειδίαμα
κἀνὲν ἀπὸ τὰ χεῖλη του· καὶ ἂν ποτε
καλότροπός τις ἐπιβάτης προσελθὼν
τῷ διηγεῖτο νέ' ἀνδραγαθήματα
Ἑλλήνων τοῦ πολέμου ὅσα ἤκουσε,
θαλάσσια πρὸ πάντων, ἔν' ἀνδρειωθῇ
καὶ ἀποβάλῃ τὴν πολλὴν ἀνίαν του,
αὐτὸς τοιαῦτα διηγήματα ψυχρῶς,
ὥς ἄλλου κόσμου κάτοικος. τὰ ἤκουε.
Τίς εἶναι. πάλιν ἄλλοτε ἐκ τῶν ναυτῶν
τινὲς τὸν ἀνηρώτων, ποῦ πορεύεται; —
Καὶ τί σὰς μέλει; ἔχω διὰ ναῦλόν μου
νομίζω, φίλοι, ὅσα μὲ χρειάζονται·
ὅσον διὰ τροφήν, μὲ θρέφ' ἡ λύπη μου,
πολὺ καὶ δέν τὴν θέλω· ἀφῆστ', ἀφῆστέ με.

Τοιαῦτα ἐλάλει ὅτε δὲ τοῦ Βύζαντος
ἐφάν' ἡ πόλις, τάραχον πολυειδῆ
ἐκπέμπουσα μακρόθεν, οὔτε ἤκουαν
τὰ ὄτα τοῦ διόλου, καὶ τὸ ὄμμα του,
χωρὶς τῶν ὑψιλαίμων τεμενῶν ποσῶς

τὸ πλῆθος νὰ θαυμάσῃ ἢ τὸ φύλλωμα
 τῶν κυπαρίσσω νὰ χαρῇ, εἰς τὸ βαθὺ
 τοῦ Κερατίου κόλπου κύμα ἔβλεπε
 κ' ἐπόθει τῶν ἰχθύων τὴν συνοίκησιν·
 καὶ ὅτε προσελθόντες πανευφρόσυνοι
 ὁ ναύκληρος κ' οἱ ναῦται τὸν ἐπρότρεπον
 ὀλίγον νὰ ἐξέλθῃ κἄν εἰς τὴν ἀκτὴν
 νὰ ἴδῃ τὰ εἰς ναύτας ὑπερπόθητα,
 τοὺς γαύρους Τούρκους τὸ τζιρίτι παίζοντας,
 τοὺς θαυματοποιοὺς καὶ τοὺς χορεύοντας
 τσεγκῆδες μὲ βιολίων θεῖον παίξιμον
 ἢ νὰ ἀκούσῃ μύθων διηγήτορας
 ἐν καφεψείois, τοὺς διὰ τὴν χάριν των
 δικαίως φημισμένους, ἢ τοῦλάχιστον
 νὰ προσπελάσῃ τὸ ἀρχαιοσέβαστον
 Ἑλισσοφίας τέμενος ἢ τὴν πηγὴν
 τοῦ Μπαλουκλίου, τὴν τὰ ὕψαια ἔχουσαν
 τὰ ἀψητοψημένα καὶ προσμένοντα,
 τῆς Ῥωμιοσύνης ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς,
 ν' ἀποτηγανισθῶσι διὰ θαύματος
 κ' ἐλευθερία νὰ μᾶς εὔρῃ ἢ ποιετή·
 αὐτὸς ἀπεποιεῖτο πάντα, τὴν καλὴν
 διάθεσίν των ἐπαινῶν μὲ νεύματα.
 Ἐξαπλωθεὶς δὲ ὕστερον ἀτημελῶς
 κατὰ τὴν πρῶραν, ἔμεινε τοῦ πλοίου των
 φρουρὸς μετὰ τοῦ σκύλου τοῦ πιστοῦ αὐτὸς
 ἡμέρας δύο μόνος, μέχρις οὔ πνοῇ
 φυσήσασα οὐρία τοὺς συνήγαγε
 ἔς τὸ πλοῖον πάντας, ναύτας τε καὶ ναύκληρον,
 κ' ἐκεῖθεν πρὸς τὸν Βόσπορον τοὺς ἤγειρεν.
 Ἄφ' οὗ δ' ἐμβῆκαν εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν,
 ἡμέρας μὲν καὶ νύκτας δύο ἔπλεον
 αἰσιῶς, τὴν δὲ τρίτην ἀνατέλλουσιν
 σφοδρὸς ἀπηλιώτης ἐσυνόδευσεν

αὐξάνων ὄραν ὄραν μακρώτατα,
 κ' ἐκ τοῦ πλαγίου πλήττοντα τὰ κύματα
 ἠπείλουν στιγμὴν πᾶσαν τὴν ἀνατροπὴν
 τοῦ πλοίου ἢ τὴν ἔκβρασιν εἰς τὰς ἀκτὰς
 τῆς Θράκης τὰς πετρώδεις. Τότε κρυερὸς
 λαμβάνει πάντας φόβος καὶ πυκνὰς εὐχὰς
 πρὸς πλείστους τῶν ἁγίων ὑπαγόρευε,
 προφερομένας μετὰ στόνων γοερῶν.
 Ὁ Στράτης ὅμως, ἄνθρωπος μεσόγειος
 τὸ τοῦ κινδύνου μὴ νοήσας μέγεθος,
 διέκειτο ἡσύχως, ἕως ἐν πλατὺ
 πηδῆσαν κύμα ἐπὶ τὸ κατάστρωμα,
 σφοδρῶς αὐτὸν πατάσσει μὲ τὸν ὄγκον του,
 κ' ἐκ τῆς μιᾶς 'ς τὴν ἄλλην τῆς νηὸς πλευρὰν
 αὐτὸν κυλίει, ὥσάν κύλινδρον φελλοῦ.
 Ἠγέρθη τρομαλέος, καὶ τὸν ὕψιστον,
 ἐπ' ἀστατούντων τῶν ποδῶν κλονούμενος,
 θεὸν ἐπικαλεῖται· κεραυνὸς δ' ὁμοῦ
 συντρίψας αἴφνης τότε τὸν ἰστὸν βροντῶν,
 ἐξήγειρε τοὺς ναύτας εἰς κραυγὴν δεινὴν·
 «Θαυματουργὲ Νικόλαε, βοήθη μας
 καὶ σὺ ἅγια Μαρίνα, σῶσε πρόφθασε,
 νὰ ζώσωμε τὴν ἐκκλησίαν σου κερὶ
 διπλὸ τριπλὸ 'ς τὴ μνήμη σου.» Ἰδίως δὲ
 ὁ ναύκληρός των, ὑπὲρ πάντων προσπαθῶν,
 λαμπάδα ἐπιταφίου ἀφοῦ σπενστικῶς
 ἀναζητήσας εὔρε καὶ τὴν ἄναψε,
 τὴν Παναγίαν εἶχεν εἰς τὸ στόμα του,
 ἀφήσας πλέον ὥς διόλου ἄχρηστον
 τὸ βεβλαμμένον πολλαχῶς πηδάλιον,
 μετὰ θρηνώδους δ' ἔλεγε φωνῆς αὐτᾶ·
 «Κερά μου Παναγιά, ἐσὺ μ' ἐγλύτωσες
 'ς τὸν Καβοδόρο, 'ς τὸν Τσικνιά καὶ 'ς τὸν Μαλεᾶ·
 Παρθένα, ἅς μὴ με φάγ' ἡ Μαύρη θάλασσα,

καὶ τάξω σου καλόγραια τὴν κόρη μου
ὅπου 'ς τὸ ἔρμο σπίτι μας μ' ἀκαρτερεῖ·
Βοήθα, Παναγιά μου, Μυρτιδιώτισσα!»
'Απὸ σιμὰ ὁ Στράτης τὴν εὐχὴν αὐτὴν
ἀκούσας, καὶ τοι ἔντρομος, ἐβόησε·
«Πανάπιστε, τὶ κάμνεις; πῶς καὶ τὸν θεόν,
τὸν τῆς ζωῆς μας κύριον, παντάπασι
δὲν ἐνθυμεῖσαι; καὶ οἱ ἄλλοι σεῖς ἐκεῖ
ἄθεοι εἴσθε;» καὶ πεσὼν γονατιστὸς
ἀνέκραξεν· «ὦ, σύγγνωθ', ὑπερεύσπλαγγνε,
καὶ σῶσον τοὺς βλασφήμους καὶ τὸν δοῦλόν σου,
τὸν ἀναξίως σὲ προσαγορεύοντα.
Θεέ, τὸ ὄνομά σου τὸ πανάγιον
θαυμάστωσον, δεόμεθα, καὶ δόξασον!»
'Ο ἄνεμος ἐν τούτοις ἠγριαίνεται
ῥηγνὺς κεραίας καὶ σχοινία διασπῶν,
καὶ οὔτε δύσιν εἶδαν 'ς τὸν ὀρίζοντα
τοῦ οὐρανοῦ τὸν μαῦρον, ἀλλὰ ἔπесαν
ἀνεπαισθήτως εἰς τοὺς τρόμους τῆς νυκτός,
τὸν θάνατον βεβαίως περιμένοντες
καὶ ἀμοιβαίως ἐξομολογούμενοι.
'Αλλ' ὅτε τέλος ἄστρα πάνυ ἀραιά,
ἔδῳ κ' ἐκεῖ φανέντα μεταξὺ νεφῶν,
εἰς τοὺς τῆς θέσεώς των γνῶσιν ἔχοντας
ἔξ ἐμπειρίας ὥραν ὑπεδήλωσαν
μεσονυκτίου ἤδη πλησιάζουσας,
ὁ ἄνεμος κοπάζων ἠλευθέρωσε
αὐτοὺς τοῦ φόβου τοῦ μεγάλου, καὶ λοιπὸν
'ς τὸν Στράτην προσελθόντες ναῦται ναύκληρος
τὸν ἠὺχαρίστουν, ὡς τῆς σωτηρίας των
πρωταίτιον. Τοιαῦτα δ' αὐτῷ ἔλεγεν
ὁ ναύκληρος, «Ποτέ μας, νέε, τὸν θεὸν
εἰς τοὺς κινδύνους οἱ ἀπαίδευτοι ἡμεῖς
δὲν κράζομεν. Κανεῖς δὲν μᾶς τὸ 'δίδαξεν·

ἀλλὰ ὥσάν μεσίτας τοὺς ἁγίους του,
 ἀλήθεια ἀνθρώπους καὶ αὐτούς, καθὼς ἡμεῖς,
 μὲ κάποιαν ὁμως δύναμιν, ὅσων ὁ πασσᾶς
 κοντὰ εἰς τὸν σουλτάνον· τούτους ἴμάθαμεν
 εἰς τοὺς κινδύνους πάντοτε νὰ κράζωμεν
 καὶ πλειότερο ἀκόμα καὶ τὴν Παναγιά.
 Ὅμως ἐσύ, ὥς φαίνεται ἔχεις δίκαιον
 εἰς ὅλα ὅσα μᾶς ἐφώναξες ἐχθές,
 καὶ χρεωστοῦμεν, ἂν γεροὶ ἀράζωμεν
 εἰς τὴν Ὀδέσσα, ἄναυλον εἰς τὴν στερεὰν
 ἀπ' τὸ καράβι νὰ σ' ἐβγάλωμε γι' αὐτὴν
 τὴν συμβουλὴν σου, νέε, τὴν πρωτάκουστον.»

Ἐνθαῤῥυνθεις ὁ Στράτης ἀπετόλμησε
 καὶ συμβουλὴν δευτέραν «Μή, ἀδέλφια μου,
 μὴ τὸν θεὸν μὲ ξένα θυμιάματα,
 καθὼς ἐχθές, λατρεύετε. Τὶ θὲ νὰ εἰπῇ,
 ἐσὺ ἀπὸ μέγαν νὰ γλυτώσης κίνδυνον,
 καὶ νὰ γίνῃ ἡ κόρη σου καλόγρια;
 Μηγὰρ δὲν ἔχει θέλησιν, ψυχὴν καὶ αὐτή;
 ἢ τὴν θαῤῥεῖς, ὥς πρᾶγμα σου γιὰ χάρισμα;
 νὰ ἰδοῦμε δᾶ ἂν τὴν δέχεται καὶ ὁ θεός.»

Οὐδὲν οἱ ναῦται οὐδ' εἰς ταῦτ' ἀντέλεξαν,
 διότ' οἱ τόσοι πρόσφατοὶ τῶν κίνδυνοι
 τοὺς εἶχον μαλακώσῃ, καὶ ἀλήθειαν
 ὅτι τοὺς λέγει εὐσεβῇ πιστεύοντες,
 πολλὰ καὶ ἄλλα τὸν ἡρώτων ὅμοια
 περὶ θεοῦ καὶ ἁγίων καὶ ἁμαρτιῶν·
 ὁ Στράτης δ' εἰς ἐλάχιστ' ἀπεκρίνετο,
 βαρύνθυμος καὶ πάλιν καταστάς εὐθὺς
 καὶ εἰς τὴν προτέραν θέσιν του ἀποσυρθεῖς.

Ὁ πλοῦς ἐν τούτοις ἔτι παρετείνετο,
 καὶ ἡμέρας ὅλας ἐπλανῶντο δεκατρεῖς
 ἐν μέσῳ τῷ πελάγει, κινδυνεύσαντες
 σχεδὸν νὰ πάθουν καὶ τροφίμων ἔνδειαν

καὶ ὕδατος. Ἄλλ' ὅμως ἔσθῃ τὸ κακόν,
καὶ οὕτως ἀφοῦ πάμπολλα ὑπέστησαν,
εὐδίας γενομένης ἡδυνήθησαν
εἰς τὸν λιμένα Ὀδησσοῦ διὰ νυκτὸς
ν' ἀράξουν τέλος, ὕπνον δ' εἰς τὰ βλέφαρα
ἐκ τῆς χαρᾶς δὲν εἶδεν ἔξ αὐτῶν οὐδεὶς.

Τὴν ἐπιούσαν δὲ ἀπεβιβάζοντο
εἰς τὴν ξηρὰν οἱ πάντες. Ἄλλ' ἐδέησεν
ὁ ναύκληρος κ' οἱ ναῦται πάλιν τάχιστα
εἰς ἄλλο πλοῖον πλεόν πρὸς τὸν Δούναβιν
νὰ ἐπιβιβασθῶσιν, ἔχον φόρτωμα
ὁμογενοῦς ἐμπόρου. Ὅθεν σπλαχνικὴν
ἀπόφασιν ποιοῦσι καὶ ἀπὸ κοινοῦ
φαγώσιμά τιν' ἀγοράσαντες καλά,
ᾗ τὸν Στράτην δίδουν ἔτι τρία ρούβλια,
τῷ ἐγχειρίζουν μὲ παράκλησιν θερμὴν
κηρία ν' ἀγοράσῃ διὰ τὸν ναὸν
τῆς παροικίας τῶν Γραικῶν, καὶ μόνος του
αὐτὰ ν' ἀνάψῃ· τέλος τὸν ἀσπάζονται
ἀδελφικῶς, καὶ ταῦτα πρὸ τοῦ χωρισμοῦ
ὁ ναύκληρος μὲ τόνον συμπαθῆ φωνῆς
τῷ εἶπε τελευταῖα· «Παλληκάρη, ἐσύ,
'ποῦ ἔχεις Θεοῦ φῶτισ', εἶναι ἄπρεπο
μὲ τόση λύπη μες τὰ φυλλοκάρδια σου
τὸν κόσμον νὰ γυρίζῃς. Ἄκουσε κ' ἐμέ,
'ποῦ τὸ καλὸ σου θέλω. Ὑψηλὰ ἐκεῖ
ἐλπιδ' ἂν ἔχῃς, καὶ χαρὰ θὲ νὰ ἰδῇς,
'σὰν νέος ἵπῃσαι. Δέ σε λησμονοῦμ' ἐμεῖς,
καὶ σὺ ᾗ τὴν προσευχή σου μὴ μᾶς λησμονῇς. »

Ὁ Στράτης μόνος, ἔρημος καταλειφθεὶς,
τὰ μὲν κηρία ἀνάψεν, ὡς ὥφειλε,
ἐμβὰς ᾗ τὸν δηλωθέντα εἰς αὐτὸν ναόν,
ἀλλὰ χωρὶς βαθείας συγκινήσεως
τοῦ νοῦ ἢ τῆς καρδίας, κ' ἐξεληθὼν εὐθύς,

ἔδω κ' ἐκεῖ ἐπλανᾶτο εἰς τὰς ἀγνιάς.
 Τὰ περίξ δ' αὐτοῦ βλέπων καὶ περισκοπῶν
 κ' εἰς στόματα τοσούτων τὴν τοῦ τόπου του
 ἀκούων γλῶσσαν, ὅμως δὲν εὐφραίνεται,
 τοὺς ὁμοφύλους φεύγει, κ' ἐπροτίμησεν
 εἰς ἓν νὰ ἔλθῃ καφεψεῖον ταπεινὸν
 ἀνθρώπου ἐγγωρίου· καταλύσας δέ,
 ἐξήτησέ τι ἔργον νὰ ἐργάζεται
 χωρὶς μισθοῦ καὶ μόνον τὴν τροφὴν ζητῶν.

Πιστεύεις, ἀναγνώστα; Ἀδρανέστατος
 διέμεινεν αὐτόθι καὶ ὥς ἔμπληκτος
 σχεδὸν τετραετίαν. Μόνον λογισμὸν
 τὸν τῆς Ἑλένης εἶχεν ὁ παντάθλιος
 ἡμέραν τε καὶ νύκτα Καταβαίνων δὲ
 συχνὰ εἰς τὸν λιμένα, ἀνεξέταζε
 τοὺς ξένους ὅλους διὰ τὴν Ἑλένην του
 καὶ μὴ ἀκούων τίποτ', ἐπανέστρεφε
 στρυφνὸς ὀπίσω. σκοτεινός, ἄλλοφρονῶν.
 Σύστημα βίου, πορισμὸς τῶν πρὸς τὸ ζῆν,
 ἐνθύμησις γονέων, ὅλα ταῦτ' ἀπλῶς
 ἐξωρισμένα ἦσαν ἐκ τοῦ νοῦ αὐτοῦ,
 οὔτε ποσῶς νὰ μάθῃ πότε ἐφρόντισε
 τὴν γλῶσσαν κἂν τοῦ τόπου, ἀλλὰ κάκιστα
 αὐτὴν ὠμίλει. Ὁ ποτὲ φιλομαθὴς
 ἐκεῖνος Στράτης τόσον τότε ἥλλαξε

Μιᾷ τῶν ἡμερῶν (ὁ μὴν Ἰούλιος
 τοῦ ἔτους εἴκοσ' ἔξ) ἀκούει τέσσαρας
 Ἑλληνιστὶ λαλοῦντας καὶ Ἀλβανιστὶ
 εἰς τῆς ὁδοῦ τὸ μέσον, μὲ τὰ Λιζάπικα
 ἐνδεδυμένους, κ' ἐρωτᾷ τοὺς νὰ ἰδῇ,
 τὸ πόθεν εἶναι. Τούτων ὁ πρεσβύτατος
 μετ' ἀναιδεΐας ἔδωκεν ἀπόκρισιν

τὴν ἐπομένην, στρίφον καὶ τὸν μύστακα.

Ἐμεῖς πατρίδα ἔχομε τὴ Γκεγκαριά,
ἐκεῖ 'ποῦν' ἄδες, ἕνας κ' ἕνας ὄλ',
καὶ κάτω 'ς τὴν Ἑλλάδα 'πολεμήσαμε
τοὺς Τουρκαλάδες μὲ λουφέ δα, ἔτση κ' ἔτς'
κάνα δυὸ μῆνους· μὰ γιὰ κακὴ μοῖρά μας
τῆς μάγκας μας ὁ πρῶτος ἔτυχε ἄνθρωπος
νὰ εἶναι κλαψομούτρης· δέ μας ἄφινε,
ἀκοῦς, μωρ' ἀδερφέ; ὡς καθῶς 'θέλαμε,
νὰ ζοῦμε. Ποῦ ν' ἀκούση αὐτὸς διαγούμισμα!
μ' ἄς βλέπαμε κἂν μὴ φορὰ κ' ἔμεῖς 'σάν ἄλλ',
τὴν πίττα κόττα 'ποῦ ἔλαχταρούσαμε
σὲ τόσα δὰ κονάκια ποῦ ἐκάμαμε
'ς τὴ 'Ρούμελη μαζί του;! Μὴ νυχτιὰ κ' ἔμεῖς
εὐρήκαμε τὸν τρόπο καὶ τὸν 'στείλαμε
ἐκεῖ νὰ ζήσει, ὅπου δὲν παρήθελε,
'ς τὸν ἄλλον κόσμο! κάμε χάϊι καὶ τὸ πῶς·
Εἶχ' ἔβγη πρὸς νεροῦ του· ἐκεῖ δαὸ μπάμ μποῦμ
ἀπὸ τοὺς σκοίνους, 'ποῦ ἐγὼ κιαὐτὸς ἐδῶ
τοῦ 'κάμαμε καρτέρι... ('γειά σου, μωρ' Βελῆ!)
καὶ πάρ' τον κάτω, οὐδὲ ἄχνα ἔβγαλε.
Εὐτὺς τοῦ κόβω τότε τὸ κεμέρι ἐγὼ
ἀπὸ τὴ μέση, κῖσια 'ς τὰ 'ψηλὰ βουνά.
Μωρὲ ζωὴ καὶ 'γλέντι 'ποῦ τραβήξαμε
μὲ τὸ φλωρί του μὲς τὰ Βλαχοχώρια 'κεῖ,
ὡς τρεῖς 'βδομάδες! 'μέρα νύχτα τὸ κρασί,
βιολιὰ καὶ ντέφια καὶ χορὸς καρσιλαμᾶς
μὲ τὲς γλυκομματούσες ὅπου ἔτυχαν
ἐκεῖ Τσιγγάνες, τοῦ διαβόλου Σατανᾶ!
ὡς 'ποῦ ἔξεζουμήθη τὸ κορμάκι μας
καὶ τὸ πουργί μας. Ὑστερα τὸ 'κόβγομε
ἀπ' ἐκεῖ λάσπη, καὶ στερεᾶς ἕως ἐδῶ,
ὅπου μᾶς βλέπεις, 'φθάσαμε, ἄς εἶν' καλὰ
τὰ πόδια 'τάλαφρά μας, κιόλοι χτὲς μαζί,

γιὰ νὰ μὴν τρῶμε τὸ ψωμὶ τῶν Χριστιανῶν
 χαράμι δίχως κόπο, ὅλοι, λέγω, ἔδῳ
 σὲ νέο τάγμα Ῥούσικο ἠγραφήκαμε,
 'ποῦ τώρα κάμνει τὸ γκουβέρνο, βολοντέρς
 ἐθελοντέρς, δὲν ἔξερω, 'πῶς τοὺς ἠμολογᾶν,
 μὰ εἶναι, τοῦτο ἔξερω, ὁ λουνφὲς καλός.
 Καὶ σύ, ὦρέ, 'ποῦ λέγω νᾶσαι, 'σὰν κ' ἐμᾶς,
 λεβέντης ἀπὸ 'κεῖνα τ' ἅγια χώματα,
 καὶ σύ, ἂν θέλῃς, ἔλα τώρα μετ' ἐμᾶς
 εἰς τὴν καντσελλαρία νὰ σὲ γράψωμε.
 'Ἐδῶ κοντὰ τοὺς Γκρούζους καὶ Ἀτζέμηδες,
 ἀκοῦμε, πολεμάει ὁ Εὐτακράτορας·
 ἐκεῖ γυναῖκες θαῦμα, 'ποῦ τὰ μάτια σου
 ἀλλοῦ δὲν εἶδαν οὐδὲ ἄκουσαν ποτές,
 καὶ πλιάτσκα ὅση θέλεις· πᾶμε, βρὲ Ῥωμιέ! »
 'Ο Στράτης, ἂν καὶ ἀμέτοχος διαφθορᾶς,
 ἀλλ' ἀπὸ χρόνου πλείστου εἰς ἀπόγνωσιν
 πεσών, ἀπλῶς διέζη φυτικὴν ζωὴν,
 βεβαρημένος, ὅτι καὶ ἀνέπνεε.
 Λοιπὸν διὰ ν' ἀλλάξῃ ὅπωςδὴποτε
 κατάστασιν, ἦν τόσον ἀπηχθάνετο,
 χωρὶς διόλου νὰ θελήσῃ νὰ σκεφθῇ,
 τὴν πρότασιν τοῦ Γκέγκα 'ς τὴν στιγμὴν ἐκεῖ
 μὲ προθυμίαν δέχεται, καὶ μετ' αὐτοῦ
 εἰς τὸ στρατολογίας μεταβάς εὐθὺς
 γραφεῖον, εἶπ' « ἔδῳ 'μαι! » καὶ ὑπακοὴν
 τυφλὴν ὠρκίσθη, ἐγγραφεὶς ἐθελοντής.

Τὴν αὖριον ἡμέραν δεκανεὺς αὐτὸν
 παραλαβὼν ἀγροῖκος τὸν ἐδίδασκεν
 ὑβρίζων, πλήττων ὁ δὲ Καλοπίχειρος,
 ὥς ἔβλεπε τοὺς ἄλλους, οὕτω καὶ αὐτὸς
 ὑπέμεν' ὑπομένων κατὰ τὸν Δαβίδ,
 καὶ πλέον ἔτι· ἔγινεν αὐτόχρημα
 κατὰ τε νοῦν καὶ σῶμα μηχανὴ ἀπλῇ,

εὐστροφωτάτ' εἰς πᾶσαν ξένην βούλησιν,
ὁποίας μόν' οἱ Ῥῶσσοι μηχανὰς καλοὶ
νὰ κάμνουν εἶναι, ὅπως τὰς χρειάζονται.

Μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας ἔξεστράτευσαν
καὶ ὠδοιπόρουν μῆνας δύο, καὶ ψευδὲς
ἔκεῖνο τότ' ἐφάνη τὸ «ἐδῶ κοντὰ»
τῶν τοῦ Καλοπιχείρου παρακινήτῶν,
χωρὶς αὐτὸς νὰ γρύξη γογγυσμὸν τινα
διὰ τὴν ἐν στρατείᾳ κακοπάθειαν
καὶ τῶν προΐσταμένων τὸ αἰσχροκερδὲς
εἰς τῶν τροφίμων τὰς ἰσχνὰς διανομάς,
ἠὺφραίνετο δὲ μᾶλλον εἰς πολὺ συχνὰς
μεταλλαγὰς ἐμπίπτων ἐντυπώσεων
τῆς καθ' ἑκάστην ξένης αὐτῷ φύσεως
χωρῶν ποικιλωτάτων, αἷς διήρχοντο.
Ξενότροποι οἰκίσεις καὶ ὀχήματα,
ἐνδύματα καὶ ὅπλα, φαγητά, ποτὰ
καὶ ἔθιμα τὰ πάντα νέα ἄγνωστα,
πρὸ πάντων δὲ ἡ γλῶσσα ἥ, μᾶλλον εἰπεῖν,
αἱ γλῶσσ' αἱ τόσαι, ὥς καὶ τὰ θρησκευτά,
ἔθνῶν καὶ ἔθναρίων μυρμηκοπληθῶν.
Ἄφοῦ δὲ ὑπερβάντες καὶ τὸν Κανύκασον
πρὸς νότον, εἰς τὰ μέρη τέλος ἔφθασαν
τῆς Γεωργίας, τότ' ἐκεῖ προστίθεται
μετ' ἄλλων καὶ ὁ Στράτης εἰς τὰ τάγματα
ἀξιωματικοῦ στρατηγοῦ τοῦ Μαδατόφ.
Εἶχε δὲ οὗτος προσαγὴν τοῦ Τσάρου του
νὰ καταπολεμήσῃ τὸν Ἀλέξανδρον
τὸν ἀποστάτην. Ἦτο εὐκλεὲς βλαστὸς
ἀρχαίων βασιλέων ὁ Ἀλέξανδρος,
Χριστιανὸς τὴν πίστιν κ' εὐψυχὸς πολὺ·
τότε δὲ Γεωργίας τῆς πατρίδος του
ἀνέστη ἀντιλήπτωρ κατὰ τοῦ ζυγοῦ
τοῦ Μοσχοβίτου, κ' ἥλιζε βοήθειαν

παρὰ τοῦ γείτονός του, τοῦ Ἀββᾶς - Μιρζᾶ,
 τοῦ ἄλλοπρίστου σιᾶχου τῶν Περσῶν υἱοῦ·
 διότι ἄλλον σύμμαχον ἐπὶ τῆς γῆς
 δὲν ἔβλεπεν οὐδένα οὔτε ἠλπίζεν,
 ἀφοῦ μονάρχου ὁμοδόξου ἀσεβῆς
 πολιτικῇ βιαίως τὸν ἠνάγκασε
 ὁμοιοτρόπως τότε νὰ πολιτευθῇ
 χάριν ἀμύνης τῶν οἰκείων του χωρῶν.
 Ὁ Μαδατὸφ δὲ οὕτω Χριστιανικὸν
 λαόν, ὥς εἶχε πρόσταγμ' αὐστηρότατον,
 εἰς τὸ καθῆκον τῆς πικρᾶς ὑποταγῆς
 νὰ φέρῃ μὲ τὰ ὄπλα ἐπεχείρησε.

Στρατὸν δ' ἀπέναντί του τακτικὸν ἐκεῖ
 δὲν εἶχε νὰ προσβάλλῃ, ἀλλὰ γεωργούς
 ἀντάρτας μόνον. Ὅθεν κατερήμονον
 κατέκαιον οἰκίας καὶ διήρπαζον
 ὀπλῖται Ῥῶσσοι. Ὁ δὲ Στράτης πανταχοῦ
 ἐν τοῖς προμάχοις ἄτρομος ἐφαίνετο
 διεκτελῶν τὰ πάντα, ὅς' ἀνώτεροι
 διέτασσον κ' οἱ νόμοι τῷ ἐπέβαλλον.
 Αὐτὸς δὲ ὅστις πρὸ ἐτῶν τὸν δίκαιον
 ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλεμον ἀπέκρουσεν,
 ἐδῶ εἰς κρεουργίαν, ὄχι πόλεμον,
 ἀδικωτάτην ἐμβληθεὶς δὲν εὗρισκε
 ποσῶς τι ν' ἀντιτάξῃ, τὴν καρδίαν του
 ἀνερωτῶν, τὴν τόσον φιλοδίκαιον
 τὸ πρὶν καὶ εἰς τὸ ἄκρον εὐσυνείδητον.
 Ἀλλὰ ὁ τότε Στράτης ἐρωτήματα
 οὔτ' εἰς τὸν νοῦν του οὔτ' εἰς τὴν καρδίαν του
 συνείθιζε νὰ κάμνῃ. Τί τα ἤθελεν;
 ἡ δὲ ἀγία πίστις του, ἡ ἄμωμος,
 ἀφοῦ θυσίαν τόσην τοῦ ἐξήτησε,
 τὴν δύσμοιρον Ἑλένην, τὸ τοῦ βίου του
 μέχρι τῆς ὥρας μόνον καταγλαΐσμα,

ἀπέβαλε διόλου τὴν ἀγάπην του,
 ἢ καὶ τῷ εἶχε γίνῃ ἀδιάφορος·
 δὲν εἶχε πλέον μετ' αὐτῆς τῆς φίλης του
 νὰ δώσῃ καὶ νὰ λάβῃ· πᾶσαν μετ' αὐτῆς
 κατεφοβεῖτο σχέσιν, μὴ εἰς μεῖζονα
 ἐμπέσῃ ἄλλα πάθῃ, ἂν καὶ μεῖζονα
 δὲν ἐφαντάζετ'. Ὅθεν δὲν ἠρνήθη μὲν
 τὸ βάπτισμα τελέως, ὅμως τίποτε
 ἀπὸ ψυχῆς νὰ πράσῃ δὲν ἠδύνατο
 καὶ κατ' ἐκεῖνο τὸ ἐκ γενετῆς αὐτοῦ
 μετὰ τοῦ πλάστου συναφθὲν συμβόλαιον.

Λοιπὸν ἐν ταύτῃ τῇ στρατείᾳ τῇ κακῇ
 ἐπλήγωσε βεβαίως καὶ ἐφόνευσεν
 ὁ τάλας ἴσως τότε ἐκ προοστάγματος
 ἐν φάλαγγι προβαίνων, καὶ ἀνήλικα,
 ὡς πᾶς τις ἄλλος, καὶ ἀόπλους γέροντας,
 καρποὺς καὶ κτήνη ἤρπασεν, εἰς ἔνδειαν
 ἐσχάτην καταλείπων τὴν ἀδύνατον
 τῶν γυναικῶν φυλὴν εἰς μέρη πάμπλειστα·
 ἐνὸς ἀπέσχε μόνου ἀνομήματος,
 ὡς μὲν ἐφρόνουν οἱ συστρατιῶταί του,
 ἐκ τοῦ ψυχροῦ του αἵματος σωζόμενος,
 καθὼς δὲ ἀδιστάκτως βεβαιῶ ἐγώ,
 ἐκ μνήμης πρὸς τὴν σόφρονα Ἑλένην του,
 κ' ἐτήρησε τὴν πίστιν τὴν συζυγικὴν
 πανάσπιλον ἐν μέσῳ πειρασμῶν συχνῶν.

Ἄφοῦ δὲ τοὺς Γρουνζίους ἐταπείνωσαν,
 προέβησαν οἱ Ῥῶσσοι ἀκατάσχετοι
 καὶ κατὰ τῆς Περσίας τῆς συμμάχου των.
 Ἐκεῖ στρατείας ἐντὸς ἔτους ἔκαμεν
 πολλὰς ὁ Στράτης, οὐδαμοῦ δ' ἀπείθειαν
 εἰς τὰ τοῦ κόσμου νόμιμ' ἀπετόλμησεν,
 ἀλλ' ὅτε τέλος πάντων ἐκυρίευσεν
 ὁ Πασκιέβις τὰ χαρίσαντα αὐτῷ

ἐπωνυμίαν ἔνδοξον Ἑρίβανα,
καὶ νικηφόρ' ἀμέσως ἐπροχώρησαν
τὰ τάγματα πορθοῦντα τὴν χειμέριον
τῆς Ἀρμενίας γῆν, μῆνα Δεκέμβριον,
κατέμπροσθεν τῆς πόλεως Οὐρμιά, ἐκεῖ
ἐπέπρωτο ὁ Στράτης τὴν πενταετῇ
ἀγλὺν νὰ διασπάσῃ ἐν μιᾷ στιγμῇ,
καὶ προᾶξιν πάλιν νὰ τολμήσῃ ἔλλογον,
τοὺς τῶν βιβλίων νόμους σεβασζόμενος.

Περίεργον ὁ ἄνθρωπος, δυσνόητον
τῇ ἀληθείᾳ ὄν. Ἐνῶ τὰ μέγιστα
συνγάκις τὸν ἀφίνουν ἀδιάφορον,
ἔσθ' ὅτε πραγματίων τὸ μικρότατον
τὸν συνταράττει, συσσεισμὸν φρενῶν κινοῦν,
ὥστ' ἑξαλλος νὰ γίνῃ, τὸν δὲ λόγον σὺ
νὰ μὴ εὐρίσκῃς, ἀναγνώστα, οὐτ' ἐγώ.
Πορθήσεις, φεῦ, ὁ Στράτης καὶ σχεδὸν σφαγὰς
τοσάκις μ' αἷμα διεπράξατο ψυχρόν,
διότι ἴσως εἰς τοὺς νέους χρόνους του
παῖς ὅτε ἔζη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς
κανεῖς πνευματικός του ἀφορμὴν τινα
δὲν ἔσχεν, ὥστε τὰ τοιαῦτα ἐμβριθῶς
νὰ τῷ ἀπαγορεύσῃ ὡς ἀνόσια·
τὰς τεταγμένας ὅμως τοῦ ἐνιαυτοῦ
νηστείας κ' ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
μετ' ἀκριβείας θαυμαστῆς καὶ ἀλλαχοῦ
καὶ παραγγελλομένας ἤκουε συχνὰ
καὶ τηρουμένας ἔβλεπεν· οὐτ' ἔτυχε
ποτὲ εἰς ὅλον τὸ διάστημα αὐτὸς
τῶν πέντε χρόνων, ὡς κατὰ συνήθειαν
ἀπεριέργως ζήσας, νὰ τὰς παραβῇ.
'Αλλ' ἦλθ' ἐκεῖνο τὸ σαρανταήμερον
ἡμέρα μία, ἡ δεινὴ παραμονὴ
τῶν Χριστουγέννων, καὶ ἀνάγκη ἔτυχε

νὰ συμπλακῶσι τῆς Ῥωσσίας οἱ στρατοὶ
 ἀπὸ πρωΐας μὲ τοὺς πολεμίους των·
 ὁ δὲ τοῦ Στράτη ταγματάρχης αὐστηρῶς
 διέταξεν εἰς πάντας τοὺς ὑφ' ἐαυτόν,
 εὐθὺς ἔμπρός του νὰ προγευματίσωσιν,
 ἵνα δυνάμεις λάβωσι πρὸς τὴν σφοδρὰν
 μελετωμένην σύγκρουσιν. Νὰ τύχη δὲ
 βοείου μόνον κρέατος νὰ ἔχωσι
 τροφήν, χωρὶς καὶ οὐδὲ μία ἄρτου ψίξ
 νὰ εἶν' ἐν τῷ ταμείῳ τῶν τροφοδοτῶν.
 Κατὰ τὸ ἔθος ὑπακούσας ὁ στρατὸς
 ἐκάθησεν εὐτάκτως καὶ συνέτρωγεν.
 Ὁ Στράτης τότε, ἂν καὶ τὴν διάθεσιν
 καλλίστην εἶχεν ἀπειθῆς νὰ μὴ φανῇ,
 ἂν καὶ τὴν χθὲς ἡμέραν ὅλην ἄσιτος
 διέμειν' ἔξ ἀνάγκης, εἰς ἀοίκητα
 πεζοπορήσας μέρη, ὅμως παντελῶς
 τὴν χειρὰ του ν' ἀπλώσῃ εἰς τὸ προτεθέν
 τοῖς πᾶσι βραστὸν κρέας δὲν ἠμπόρεσε
 κ' ἐκάθητο 'ς τὴν θέσιν του ἀκίνητος,
 τῇ συνηθείᾳ φόρον κραταιὸν τελῶν
 καί, εἰς βαθείας σκέψεις πολυχρόνιος
 ἐπανακάμψας, ἔβλεπε, τὸ ὅμι' ἄργον
 στηλῶσας ἔμπροσθὰ του ὁ κακόμοιρος.
 Κακόμοιρος! διότι καταιγὶς σφοδρά,
 δεινῶν παθῶν ἐγκύμων κατ' αὐτοῦ ἔκει
 εὐθέως ἐξερῶγά, ἅμ' αὐτὸν ἰδὼν
 ὁ δεκανεὺς τὸν λόγον τὸν τῆς ἀποχῆς
 βαρβαρικῶς νὰ μάθῃ τοῦ ἐζήτησε·
 «Γραικὲ ἀλατισμένε,» ἀνεβόησε
 τὴν Ῥωσσικὴν του ὕβριν· «τί ἐγκούρωλσες
 τὰ ῥμάτια σου, κι αὐτό σου τὸ ξερόχερο
 καὶ σὺ δὲν τὸ ἀπλώνεις, καθὼς ὅλ' ἡμεῖς;» —
 Συγχώρει, δεκανεῦ· δὲν ἔχω ὄρεξιν, —

Νὰ χάσης, λέγω, 'ς τὴν παραδαρμένην σου.—
 Συγχώρει, δεκανεὺ νηστεύω σήμερον.—
 Τρελλαίνομαι! Δὲν ἄκουσες τὸ πρόσταγμα;—
 Τὸ ἄκουσα· πλὴν σήμερον παραμονή.—
 Δὲν ἔχει πλὴν ἐδῶ, ἦ, τώρα σ' ἔστραψα.—
 Νὰ στράψης ἡμπορεῖς· ἀλλὰ τὴν πίστιν μου...—
 Σὺ μόνος ἔχεις πίστιν, ἀνυπότακτε;—
 Κανέναν δὲν προσβάλλω, δεκανεὺ, ἐγώ.—
 Τολμᾷς ἰδίαν γνώμην σὺ ν' ἀκολουθῇς;—
 Ἄν' ὅχ' εἰς ἄλλα, εἰς τὰ τῆς ψυχῆς μου ναί.—
 Κ' ἡμεῖς ψυχὴν δὲν ἔχομεν νὰ σώσωμεν;—
 Πλὴν τὸν πολὺν δὲν βλέπετε κίνδυνον σεῖς.—
 Ὁ ἄνθρωπος ὑβρίζει· ὅλ' ἡμεῖς τυφλοί;—
 Μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἄλλως πως σκέπτεσθε σεῖς...—
 Θὰ ὑπακούσης; Εἶπα τ' ὀλούτερον.—
 Πρὸ πάντων ὑπακούω εἰς τὸν πλάστην μου.—
 « Σηκώσατέ τον! λόγους δὲν 'μιλῶ ἐγώ·
 τὴν τρυῖπαν ἔχω, ἔχω καὶ ῥαβδόδεσμον.
 Ἐκεῖ τριάντα βήματ', ὑποδεκανεὺ,
 ἀπὸ ἐδῶ μετρήσας, σκάψε μου τὴν γῆν
 ἕως τὸ γόνυ, καὶ τὸν ἀντιλέγοντα
 ἐμπήξας στερεῶς, κάμε τὸ χρέος σου
 καὶ σεῖς κυττᾶτε. Πειθαρχία, προσοχή!»

Ὁ Στράτης ἐρῶαβδίσθη ἀναγέστατα,
 χωρὶς νὰ σύρῃ ἱκετευτικὴν φωνήν,
 ἂν καὶ σφοδρῶς ἐπόνει, καὶ οἱ μῦς αὐτοῦ
 οἱ τοῦ προσώπου σπασμωδῶς ἐχόρευον.
 Πληγὰς δὲ τόσας φέρων, ὅμως δεύτερον
 κατὰ τοῦ δεκανέως τὴν διαταγὴν
 ὀπίσω εἰς τὰς τάξεις ἐπανάγεται,
 διὰ νὰ συμμετάσχη τῆς κοινῆς τροφῆς.

Ἐκεῖ ὁ ἥρωας συστραφεῖς ἐκ τῶν χειρῶν
 τῶν συστρατιωτῶν του ὑπεκφεύγει, καὶ
 εἰσδύσας, ὥσάν ὄφις κοιλιόσυρτος,

εἰς θάμνους δυσεσβόλους γίνετ' ἄφαντος,
 καὶ τοῦ πλησίον δάσους τὰ κρυπτότατα
 προφθάσας μέρη, βλέπει τὴν φυγὴν αὐτοῦ
 πανασφαλῆ, καί, πλέον εἰς ἀπόφασιν
 λιποταξίας πλήρους μὲ ἀκρόδρνα
 ἡμέρας ὅλας διατρέφεται ὀκτώ.
 Ἐκεῖθεν τὰ εἰς πάντα ἐκδηλότατα
 μαρτύρια θητείας ἐν στρατεύματι,
 τὸν ἔνσημόν του πῦλον, ὥς καὶ τὸν μακρὸν
 συνεσφιγμένον ὀπισθεν μανδύαν του
 ἀποτινάξας προχωρεῖ καὶ εἰς μικρὰν
 τῶν Ἀρμενίων κώμην ὅλος μελανὸς
 ἀπὸ τοῦ κρύους ἔρχεται, βοήθειαν
 ζητῶν πρὸς ὥρας μόνον, μὲ ἱκετικὸν
 πρὸς οὓς ἀπήντα βλέμμα. Ὡς φιλόξενοι
 οἱ κάτοικοι, ἀσκοῦντες ἀρετὴν πολλοῦ
 ἀξίαν λόγου, τῆς Ἀσίας ἐγγενῇ
 ἐκ χρόνων παλαιάτων, καὶ τότε ἔμμονον,
 περιποιῶνται τὸν ταλαίπωρον καλῶς
 κ' ὑπὲρ τὴν αἵτησίν του· ἐπειδὴ εὐθύς
 ποιούσι μεταξύ των πάντες ἔρανον
 καὶ τρόφιμα ἀρκοῦντα συγκομίσαντες
 κ' ἐνδύσαντές τον μὲ ἀμπάδες στιβαροῦς,
 εἰς Ταῖγανρὼκ τὸν στέλλουσι μὲ γράμματα
 συστατικά πρὸς ἓνα των ὁμόθρησκον.
 Οὕτω τὸν εὗρεν εὐτυχῶς ἡ ἀνοιξίς
 τῶν εἰκοσιοκτὼ εἰς τῆς Μαιώτιδος
 τὴν ἐμπορικωτάτην πόλιν, φθάσαντα
 μετὰ μηνὸς πορείαν λίαν σύντονον.

Ἐκεῖ καὶ πάλιν τοὺς ὁμογενεῖς αὐτοῦ
 Γραικοὺς ἐμπόρους, ζῶντας μὲ κατάστασιν,
 ἀπέφευγε, ζῶν βίον ἡμερήσιον
 ἀνθρώπου ἐργοπόνου ᾧ τὰ προάστεια,
 ἀφρόντιστον δ' ὥς πρώην, οὔτε δὲ ποσῶς

ἐξέταζε τοῦ τόσου του κινήματος
 τοὺς ἐνδομύχους λόγους. Δὲν κατέκρινεν
 αὐτό, ἀλλ' οὔτε πάλιν ὥς τι θαυμαστὸν
 κατόρθωμά του νὰ τὸ θεωρῇ ποτε
 ἡδύνατο εὐλόγως· ἀλλ' ἀπόφασις
 μιᾶς στιγμῆς τῷ ὄντι ἀνεπίγνωτος
 τὸ εἶχε παραγάγῃ, ὥς σαφέστατα
 ἐφάνη τοῦτο ἐκ τῆς μετὰ ταῦτ' αὐτοῦ
 διαίτης ὅλης ἐν τῇ ξένῃ ταύτῃ γῇ,
 διότι εἰς ἀκηδίαν ἑαυτοῦ πεσὼν,
 τὰ πάντα ἐθεώρει ἀδιάφορα,
 καί, ἄβουλος διόλου καὶ τῶν ἐμβριθῶν
 διανοιῶν διώκης, ὅταν ἔπιπτεν
 εἰς σκέψιν, περιπάτους μὲ ταχύτητα
 νὰ κάμνῃ ἐπεχείρει κοπιαστικούς,
 τὸν ἑαυτὸν του φεύγων, καὶ κατάπονος
 εἰς ὕπνον ὥρας παρεδίδοτο πολλάς,
 μέγαν δὲ τοῦτον φίλον καὶ παρήγορον
 τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀνεκήρυττεν,
 ὁσάκις λόγος ἔπιπτεν. « Ἢ δι' ὧτος
 καὶ ὀφθαλμοῦ, τῶν δύο τούτων ἀγωγῶν
 ἐνεργουμένη ἀεννάως αἴσθησις
 τῶν ἔξω ἡμῶν ὄντων, » ἔλεγε, « βαρὺν
 βαρὺν εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἶναι φόρτωμα.
 Ὑπνοῦντες μόνον ἀποφορτιζόμεθα
 αὐτό, καὶ ὅσῳ πλεον, τόσῳ κάλλιον. »
 Ἰδοὺν τὸ τότε δόγμ' αὐτοῦ. Σπουδαῖον δὲ
 δὲν εἶχεν ἄλλο ἔργον καθημερινῶς,
 ἀνώτερον δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ τῆς τροφῆς
 μικροῦ ἐκπορισμοῦ του, ἢ νὰ ἔρχεται
 εἰς τὸν λιμένα τακτικῶς καὶ τὰ αὐτοῦ
 ξενοδοχεῖα καὶ εἰς γλῶσσαν Ῥωσικὴν,
 κακὴν κακῶς στρεβλῶνων πᾶσαν λέξιν της,
 νὰ ἐρωτᾷ τοὺς πάντας ἀδιάκριτα

περί τινος Ἑλένης Λεβαδείτισσας
 ἐρώτημα βλακῶδες, ἀληθῶς εἰπεῖν,
 ἂν ἔτυχε κ' ἐφάνη ἢ ἂν ζῇ καὶ ποῦ.
 Καὶ ὅμως τοῦτο ἔπραττε μηχανικῶς
 ὁ ἄθλιος, οὐδ' ὅλως ἐπρονόει τι
 καλὸν ὑπὲρ ἐκείνης καὶ τοῦ μέλλοντος
 συζυγικοῦ του βίου· ἄλλως δ' ἔπασχε
 ἀλλοίωσιν μεγάλην, ὅτε νήπιον
 νὰ ἴδῃ ποῦ ἐτύχαιν'. Ἐξαλιζετο
 ἀμέσως καὶ τοιούτους λόγους ἔρριπτεν·
 «ἂν ἡ Ἑλένη; .. ὅχι· τί;... ἂν ὅμως, ἂν,
 ὥσάν τὸ βρέφος τοῦτο; ἂ! τί βάσανος!»
 καὶ τότε, ὅπως ἔλαφος, ἑξαφνικὰ
 'ς τὸ δάσος ἀπὸ κρότον ἀσυνείθιστον
 μεγάλως φοβηθεῖσα, μὲ τρεμούλιασμα
 τὴν κεφαλὴν σηκώνει καὶ 'ς τὰ τέσσερα
 εὐθὺς τὸ βάνει, οὕτω καὶ αὐτὸς γοργὰ
 ἐκεῖθεν ὅπου ἔστεκεν ἀποπηδῶν
 μὲ θολωμένον ὄμμα, οὐδὲ ἔβλεπε,
 ποῦ ἔπαιρνε τὸν δρόμον, μόνον ἔτρεχε
 τὰς σκέψεις ἐκδιώκων· ἐπὶ τέλους δὲ
 καθίζων κάπου μόνος, ἄχυρα ξηρὰ
 κατέθρυπτε σπουδαίως μὲ τὰ δάκτυλα
 ἐφ' ὀλοκλήρους ὥρας. Ἀναγνώσταί μου,
 εἰς τὸν ἐχθρόν σας μὴ ποτε ὥσάν αὐτὴν
 τοῦ Στράτη εὐχηθῆτε τὴν νεκρὰν ζωὴν
 καὶ ἀναξιώτάτην λογικῆς ψυχῆς.
 Ἐδῶ θρηνήσατέ τον· εἶναι ἄξιος
 τοῦ συμπαθοῦς σας οἴκτου· ταῦτοχρόνως δὲ
 μισήσατε, ὥς πρέπει, καὶ τὰ αἷτια
 τῆς τηλικαύτης κακοδαιμονίας του.

Ἐπόμενον βεβαίως ἦν καὶ ἀφευκτον,
 ἐνῶ τοιοῦτοτρόπως ἀπροφύλακτος

ὁ Στράτης ἔζη, τέλος ν' ἀνακαλυφθῇ
 ὡς λιποτάκτης τοῦ στρατοῦ τοῦ Περσικοῦ.
 Ἄφοῦ εἰρήνη ἔγινε, τὸ τάγμ' αὐτοῦ
 εἰς τοῦ Ἀζόφ τὰς πόλεις ἐπανέστρεφε
 καὶ ὡς φρουρὰ ἰδρῦθη εἰς τὸ Ταϊγανρόκ.
 Καὶ τότε ἐκείνων τῶν τεσσάρων Ἀλβανῶν
 ὁ εἷς ἰδὼν τὸν Στράτην, ὁ αἰσχρότατος,
 τὸν καταδίδει πορευθεὶς ἔς τὸ τάγμα του.
 Εὐκόλως τὸν εὐρίσκουν χωροφύλακες
 εἰς ζήτησίν του ἐκπεμφθέντες σπευστικῶς
 καὶ συλλαβόντες τὸν ἀπάγουν ἄφοβον,
 σχεδὸν ἄλλοφρονοῦντα εἰς τὸ φοβερὸν
 στρατοδικεῖον, συνεδρεῦον διαρκῶς.
 Ἐκεῖ μετὰ βραχείαν, ὅπως εἰθιστο,
 ἀνάκρισιν τε καὶ ἀντιμετώπισιν,
 εὐκόλως ἐγνωρίσθη ἡ ταυτότης του,
 κατεδικάσθη δ' εἰς θανάτωσιν εὐθύς,
 ἐκτελεστέαν διὰ τουφεκίσεως.
 Καὶ ἤδη ὁ πολύτλας τὴν ἐπαύριον
 ἐν τυμπανοκρουσίᾳ σκυθρῶπῃ πεζὸς
 εἰς τόπον ἄγεται ὑπαιθρον, τὸν ἥλιον
 νὰ ἴδ' ὑστάτως· συμπαρηκολούθουν δὲ
 πολλότατοι εἰς θέαν. Ἡ ἀνάγνωσις
 τῆς καταδίκης σοβαρὰ ἐγίνετο.
 Αὐτὸς δὲ οὔτε τρόμον κρυερὸν μελῶν
 ἡσθάνθη οὔτε ἔδειξε χλωμότητα
 προσώπου. Ἄμα ὅμως ἡ πανύστατος
 τοῦ ἀναγνώστου λέξις ἀπηχήσασα
 εἰς τοῦ ἀέρος ἑξεχύθη τὸ κενόν,
 ἐβόμβησαν τοῦ Στράτη με σφοδρότητα
 τὰ δύο ὦτα, καὶ τὸ αἶμ' ἀναδραμὸν
 κατὰ τῆς κεφαλῆς του, ἐρυθρότητα
 διέφηνε βαθεῖαν εἰς τὸ πρόσωπον.
 Δὲν ἦτο φόβος τοῦτο, ἀλλ' ὀργή, σχεδὸν

μανί' ἀποστατούσης, εὐγενοῦς ψυχῆς
 πλὴν κατὰ τίνος; τοῦτο δυσἀπόκριτον.
 ὦ Στράτη, Στράτη, τίς σε μετεμόρφωσε
 τοιοῦτον τότε εἰς τὴν κρίσιμον στιγμήν;
 Θεός, Σατάν, ἢ τρίτη ἄλλη δύναμις
 ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ, ἡ ἀνθρωπότης σου;

Τὸν ἔστησαν ἐν τούτοις οὕτως ἔχοντα
 ἐν μέσῳ τῆς πλατείας, καὶ δεκάς ἀνδρῶν
 οἱ τουφεκίσοντές τον παρετάχθησαν
 ἀπέναντί του. Κέλευσμα τὸ πρὸς αὐτοὺς
 ἐξεφωνεῖτο ἤδη δωδεκάχρονον
 μεγαλοφώνως, κ' ἐν ῥυθμῷ καὶ ἠχῳδῷς
 ἀνεστηλοῦντο οἱ τῶν ὅπλων πετεινοί,
 καὶ πρὶν τὸ τελευταῖον μονοσύλλαβον
 ἠχήσῃ «πῦρ!» σπαραξικάρδιος κραυγὴ
 ἠκούσθῃ γυναικεία· «Στράτη, ἄνδρα μου!»
 «Ἐλένη!» ἀφ' ἐτέρου ὁ κατάδικος
 βοᾷ καὶ πίπτει κάτω πανταναίσθητος.

Δακρύνουν στρατιῶται κ' ἐκατόνταρχος
 εἰς τὸ τοιοῦτο θέαμα στιγμὰς τινας,
 καὶ πρὶν ἢ ἀπελθόντες ἐρωτήσωσι
 τὴν ἀνωτάτην στρατιωτικὴν ἀρχήν,
 ἂν πρέπει ν' ἀναλάβουν τὴν ἐκτέλεσιν
 ἐκ νέου πάλιν καὶ εἰς πέρας νὰ ἀχθῇ
 τοῦ καταδίκου ἡ ποινή,... ἀπίστευτον,
 ὁ ἐκ Σερβῶν ἐκεῖνος ἄρχων Σπανδονῆς
 ἰδοὺ προβαίνει αἴφνης κ' ἐμφανίζεται
 εἰς τὴν πλατεῖαν μετὰ καὶ τοῦ στρατηγοῦ
 καὶ τοῦ τῆς ἐπαρχίας τῆς Μαιωτικῆς
 ἐπάρχου, τοῦ τὸ γένος ὄντος Ἑλλήνου,
 ὑπηρετοῦντος δ' ἐν Ῥωσσίᾳ πρὸ πολλοῦ.
 Μανθάνουν τὰ συμβάντα, καὶ ὁ Σπανδονῆς
 ἐκταραχθεὶς μεγάλως, πρὸς τὸν ἐπαρχον
 ὁρμᾷ, κ' εἰς γόνυ πίπτων, τὸν παρακαλεῖ,

ἂν κατὰ νόμον γίνετ' ἐπιείκεια
 εἰς περιπτώσεις, οἷα ἢ παροῦσα νῦν,
 νὰ μὴ τὴν ἀρνηθῶς εἰς τὴν φιλίαν του.
 Ὁ Σπανδονῆς καὶ Ῥῶσος ἦτο πρόξενος
 ἐν Σέρῳαῖς πολλὰ ἔτη, διεξαγαγὼν
 πανευδοκίμως πλείστας τῶν Μοσχοβιτῶν
 δυσκόλους ὑποθέσεις καὶ τότε εὐτυχῶς
 ἐννέα ὑπηκόους κινδυνεύσαντας
 ἐκεῖ Ῥωσσίας ἔφερε, σωτὴρ αὐτῶν
 παρὰ τοῖς Τούρκοις εὐτολμος ἀναδειχθείς.
 Ἡμέραι δέκα μόλις ἀφοῦ ἔφθασεν
 αὐτόν· εἶχον παρέλθῃ, οὗτ' ἐγνώριζεν
 αὐτὸς περὶ τοῦ Στράτη τὸ παραμικρόν.
 Ἄλλ' ἢ Ἑλένη, ἥτις τότε μετ' αὐτοῦ
 ἐκεῖσε εἶχε συνεκπλεύς· ἡ δυστυχὴς
 μετὰ μικρᾶς ἐλπίδος, ἴσως μάθῃ τι
 σαφέστερον τῶν ὅσων πρώην ἤκουε
 περὶ τοῦ τάλαιπῶρου τῆς ἀνδρός, αὐτὴ
 τὴν ὥραν τότε ἐκείνην παρὰ τοῦ καλοῦ
 πρεσβύτου Γκώγκου, τοῦ ὡσαύτως ἐκ Σερῶων
 ἐκεῖσ' ἐλθόντος, εἶχε μάθῃ, ὅτι εἰς
 ἀχρεῖος Ἀρβανίτης, εἰς τῆς πόλεως
 ἐμβαίνων τὰ κουρεῖα, μὲ χαρὰν πολλὴν
 διέδιδε τὸν ὀσονοῦ τουφεκισμόν
 Ῥωμαίου Σαλωνίτου· τόσον οὔτε τι
 πλειότερον ὁ γέρων ἐξηκρίβωσεν
 ἢ ὄνομα ἢ σχῆμα. Ἡ δὲ τάλαινα
 Ἑλένη, ἐκ τῶν σπλάγχων τῆς μαντεύσασα
 ἐπικειμένην συμφορὰν καὶ ὄλεθρον
 ψυχῆς αὐτῇ φιλάτης, δὲν ἐβράδυνεν,
 ἐξέδραμεν, ὥς εἶχε, καὶ κατέφθασεν
 εἰς τὴν ἐσχάτην μόλις καὶ δεινὴν στιγμὴν.
 Τοὺς πάντας τότε ταῦτα συνεκίνησαν,
 γνωσθέντα ὥς πιστά τε καὶ ἀνύποπτα.

Αἱ ἱκεσίαι τοῦ Σεῦρδαίου ἔκαμψαν
 τὴν ἔξουσίαν, καὶ ἡ ὅλως ἔκτακτος
 ὑπόθεσις ἐλήφθ' ὑπὸ διάσκεψιν,
 ἄφωνον δὲ εἰσέτι ἀνεγείρουσι
 τὸν Σιράτην, καὶ εἰς ἓνα παρακείμενον
 τοῦ πεζικοῦ στρατῶνα τὸν ἀπάγουσιν
 οἱ στρατιῶται, σπενστικῶς ἐξόπισθεν
 ἀκολουθούσης μόνης τῆς Ἑλένης του
 μετὰ ἐνὸς παιδίου δακρυχέοντος
 καὶ κατατρομαγμένου, ὡς πέντ' ἔξ ἐτῶν.

᾽Ω ἀναγνώσταί! ρεῖθρα καὶ ἂν Μέλητος
 μ' ἐγέννων τῆς ἀρχαίας Ἰωνίδος γῆς,
 ἢ Ἀθηναίων δῆμος ὁ ἐν Κολωνῷ,
 ἢ ἡ Στρατιφόρδῃ, ἢ διὰ τὸ τέκνον της
 τὸν μέγαν Βρεττανὸν εἰς τὰ ὦτιά μας
 ἠχοῦσ' ἀμέμπτως, ἂν οὔτοι μ' ἐξέτρεφον
 οἱ κλεινοὶ τόποι, οἱ τοὺς τῶν σφοδρῶν παθῶν
 ζωγράφους δαιμονίως ἀναδείξαντες,
 δὲν ἤθελα καὶ πάλιν τὸ παναύθαδες
 ἀποτολμήσῃ ἔργον, τὴν παράστασιν
 τοῦ πῶς καὶ ποία ἐγινε ἡ ἔντευξις
 ἢ πρώτη τῆς Ἑλένης καὶ τοῦ Σιράτη της,
 ἀφοῦ συνῆλθεν ὡς καὶ τοῦ παιδίου των
 κατέμπροσθεν τῶν τότε μετ' αὐτῶν ἐκεῖ
 τυχόντων λευκοτριχῶν συνταγματαρχῶν
 τοῦ ἐκ Περσίας ἐπιστρέψαντος στρατοῦ·
 ἀλλ' οὔτε λέγω, πῶς ἐχώρισαν αὐτοὺς
 μετὰ στιγμὰς ὀλίγας, ὡς διέτασεν
 ὁ νόμος τοῦ πολέμου ὁ ἀμείλικτος.
 Δεήσεις, τοῦτ' ἄς εἴπω, εἰς Πετρούπολιν
 ὡς ἐκ συμφώνου γράφουν πάντες ταπεινάς,
 ὁ ἑπαρχος πρὸ πάντων τῆς Μαιώτιδος,
 καὶ τῆς τοῦ Σαλωνίτου συγχωρήσεως
 ἐντὸς εἰκοσιπέντε ἡμερῶν μακρῶν

παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπέτυχον.
 Τὴν εἰκοστὴν δὲ ἔκτην προσκαλέσαντες
 «τὴν ξένην,» ὅπως ἔλεγε τὸ ἔγγραφον,
 «τὴν ἀπὸ Λεβαδείας» καὶ τὸν Σπανδονῆν,
 περὶ δυσμὰς ἡλίου εἰς τὰς χεῖράς των
 παρέδωκαν τὸν Στράτην Καλοπίχειρον
 ἐλεύθερον ν' ἀπέλθῃ, ὅπου βούλεται.
 Καὶ ὁ ταμίας ἔπειτα τοῦ τάγματος,
 μετὰ βιβλίου προσελθὼν λογιστικοῦ,
 τῷ ἀποδίδει ῥούβλιά τιν' ἀργυρᾶ,
 τὰ κρατηθέντα πρώην (ὥς εἶν' ἔθιμον
 οἰκονομίας) ἐκ τῶν στρατιωτικῶν
 μισθῶν του, κ' εὐτυχίαν προσεπεύχεται
 εἰς τὸ ἀπολυόμενον ἀνδρόγυνον
 τῆς πύλης τοῦ στρατῶνος. Ἄλλ' ἰδοὺ ἐδῶ
 καὶ ἐκ δευτέρου πάλιν Ζαχαριακὸν
 ἐπέρχεται μοι πάθος, ἀναγνῶσταί μου,
 καὶ καταρῥάσσω τὴν αὐλαίαν τῆς σκηνῆς,
 τὸ δέκατόν μου ἄσμα περατῶ σιγῶν.

ΙΑ΄.

Ὁ Στράτης κ' ἡ Ἑλένη καὶ ὁ Ἀγγελῆς,
 ὁ ξανθομάλλης, ὁ παλπώνυμος καρπὸς
 τοῦ ὕμεναίου τῶν Σεῖρῶν, ἡ πρὸ μικροῦ
 ἀέλπτως δυσπραγοῦσα οἰκογένεια,
 ἐκείνην τὴν ἐσπέραν αἰσιώτατα
 εἰς ἓν ἐλθόντες οὕτως, ἂν ἐδείπνησαν
 καὶ ὕπνον μετὰ ταῦτα ἐκοιμήθησαν
 παννύχιοι, ἃς μείνῃ ἀνιστόρητον.
 Ἐγὼ δὲ μέχρις ὧδ' εἰς τὴν στιχοῦργησιν
 προβὰς καὶ τ' ἄνω γράψας τῆς νυκτὸς ὀψέ,
 τὴν κεφαλὴν μου ἔκλινα· ὁ δὲ θεὸς

τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ὁ παρήγορος,
 μετὰ καὶ τοῦ Μορφέως τοῦ τεκνίου του
 αὐτόκλητοι ἐλθόντες μ' ἀπεκοίμισαν.
 Καὶ περὶ ὄρθρου ὥραν, ὅτε οἱ θνητοὶ
 γλυκύτερον κοιμῶνται, καὶ τὸ σκέπασμα
 εἰς τὸν ὑπνοῦντα γίνετ' ἀσπαστότερον
 διὰ τὴν αὔραν τῆς αὐγῆς τὴν ψυχρινήν,
 κ' ἔρχονται ὁθενδήποτε ἐρχόμενοι,
 ὄνειροι ἀψευδοῦντες εἰς τὴν ὄψιν μας,
 μ' ἐφάνη ἐναργές τι εἶδωλον ἀνδρὸς
 ἀκμαίας ἡλικίας κ' εὐγενοῦς μορφῆς,
 τριακοντούτης ἔως, ὅστις φιλικὸν
 εὐθύνει πρὸς με βλέμμα, ὥς τις γνώριμος,
 καὶ ἄνωθεν μου στὰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ
 ἡρέμα πρὸς με κλίνει τὴν ξανθότριχα.

Τίς εἶσαι; ἀνακράζω, καὶ τῆς μνήμης μου
 τὴν δύναμιν ἐντείνω. — « Πῶς; μὲ ἀγνοεῖς; »
 γλυκεῖαν τότ' ἐκπέμπει ἡ μορφὴ φωνήν·
 « ὁ Στράτης εἰμὶ· πρόσσεξε! » — Ἐξεστηκῶς
 ἐγὼ σχεδόν, ἀρθρώνω καὶ τὸ δεύτερον
 τὰς συλλαβὰς μου· « Εἶς' ὁ Καλοπίχειρος; » —
 Αὐτὸς ἐκεῖνος· — Καὶ λοιπὸν ὑπάρχεις σύ;
 δὲν εἶσαι ἄρα πλάσμα μου ἀέριον; —
 Καὶ πῶς; ἐκεῖνα μόνον, λέγεις, ὑπαρξιν
 τὰ ὄντα ἔχουν ὅσα ἐκ θελήματος
 ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ποτ' ἐγεννήθησαν;
 Ἄληθεστέραν, πίστευσον, ζῶσι ζωὴν
 τοῦ ποιητοῦ οἱ γόνοι, ὅσους ἐν στιγμῇ
 γεννητηρίου ὀργασμοῦ πανευτυχεῖ
 κυήσας μετὰ πόθου εἰς φῶς ἤνεγκεν.
 Ἐγὼ ὑπάρχω· τοῦτο γνῶθι, καὶ ποσῶς
 μὴν ἀμφιβάλλης. Ἐξῆσα καὶ ἔτι ζῶ
 καὶ ζήσω. Τώρα δ' ἔρχομαι ὡς ἄλλος σύ,
 καὶ πάλιν ὄχι σύ, ἵνα πιστότερον

καὶ μετ' αὐτοπροσώπου πεποιθήσεως
 τὸ δευτέρον μου μέρος, τὸ ἀνόμοιον,
 τῆς ἐπὶ γῆς ζωῆς μου σοὶ διηγηθῶ. —
 Τί εὐτυχία! κράζω. Καὶ μακρὰν λοιπὸν
 θὰ ἔχῃ ῥῆσιν τὸ παρόν μου ποίημα
 ὥς ἐκ προσώπου πρώτου, ὥστε ἄφωνοι
 νὰ μείνουν τεχνογράφοι καὶ ἐπικριταί,
 ἄφοῦ εἰς ἱαμβεῖα τὴν διήγησιν
 τὴν σὴν ἐντείνω, Στράτη· λέγε· πρόθυμος
 τοῦ τέκνου μου ἀκούω τὰ συμβάματα.
 Τὸ φάσμα δὲ τοιαῦτα τότε μ' ἀπαντᾷ·
 Θαυμάζω, πῶς εἰς ταῦτα τὰ μικρὰ καὶ σὺ
 ἄξιαν δίδεις τόσῃν, καὶ φιλότιμος
 νὰ κατορθώσης φαίνεσαι τῶν αὐστηρῶν
 κανόνων τι ἀνάλογον, ἐνῶ συχνὰ
 ἐν τοῖς πρὸ τοῦδε, ἂν δὲν ἀπατῶμ' ἐγώ,
 ἀφρόντιστος ἐδείχθης παραβάτης των,
 κινήσας οὕτω τὴν χολὴν πολλῶν σοφῶν.
 ὦ ποιητά, (ἂν στέργῃς τοῦτο τ' ὄνομα
 ὅπως ποτε) ἢ μέλλουσα διήγησις
 (ἄχλὺς τὸν νοῦν μου φίλαυτος δὲν ἐκτυφλοῖ)
 οὐσίας ἔχει ἄξιαν. Μὴ μὲ ταπεινὰ
 αὐτὴν μιγνύῃς σὺ φιλοτιμήματα
 μορφῆς καὶ εἶδους κ' ἐρμηνείας τεχνικῆς. —
 ὦ Στράτη, λάλει πάντων μάλιστα ἐγὼ
 βέβαιος ἔσο, τέκνον, ἀποδέχομαι
 τοὺς ἔμφρονάς σου λόγους· τ' ἀνωτέρω δὲ
 δι' ἄλλους εἶπα μᾶλλον. Μὲ νοοῦν αὐτοί,
 μεστοὶ κορύζης ἂν δὲν εἶναι ῥινικῆς
 καὶ λήμας εἰς τὰ ὄμματ' ἂν δὲν τρέφουσι
 κολοκυνθομεγέθεις. Ἦδη ὅλος οὗς
 εἰς ὑψηλῶν ῥημάτων εἶμ' ἀκρόασιν.
 Ἢ στενοτάτῃ μετὰ σοῦ συγγένεια
 μὲ κάμνει μάντιν. Δείκνυσαι ἄλλοιός τις,

κ' ἐγγὺς ἢ ὥρα φαίνεται, καθ' ἣν ἐγὼ
 ἀνθ' ὅσης λύπης, ὅσης ταπεινώσεως
 ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἔπαθον ἐκ σοῦ αἰσχροῦ,
 παρηγορίαν μέλλω ν' ἀρυσθῶ τινα
 καὶ δὴ καὶ χαρὰν ἴσως ἀνεκλάλητον
 νὰ αἰσθανθῶ ἐν τέλει, ἀκροώμενος
 τὴν αἰσιόν σου νέαν μεταμόρφωσιν.

Εἰπόντος ἐμοῦ ταῦτα, σεισμὸς ἔξαφνα
 καταρῥαγείς με βρόντον πολυπάταγον,
 τὸν πέριξ τόπον συνανέμιξ' ἐν στιγμῇ,
 συνέχεεν εἰς χάος σκοτεινότατον,
 καὶ ἀρπαγέντες πρὸς μικρὸν οἱ δὺ' ὁμοῦ
 ἄνω καὶ κάτω περιεδινήθημεν
 ὥς τὸ ἀχανές, ἐντρομῶς συγκρατούμενοι
 καὶ τὴν διάλυσίν μας τὴν ὀλοτελῇ
 εἰς τ' ἄμορφα στοιχεῖα περιμένοντες.

Ἄλλ' ἐν τῷ ἅμα ἔλαμψεν οὐράνιον,
 γαληνιαῖον φῶς, καὶ παναρμόνιος
 ἐφάν' ἡ κτίσις ὅλη, ἐκ δυσμῶν δὲ θροῦς
 λεπτὸς ξεφύρου μόνου τὸ ἄεριον
 κενὸν ἐξωυγόνει, ὅτ' εὐρέθημεν
 ἐπὶ ἀκτῆς νησίου εὐκραοῖς, τερπνοῦ,
 οὐχὶ μεγάλου, σφόδρα δ' ὁμοιάζοντος
 τὴν Δῆλον τοῦ Αἰγαίου, τὴν χαρίεσσαν
 γνωστόν μοι λίαν τόπον καὶ ἀγαπητὸν
 ἐκ νεαρῶν μου χρόνων. Ἀνεπνεύσαμεν!
 Πᾶν εἶχεν ἤδη παύση στροφοδίνημα
 τῶν κεφαλῶν μας, καί, ἀφοῦ τὰ βλέμματα
 ἀλλήλων μετὰ πόθου συνηντήθησαν,
 καὶ οὕτως ἀμοιβαία ἀνακοίνωσις
 ἐπροοδοποιήθη, ἐπὶ παλαιοῦ
 μαρμάρου τέχνης τῶν Ἑλλήνων, τῆς καλῆς,
 καθίσας ἑαυτὸν ὁ Στράτης κ' ἔχων με
 πλησίον συγκατήμενον, κατήρξατο

σεμνῶς τοῦ λόγου ὥς ἐξῆς καὶ δι' ἐμέ
καὶ διὰ ὅσους ἄλλους ὧτα ἔχουσι·

Στιγμὴ, θανάτου πρόδρομ' εὖνους, σ' εὐλογῶ
ἐπὶ ζωῆς μου! Σὺ τὸν πρῶτον βίον μου
περάνασα, εἰς δεύτερον μ' ἐγέννησας,
ἐν ᾧ ὑπάρχω, σώζων τὸ κατ' ἄνθρωπον
ἄξιμά μου, τὰς δ' ἁλύσεις ἀποθείς,
ὅσας στρεβλαὶ προλήψεις ποτ' ἐχάλκευσαν
δι' ὅλους τοὺς ὁμοίους μου καὶ δι' ἐμέ.

Ὅργή, ὦ πάτερ, κ' ἐπανάστασις ψυχῆς
ἐκείνην τὴν στιγμὴν, τὴν ἐπικίνδυνον
τὸν κρότον ὅτε ἤκουσα τῶν πετεινῶν
ἐν μέσῳ τῆς πλατείας, τῆς ἐν Ταῖγανρῶκ,
κατέλαβέ μ' ἐξαίφνης, καὶ τὸ βάραθρον
τὸ πρὸ ποδῶν μου εὐσταθῶς ἐπήδησα
καὶ ἂν μολύβδου σφαῖρα καταφθάνουσα
τὸ στήθος μου ἐτρύπα, ὥστε κατὰ γῆς
νὰ πέσω τότε ἄπνους, λέγω σοι σαφῶς,
θὰ ἔβλεπα ὡς νέος ὅλως ἄνθρωπος
μὲ νέας δόξας τὴν αἰωνιότητα.
Ἄλλ' ἔζησα. Σχεδὸν δὲ ἀδιάφορος
ἢ περαιτέρω ἢν ζωὴ μου δι' ἐμέ,
δι' ἄλλους ἴσως ὅχι ἀδιάφορος,
ἐφ' ᾧ καὶ χαίρω ἀνθρωπίνως, πάτερ μου,
διότι τότε μάλιστα τὰ πάθη μου
τὰ πρότερα δραμόντα ὅλα σύσσωμα
ἐβάρυναν αἰσίως εἰς τὴν πλάστιγγα
τοῦ λογικοῦ, κ' εἰς τοῦ ἀέρος τὸ κενὸν
τὸν νεφελώδη ὄγκον τῶν προλήψεων
ἐπέταξαν, ἐγὼ δὲ μένω ἔκτοτε
συγκάτοικος τοῦ νοῦ, θείου δωρήματος,
καὶ τὸν θεὸν δοξάζω τὸν αἰώνιον.

Ἴδου δὲ ποίας τότε σκέψεις ἔκαμα
ἀλλεπαλλήλους μὲ ταχύτητα νοός,

νῦν δὲ βραδέως διὰ τοῦ προφορικοῦ
 ἐκφραζομένης λόγου. Εἶπα κατὰ νοῦν·
 Ἴδου δικαία, πρέπουσά μου ἀμοιβή,
 τὸ ἄτιμον αὐτὸ ἐδῶ ἱκρίωμα
 δι' ὅσῃν ἕως τώρα πάντοτ' ἔδειξα
 ἀκρίβειαν εἰς νόμων πλήρωσιν γραπτῶν!...
 Ἐκεῖν' οἱ νόμοι ὅμως (τοῦτο βέβαιον)
 νὰ τηρηθῶσιν ἔδει· καθὼς ἐκ θεοῦ
 ἀμέσως δεδομένοι ἐν χρόνῳ ᾧ τῶ,
 τοιαύτην ἔσχον πάντοτε ἀξίωσιν,
 ἂν ἔμελλον νὰ φέρουν ἀποτέλεσμα.
 Ὅρθῶς ἐποίησ' ἄρα ἐκτελῶν αὐτοὺς
 μέχρι κεραίας, ναί· ἀλλὰ ποῦ μ' ἔφεραν;
 εἰς τί ἐμὸν ἢ τοῦ πλησίον μου καλὸν
 συνήργησα μὲ τόσῃν αὐτῶν δύναμιν;
 εἰς οὐδὲ ἐν' δὲν λέγω ὑλικὸν καλόν,
 ἀλλ' οὐδὲ ἡθικόν τι μ' ἐπροξένησαν.
 Εἰς τί βελτίων ἢ ἐγὼ ἢ ἄλλος τις
 ἐγένετο ἐκ τούτων ἢ σοφώτερος;
 Ὁ νόμος δὲ τοῦ θείου καὶ ἡ θέλησις
 δὲν εἶναι ἀπ' αἰῶνος, νὰ γινώμεθα
 βελτίονες ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ ἡμῶν
 καὶ κατὰ πάντα λόγον τελειότεροι,
 τὰς φυσικὰς δυνάμεις ἀναπτύσσοντες,
 τὰς ἐν ἡμῖν τεθείσας ὡς ἐν σπέρματι;
 Πλὴν τίς ποτ' ἦτο δυνατόν περὶ ἐμὲ
 βελτίωσις νὰ γίνη, ἀφοῦ μ' ἐπλητταν
 παθήματ' ἀνενδότως ἀλλεπάλληλα;
 Ἄς μὴ καταλογίσω, ἂν καὶ μέγιστα,
 ἐκεῖνα τ' ἁμαρτήματ', ὅσα ἔπραξα,
 ἐν τῇ στρατείᾳ, ὑπακούων εἰς κακὰς
 διαταγὰς ἀρχόντων, ἐπειδὴ σχεδὸν
 ὡς ἄλογόν τι ζῶον ἐκ τοῦ πένθους μου
 τὸ ζῆν διῆγον τότε, ἀλλ' ὅσα προτοῦ

ἐξ ἐλευθέρας σκέψεως κ' ἐπιλογῆς
 διέπραττον, τί ἦσαν; Ἀθλιώτατα.
 Τὰς γνώσεις μου διόλου δὲν ἐπηύξησα,
 χωλὸν τὸν πόδα μου εἶδα, καὶ εἰς ἄβυσσον
 ἐβύθισ' ἀτυχίας μὲ ἀπόνοιαν
 γυναῖκ' ἀθῶαν ἐπ' ἐμὲ πιστεύσασαν,
 τὸν κάλλιστον πατέρα μου ἐλησμόνησα
 ἐμπράκτως, μόνον στόνους ἔχων δι' αὐτὸν
 καὶ διὰ τὰς ταλαίνας ἀδελφάδας μου,
 τὸ μέγιστον δὲ πάντων, ἐγκατέλειψα
 τὴν πάσχουσαν πατρίδα, τὴν εἰς κίνδυνον
 ὀλοσχεροῦς ὀλέθρου. Ἄ, θεοῦ βουλὴ
 ποτὲ τοιαῦτα, εἶπα, δὲν ἠθέλησε!
 Προέβην πλέον κ' ἔκραξα· Ἦ ἄκοντες
 οἱ ἄνθρωπ' ἢ ἐκόντες ἐξηπάτησαν
 εἰς χρόνους ἀμαθείας τοὺς ὁμοίους των,
 ἀντικοινωνικώτατ' ἀναγράψαντες
 ὡς θείους νόμους, σωτηρίας παροχεῖς.
 Αἰῶνες ἔκτοτ' ἔρχονται, παρέρχονται,
 καὶ εἰς ὁμοίαν ἄγνοιαν τοῦ ἀληθοῦς
 νὰ μένωμεν; δὲν μένω· ἐρωτῶ ἐγὼ
 τὸ συνειδὸς μου ἀπ' εὐθείας· τοῦτο δὲ
 ἀπόκρισιν μοὶ δίδει ταύτην εὐσημον·
 Ἀπηλλαγμένος, ἄνθρωπε, προλήψεων,
 διὰ τοῦ λόγου ἐμβριθῶς βασάνιζε
 τὴν φύσιν πᾶσαν, σὲ αὐτόν, τὰ περὶ σέ,
 καὶ ζῆτει ἐλευθέρως τὴν ἀλήθειαν.
 Τὴν πρόσκαιρον αὐτὴ καὶ τὴν αἰώνιον
 σοὶ δίδει εὐτυχίαν ὡς ἠθέλησεν
 ὁ πλαστοουργός σου, ἡ Αὐτοαλήθεια.
 Τοὺς τῆς σαρκὸς δὲ νόμους περιπτοὺς ποτὲ
 μὴ θεωρήσης, ἂν εἰς μονομέρειαν
 δὲν θέλῃς νὰ ἐμπέσης, ὡς ἐνέπεσαν
 οἱ θεολόγοι. Γνωθὶ σὺ τὸ θέλημα

τοῦ πλάστου, ὅστις ὕλην τε καὶ ἄϋλον
 διώρισεν ὡς ζεῦγος νὰ πορεύεται
 συμφώνως αἰεὶ τεῖνον πρὸς σκοπὸν τινα,
 λαμπρὸν βεβαίως, ἂν κ' ἐντεῦθεν εἰς ἡμᾶς
 καθ' ὅλην του τὴν λάμπην ἀθεώρητον.
 Φιλίωσον τὰ δύο, τὰ φαινόμενα
 ἐχθρὰ ἀλλήλοις τόσον. Ἀναζήτησον
 τὴν ἁρμονίαν, ἄνθρωπε, τοῦ σύμπαντος.
 Θεὸν δὲ σὺ μὴ δεύτερον ἰσοκρατῇ
 τοῦ πρώτου καὶ τοῦ μόνου, τὸν διάβολον
 θῆς ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τὸ παντοδύναμον
 τὸ τοῦ ἐνὸς καθέλης Δέχου ἄνθρωπον
 ὡς κτίσμα ἐλευθέρως πορευόμενον
 εἰς εὐπραγίας θείας ἀναζήτησιν,
 κ' ἐν ἐνεργείᾳ πάσας τὰς δυνάμεις σου
 τηρῶν ἀστάτῳ, διεκτέλει πρόθυμος
 τὴν βούλησιν τοῦ θείου. Οὕτως ὥρισεν.
 Αἰτίαν δὲ τοῦ τόσου εὗρισκα κακοῦ,
 τῆς ἀληθείας τὴν μεγάλην ἄγνοιαν
 ἢ τὴν ἀπόκρυψίν της τὴν ἀθέμιτον.
 Ὀλίγοι τινὲς ἄνδρες κάτοχοι αὐτῆς
 ἐπ' ἀγαθῷ ἰδίῳ μόνον ἔζησαν,
 συγκλείσαντες τὰ χεῖλη καὶ τὸ στόμα των,
 ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ἄλλων ὀλιγώτατοι,
 δειλόψυχοι καὶ ἐκεῖνοι πρὸς τοὺς διωγμοὺς
 καὶ μᾶλλον πρὸς τὴν ἔτι καὶ τῶν διωγμῶν
 πολὺ φοβερωτέραν καταφρόνησιν
 καὶ ἀνυποληψίαν παρὰ τῷ κοινῷ,
 κοινῷ δέ, ὡς μὴ ὠφελε, καὶ τοὺς σοφοὺς
 κ' ἐκλεκτοτάτους συμπεριλαμβάνοντι.
 Καὶ εἶπα ὦ Θεέ μου, ἡ κατάστασις
 αἷς παύσῃ πλεον αὐτ' ἢ μακροχρόνιος,
 τῆς δ' ἀληθείας, τῆς ἐχούσης σὲ πηγὴν
 καθαρωτάτην, ἔμβολ' ἔρωτα δριμύν

εἰς τὰς καρδίας πάντων, ἐπὶ πᾶσι δέ,
 τὴν ἰσχυρὰν εἰς πρᾶξιν πρόσθε βούλησιν,
 ὁ μόνος ἔχων κράτος! Ταῦτα τότε ἔγώ
 ἐν τῷ στρατῶνι μένων ἐμελέτησα
 κατ' ἑμαυτὸν καὶ ἠὺχῆθην μετὰ ζέσεως.
 Ἀφοῦ δ' αἰσίως ἀπελύθην ἐξ αὐτοῦ,
 ὥς ἄνθρωπος νὰ ζήσω ἀπεφάσισα,
 ὅχ' εἰς κλανθμῶν κοιλάδα ἐκριφθεῖς τυφλῶς
 ὑπὸ ἀσπλάγχνου τύχης, ἀλλ' ὥς τεθεῖς
 ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ὑπὸ ὄντος κραταιοῦ,
 σοφοῦ, δικαίου ὑπὲρ πᾶσαν ἔννοιαν
 καὶ θέλοντος τὴν ὅλην εὐοντίαν μου.

Ἴδου δὲ τώρα, πῶς τὰς ἄνω μου βουλὰς
 συνάρσει θεῖα ἐπραγματοποίησα.
 Τὴν ἕνεκά μου δύσφορα παθήματα
 παθοῦσαν σύμβιον μου, ὅτε μάλιστα
 εἰς τὴν δυσχερεστάτην ἀναζήτησιν
 ἐμοῦ ἐξῆλθ' ἐσχάτως, παρηγόρησα
 σχεδὸν εἰπεῖν εὐκόλως, προσφερόμενος
 αὐτῇ μὲ σέβας καὶ μ' ἀγάπην ἀκραιφνή.
 Νὰ τὴν ἐξιλεώσω χρεῖα βέβαια
 ποσῶς δὲν ἦτο· ἀλλ' ἀπλῶς τὸ αἷτιον
 τῆς ἐξ ἐμοῦ αὐτῆς ἐγκαταλείψεως,
 τὸ μέγα ὄντως, ὅσον καὶ ἀλλόκοτον,
 τῇ ἐξεμυστηρεύθην, καὶ μ' ἐνόησε,
 φρονίμη οὕσα καὶ οὐχὶ καχύποπτος,
 ὥστε νὰ ὑποθέσῃ ἄλλα αἷτια.
 Αὐτὴ δ' ἔτι καὶ οἴκοθεν μ' ἐθάρῃνε,
 νὰ μὴ δα τόσον ἄμετρα ἐντρέπωμαι
 διὰ τὰς τόσας ἀπαισίους πλάνας μου,
 ἀφοῦ τοιαῦτα εἶχα ἐλατήρια,
 ὅποια δὲν εἶν' ὅλως καὶ ἀνάξια
 ἀνθρώπου φύσει εὐσεβοῦς καὶ λογικοῦ,
 ἀκολουθοῦντος σύστημά τι εἰλικρινῶς.

Καὶ τοῦτο μὲν πως ἐτελέσθη βαθμηδὸν
 ἐν χρόνῳ μακροτέρῳ, ἢ κατεύνας
 τοῦ τόσον τειρωμένου συνειδότος μου,
 ταχύτερον δὲ τόδε ἐργαζόμενος
 ἀόκνως τὴν αὐτῆς τε καὶ τοῦ τέκνου μου
 διατροφὴν ἐντίμως νὰ πορίζωμαι
 κατώρθωσ', ἄλλους μὴ βαρύνων παντελῶς,
 καὶ παρετήρουν γύρω μετὰ προσοχῆς,
 ἂν εὐκόλως τις τρόπος ἀνεφαίνετο
 ν' ἀπαλλαχθῶ τῆς ξένης, καὶ νὰ πορευθῶ
 εἰς τὴν πατρίδα, νὰ πληρώσω εὐγενῶς
 πιστοῦ υἱοῦ τὸ χρέος, ἐνῶ καὶ πολλὴν
 τὴν χρεῖαν βραχιόνων ἔτι ἔχουσα
 ἐλέγετο· συγχρόνως πλὴν ἐφρόντιζα
 καὶ τῆς οἰκογενείας μου ἀσφάλειαν
 νὰ προμηθεύσω· (ἄνθρωπ' εἴμεθ', ἄνθρωποι·
 ἄγγελοι ὄχι!) ἂν ἤθελα πορευθῇ
 πρὸς μεσημβρίαν· ἀλλὰ τοῦτ' ἀδύνατον
 ὑπῆρξε τότε. Ὁ μόνος ἀντιλήπτωρ μου
 μετὰ θεόν, ὁ ἄρχων Σπανδονῆς, αὐτὸς
 μετ' οὐ πολὺ ἐν ξένῃ ἀῤῥωστήσας γῇ,
 ἀπέθανε, καὶ πένθος ἐπροξένησε
 καὶ τὴν μεγίστην ἐρημίαν εἰς ἐμέ.
 Τὸν δὲ πρεσβύτην Γκῶγκον, τότε μείναντα
 εἰς ἔνδειαν μεγάλην, ὅσον δύσκολον
 καὶ ἂν μοι ἦτο, ὅμως τὸν παρέλαβα
 κατὰ καθῆκον σύνοικον ἀχώριστον,
 καὶ μέχρι τοῦδε μένει ἐν τιμῇ πολλῇ
 παρὰ τῇ γυναικί μου, ἣτις ἔχουσα
 εὐγνώμονα καρδίαν τὸν πρὶν σύνδουλον
 ἀντὶ πατρὸς καὶ πλέον τι τὸν θεωρεῖ.
 Ἐγὼ δ' ἐκ τῶν ἐνόντων εἰς τὰς Ῥωσσικάς
 διῆγον γαίας ἔτη δύο ἡμῖν,
 καὶ διανοίξας ἤδη καὶ τὰ ὄμματα

τὰ τοῦ νοός μου ἐπὶ πλέον πρὸς σπουδὴν
 τῆς ἱστορίας, κ' ἐκ τῆς ἀναγνώσεως
 ἀπλῶν βιβλίων, οἷα τότε ἔγραφοντο,
 οὐχὶ ὀλίγα, μάλιστα τοῦ Κοραῆ,
 μανθάνων μ' εὐκολίαν τόσα πράγματα
 καὶ (ὅπερ ὄντως λίαν μοι περίεργον
 ἐφάνη) συμφωνοῦντα ὅχι ἄσχημα
 μὲ ὅσα ἀμυδρῶς πως καὶ ὁ ἄσοφος
 ἐγὼ διανοοῦμην πρὸ πολλοῦ καιροῦ
 ἰδίως δ' ὅτε τὰ δεινότατ' ἔπασχον,
 σπουδαίως πλέον τότε προσεπάθησα
 νὰ καταμάθω ἥθη τε καὶ ἔθιμα
 τοῦ τόπου καὶ νὰ ἴδω, ἂν μ' ἐσύμφερεν
 ἐκεῖ νὰ ῥίψω ἄγκυραν διὰ παντός·
 ἀλλ' εἶδα μετ' ὀλίγον πλεῖστ' ἀπάδοντα
 εἰς τὰς ἐμὰς βουλήσεις, κ' ἐπειθύμῃσα
 ἔλευθερίαν πλείονα, τὸν ἔμφυτον
 ἀνθρώπου πόθον. «Τοῦτον» μ' ἔλεγε κρυφῇ
 φωνῇ, «εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν πατρίδα σου,
 ν' ἀποπληρώσῃς δύνασαι. Τί εἰς ψυχρὸν
 καὶ στεῖρον κλίμα φρονημάτων εὐγενῶν,
 ὅποῖον οἱ μπογιάροι τὸ κατέστησαν,
 ἐλπίζεις διατρίβων; ν' ἀποψυχρανθῇς
 προώρως μόνον.» Ἀλλὰ πάννυ εὐτυχῶς
 ἐπῆλθε τέλος καὶ ἡ ἀναγνώρισις
 τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς
 παρὰ τῶν κραταιῶν τριῶν δυνάμεων,
 καὶ διασαλπισθεῖσα ὑπερηφράνευ
 ὥς οὐδὲν ἄλλο τότε τὴν καρδίαν μου.

Λοιπὸν ἀποφασίζω τὴν μετάβασιν
 εἰς τὴν πατρώαν γῆν· καὶ μ' ἐν θυγάτριον
 ἐνῶν ἐν τούτοις ὁ Θεὸς μ' εὐλόγησε,
 δι' ὃ κ' αἱ δυσκολίαι ὑπερηύξησαν,
 εἰς τὴν βουλὴν μου ἔμεινα ἀκλόνητος.

Πολλή φιλοπονία, δίαίτα λιτή
 τὰ μέσα μοι παρέσχον εἰς ἐκπλήρωσιν
 τοῦ ἱεροῦ μου πόθου καὶ τὴν μακρινὴν
 ὁδὸν κατέστησάν μοι εὐεκτέλεστον.
 Ἐμβαίνομεν εἰς πλοῖον οἰκογένεια
 πενταμελὴς, λαβόντες τὴν διεύθυνσιν
 πρὸς τὸ Αἰγαῖον ἀορίστως. Τότ' ἐγὼ
 κατ' ἔμαυτὸν ἠρεύνων τὸν κατάλληλον
 Ἑλληνικῆς γῆς τόπον εἰς ἀπόβασιν,
 καὶ οὕτως ἐσκεπτόμην Εἰς τὰ Σάλωνα
 φρυγόπατρις καλοῦμαι πιθανώτατα·
 ἄρα καὶ πλήρης θλίψεων καὶ ἄχαρις
 θὰ μ' εἶν' ἐκεῖ ὁ βίος τώρα, μάλιστα
 ἀφοῦ καὶ ὁ πατήρ μου (καθὼς ἔμαθα)
 κ' αἱ ἀδελφαί μου μαρτυρίου στέφανον
 εἰς τοῦ πολέμου τὰ δεινὰ ἐδέχθησαν,
 ἐγκαταλειμμένοι παρ' ἐμοῦ οἰκτρῶς.
 Πρὸς τί λοιπὸν νὰ δώσω ἀφορμὴν ἐγὼ
 εἰς ἐμπαθεῖς ἀνθρώπους, νὰ τοξεύωσι
 τὰ τοῦ θυμοῦ των βέλη, ἂν μὲ ἴδωσιν
 ἐρχόμενον μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν
 τῆς ἡσυχίας; Τί δὲ καὶ ἐκεῖ ἐγὼ
 νὰ ἀναλάβω ἔργον εἰς πολίχνιον
 μικρόν; καμμίαν τέχνην δὲν ἔξεμαθον
 εἰς τὴν νεότητά μου· τὸν διδάσκαλον
 κοινῶν γραμμάτων τάχα εἰς παιδάρια
 νὰ κάμω; Ἄλλ' ἀπλοῦν ἐκεῖ γερόντιον,
 τυχὸν παπᾶς τις ἐνορίας, καθὼς πρὶν,
 τὸ ἔργον τοῦτο πράσσει ἐπαρκῶς. Ἀγρὸν
 νὰ γεωργήσω; Ποῖον; Μόλις εἴκοσι,
 θαρῶν, εἶχομεν κάπου ἐλαιόδενδρα
 ὥς πατρογονικά μας, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ
 τίς οἶδε, τώρα ποῖος τὰ κατέλαβε,
 μετὰ τὴν τοῦ πατρός μου ἐξαφάνισιν.

Λοιπὸν αἷς πορευθῶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν,
 τὸ Ναύπλιον· αἱ χρεῖαι αἱ πολλαὶ ἐκεῖ
 τῶν ἐνοικούντων καὶ ποικίλους πορισμοὺς
 γεννῶσιν ἐν τῷ βίῳ. Ἐκεῖ ζῶν ἐγὼ
 εἰς τὸν υἱόν μου εὐκολώτερον πολὺν
 θὰ δυνηθῶ νὰ δώσω καλὴν παιδείαν,
 πολὺ δ' ἐλπίζω καὶ τινα ἐγὼ αὐτὸς
 ἥθους καὶ διανοίας διαμόρφωσιν
 νὰ ἐπιτύχω κρείττονα, θεώμενος
 τοῦ ἔθνους μου τὴν νέαν μεταδρῦθιμιν,
 κ' ἐκ τοῦ πλησίον τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ
 ἀγῶνος ἄλλου τώρα, τοῦ πολιτικοῦ
 παρατηρῶν, ἐκ πείρας κἂν σοφώτερος
 νὰ γίνωμαι, ἀφοῦ προτοῦ δὲν ἔλαβα
 καθὼς ἐπόθουν τακτικὴν ἐκπαίδευσιν.

Σκοπὸν λοιπὸν τοιοῦτον ἀμετάθετα
 προθεῖς εἰς ἑμαυτόν, τὸν πλοῦν διήνουν
 εὐφρόσυνος, καὶ ὅτε τὰ Βοσπόρια
 νερὰ ὀπίσω ἤδη καταλείποντες
 τὴν Κωνσταντίνου πόλιν παρεπλέομεν,
 πιστεύεις, πάτερ; οὐδὲ ὄμμα ἔστρεψα
 τὰ κάλλη της νὰ ἴδω τὰ θαυμάσια,
 ὁμοίως μὲν καθὼς εἰς τὴν προτέραν μου
 διάβασιν ποιήσας τοῦτο, ἄλλην δὲ
 αἰτίαν τώρα ἔχων, ὅχι βέβαια
 ἐλάσσονα τῆς τότε ἀθυμίας μου.
 Ἀποστροφὴν ἡσθάνθην ἀπερίγραφτον
 ἐν τῇ ψυχῇ μου κατ' αὐτῆς τῆς πόλεως
 καὶ ὅχι τόσον, (λέγω δὲ τὸ ἀληθές)
 ὡς ἔδρας τοῦ τυράννου τῆς πατρίδος μου,
 σαπρᾶς κοιτίδος βδελυροῦ δεσποτισμοῦ,
 ὅσον (καὶ αἷς τὸ εἶπω καθαρῶς πρὸς σέ,
 ὡς κατὰ ἀναδόχου ἢ τροφοῦ σαθρῶν
 τοσούτων τῶν πρὶν χρόνων διδασκαλιῶν

βλαβερωτάτων εἰς τὴν ἀνθρωπότητα.
 Αἱ γνώσεις μου, καθ' ὅσον αἱ ὀλιγοσταὶ
 μ' ἐπληροφόρουν, ἔβλεπ' ἀτυχήματα
 πολλὰ τῆς κοινωνίας ἐκπηγάσαντα
 ἐκεῖ κ' ἐδραίως μέχρι τοῦδε μένοντα,
 ὑπὸ τῶν ῥασοφόρων συντηρούμενα
 μ' ἐρῶζόμενον πάθος ἔρωτος σφοδροῦ
 τυφλοῦ ἀκαταλήπτου, δαιμονιακοῦ!
 Ταύτης λοιπὸν τῆς πόλεως τὸν βόρβορον
 ἐγγύθεν ἐξ ἀνάγκης παρερχόμενος
 ἐκράτουν τὴν πνοήν μου, μή, τὸ μίasma
 τοιαύτης ἀτμοσφαίρας εἰς τοὺς πνεύμονας
 εἰσπνεύσας, χρήζω ὕστερον καθάρσεως
 κἰάφοῦ τὸ Χρυσοῦν κέρας παρεκάμψαμεν,
 ποτὲ ποτὲ ἠὺχήθην, οἱ πολιτικοὶ
 τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἄνδρες ἐν τῷ μέλλοντι
 νὰ μὴ ἐπιθυμήσουν, ὅσονδῆποτε
 καὶ ἂν αὐξήσουν ἔτι αἱ δυνάμεις μας
 καὶ ἂν τὴν Θοράκην ὅλην κυριεύσωμεν,
 καθ' ὃ βεβαίως ἔχομεν δικαίωμα,
 νὰ ἴδωσι τοῦ κράτους τοῦ Ἑλληνικοῦ
 τὴν πόλιν ταύτην γινομένην κεφαλὴν,
 ὥς πεπρωμένον ἔχουσαν ἀπαίσιον.

Εἰς τὸ Αἰγαῖον δὲ ἀφοῦ εἰσέβημεν
 διὰ τοῦ Ἑλλης πόντου, εἶναι χρεῖας τις
 νὰ εἴπω, ὁποίας ἐντυπώσεις ἱερὰς
 ἐδέχθη ἡ ψυχὴ μου; Ἐν τοῖς πρώτοις μέν,
 τὴν φημισμένην ὅτε νῆσον τῶν Ψαρῶν
 τὰ ὄμματά μου εἶδαν, τὴν γενέθλιον
 ἐκείνην χώραν τόσων μαχητῶν, καθὼς
 καὶ φίλων τῆς παιδείας, ὥσάν εἰς βωμὸν
 θεοῦ κ' ἐλευθερίας πρὸς τοὺς βράχους τῆς
 ἀνέτεινα τὰς χεῖρας, ἡ δὲ γλῶσσά μου
 δειλῶς ὀνόματ' ἅγια ἐψέλλισεν,

ἂν κ' ἦτο ἀναξί' αὐτῶν ἡ τάλαινα.
 Ροῦς ἔπειτα δακρύων ἐπλημμύρησε
 τὸ πρόσωπόν μου, ὅτε τὰ παθήματα
 τῆς Σαμοθράκης, Χίου καὶ Κυδωνιῶν
 καὶ Κασσανδρείας (δύστυχα τετράδυμα!)
 ἐν πνεύματι μὲ θλίψιν ἀνεπόλησα,
 κ' εὐχὴν ἐνθέρμως πρὸς θεὸν ἀνέπεμψα,
 νὰ εὐδοκήσῃ κἄντινα κατὰστασιν
 αὐτῶν ἀλυποτέραν ἐν τῷ νῦν καιρῷ,
 μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὴν ἔνωσιν αὐτῶν
 μετὰ τοῦ ὅλου τῆς πατρίδος ὡς μικρὰν
 παρηγορίαν τῆς τοιαύτης τύχης των.
 Δὲν εἰσηκούσθην! ἔστω πλὴν εὐλογητὸν
 τὸ ὄνομά του, ἔστω καὶ ἀκράνδατος
 ἢ εἰς τὸ μέλλον πίστις καὶ ἐλπίς ἡμῶν!

Τὰς δὲ Κυνκλάδας ὅτε παρεπλέομεν
 κ' ἐκ δεξιῶν τὴν ἄκραν κατωπτεύσαμεν
 τοῦ ἱεροῦ Σουνίου ἐν καιρῷ νυκτός,
 καὶ εἰς σελιγαῖον φῶς ἀντιπαρήρχοντο
 ἡμᾶς οἱ λευκοὶ στῦλοι, ὥς τις ἔμψυχος
 θεῶν χορός, ὦ, τότε ὅλως ἄρρήτος
 φρικίασις τὸ σῶμά μου ὑπέδραμε
 δηλοῦσα ἐναργῶς τὴν πλησιότητα
 τῆς χώρας, ὅπου πάλαι μὲν θεοφιλεῖς
 τοσοῦτοι νόες τὸν τῆς ἀνθρωπότητος
 ἱστὸν μετ' οὐ φανέντος ἄλλοτ' ἔρωτος
 ἄγνοῦ κ' ἐμμόνου κάλλιστα ὑφάναντες
 ἔξέτειναν αὐτὸν εἰς τοῦ πλανήτου μας
 τὰς γαίας πάσας, ὡς σημαίαν ἐνδοξον
 τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων, οὐ βλαστὸς κ' ἐγὼ
 ἐκ χάριτος ὑπῆρχον εὐμενοῦς θεοῦ,
 εἰς δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους πρόμαχοι
 ἐλευθερίας πλεῖστοι καὶ καθ' ἅπαντα
 ἀντάξιοι τῶν πάλαι τὰς ψυχὰς αὐτῶν

ἔξέπνευσαν ἐν μάχαις, ἵνα μή ποτε
 ῥηθῇ, ὅτι τὸ ἄστυ τὸ Παλλάδιον
 τὴν σύμπασαν Ἑλλάδα δὲν ἐκίνησε
 εἰς ὑπεράσπισίν του κατὰ δύναμιν.
 ὦ πάτερ, ἀδιάλειπτον ἐπίστευσα
 τῆς θεϊκῆς προνοίας τὴν ἐνέργειαν,
 ἀκούων τότε τόσους συμπλωτήρας μου
 διηγουμένους τὰς ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν
 τοῦ γένους προσπαθείας, καὶ ἀνάστασιν
 εὐελπιζόμεν ἁγλαοῦ πολιτισμοῦ,
 τὸν τῶν ἀρχαίων πάλιν ἐν αὐτῇ αὐτοῦ
 τῇ εὐκλεῖ κοιτίδι συνεχίζοντος.

Ὅποση δ' ἀφασία μὲ κατέλαβε,
 ὁπότε τέλος καὶ τῆς Ὑδρας καὶ Σπετσῶν
 τοὺς ἡλιολουσμένους βράχους εἶδομεν,
 καὶ τῆς τῶν ἐνοικούντων γενναιότητος
 ἀναμνησθεῖς ἐπέγνων, ὅτι αἱ ὀρμαί,
 αἱ πρὸς ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀρετὴν
 δὲν εἶναι κληρὸς μόνον μερικῶν τινῶν
 φυλῶν ἀνθρώπων ἴδιος, ἀφοῦ ἰδοὺ
 καὶ Ἀλβανοί, ἐσχάτως τὸν Ἑλληνισμόν
 ἐγκεντρισθέντες τέρατα δυνάμεως,
 ἀνέδειξαν πρὸς μόνην ὑπεράσπισιν
 τῶν οὐρανίων τούτων χορηγήσεων.
 Κ' ἐνῶ δοξάζων τὸν θεόν, τὸν δωρητὴν
 συνεκτικῶν τοιούτων ἐννοιῶν παντὸς
 τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, ὥς εἰς ἔκστασιν
 ἰστάμην ἐν τῇ πρῶρᾳ, ἤχος ἐπληξε
 τὰ ὦτά μου ἐξαίφνης βροντερός. «Νά, νά·
 τὸ Παλαμῆδι φαίνεται! ἐφάνηκε
 τὸ Παλαμῆδι!» ὅλοι ἀνεβόησαν.
 Καὶ τότε δύο εὔζωνοι πολεμισταὶ
 δεικνύοντές μοι τοῦ φρουρίου τὰς γραμμάς,
 μὲ παρειὰς φλογίνας μ' ἐξιτόρησαν,

πῶς παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐν καιρῷ νυκτὸς
 ἠλώθη ἕξ ἐφόδον, τί δ' ὁ ἄρχηγός
 καὶ τί οἱ ὑπαρχοί του, τί δὲ καὶ αὐτὸς
 εἰς ἕκαστος τῶν τότε πολιορκητῶν
 ὀνομαστὶ 'ς τὸ ἔργον συνετέλεσαν.
 Ἐγὼ τὸ ὄμμα πότε εἰς τοὺς λέγοντας
 καὶ πότε εἰς ἐκεῖνο τὸ ὑψίκερμον
 τῆς Πελοποννησίας γῆς προπύργιον
 στηλώνων τότε, καρδιοκτύπι φοβερὸν
 ἐντός μου εἶχον, βλέπων ἤδη ὅσον οὐ
 ἐγγίζουσαν τὴν ὥραν, ἣν ἐπόθησα
 ἀπὸ τοσοῦτου χρόνου τῆς εἰς τὴν ἀκτὴν
 τὴν ἱερὰν ἐκείνην ἀποβάσεως.

Ἐν τέλει προσωρμίσθ' ἡ ναῦς οὐχὶ μακρὰν
 τῆς πύλης, τῆς βλεπούσης πρὸς τὴν θάλασσαν
 τῶν κάτω τειχισμάτων. Ἀποβάς δ' ἐγὼ
 προσέπεσα δακρύων καὶ τὴν πρὸ μικροῦ
 αἰμόφυρτον ἐκείνην γῆν ἐφίλησα,
 τὴν δεξαμένην οὕτω τῆς πολιτικῆς
 ὑπάρξεως τὸν σπóρον αἰσιώτατα.

Ἄλλ' ὅτε ἀνακύψας, τοὺς οἰκείους μου
 πρὸς τὰς οἰκῆσεις τοῦ Ναυπλίου μὲ χαρὰν
 χειραγώγουν, ἔμπροσθά μου ἔξαφνα
 στρατοῦ Ἑλληνικοῦ εὐτάκτως βαίνοντα
 γενναῖον βλέπω λόχον μὲ χαρμόσυνον
 ὀργάνων ἦχον, καὶ ἀντὶ ν' ἀνδρειωθῶ
 κ' ἐγὼ πρὸς τὸ ὄραϊον τοῦτο θέαμα
 καὶ νὰ κομπάσω, ὥς τις ἀδελφὸς αὐτῶν
 ἐν ἐλευθέροις χαίρων, τοῦναντίον, φεῦ,
 παράπονόν τι μέγα μ' ἐκυρίευσεν
 καὶ ἀθυμία ἄφατος. Τὸ βλέμμα μου
 εὐθέως ταπεινώσας, ὥς δραπέτης τις
 τοῦ λόχου τούτου, ἔσπευσα τὰ βήματα
 κ' εἰς στενωπὸν εἰσέβην σκοτεινὴν, ζητῶν

κατάλυμά τι, ὅπου νὰ κρυφθῶ καλῶς.
 Ἐκεῖ δὲ τέλος μείνας μόνος μεταξὺ
 τεσσάρων τοίχων τοῦ οἰκήματος γυμνῶν,
 καὶ τὰ τεκνία, ὥς καὶ τὴν Ἑλένην μου
 συσφίξας εἰς τὸ στήθος, τῶν δακρύων μου
 ἀφῆκα ἐλευθέραν τὴν θερμὴν ῥοήν,
 καὶ ἡδυνήθην οὕτω κἂν ἐλάφρωςιν
 νὰ αἰσθανθῶ ὀλίγην καὶ τὰ πλήγματα
 νὰ μετριάσω, τὰ τῆς συνειδήσεως.
 Ἐνόμιζα ὥς τότε ὁ ταλαίπωρος,
 εἰς μόνον ὅτι τῶν Σαλώνων τοὺς ἀγροὺς
 τοιοῦτον αἶσχος ἔμελλα νὰ ὑποστῶ
 ἐν μέσῳ τῶν γειτόνων καὶ γνωρίμων μου,
 οὐχὶ δὲ κ' ἐν Ναυπλίῳ. Ἀλλὰ εἶδα, ναί,
 κ' ἐνταῦθα εἶδα τὸ αὐτὸ συμβαῖνόν μοι,
 ὃ πρῶην ἐφοβούμην, ἐπειδὴ εὐθὺς
 ἐπέδραμον ἄθροαι εἰς τὴν μνήμην μου
 αἱ ἄμετροι κακώσεις, αἷς ὁ ἄνομος
 ὁ ὑπὸ Εὐρωπαίων βοηθούμενος
 Αἰγύπτιος, μὲ λύσαν τίγρεως ὠμῆς
 εἰς τὴν ἀθλίαν ἔφερε χερσόνησον
 ἐφ' ὅλην τριετίαν πολυθρήνητον.
 Πρὸ πάντων ὅμως τ' ὄνομα τὸ φοβερὸν
 Μεσολογγίου, πάτερ μου, τὸ καὶ πολλῶν
 βαρυνκῶν ξένων ὧτ' ἀναίσθητα
 δεινῶς καταβομβῆσαν πρὸ ἐτῶν τινῶν
 κ' εἰς ἔλεον κινήσαν τὰς καρδίας των,
 αὐτὸ ἐν τῇ μονώσει μου τῇ ἀλγεινῇ
 προσβάλλον με ἀπαύστως τότε, ὥς τινα
 κωφὸν δειχθέντα εἰς τὰς γοερὰς φωνὰς
 τῆς δυστυχοῦς πατρίδος μὲ ἐξέπληττε
 κ' εἰς συντριβὴν ἐνόχου μὲ παρέδιδεν.

« Ὡς ἔρως τῆς πατρίδος, πόσῃν δύνάμιν
 φυλάττεις εἰς καρδίαν ἀδιάφθορον,

καί. ἂν πρὸς ὥρας παρὰ φύσιν δεσμευθῇς,
εἰς τρανότεραν πάλιν σπεύδεις δήλωσιν!
πλὴν ἢ ἐπ'ἀνοδὸς σου πόσον καὶ πικρὰ
κ' ἐλέγχων πλήρης!» Ταῦτα τότε ἀνέκραξα
κ' ἐξηλθον ἐκὼν ἄκων τοῦ οἰκήματος
διὰ νὰ εὕρω πόρον ζωῆς ἔντιμον
χωρὶς ἀργοπορίαν, μὴ γινόμενος
οὐδ' ὥραν μίαν βάρος τοῦ πλησίον μου.

Ἀνέκαθεν ὥς ἄριστα ἐγὼ λεχθὲν
ἐπρέσβευα ἐκεῖνο τὸ ῥησείδιον
«ἀργὸς μὴ ἐσθιέτω» τότε δ' ἔτυχε
νὰ μὴ πολυαργήσω εἰς ἀνέυρεσιν
ἔργου, ὅποιον ἤθελα. Ἠγόρασα
μὲ τὰ ὀλίγα, ὅσα ἐργαζόμενος
εἶχα οἰκονομήσει πρῶην χρήματα,
ἓνα παρὰ τὴν πόλιν ἀνεμόμυλον
μὲ ὅλα τὰ χρειώδη, εἰς μικρὰν τιμὴν,
κ' εὐθύς 'ς τὸ ἔργον. Δὲν παρῆλθεν ἑβδομάς,
καὶ ἤμην ἤδη τέχνης νέας κάτοχος
ἀπλῆς, δικαίας, κατ' οὐδὲν τῇ τοῦ Χατζῆ,
τοῦ ἀπαισίας μνήμης πρὶν σωτῆρός μου,
ὁμοιαζούσῃ. Ἀκριβῆς παραλαβὴ
τῶν ἐρχομένων σάκκων σίτου, ζύγισμα
καὶ τοποθέτησις των ἦν τὸ μόνον δὲ
εὐκόλον πρᾶγμα. Ἐκλογὴ μυλοπετρῶν
καὶ κατὰ ὠρισμένα διαστήματα
τὸ χάραγμα τῶν ἐπιμέλειαν ἀπλῶς
ἐκ μέρους μου ἀπῆται εὐσυνείδητον,
οὐδὲν δὲ ἄλλο. Τῶν περυγίων τὰ παντὰ
ἢ φύεργος Ἑλένη μόνη ἔρῳαπτεν
ἐπισταμένως. Δὲν μ' ἐπαραζάλιζε
καὶ ἡ ἐν κύκλῳ στρεφομένη μηχανὴ
μὲ τὴν πολλὴν βοήν της. Τὸ ἀλεύρωμα
σκευῶν καὶ φορεμάτων καὶ προσώπων μας

ἂν ἐρωτήσης, ἥ Ἑλένη μ' ἔλεγε·
 «Καὶ τί κακό ἔχει, ἄνδρα; ὅσον δι' ἐμέ,
 μὲ κάμνει ἀσπροτέραν, τόσον 'ποῦ ἐδῶ
 ὁ Ἀγγελῆς μας, ὅαν προβάλλω κάποτε
 ἔξαφνα ἔμπρός του, θαυμασμένος σταματᾷ,
 δέν με γνωρίζει, τὴν προτοῦ μελαχρινήν.»

Τοιαῦτα τότε. Μόλις δὲ παρῆλθε μὴν,
 καὶ ἐνθυμήθην, ὅτι ἀπαραίτητον
 καθῆκον εἶχα νὰ ἐγγράψω ἑμαυτὸν
 εἰς τὰ βιβλία τῶν Ναυπλίου πολιτῶν,
 συνδέων οὕτω στερεῶς τὰς τύχας μου
 μὲ τὰς τοῦ ἔθνους ὅλου. Τοῦτο ἔπραξα
 μεθ' ὄρκου ἐπισήμου, ἱεροῦ εὐθὺς
 κ' ἐγκαταστάθην ὡς δημότης τακτικῶς,
 φροντίζων πειθηνίως νὰ προσφέρωμαι
 πρὸς ἄρχοντας καὶ νόμους τοὺς κοινούς, τελῶν
 κι' ἀπροφασίστως πάντας ὅσους ὥρισε
 τὸ κράτος φόρους πρὸς τὴν τῶν κοινῶν χρειῶν
 ἀρκοῦσαν θεραπείαν. Ἦθελα ἐδῶ
 νὰ μὴ μ' ἐκλάβῃς σὺ κἂν, πάτερ μου καλέ,
 ὡς περιαντολόγον, ἐὰν καθαρῶς
 σοὶ εἴπω, ὅτι ἔδωκα παράδειγμα
 σωτήριον κ' εἰς ἄλλους. Πάντοτ' ἔλεγα·
 ἀφοῦ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος μου
 ὡς στρατιώτης δέν τῇ ἐχρησίμευσα,
 ἅς μὴ φανῶ κἂν ἐν εἰρήνῃ ἄχρηστος,
 ἀλλ' ὡς πολίτης εἰς τὸ πάγκοινον καλὸν
 ἅς συντελέσω νῦν τὸ κατὰ δύναμιν,
 ἀσκῶν εἰ καὶ ἀδόξους ἀρετάς τινας,
 χρησιμωτάτας ὅμως εἰς τὸν βίον μας.
 Τὴν τέχνην μου ἐξήσκουν, καθὼς ἤδη καὶ
 τὸ προεικάζεις, ἄνευ δόλου Πώποτε,
 ὅτ' εἰς τ' ἀλεύριόν του ἄμμιον εὗρηκε
 κανεὶς παρεπονέθη, ἢ ὡς ἄλλο τι

παθὼν παρὰ τοῦ Στράτη. Ἐν δὲ μάλιστα
 τῆς τέχνης ταύτης ἄρεσκε προτέρημα
 εἰς τὰς γνωστάς σοι ἔξεις μου. Τὸν ὑπὲρ πᾶν
 ἀγαπητόν μοι λόγον δὲν μ' ἐμπόδιζεν
 ὅλας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ νυκτός,
 ἀλλὰ συχνάκις καὶ ἀρμόδιον καιρόν,
 ὁπότε νηνεμία ἐβασίλευε,
 μοὶ ἔδιδεν εἰς λόγων ἀνακοίνωσιν
 μὲ ἄνδρας, ὅσοι συνετοὶ μετ' ἀρετῆς
 ἐκεῖ διεζῶν, ὄντες δὲ ἐλεύθεροι
 ψευδοῦς αἰσχύνῃς, τὴν ἐμὴν δὲν ἔφευγον
 συνομιλίαν ὥς χυδαίου μυλωνᾶ.
 Λοιπὸν ἐκ τούτων τῶν ὀλίγων συνετῶν,
 ὁπόσους εἶχε τότε ἡ πρωτεύουσα
 ἀρτισυστάτου κράτους ὠφελούμενος,
 βελτίων καθ' ἡμέραν ἑμαντοῦ πολὺ
 ἀπέβαινον κ' ἐζήτουν καὶ τὴν γνώμην των
 εἰς ἐκλογὴν βιβλίων πρὸς μελέτας μου.

Πολλὴ ἀκόμη τότε ἐβασίλευε
 ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀταξία, καὶ παντοῦ
 τοῦ Κυβερνήτου ὁ φροντίζων ὀφθαλμὸς
 δὲν ἔφθινεν. Ἰδίως ἔμενον ἀργοὶ
 πολλοὶ πρὶν στρατιῶται, κ' εἰς τὸν μύλον μου
 συχνὰ ὥσάν εἰς λέσχην συνηθοῖζοντο.
 Τούτων ἐγὼ ὥς πλεῖστα κατεσίγαζον
 παράπονα (συνήθως ὄχι βάσιμα,) ὅτε
 μοι τ' ἀνεκοίνουν ἐμετρίαζα
 ὀργὰς θρασείας ἧ καὶ ὅλως ἔσβυνα.
 Ἄλλὰ πρὸ πάντων ἐπεχείρουν τὸ ἐξῆς·
 Οὐχὶ παρέργως, ἀλλ' ἐμμόνως μελετῶν
 τὴν φυσικὴν εἰς ἔργα δεξιότητα
 ἐνὸς ἐκάστου τούτων, ἐπρομήθευον
 εἰς ὅτι πλείστους εἶδη ἀσχολήσεως
 ἀρμόδια καὶ τοῦτο πράσσων ἔχαιρον,

διότι λίαν χρήσιμοι εἰς ἑαυτοὺς
 καὶ εἰς τὸ κράτος ἄνθρωποι ἐγίνοντο,
 καὶ διορθοῦντες τὰς στρεβλὰς πρὶν τάσεις των,
 δὲν ἐξεζήτουν πλέον παρὰ τοῦ κοινοῦ
 προικοδοτήσεις καὶ συντάξεις κ' ἁμοιβὰς
 δι' ὑπερῆχθ' ἐκδουλεύσεις των,
 ἀλλὰ ἡὐχαριστοῦντο εἰς τὸ μέγιστον
 ἀπόκτημα, τὸ τῆς ἐλευθερίας των,
 ὅπερ δὰ μόνον (ὡς ἀπλοῖκῶς ἐγὼ
 τοὺς ἐξηγοῦσα) διὰ τῆς πολλῶν ὁμοῦ
 ἢ μᾶλλον, πάντων τῶν Ἑλλήνων ἀρετῆς
 ν' ἀποκτηθῇ ἡτο τρόπος· ὅθεν καὶ πολλὰς
 ὀφείλει πᾶς τις χάριτας πρὸς τὸ κοινὸν
 νὰ ἔχη, ὅχι μέμψεις ἢ ἀξιώσιν
 ποτὲ νὰ τρέφῃ κατ' αὐτοῦ, καὶ ἂν τυχὼν
 αὐτὸς πλείοτερ' ἄλλων του συμπολιτῶν
 δεινὰ ποτε ὑπέστη. Ταύτας τὰς ἀρχάς,
 ὦ πάτερ, τότε οἱ ἐρχόμενοι 'ς ἐμέ,
 δὲν ἔξέρω πῶς, ἀσμένως τὰς ἐδέχοντο
 ἐκ στόματός μου ὅταν τὰς ἀνέπτυσσα,
 παρ' ἄλλων ὅχι τόσον. Ἔτυχε δ' ἐγὼ
 ν' ἀκούσω, ὅτι ἔλεγον κ' ἐκήρυτταν·
 «Καθάρῃο στάρει εἶν' τοῦ μυλωνᾶ αὐτοῦ
 τὰ λόγια· τέτοια ποῦ νὰ εἴπῃ καλαμαράς!
 καὶ ἂν τὰ εἴπῃ, τὰ κάμνει ὅαν αὐτὸν ἐδῶ;»
 Ἐκ τούτου δὲ ἐπάνω Καλοπίχειρος
 καὶ κάτω Καλοπίχειρος μετὰ τιμῆς
 κ' εὐγνωμοσύνης τ' ὄνομά μου ἔλεγον
 οὐ μόνον ὅσοι εἶδαν ἀπ' ἐμὲ καλόν,
 ἀλλὰ καὶ ἄλλοι κ' οἱ ἀντιφρονοῦντές μοι.

Τὰ ἔξοδά μου ἦσαν ὀλιγώτατα
 ἐν τῇ οἰκίᾳ. Πᾶσα πολυτέλεια
 ἐνδυμασίας ἢ τραπέζης ἢ σκευῶν
 παρὰ τῆς γυναικὸς μου, ὡς καὶ παρ' ἐμοῦ

σκληρῶς ἀπεσοβείτο, παρεκτὸς μιᾶς
 ἐτόλμων κᾶπου κᾶπου ἀγορὰν καλῶν
 βιβλίων, καὶ εἰκόνων δὲ ἐκφραστικῶν
 τῆς ἀρετῆς, μὲ τέχνην δελεάζουσαν
 τὴν τοῦ ἀνθρώπου αἵσθησιν καὶ δι' αὐτὸ
 συντελεστικωτάτων πρὸς τὴν μόρφωσιν.

Τοιοῦτος ἦτ' ὁ βίος μου. Καὶ τρίτον δὲ
 προσαποκτῆσας τέκνον, ἔν κοράσιον,
 ἐπεμελούμην τὴν καλὴν τῶν γόνων μου
 ἀνατροφὴν, κ' εἰς τοῦτο πάλιν βοηθὸν
 τὴν σύμβιον μου εἶχον πάνν πρόθυμον.
 Ἐνῷ δ' εἰς πάντα τ' ἄλλα αὕτη σύμφωνος
 διῆγε μετ' ἐμοῦ, εἰς ἔν διάφορος
 τὴν γνώμην μόνον ἦτο. Ἐδυσχέραιεν
 ὅτι καὶ ἄλλης κόρης μήτηρ ἔγινε
 καὶ εἰς μελαγχολίαν ἐβυθίζετο,
 διαλογιζομένη, πόσον δύσκολος
 ἐγίνετ' ὁσημέραι εἰς τὸ Ναύπλιον
 τῶν θυγατέρων ἡ ἀποκατάστασις.
 Ἐγὼ δ' αὐτὴν ἡπίως καθησύχαζα,
 πρὸ πάντων τοῦτο λέγων· ὅτ' οἱ ἄνθρωποι
 ὡς ἀγνοοῦντες τ' ἀληθὲς συμφέρον μας
 ἐν πᾶσι, χρέος ἔχομεν νὰ στέργωμεν
 πᾶν ὃ τι κατὰ φύσιν ἐμφανίζεται,
 καὶ πρὸς δοξολογίαν τοῦ πατρὸς ἡμῶν,
 τοῦ αἰωνίου, οὕτω τὴν κατέπειθα.

Ἀντὶ προικὸς μὲ ἦθη μόνον σὴφρονα
 καὶ γυναικεῖα ἔργα τὰς κορίσκάς μου
 πρεπόντως καταρτίσας καὶ μὲ γράμματα
 ὀλίγα καὶ καλὰ, τὰς καλοῦπάνδρευσα
 καὶ ἔχω τὴν χαρὰν μου, βλέπων κ' ἔκγονα,
 προκόπτοντα κατ' ἄμφω, ὡς ποιδῶ. Σὺ δὲ
 μὴ ἀπορῆς, ἂν τῶρα ἐμπρὸς σου βλέπῃς με
 τριακοντούτῃ μόλις καὶ νεάζοντα·

ἤδη ἐγὼ τὸ ἔτος τὸ πεντηκοστόν,
ζῶν ἐν Ναυπλίῳ τὸ ὑπερηκόντισα
ἀλλ' ἦλθον ἐδῶ οὕτως εἰς τὴν ὄψιν σου
ὁποῖος ἦμην, ὅτε γράφων μ' ἄφησες,
ἵνα μ' ἀναγνωρίσης εὐκολώτερον.

Πλειότερα δὲ χρήματ' ἔδαπάνησα
εἰς τοῦ υἱοῦ μου Ἀγγελῆ τὴν παιδευσιν,
πᾶν δ' ὅτι σφόδρα νέος ὢν ἐγὼ καλὸν
ἐδίδην εἰς μάτην, προσεπάθησα
αὐτὸς κἂν ν' ἀπολαύσῃ ἀντ' ἐμοῦ αὐτό.
Τῆς ἐπιστήμης ἐμβριθῆς ἀκροατὴς
νὰ γίνῃ τῷ παρέσχον τὴν εὐκόλυνσιν
ὥς ἐν Ἑλλάδι, οὕτω κ' ἐν τῇ Φραγκικῇ
Εὐρώπῃ, ν' ἀποκτήσῃ δὲ καὶ οὐ μικρὰ
καλῶν τεχνῶν στοιχεῖα, τὰ τῆς γραφικῆς
καὶ μουσικῆς πρὸ πάντων, ὡς πειθόμενος,
ὅτι ἀνάγκη πᾶσα ν' ἀναπτύξῃ τις
διὰ παιδείας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς
ὥς καὶ τοῦ σώματός του ἐν συστήματι
ἁρμονικῷ, ἂν μέλλῃ ν' ἀπολαύσῃ καὶ
εὐδαιμονίαν πλήρη τὴν κατ' ἀνθρώπον.
Ὡς πάντων δὲ κρηπῖδα καὶ ὡς κορυφήν,
καθ' ὅσον ἡδυνάμην, τῷ ἐνέπνευσα
εὐσέβειαν γνησίαν πρὸς τὸν πλάστην του,
τὸν ἐμὸν βίον διηγούμενος συχνὰ
καὶ πράττων ὅπως ἔπραττα, ἀφίνων δὲ
ἕως τὴν ἐλευθέραν κρίσιν του τὰ μερικά,
καὶ οὕτω τέλος τὸν ἀπέλυσα μ' εὐχὴν
ἐγκάρδιόν μου ταύτην· «ὄχι ἀτελῇ,
ἀλλὰ τελείαν ὅσον δύναται ἐπὶ γῆς
ζωὴν νὰ ζήσῃ καὶ ψυχῇ καὶ σώματι,
καὶ νὰ διάγῃ πάντοτε εὐαρεστῶν
θεῶ τε καὶ ἀνθρώποις.» Σὺ, θεέ, αὐτόν,
εἰς ἣν ὁδὸν ἐξέλεξ' ἐνδυνάμωσον,

ὁ μόνος τοῦτο ἰσχύων. Εἰς τὸ πέλαγος
 πολυκυμάντου κοινωνίας εἰσελθὼν,
 ἐλπίζω, ὅτι φάρον του τῆς ἀρετῆς
 τὸ ἄστρον θέλει ἔχῃ, ἵνα μή ποτε
 ἐν τῷ διάπλῳ πάθῃ τι ἀνήκεστον,
 καρποὶ δὲ οὕτως ἐν αὐτῷ παιδεύσεως
 ὀρθῆς ἀναφανῶσι, καὶ ἐκλάμψωσι
 πατρῶα καὶ παππῶα παραδείγματα
 ἐκ νέου πάλιν, πάντως δὲ μετὰ ῥυθμοῦ
 πολὺ τελειότερου. Ἄλλὰ τὰ αὐτοῦ
 ἐγὼ ἐνταῦθα σιωπῶ. Ἦδη ἀνὴρ
 αὐτὸς ὢν, μόνος λόγον ἑαυτοῦ, φρονῶ,
 νὰ δώσῃ εἶνε δίκαιος πρὸς τὸν θεόν,
 καθὼς καὶ πρὸς τὴν ὅλην ἀνθρωπότητα.

Ὅλῖγα ἔτι μέλλω νὰ διηγηθῶ,
 ὦ πάτερ, πρὸς σε, πλὴν σπουδαῖα δι' ἐμέ.
 πῶς ἦλθα δηλονότι εἰς συνδιάλεξιν
 περὶ μεγάλου ἐμβριθοῦς ζητήματος
 ἐγὼ ὁ μυλωνᾶς ὁ ὀλιγοπαίδευτος
 μετὰ τινος ἀνθρώπου, ὅστις εὖωνον
 φιλοσοφίαν ἀποκτήσας, κατ' αὐτὴν
 διῆγεν ἐν Ναυπλίῳ τὰς ἡμέρας του.

Ἀνὴρ κοντός, παχύς, ἀλλὰ ὑδράργυρος
 εἰς τὰς κινήσεις, ἡλικίας δὲ ἑτῶν
 ἐξήκοντα περίπου ἦν ὁ πρότερον
 τὸν μύλον μου ὡς κτῆμα ἔχων ἴδιον.
 Ἦ μετ' αὐτοῦ μου σχέσις ἦτο προῖον
 τῆς γενομένης ταύτης μεταξὺ ἡμῶν
 ἀγοραπωλησίας, φίλοι μέτριοι.

Μιᾷ τῶν ἡμερῶν τὸν εἶδ' ἀνέλπιστα
 με ὁδοιπόρου ἐπίβλημα καὶ σπεύδοντα
 πρὸς τὸν λιμένα κάτω. Τὸν ἀσπάζομαι,

κ' ἰδὼν μ' ἐκείνος, ἔξετράπη τῆς ὁδοῦ
 ἁσμένως καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν μύλον μου
 « Ἀναχωρῶ » κραυγάζων. — Διὰ ποῦ, καλέ; —
 Διὰ τὴν Ὀδησσόν μου, Καλοπίχειρε,
 ὁπόθεν καὶ κατέβην πρὸ ἐπτὰ ἔτων
 εἰς ταύτην τὴν Ἑλλάδα σου. — Ἑλλάδα μου;
 Δὲν εἶνε κ' ἰδική σου; — ὦ, μὴ γένοιτο,
 εἰς τόπον ἕνα τὴν ἀγάπην μου ἐγὼ
 ποτὲ ν' ἄλυσω. Ἄν δ' ἐτήρησας
 ὀλίγην πρὸς με σὺ καλὴν διάθεσιν,
 διότ' εἰς πάνυ εὐτελῇ ποτε τιμῇ
 τὸν μύλον σ' εἶχα δώσῃ, (ἐνθυμεῖσαι δά)
 ἕνα καφὲν ὡς τάχος, σὲ παρακαλῶ,
 ἐτοίμασον καὶ δός μοι, ἔσθῃ ἐπὶ ποδὸς
 νὰ τὸν ῥοφήξω, πρὶν ἢ ἐπιβιβασθῶ,
 κ' εὐχαριστίαν πρῶτ' ἂν θέλῃς, νὰ ἐδῶ
 χαρίζω σοι προθύμως πρὸς ἐνθύμησιν
 τὸ σύστημά μου ὅλον τὸ βιωτικόν,
 εἰς λέξεις δύο περιλαμβανόμενον. —
 Μετὰ χαρᾶς, ὦ φίλε, ἔρχετ' ὁ καφές.
 Τὸ σύστημά σου; — Τότε σιγανὴν φωνὴν
 τὰ χεῖλη του ἐκφέρουν μετ' ἐμφάσεως.
 Κοσμοπολίτης εἶμαι! πῶς σὲ φαίνεται; —
 Μιᾶς πατρίδος δηλαδὴ δὲν δέχεσαι
 ἰδιαιτέρας, φίλε, νὰ καλῆσαι σὺ
 πολίτης, ἢ τί ἄλλο;... — Μ' ἐκατάλαβες.
 Διὸ μὲ βλέπεις σήμερον ἐκπλέοντα
 ἐντεῦθεν. Ὅσον χρόνον τὸ συμφέρον μου
 ἐν τῇ Ἑλλάδι εὗρισκα, διέμενα
 δὲν το εὗρίσκω πλέον; καὶ Ἑλλὰς καὶ σύ,
 ὦ Ναύπλιον, Ἑλλήνων γῆς πρωτεύουσα,
 ἔχειτ' ὑγείαν πλείστην, ὅσῃν θέλετε!..
 Καλὸς εἶν' ὁ καφές σου... Μὴ τυχὸν αὐτὸν
 ἢ κυρὰ Ἀένη, ἢ καλὴ νοικοκυρά,

τὸν ἔψησεν; — ὦ φίλε, ἀδιάφορον
 μοὶ φαίνεται νὰ εἶναι, τίς τὸν ἔψησεν.
 Ἐκεῖνη ἴσως. Ἄλλ' ἐγὼ παράπονον
 ἐκφράζω πρὸς σε δίκαιον, ὅτι ἐνῶ
 καλὸν καφέν σοὶ δίδω καὶ θερμότατον,
 ἀπ' ἐναντίας σὺ μὲ τὸ ψυχρότατον,
 ὀλέθριόν σου σύστημα βιωτικὸν
 μὲ ἀνταμείβεις. — Τότε διακόπτων με
 ὁ γέρον εἶπε· Στράτη, μὴ μουρμούρες, μὴ
 ὁ ἔχω, τοῦτο, φίλε μου, σοὶ δίδωμι.
 Τοῦτο μ' εὐφραίνει τοῦτο μὲ ὠδήγησε
 μέχρι τῆς ὥρας Εἶναι τ' ἄκρον ἄωτον
 τοῦ ἔχειν μου ὀλοκλήρου· καὶ παρακαλῶ
 νὰ μὲ πιστεύσῃς, ὅτι τῶρ' ἀναχωρῶν
 σοὶ δίδω πρᾶγμα ὅχι ἀποθνήσκον.
 «Τῷ εὐτυχοῦντι πᾶσα γῆ πατρίς!» αὐτὸ
 κοσμοπολιτικὴ τις κεφαλὴ ποτε
 ἀνεῦρεν ἐξαισίως κ' ἐξεφώνησεν
 ὥς περιέχον θησαυρὸν ἀληθειῶν,
 εὐεργετικωτάτων εἰς πᾶν ἄτομον
 τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐπομένως δὲ
 καὶ εἰς τὴν ὅλην, ὅλην ἀνθρωπότητα
 Πλήν, φίλε Σαλωνίτη, ... ἄκου' διὰ τί
 ὀλίγον τὸ κακίῳ τὸ λαμπρὸν αὐτὸ
 τοῦ βίου σύστημά μου. Ἐνῶ πάντοτε
 μ' εὐχαριστοῦσ' ἐξόχως καὶ μὲ πᾶν καλὸν
 μέχρι τῆς ὥρας μὲ κατεπλημύρισεν,
 ἐν μόνον μὲ ἀρνῆθη, τὸν καλὸν καφέν,
 τὸν ἐκ χειρὸς συζύγου σκευαζόμενον·
 διότι ἔμειν' ἄγαμος, ἐνῶ συχνὰ
 τοὺς τῆς διαμονῆς μου τόπους ἄλλαξα,
 φερέοικος σχεδόν. — Ἐλα ἱγιάλῳ ἱγιάλῳ,
 ἐγὼ τῷ ἀπεκρίθην· τίς τὸ ἥλπιζε,
 καφῆς καλοσημένσας, ὁ θεωρηθεὶς

ἀπὸ ἐμὲ διόλου ἀδιάφορος,
 αὐτὸς ἐκ προοιμίων νὰ προσθέσῃ ἰσχὺν
 εἰς πᾶν ὅτι νὰ εἶπω πρὸς σε ἔμελλον,
 ἵν' ἀντικρούσω τὰ σοφά σου γνωμικά.
 Ἄλλὰ ἰδοὺ, ὦ φίλε, ἡ κραυγάζουσα
 ἐντὸς σου φύσις, πῶς ἐλάλησε λαμπρῶς
 καὶ τὰς ἀρχάς σου ἄρδην κατετρόπωσεν.
 Ὅλιγον ἔργον ἔτι μέν' ὑπόλοιπον
 ἐγὼ λαλῶν νὰ πράξω, καὶ ν' ἀναστηθῇ
 τὸ τρόπαιον τῆς νίκης ἀδιάσειστον. —
 Τί τρόπαια, τί νίκας, Καλοπίχειρε,
 μοὶ ἀναφέρεις; Ν' ἀρνηθῶ τὸ δόγμα μου
 ἐλπίζεις σὺ ποτέ σου, ἐπειδὴ ποθῶ
 ἐνίστε τινὰς τῶν ἀπολαύσεων
 τοῦ βίου τοῦ ἐδραίου; Γίνομαι ἐγὼ
 κ' ἐδραῖος, ἅμα εὗρω τὸ συμφέρον μου. —
 Συμφέρον λέγεις κ' εἶπες ἤδη πρὸ μικροῦ
 σαφήνισον, πῶς τάχα ἐννοεῖς αὐτό; —
 Νὰ ζῶ ὅπως μ' ἀρέσκει, χωρὶς στέρησιν
 τῶν ὅσων θέλω· τοῦτο δὲ κ' ἐπέτυχα
 οὐχὶ μετρίως ἕως τώρα, δις καὶ τρίς.
 Ἐκ τῆς Ἠλείρου, τῆς πατρίδος μου, φυγὼν
 κ' ἐγὼ πρὸ χρόνων, ὅπως τόσοι πρὸ ἐμοῦ
 μικροὶ μεγάλοι, τὸ μὲν διὰ πορισμόν,
 τὸ δὲ καὶ πλέον διὰ τοῦ Τεπελενλῆ
 τὴν τυραννίαν τότε, τὴν ἀφόρητον,
 τὸ φύσημά μου ἔπῃρα πρὸς τὴν βόρειον
 Βεσσαραβίαν, καί, ὥς ἤθελα, ἐκεῖ
 κυβέρνησιν εὗρηκα καὶ ἐπόρευα
 κατευχαριστημένος. Ἄλλὰ δίσκετοι
 ἐπῆλθον χρόνοι, καὶ ζημιωθεῖς πολλά,
 ἐστράφημ πρὸς δυσμὰς ἔς τὴν Στεφανούπολιν
 τὴν τῆς Τρανσυλβανίας, ὅπου ἔμποροι
 ὁμογενεῖς προθύμως μ' ἐβοήθησαν,

καὶ πάλιν τὰς δυνάμεις μου ἀνέλαβα.
 Ἐλπίδες ὅμως πλούτου ἔτι μείζονος
 μὲ εἴλκυσαν πρὸς ἔω, ᾗ τὴν πρωτεύουσάν
 τῆς Μολδαβίας. Εὐφωροὶ μουσί' ἐκεῖ
 παρὰ μπογιάρου χρεωμένου εὐθηνὰ
 ἀγορασθεῖσαι εἰς περιόριστον καλήν,
 ἀντήμειψαν λαμπρῶς τὰς προσδοκίας μου
 ἑννέα ὅλα ἔτη. Τέλος κορεσθεῖς
 τοῦ πλούτου καὶ τὴν δόξαν ἐπεθύμησα.
 Λοιπὸν πρὸς νότον ἔστρεψα τὸ βλέμμα μου·
 κ' ἐνῶ ἀκόμη ἤκμαζεν ὁ πόλεμος
 τῶν Τούρκων καὶ Ἑλλήνων, ἀπεφάσισα,
 ὥς ἔχων φίλους Φαναριώτας δυνατοῦς,
 νὰ πλεύσω πρὸς τὴν ἔτι ἀκατάστατον
 Ἑλλάδα, ἐδῶ θέσιν ὑψηλὴν τινα
 πολιτικὴν ἐλπίζων νὰ καθέξω πῶς.

Ἐξ Ἰασίου ἀρμαμάξης ἐπιβὰς
 εἰς Ὀδησσὸν κατέβην, καὶ δόλοκληρον
 ἐκεῖ ἐνιαυτὸν ἐθυροφοίτησα
 εἰς μεγιστάνων οἴκους, χάριν σχέσεων,
 σπουδάζων οὕτω τὴν ἐπιτυχίαν μου
 ἐν τῇ Ἑλλάδι νὰ συστήσω στερεῶς.
 Μὲ εἶδε τέλος αὕτη ἡ ξηρὰ σας γῆ
 εὐπάρυφον ἐλθόντα, λάμπιν δ' ἔχοντα
 ἀκμαίαν, ὅπως τ' ἄστρα τ' ἀνατέλλοντα.
 Εἰσέστην, ἐλυγίσθην εἰς τοῦ μὲν καὶ δὲ
 τὰς ἐσπερίδας, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν μου
 λαμπρὰν οἰκίαν ἐν χορείᾳ παμπληθεῖ
 συχνὰ τὸν διπλωμάτην ἔπαιξα σοφῶς,
 ὑποδεικνύων προστασίας κραταιὰς
 κεφαλαιούχων ξένων, πρεσβειῶν, αὐλῶν.
 Πλὴν τ' ἁγιοπαῖδισι, φίλ', ἐδῶ δὲν ἔτρωγαν
 χορτάρια, ὅπως οἱ τσαράνοι τῆς Βλαχίας
 καὶ Μολδαβίας κ' οἱ μουζίκ' οἱ Ῥωσσοί.

Μὲ ὅλην ὅσῃν τότε πολυτέλειαν
 ἀνέπτυξα ἐνταῦθα, εἶδα πάντοτε
 ματαιουμένην πᾶσαν προσδοκίαν μου·
 τὸ τέϊ μου, τὸ ποῦνσί μου τὸ ἔπιναν
 φουστανελλάδες ἄνδρες μ' εὐχαρίστησιν,
 εἰς τὰ ὀχήματά μου συγκατένευαν
 ἀπαντικρὺ μου ὥς ὑποδεέστεροι
 νὰ κάθηνται καὶ ἄνδρες τοῦ Βουλευτικοῦ,
 μὲ ἠκολούθουν δέ τινες κ' εἰς τὸν πεζὸν
 περίπατόν μου, εὐλαβῶς τὸ βῆμά των
 ὀπίσω τοῦ ἐμοῦ ὑποβραδύνοντες,
 ἐνίοτε καὶ τίτλους μοὶ ἀπέδιδαν
 χονδρούς, παχεῖς, πλὴν πράγματι τιμὴν τινα
 καὶ κοινωνίας θέσιν δὲν κατέλαβον
 σημαντικὴν, ἀλλ' ἤμην, ὥς τις ἄχρηστος
 τροχὸς ἀμάξης πέμπτος, τὸ λεγόμενον.
 « Ἄ, ἔτσ' εἶν' ; » εἶπα « παρευθὺς μεταβολή!
 νὰ ἰδοῦμε πρακτικόν τι ! » Ἄρχισα λοιπὸν
 σφικτότερος νὰ εἶμαι εἰς τὰ ἔξοδα,
 τὰς ἐσπερίδας ἔπαισα κατὰ μικρόν,
 προσοδοφόρα κτήματα ἀκίνητα
 ἠγόραζα καὶ χρήματα ἐτόκιζα,
 τὸν πλοῦτόν μου αὐξάνων μὲ προμήθειαν
 τοῦ ἐρχομένου γήρατος· πλὴν θεωρῶν
 τὰ πράγματα τοῦ τόπου σας ἀβέβαια,
 κ' ἰδέας βλέπων ὅλως δημοκρατικὰς
 ἐμβάσας εἰς τὰς κούφας κεφαλὰς τινῶν,
 ν' ἀναχωρήσω εἶπα, καὶ εἰς εὐθηνὰς
 τιμὰς ἐξέκαμ' ἅπαντα τ' ἀκίνητα
 καὶ κινητά μου. Ὅδησὸς μὲ καρτερεῖ,
 ἢ εὐτακτος τῶν Ῥώσων καὶ φιλήσυχος
 ἔξόχως πόλις. Εὐρωπαϊῶν ἢ τρυφὴ
 ἐκεῖ μὲ τὴν Ἀσίας αὐστηρότητα
 συνδεδεμένη εἶναι. Ἐκεῖ κάλλιστα

ὀχήματα καὶ δοῦλοι εὐμαθεῖς, κομφοί,
 ἐκεῖ θερμαὶ οἰκίαι, ἐκεῖ εὐχυμοὶ
 ὀπῶραι μεσημβρίας καὶ οἱ ἄριστοι
 τῆς ὑψηλίου οἶνοι, ὅλοι ἄρωμα,
 μὲ πλοῖ' ἀπανταχόθεν συγκομίζονται,
 ἐκεῖ τῶν Ἱταλῶν οἱ μελωδόφωνοι
 εὐφραίνουσι εἰς τὰ θέατρο' ἀκοῆς λεπτάς,
 Γαλλίδες δ' ὀρχηστρίδες πρώτης τάξεως
 μὲ ζωηρὰς καὶ εὐρύθμους σείσεις τῶν ποδῶν
 τὴν ὄρασιν. τὸν νοῦν μας συναρπάζουσιν·
 ἰδοὺ συντόμως βίος θυμηδέστατος!
 ἐκεῖ ν' ἀπέλθω σπεύδω! Σὺ δὲ μέν' ἐδῶ,
 καὶ καθ' ἐκάστην βάπτιζε τὰ ὧτά σου
 εἰς πολιτικολόγων ἔριδας ξηρὰς,
 ἦ, ἐὰν θέλῃς, θαύμαζε γλαυκότητος
 τοῦ οὐρανοῦ, αἴερος διαφάνειαν
 καὶ ἡλίου δύσεις μὲ βουνὰ πορφυρανθῆ,
 καὶ βλέπε τὴν λευκόχρουν (κατ' ἐξαίρεσιν!)
 τοῦ κλέπτου φουστανέλλαν καὶ τρεμουλίαιζε
 εἰς πάντ' ἀήθη θόρυβον νυκτερινόν.
 Ὑγίαινε, ὦ φίλε, καὶ ὑπόμενε
 κιᾶν δύνασαι, εὐφραίνου, Ζηλωτὸς ποτὲ
 εἰς κοσμογυρισμένον, καθὼς εἴμ' ἐγώ,
 δὲν εἶσαι οἰκτιρμοῦ δὲ πλείστου ἄξιος. —
 Εἰς κοσμογυρισμένον, ὦ Φιλόρῳσσε,
 ἐπρόφερες; Δὲν εἴμ' ἐγὼ Φιλόρῳστος.
 Φίλο μὲ τόπον ἢ μὲ ἔθνος συντεθέν,
 εἶν' ἐν τῷ λεξικῷ μου λέξις ἄγνωστος,
 ἀλλ' εἶμαι μόνον φίλος τοῦ συμφέροντος,
 ὅπου καὶ ἂν τὸ εὖρω Ἐκατάλαβες;
 Μὲ τ' ὄνομά μου λέγε με. — Καλὰ λοιπόν,
 Κονδύλη, φίλε. Ὑύρισα καὶ ἐγὼ πολύν,
 καθὼς σὺ κόσμον, ἴσως καὶ πλείοτερον·
 πλὴν ἄφησά τον, καὶ εἰς τὴν πατρίδα μου

νὰ ἐπιστρέψω ἔσπευσα, ἅμα καλῶς
 νὰ διαθέσω ἡδυνήθην τὰ ἐμά,
 χωρὶς ἀμέτρους ὑπὲρ τοῦ ατόμου μου
 νὰ ἔχω πλούτου ἀξιώσεις ἢ τιμῶν.
 Τοὺς λόγους δ', ὅς' εἰς τοῦτο μὲ ἐκίνησαν,
 τοὺς ἀναφέρω τῶρα, ὅχι ὥς ποσῶς
 ἐλπίζων νὰ σὲ πείσω, ἐπειδὴ πολὺ
 σὲ βλέπω ἐκουσίως ἀποπνίγοντα
 τὰς ἐνδομύχους τῆς καρδίας σου φωνάς,
 ἀλλὰ ὥς Ἑλλην, φύσει φιλελεύθερος,
 τὰ σὰ ν' ἀκούσω μόνον δὲν ἀνέχομαι,
 θὰ εἶπω καὶ τὰ ὅσα ἔπεισαν ἐμὲ
 νὰ ζήσω, ὅπως βλέπεις. Σὺ δ' ἀκούσας με,
 πορεύου ἐν εἰρήνῃ, κιᾶν ἐνίστε
 ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῆς μεγάλης σου τρυφῆς
 μὲ ἐνθυμεῖσαι, τοῦτο μόνον μὲ ἀρκεῖ.

Μετὰ θεόν, ὦ φίλε, τὸν θεόν, ὃν σὺ
 διόλου μέχρι τοῦδε δὲν ἀνέφερες,
 μετὰ θεὸν ἐγὼ εἰς τὴν πατρίδα μου
 τὸ πλεῖστον τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ σεβασμοῦ
 ἐπέισθην ν' ἀπονέμω. Εἰς ἐμὲ αὐτὴ
 εἶν' ὄντως ὁ πλησίον Ὀνομάζω δὲ
 πατρίδα, ὅχι μόνον τὸν γεννήσαντα
 κ' ἐκθρέψαντά με τόπον, ἀλλὰ σύμπασαν
 τὴν γῆν τῶν ὁμοφύλων μου. Ἄν δ' ὁ θεὸς
 οὐχὶ ματαίως ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον,
 ἀλλ' ἵνα καταστήσῃ αὐτὸν ἄξιον
 μεγάλης εὐοντίας, ὥς ἐγὼ φρονῶ,
 καὶ ἂν ἡ εὐοντία εἶν' ἀδύνατος
 χωρὶς συμφώνου καὶ ἁρμονικῆς πολλῶν
 συμπραξέως πρὸς ἓνα ἀγαθὸν σκοπόν,
 βεβαίως, ὅπως ἔχει ὁ πλανήτης μας
 ἀνάγκ' εἰς πάντα νὰ ὑπάρχῃ ἄνθρωπον
 βαθῶς ῥιζωμένος εἰς τὰ σπλάγχνα του

ἔρωσ τοῦ τόπου, ὅπου ἐγεννήθη τις
 καὶ τῶν μεθ' ὧν ἐτράφη καὶ συνέζησε,
 καί, δόξα τῷ θεῷ, ὑπάρχει ἔκπαλαι,
 μ' εὐφρόσυνον ἀνάγκην ζωπυρούμενος
 ἀπὸ τῶν πρώτων βρεφικῶν μας ἡμερῶν.
 Αὐτὸς τὸν παῖδα, ἔφηβον, κυρίως δὲ
 τὸν ἄνδρα ἐμψυχώνει μυστηριωδῶς
 εἰς πᾶσαν προᾶξιν ἢ ἐπίνοϊαν καλήν,
 σκοποῦσαν τὴν ἰδίαν, ταυτοχρόνως δὲ
 καὶ τὴν τῶν ὁμοφύλων του συντήρησιν,
 ἐξ ἧς προβαίνει ἐν καιρῷ ἡ ποιητὴ
 τοῦ ὅλου βίου μόρφωσις. Αὐτὸς γεννᾷ
 ἐκ τῶν ξηρῶν ἐρίδων, ἃς σὺ ἔλεγες,
 τοὺς ἐθνωφελεστάτους τῶν καρπῶν. Αὐτὸς
 καὶ τὸν ἀήθη κροτοθόρυβον νυκτὸς
 ἀνέχετ' ἔτι, γρηγορῶν δέ, ὅτε δεῖ,
 παρασκευάζει πάγκοινον ἀσφάλειαν
 εἰς τόπους, ὅπου ἔλειπε, καὶ ἡδονὴν
 παρέχ' εἰς τὸν πολίτην ἀνεκκλήτητον,
 τὴν προῖοῦσαν ἐκ τῆς συναισθήσεως
 τοῦ ὅτι ἐξετέλεσ' ἐν καθήκόν του.
 Αὐτὸς δὲ τέλος τὸν πικρόν, τὸν πρόωρον
 ἐν τῷ πολέμῳ θάνατον καὶ ἐν εἰρκταῖς
 μετὰ βασάνους, ὥς γλυκὺ ἀπόλαυσμα
 τὸν συνιστᾷ εἰς στήθη ἀδιάφθορα.
 Χωρὶς δὲ τούτου, τοῦ πατρίδος ἔρωτος,
 ὦ, πιστευσόν μοι, πᾶς ἀνθρώπων ὅμιλος
 καὶ πᾶσα πολιτεία, πρὶν παγιωθῇ,
 ἢ φθίνει, παραλύει ἐσωτερικῶς,
 ἢ ὀλεθρόν της ἐπισπᾷ' ἐκ τῶν ἐκτός.
 Καὶ οἱ ἐκτὸς δὲ οὔτοι, ἂν δὲν ἔχωσιν
 ἄγνόν πατρίδος ἔρωτα τῆς ἑαυτῶν,
 ἐν χρόνῳ βραχυτάτῳ ἀφανίζονται
 ὑπ' ἄλλων πάλιν. Τέρμα οὕτω τῶν δεινῶν

τῆς ὅλης ποῦ θὰ ἴδῃς ἀνθρωπότητος ;
 'Ἄλλ' ἂν που καὶ εἰς μόνος καὶ μικρὸς λαός,
 πατρίδος ἔχων ἔρωτα, τὰ ἴδια
 στεῖρῶς συμπήξῃ πράγματα διὰ καλῶν
 ἀγώνων καὶ δικαίων, ἀνενόχλητον
 πορίζων πρῶτον ἑαυτῷ τὴν ὕπαρξιν
 καὶ τὰ λοιπὰ κατόπιν, νόμους, παιδευσιν
 καὶ τέχνας κ' ἐπιστήμας, τότε δυνατὴ
 καὶ ἡ καλὴ τῶν ἄλλων διακόσμησις,
 ἐκτελουμένη δι' ἀπομιμήσεως
 τῆς συνετῆς ἐν χρόνῳ τῷ προσήκοντι.
 Πρὸς τοῦτον, φίλε, τὸν σκοπὸν ἀπέβλεψαν
 πολλοὶ ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι λαοί,
 ἀποσοβοῦντες τὴν νωθρὰν ἀπάθειαν,
 ὥς καὶ τὸ τοῦ ἀτόμου ἰδιοτελές,
 καί, ὅς' ἡ δύναμις των, ἔργ' ἀπέδειξαν
 κοινωφελῇ τοῖς πᾶσιν, ἔστωσαν αὐτὰ
 πρωτότυπα ἢ ἄλλως καὶ μιμήματα
 δι' ὃ δὴ κ' εὐοντίας ἐπὶ γῆς μερὶς
 εὐρίσκεται, τὴν ἄλλην προεμφαίνουσα
 τὴν αἰωνίαν, ὥς τῆς νῦν συνέχειαν,
 ἀλλ' ἀσυγκρίτως βέβαια πολὺ αὐτῆς
 καλλίονα Οὐαὶ δέ, ἂν δὲν ἔβλεπεν
 ὁ ἥλιος τοὺς Κόδρους καὶ Θεμιστοκλεῖς
 καὶ τοὺς Ῥηγούλους καὶ Δεκίους μαχητὰς
 ἀφιλοψύχους ὑπὲρ τῶν πατρίδων των.
 Οὐαί, ἂν ὁ Σωκράτης, ἰδιαίτερα
 συμφέροντ' ἀμελήσας δὲν προσέκειτο
 εἰς τὸ πατρῶον ἔδαφος τῶν Ἀθηνῶν
 ἀναποσπάστως καὶ τοὺς συμπολίτας του
 πρὸ πάντων δὲν ἡγάπα κ' ἐσωφρόνιζε.
 Τοιαῦται φύσεις, αἱ τοῦ ὄντως ἀγαθοῦ
 κατ' ἐπιστήμην λάτραι καὶ εἰσηγηταί,
 εἰς τὴν γυναικ' ἂν μόνον περιώριζαν

τὸ φίλτρον κ' εἰς τὰ τέκνα, ἧ καὶ ἂν τὸ σὸν
 τῆς κοσμοπολιτείας, φίλε, σύστημα
 πρεσβεύοντες ἀφρόνως ἐπορεύοντο
 εἰς πᾶν ἀδιακρίτως τοῦ πλανήτου μας
 αὐτοῖς ἀρέσκον μέρος, μεταβάλλοντες
 τὴν οἴκησίν των καὶ τὴν ἐνασχόλησιν,
 ἧ, ἂν ὥς τινες τώρα, καὶ τοι μένοντες
 ἐν τῇ πατρίδι, ὅμως ὑπεράσπισιν
 σημαίας ξένης ἰσχυρᾶς δυνάμεως
 ἠγόραζαν, ἂν, λέγω, ταῦτ' ἐγίνοντο
 συχνάκις καὶ ὁμοίως καὶ παρὰ πολλῶν,
 οὐδέποτε' ἡ γῆ αὕτη ἀγλαῶν καρπῶν
 ἀνθρωπισμοῦ γνησίου τὴν ὠρίμασιν
 θὰ ἔβλεπε· ζωώδης βίος πανταχοῦ,
 καὶ μυριετηρίδες ἂν παρήρχοντο
 ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ ἀνθρώπου πλάσεως,
 θὰ ἐπεκράτει μόνον. Πρώμαχοι δεινοὶ
 τῆς χώρας τῆς ἰδίας ὑπεράσπισιν
 εἰς δὲν ἐμελέτων κ' ἐβουλευόντο
 ἡμέραν τε καὶ νύκτα ἀκατάπανστα,
 ὁ πόλεμος οὐδέποτε' ὀργανίζετο
 εἰς φοβερὰν μὲν τέχνην, ἀλλ' ὠφέλιμον,
 τῆς ἡσυχίας κ' εὐνομίας σώτειραν·
 καὶ ἂν ἕκαστον ἔθνος χρόνον ἱκανὸν
 ἰθαγενεῖς δυνάμεις δὲν ἀνέπτυσσε
 τοῦ πνεύματος καὶ ἦθους κατὰ προσφιλεῖς
 οἰκεῖον σχέδιόν του, δὲν θὰ ἔβλεπες
 τὰς τέχνας τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀνάγωνται
 εἰς ὕψος κάλλους οὔτε δένδρα εὐθαλῆ
 παντοίας ἐπιστήμης ἐρῶνίζοντα
 καὶ τὴν σκιάν των δίδοντα καὶ τοὺς καρποὺς
 ὥς καὶ εἰς ἔθνη, ὅσα πρὶν ἐχθρότατα
 τοῦ τόπου ἦσαν, ὅπου πρωτεβλάστησαν·
 ἐνῶ ἂν πᾶς τις μεγαλοφυῆς ὄνῃρ

εἰς ξένους τόπους ἀπεδήμει κ' ἔμενεν
 ἐκεῖ, ὡς δένδρον μεταφυτευόμενον,
 γυμνὸν περιρῥιζίου καλοῦ χώματος,
 ἐστερημένος πολυτίμων βοηθῶν
 οἰκείων, φίλων ἐννοούντων τὰ αὐτοῦ
 κ' εὐκόλως δεχομένων, πολλοστὸν αὐτὸς
 βεβαίως δὲν κατώρθον, ὕσων ἄξιος
 ὑπῆρχ' ἐν τῇ ἰδίᾳ πρὶν πατρίδι του·
 καὶ μὴ σύ, πρὸς θεοῦ, κανόνας δέχεσαι
 τὰς ἐξαιρέσεις, ὅσας ἢ ἀπέραντος
 τῆς ἱστορίας βίβλος ἔγραψε μικράς,
 σπουδαίως νουθετοῦσα τὴν ἀπρόληπτον
 καὶ μὴ ἐθελόκακως ἀμβλυώττουσαν
 εἰς τὰ τῆς ἀληθείας ἡμῶν ὄρασιν.

Ἐδῶ μὲ διακόπτει ὁ τῆς Ὀδησσοῦ
 ἐκθιεαστῆς, προφέρων τάδε ζωηρῶς·
 Ἐγώ, ὦ Στράτη, ὄρασιν σωματικὴν
 τὴν δέχομαι μεγάλως, σὺ δὲ φαίνεσαι
 'ς τοὺς λόγους σου ἐκθέτων νοερὰν τινα
 Ταύτην ἐγώ, ἀνίσως καὶ ὑπάρχει δά,
 πολὺ ἀμβλεῖαν ἔχω, καὶ χωρὶς ποσῶς
 σὲ βεβαιῶ, νὰ εἶμαι ἐθελόκακος. —
 Λοιπόν, Κονδύλη, καλὴν ἴασιν κ' ἐγὼ
 τῶν τῆς ψυχῆς ὁμμάτων σοὶ ἐπεύχομαι,
 ἄν, ἐννοεῖται, θέλῃς καὶ τὴν δέχεσαι. —
 Τὴν δέχομαι· τί βλάπτει; ἐν τοσούτῳ... — Τί; —
 Τοῦ σώματος τὸ ὄμμα ἐπειδὴ πολὺ
 ὀξὺ καὶ ὑγιαῖνον ἐσυντήρησα,
 ἰδοῦ, ὦ Στράτη, βλέπω, ἐτοιμάζονται
 οἱ ἄνθρωποι τοῦ πλοίου, ἀνυψόνοντες
 πανία καὶ ἀγκύρας. Χαῖρε, φίλε μου,
 καὶ τοῦτο ἔχε βέβαιον· ἐξ ὅλων σου
 τῶν ἀνωτέρω λόγων (δὲν σ' ἐγνώριζα
 μέχρι τῆς ὥρας τόσον λόγιον ἐγώ·)

οὐδείς τοσαύτην μ' ἔκαμεν ἐντύπωσιν,
 ὁπόσῃν ὁ καφές σου ὁ καλόψητος,
 καὶ ἄπως, τί το κρύπτω ; τὴν Ἑλλάδα μας
 συλλογισμένους τὴν ἀφίνω. Ἔχε 'γειάν! —
 Ἑλλάδα μας, Κονδύλη φίλ', ἐπρόφερές ;
 Μ' ἄρκεϊ. Καλόν σου τώρα κατευόδιον !

Τοιαύτ' ὑπῆρξε, πάτερ, ἡ ἐσχάτη μου
 ἀξία λόγου ἔντευξις πρὸς θαμιστὴν
 τοῦ ταπεινοῦ μου μύλου, ἥτις καὶ μικρὸν
 πρὸ τῆς τοῦ Κυβερνήτου ἀναιρέσεως
 συνέβη ἐν ἡμέραις προφανῶς θολαῖς.
 Ὅμολογῶ δέ, ὅτι αἱ ἰδέαι μου,
 συγκινηθεῖσαι ἐκ δοθείσης ἀφορμῆς
 καὶ οὕτω ἐκφρασθεῖσαι τότε, ἐγένοντο
 σαφέστερ' ἐπὶ μᾶλλον κ' εἰς ἐμὲ αὐτόν,
 τὴν ἐθνικὴν μου βάσιν ἐκμορφώσασαι,
 ἐφ' ἧς ἐγώ, ὡς σκοπιᾶς, ἰστάμενος
 ἀκλόνητος, τὰ κύκλω μου συμβαίνοντα
 ἐπεθεώρουν καὶ ἀσύγχυτος αὐτὰ
 δεόντως ἐξετίμων. Διὸ μάλιστα
 καὶ ταύτην τώρα πρὸς σε ἀνεκοίνωσα
 τὴν ἔντευξιν, ὡς σύμβαμα τοῦ βίου μου
 τῶν πρώτων καὶ τοῦ εἶναί μου ἐκδήλωσιν,
 οὐχὶ ὡς φροῦδους λόγους ἐπιδείξεως
 μυλωνικῆς σοφίας. Ἄνευ τούτων μου
 τῶν ἰδεῶν, τῶν εἰς πεποίθησιν στεῖρῶν
 συμπαγείων, βεβαίως ἔμενον ἐγὼ
 παρηγορίας ἔρημος ἐν τοῖς δεινοῖς
 τοῖς μετὰ ταῦτα κ' εὐκολοκατάβλητος,
 διότι δὲν παρῆλθε καὶ πολὺς καιρὸς,
 καὶ τοῦ ἁγίου ἤχησαν Σπυρίδωνος
 οἱ θόλοι ἀπενκταίως. Δὸς μοι ἄδειαν,

ὦ πάτερ, νὰ σιγήσω, τί ἐγὼ αὐτός,
 ὡς ἰδιώτης, ὅχι δὲ πολιτικός,
 ἐφρόνουν κατ' ἰδίαν μου ἐπίγινωσιν
 περὶ ἐκείνου τοῦ εἰς τοὺς συγχρόνους του
 φρενῶν πτυχὰς ποικίλας καταδείξαντος
 ἀνδρός Βεβαίως ὅμως μετ' αὐτὸν κακὴ
 ἐπῆλθεν ἀναρχία. Εἶδα πάμπολλα
 δεινὰ καὶ τὴν πατρίδα συσφαδάζουσιν
 καὶ εἰς ὀλέθρου πλησιάζουσιν κρημνοῦς.
 Ἄλλὰ ταχέως ἐδωρήθη στερεὰ
 τῆς πολιτείας βάσις εἰς τὸ ἔθνος μας,
 ἡ βασιλεία, ἣν ἐπόθει ὁ λαός,
 ἐνστίκτως τὸ χρεῖῶδες συνιδὼν αὐτῆς
 καὶ ἦλθε ὁ νέος ἄναξ εἰς τὸ Ναύπλιον
 υἱὸς πατρὸς γνησίως Ἑλληνόφρονος,
 ἐφ' ᾧ κ' ἐγὼ ἠὺφρανθὴν ὡς καὶ σύμπαντες
 οἱ ἀπὸ τοῦ Ταινάρου μέχρι Ὀθρυος
 οἰκοῦντες τῶν Ἑλλήνων. Ἄλλ' ἐγὼ αὐτὸς
 ἐθλίβην ἄκρως, ἐπιδὼν μετ' οὐ πολὺ
 καὶ τὰς οὐχὶ προσφόρους εἰς τὴν ἄμορφον
 εἰσέτι κοινωνίαν τῆς πατρίδος μας
 καινοποιίας τῶν σοφῶν ὁργανιστῶν,
 τῶν ἐκ βορρᾶ ἐλθόντων, πλὴν ἑνὸς αὐτῶν,
 καὶ τὴν εὐκόλως τοὺς τοῦ ἔθνους μας τρανοὺς
 καταβαλοῦσαν ἅπαντας ἀπόλυτον
 κυριαρχίαν τοῦ ἑνός, δικαίου μὲν,
 ἀλλ' ὅχι τόσον καὶ σοφοῦ, ὥστ' ἐπαρκῆ
 εἰς τὸ νοσοῦν νὰ φέρῃ κράτος ἴασιν.
 Μακρόθεν εἶδα καὶ τὴν περιβόητον
 μεταπολίτευσίν μας, τὴν ἀπόσκοπον
 καὶ χλιαρὰν ἐκείνην, καὶ εἰς ὅλ' αὐτὰ
 πολλὴν μὲν τὴν κακίαν, πλειοτέραν δὲ
 τὴν ἀβουλίαν βλέπων, ἐπροσπάθουν, πῶς
 ἀνδρὸς μετρίου κρίσιν καὶ διάθεσιν

νὰ διασώζω πάντοτε, τὴν ζοφεράν
 ἀπελπισίαν φεύγων, ἥτις μάλιστα
 εἰς ὥρας ἀθυμίας μ' ἐπλησίαζεν
 ὁπότε βλέμμα ἔστρεφα πρὸς τὴν πολλήν
 τῶν τὰ κοινὰ πραττόντων κακεντρέχειαν·
 διότι ναὶ μὲν γράμματα πλειότερα
 τῶν πρὶν οἱ νῦν πολῖται ἔξεμάνθανον
 καὶ ἐπιστήμας ἐμνοῦντο ἱεράς,
 καὶ γαῖαι δὲ πλειότερ' ἐφρυτεύοντο
 καὶ τέχναι τέως ἄγνωστοι εἰσήγοντο
 κ' ἐν γένει δὲ ὁ βίος τὴν σκαιότητα
 τῶν πρώην χρόνων ἀποβάλλων βαθμηδὸν
 μετὰ φιλοκαλίας ἐρῶνθμίζετο,
 ἀλλ' ἄλλως πλεῖστα πλημμελῇ εἰσήλαννον
 εἰς τὴν τῆς κοινωνίας διαμόρφωσιν,
 καὶ τῶν κυριωτάτων τὰ θεμέλια
 πραγμάτων λίαν κατεβάλλοντο σαθρά.
 Οἰκτρότερον τί ἄλλο ὄντως θέαμα
 εἰς τὸν δικαιοσύνης δίψαν ἔχοντα
 καὶ δόξης νέας ἐθνικῆς, θεοφιλοῦς,
 παρὰ νὰ βλέπῃ καθ' ἡμέραν, ὡς ἐγώ,
 εἰς τὰς καρδίας τῶν ὁμογενῶν αὐτοῦ
 κενὸν τὸν χώρον (οἴμοι!) τὸν τῆς ἠθικῆς;
 νὰ τρέχῃ δὲ τὸ πλῆθος ἀχαλίνωτον
 εἰς πᾶσαν πάθους ὥθησιν ἀλόγιστον,
 κ' ἐκ τούτου ἡ νοσοῦσα κοινωνία του
 εἰς θάνατον νὰ σπεύδῃ ἀναπόφευκτον,
 ἐνῶ νὰ ζήσῃ ὥρισε τὸ θεῖον Ὅν
 ζωὴν καινὴν κ' εἰς ἄλλους ζωοπάροχον,
 λαοὺς ναρκῶντας τῆς καλῆς Ἀνατολῆς;
 *Ω Ἕλληνες, λαός μου, ὦ τῶν ψυχικῶν
 δυνάμεών μου μέλημα μονώτατον,
 ποῦ τῶν προτέρων χρόνων σου τῶν δουλικῶν
 τὰ σιγηλὰ τοῦ οἴκου ἀγλαΐσματα,

ἡ ἀρετὴ ἢ θῆλυς, τὸ φιλόξενον;
 ποῦ τῶν ποικίλων τόσων σου συναλλαγῶν
 ἢ ἄδολος ἐκείνη πίστις, ἥτις ἐν
 τοῦ στόματός σου ναὶ παρεῖχε μάρτυρα
 πολλῶν νεκρῶν ἐγγράφων κραταιότερον
 τῶν ἡμερῶν μας τούτων; πῶς κ' ἐλεύθερος
 τανῦν κ' ἐν κύκλῳ μείζονι κινούμενος,
 τοῦ λόγου σου τὴν πίστιν δὲν τηρεῖς, ὡς πρὶν,
 καὶ δὲν τὴν ἀγιαζεις εὐορκῶν ἀγνῶς;
 πῶς δ' ἔτι (ὃ καὶ θαυμαστόν τε καὶ οἰκτρόν!)
 πῶς, Ἑλλήν, ἰδιώτης μὲν ὀρθοφρονεῖς
 καὶ πρακτικὰ προτείνεις καὶ κοινωφελῇ,
 ἐν ἀγνιαῖς, ἐν λésχαις, ῥήτωρ εὖστομος
 κ' ἐν ἐφημέροις φύλλοις τὴν γραφίδα σου
 κινῶν ἀμέμπτως, ὀξυγράφος γραμματεὺς,
 ἀρχῆς δὲ ἅμα βᾶθρον ἀναβῆς ποτε
 πολιτικῆς, ἐξαίφνης ἄλλος γίνεσαι,
 σκοτίζει σε τὸ ὕψος καὶ ἱλιγγιῶν
 τὰ πάντα μᾶλλον ἢ τὸ δέον ἐνεργεῖς;

Τοιούτους ἐκ καρδίας ἀνεκραύγαζον
 πενθούσης λόγους· ἔπειτα κατ' ἐμαυτὸν
 πολλήν, μεγίστην δύναμιν ἀπέδιδα
 εἰς τὴν φιλοπατρίαν, ἥτις ἔσωσε
 τὸ ἅπαν ἔθνος ἐν ἡμέραις πονηραῖς,
 τὸν δ' ἐκ θεοῦ ὀρθῶς παρωνυμούμενον
 ἐν τῇ Ἑλλήνων γλώσσῃ ἐνθουσιασμόν,
 ὡς τῆς φιλοπατρίας πρώτην πτέρυγα
 ἀναγνωρίζων, ἔβλεπα εὐφρόσυνος
 οὐχὶ ἁμοίρους τούτου, ἀλλὰ καὶ πολὺν
 ἔσθ' ὅτε πλήρεις τοὺς ὁμογενεῖς ἡμῶν,
 κ' ἠὺχόμεν μόνον τὴν συντήρησιν αὐτοῦ
 καὶ ἄνδρας θυμοσόφους εἰς τὸ ὁδηγεῖν
 τὰς πτήσεις τὰς γενναίας του, καθ' ἃς στιγμαῖς
 διεδηλοῦτο ἔχων πλείστην δύναμιν,

ἀπηλλαγμένην τοῦ κακοῦ ἐγωϊσμοῦ.
 Ἐν τούτοις πάντοτ' ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς
 ἐπόθουν ῥιζικὴν τινα ἀναμόρφωσιν
 θεσμῶν... τῆς πολιτείας; ὄχι ἅπαγε!
 (αὐτοὶ ἅς βαίνουν, ὡς τοὺς θέλει ἡ τανῦν
 ἐν τῇ Εὐρώπῃ προεξάρχουσα σχολὴ
 τῶν εὐδοκίμων πολιτειομαστευτῶν.)
 ἀλλὰ τῆς ἡθικῆς μας ἐκπαιδεύσεως,
 τῆς ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν σχολείοις καὶ ναοῖς,
 ἐξ ἧς καὶ κοινωνίαν ἀπεκδέχομαι
 συνάπτουσιν τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα
 καὶ Πανελλήνων κλέος ὀψιγέννητον.
 Μ' ἐλπίδων δὲ καὶ πόθων πλήθος ἔζων, ζῶ
 καὶ τρέφω μετ' ἀγάπης τὰς ἰδέας μου
 τὰς τελευταῖον γεννηθείσας, μελετῶν
 καὶ ὀλιγίστας βίβλους, ἅς ὁμογενεῖς
 συνέγραψαν χρησίμους, ὡς τῶν ξενικῶν
 γλωσσῶν τῶν τῆς Εὐρώπης μείνας ἄπειρος.
 Ἄλλ' ἐπειδὴ (τὸ τέλος ἤδη ἄκουε
 τῶν λόγων μου) πρὸ χρόνων δὲν ἀνέγνωσα
 διασκεδαστικόν τι καὶ διδακτικόν
 βιβλίον ἐν ταῦτῳ, καὶ ὕλης μάλιστα
 Ἑλληνικῆς κ' εὐλήπτου διὰ τοῦτ' αὐτό,
 παρακαλῶ σε, πάτερ, ἕκδος ὅσα πρὶν
 σὺ ἔγραψας καὶ ὅσα τώρα ἤκουσας
 ἐκ στόματός μου ἐν σειρᾷ ἀπλοϊκῇ,
 τὰ πάθη μου τὰ τόσα καὶ τὰς πλάνας μου,
 τὰς ἀπαισιῶς, τέλος τὴν ὀξυβελῇ
 κέντησίν, πρὶν ἐλθοῦσαν πρὸς σωτήριον
 ἀνάπλασίν μου. Δεῖξον, πῶς ὁ παγκρατὴς
 τοῦ κόσμου κτίστης ἔθεσεν εἰς τοὺς θνητοὺς
 θεσμόν βαρὺν μὲν, ἀλλὰ κ' ἐλευθέριον·
 τοῦ πάθους μάθος κατισχύον νὰ νικᾷ
 κ' ἐν μέρει πρὸς ἀτόμων καὶ καθόλου δὲ

πρὸς δλοκλήρων ἀνακαίνισιν λαῶν.
 Ἐν σὺ ἐκδώσης ταῦτα, τί καλὸν ποτε
 νὰ γίνῃ εἰς ἄλλους εἶναι ἐνδεχόμενον
 διστάζω νὰ προφέρω. Ἴσως πρόωρα
 ἐν μέσῳ τῶν Ἑλλήνων Στράτης ἀνθρώπος
 ἐφάνῃ, ἴσως καὶ ὅχι. Ἄλλ' ἐγὼ αὐτὸς
 τοῦλάχιστον, ἐγκύπτων εἰς τὴν βίβλον σου,
 βεβαίως καὶ ἡδύ τι ψυχαγώγημα
 καὶ εἰς τοῦ τελευταίου μου βιωτικοῦ
 συστήματος τὴν πρᾶξιν προσδοκῶ τινα
 ν' ἀντλῶ σπουδαίαν θάρσυνσιν. Ἡδύτερον
 τί ἄλλο ὄντως ἔγνω τις, ἢ συμφορῶν
 παρελθουσῶν τὴν ἄπονον ἀνάμνησιν,
 ἢ τί ὁμολογεῖτ' ἐπωφελέστερον
 τῆς συνεχοῦς μελέτης σωτηριωδῶν
 τῆς διανοίας βουλευμάτων, ὅσα τις
 ἐμπνεύσει θεία ἐν δεινοῖς συνέλαβε;
 καὶ χαῖρε, πάτερ· αἰωνίως χαῖρέ μοι!
 Τοῦ Στράτ' εἰπόντος ταῦτα, ἐγὼ μ' ἑναυλον
 τὸ θυμηδὲς τῶν λόγων του ἐξύπνησα,
 καὶ καταγράψας τ' ἀκουσθέντ' ἀπλοϊκῶς,
 ἀπέσωσα τὸ ποίημ', ἀνελάφρυνα
 τὸν ἔμφροντίν μου νοῦν καὶ καθησύχασα.

ΤΕΛΟΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

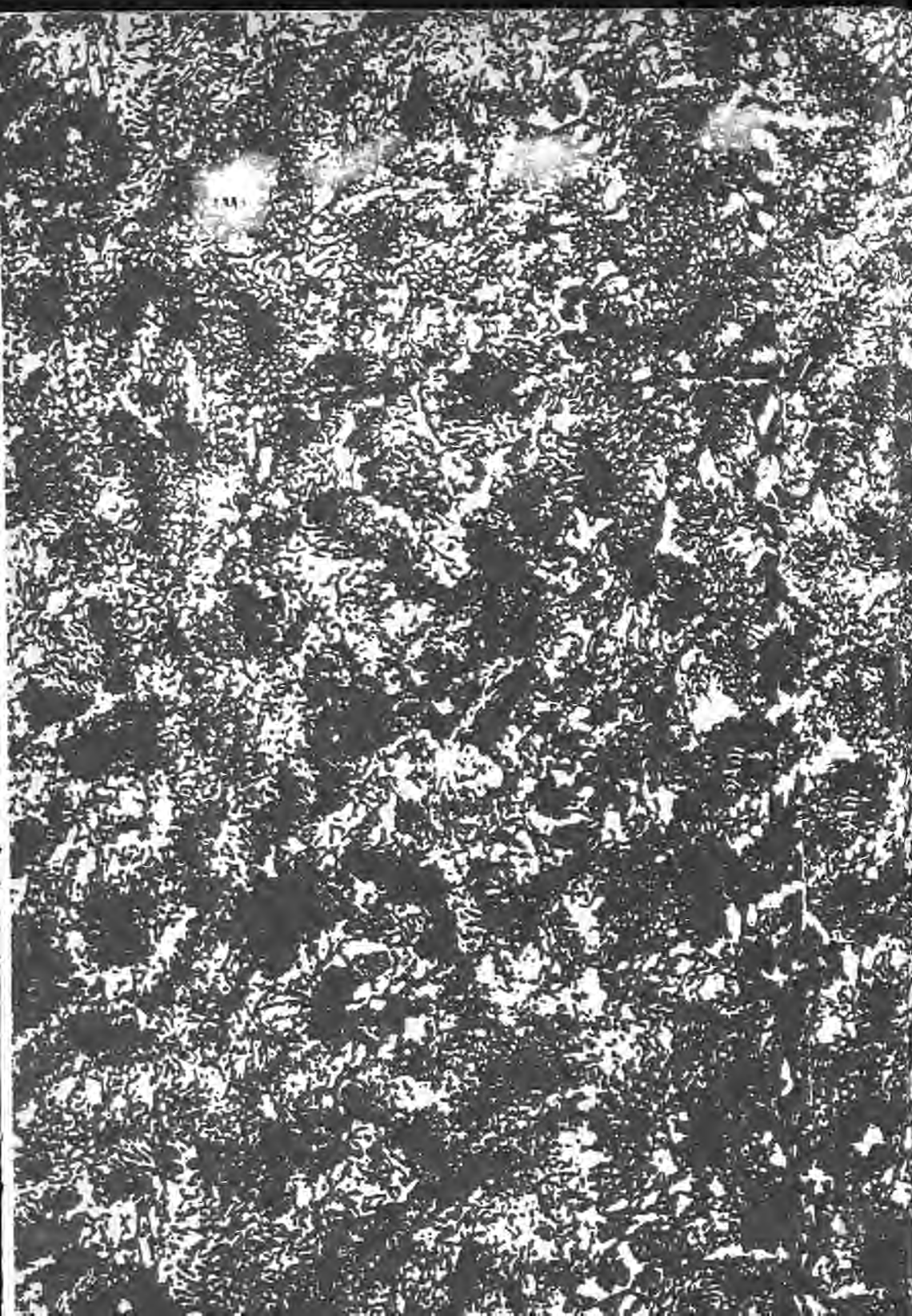
ΕΠΙΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΤΗΣ Α΄ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

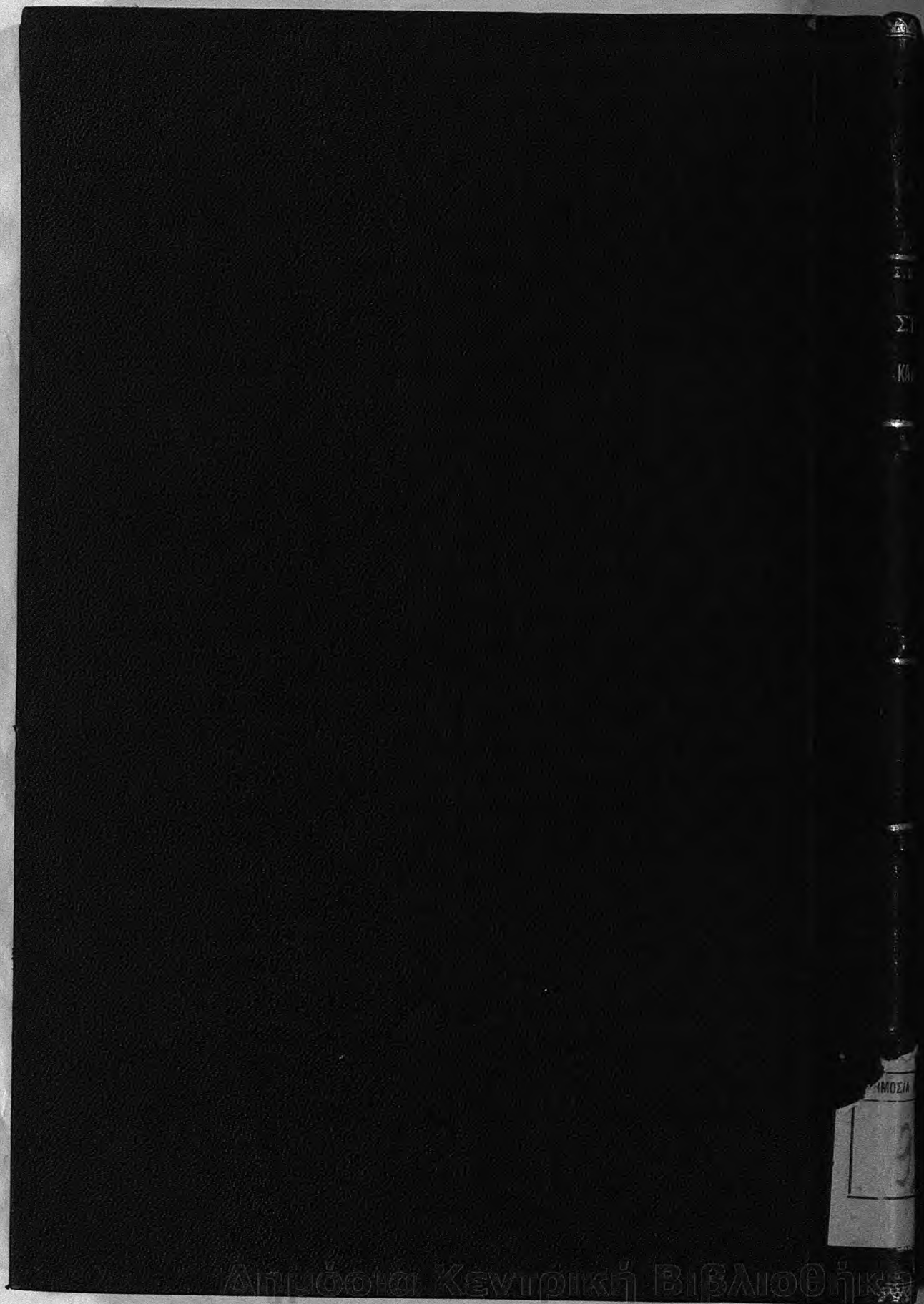
Ἴσως καλὸν ἦτο νὰ συνοδεύσωσι τοὺς στίχους καὶ τινες σημειώσεις, ἀφορῶσαι γλωσσικά τινα καὶ μετρικά· ἀλλ' ἀπολύτως ἀναγκαῖον δὲν μᾶς ἐφάνη. Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα, κατὰ χρέος θεωρούμενον παρ' ἡμῶν ἀπαραίτητον, τρία τινὰ μόνον· α'. ὅτι τὸν Βύρωνα ἀνέγνωμεν καὶ δὲν ἀγνούμεθα, ὅτι διετέθημέν πως ὑπ' αὐτοῦ, ὅτε ἐστι-χουργοῦμεν τὸν Στράτην· β'. ὅτι ἐκ τοῦ Σακεσπήρου καὶ μίαν παρομοίωσιν αὐταῖς σχεδὸν λέξεσι μετηνέγκαμεν εἰς τὸ Ζ. γ'. ὅτι δημοτικά τινα διηγημάτια, δύο ἢ τρία διασκεδάσαντες παρενεπλέξαμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους στίχους. Καὶ ἄλλο δέ τι ἂν καταδειχθῇ εἰς ἡμᾶς ὡς ξένον, προθύμως καὶ χωρὶς διαμάχης τὸ δεχόμεθα καὶ ὑπεύθυνοι γινόμεθα διὰ τὸν τρόπον τῆς μετοχτεύσεως. Ταῦτα δὲ ἐπεσημειώσαμεν, ὡς ἀναγνωρίζοντες ὀρθὸν τὸ τοῦ Βακχυλίδου ἐκεῖνο· ἕτερος ἐξ ἐτέρου σοφὸς τό τε πάλαι τό τε νῦν· οὐδὲ γὰρ ῥᾶστον ἀρῶντων ἐπέων πύλας ἐξευρεῖν.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 20 Νοεμβρίου 1851.

Τύποις Π Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ἐν Ἀθήναις.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΣΤ
ΚΑ

ΜΟΣΙΑ
3